DANIEL

KEHLMANN

Tyll

ROMAN NOMINALIZAT LA
INTERNATIONAL BOOKER
PRIZE 2020

„Scăpător!"

SALMAN RUSHDIE

Anansi

DANIEL KEHLMANN

TYLL

Traducere din limba germană de *Maria Irod*

PANDORA M, 2022

CUPRINS

PANTOFI

DOMNUL VĂZDUHULUI

ZUSMARSHAUSEN

REGI DE-O IARNĂ

FOAME

MAREA ARTĂ A LUMINILOR ŞI A UMBRELOR

ÎN TUNEL

WESTFALIA

Pentru A.

PANTOFI

Războiul nu pătrunsese încă până la noi. Trăiam cu frică şi speranţă şi ne străduiam să nu atragem mânia Domnului asupra oraşului nostru înconjurat

de ziduri fortificate, oraş cu o sută cinci case, o biserică şi un cimitir, în care strămoşii aşteptau Judecata de Apoi.

Ne rugam mult ca să ţinem războiul la distanţă. Ne rugam Atotputernicului, Sfintei Fecioare, ne rugam stăpânei pădurii şi omuleţilor de la miezul nopţii, sfântului Gerwin, lui Petru, cel care a primit cheile Raiului, lui Ioan Evanghelistul şi, pentru orice eventualitate, ne rugam şi bătrânei Mela, care străbătea cerul în fruntea alaiului ei în nopţile aspre din preajma Anului Nou, când demonii aveau liber să bântuie în voie. Ne rugam la zeităţile încornorate din vechime şi la episcopul Martin, care şi-a împărţit mantia cu cerşetorul care tremura de frig, aşa că după aceea au tremurat amândoi şi au fost bineplăcuţi Domnului, că doar la ce-ţi foloseşte o jumătate de mantie iarna, şi bineînţeles că ne rugam şi la Sfântul Mauriciu, care a ales moartea împreună cu toată legiunea lui, numai ca să nu-şi trădeze credinţa în unul Dumnezeu, bun şi drept.

De două ori pe an apărea perceptorul şi părea surprins că ne găseşte încă aici. Din când în când, veneau negustori, dar, fiindcă nu cumpăram mare lucru, îşi căutau repede de drum, iar nouă ne convenea. N-aveam nevoie de nimic din lumea largă şi nici nu ne gândeam la ea până când, într-o dimineaţă, o căruţă cu coviltir, trasă de un măgar şi-a făcut apariţia pe strada noastră principală. Era într-o sâmbătă şi primăvara bătea la uşă, pârâul se umflase de la topirea zăpezilor, iar ogoarele, în măsura în care nu erau lăsate pârloagă, primiseră deja semănăturile de primăvară. Pe căruţă se înălţa un cort din pânză roşie, de corabie. În faţa lui stătea chircită o bătrână. Corpul ei arăta ca o pungă, faţa îi era ca de piele tăbăcită şi ochii semănau cu doi nasturi mici şi negri. În spatele ei era o femeie mai tânără, cu pistrui şi păr închis la culoare. În schimb, pe capră şedea un bărbat pe care l-am recunoscut, deşi nu mai fusese niciodată pe aici, iar când primii s-au prins şi l-au strigat pe nume, s-au prins şi ceilalţi, aşa că n-a durat mult şi de pretutindeni s-au auzit o mulţime de glasuri strigând:

— Iată-l pe Tyll! A venit Tyll! Ia uitaţi-vă, e Tyll!

Nu putea fi altul decât el.

Până şi la noi ajunseseră foile volante. Veneau prin pădure, purtate de vânt, aduse de negustori – afară, în lumea largă, se tipăreau mai multe decât ar putea număra cineva vreodată. În ele era vorba despre corabia nebunilor, despre marea rătăcire a popilor, despre diabolicul Martinus Luther din Wittenberg, despre vrăjitorul Horridus, despre Doctorul Faust, despre eroul

Gawain al Mesei Rotunde şi, bineînţeles, şi despre el, Tyll Ulenspiegel, care venise acum la noi. Îi cunoşteam tunica pestriţă, tichia mototolită şi mantaua din piele de viţel, îi cunoşteam faţa uscăţivă, ochii mici, obrajii supţi şi dinţii de iepure. Pantalonii erau din stofă bună, pantofii – din piele fină, dar mâinile lui erau mâini de hoţ sau de scribălău, în orice caz, mâini nemuncite: cu dreapta ţinea hăţurile, cu stânga – biciul. Îi străluceau ochii şi saluta încolo şi încoace.

— Pe tine cum te cheamă? a întrebat-o pe o fetiţă.

Micuţa tăcea, fiindcă nu pricepea cum de unul care e vestit vorbeşte tocmai cu ea.

— Hai, spune!

În cele din urmă, când copila a reuşit cu greu să îngaime că o cheamă Martha, el a zâmbit, de parcă ar fi ştiut dintotdeauna. Apoi a întrebat cu atenţie, de parcă l-ar fi interesat:

— Şi câţi ani ai?

Ea şi-a dres glasul şi i-a zis. În cei doisprezece ani de viaţă nu mai văzuse ochi ca ai lui. Ochi ca aceştia poate că existau în oraşele libere ale imperiului şi la curţile celor mari, dar la noi încă n-a venit nimeni care să aibă asemenea ochi. Martha nu ştiuse până atunci ca o figură omenească putea exprima atâta forţă şi agilitate sufletească. În viitor avea să-i povestească soţului ei şi, mult mai târziu, nepoţilor neîncrezători, care îl vor considera pe Ulenspiegel un personaj de legendă, că l-a văzut cu ochii ei.

Căruţa cu coviltir nici nu trecuse bine pe lângă fată, că lui i-a şi alunecat privirea în altă parte, la cealaltă margine a străzii. „A venit Tyll!” se striga iar pe stradă, „Uite-l pe Tyll!” se auzea de la ferestre şi „Iată-l pe Tyll!” din piaţa bisericii, către care se îndrepta acum căruţa lui. Tyll a pocnit din bici şi s-a ridicat în picioare.

Cu o viteză fulgerătoare, căruţa s-a preschimbat în scenă. Cele două femei au împăturit cortul, cea tânără şi-a strâns părul într-un coc, şi-a pus o coroniţă pe cap, şi-a aruncat pe umeri o bucată de pânză purpurie, iar cea bătrână s-a aşezat în faţa căruţei, şi-a înălţat glasul şi a început să intoneze o melodie tărăgănată. Dialectul ei amintea de ţinuturile sudice, de marile oraşe bavareze, şi nu era uşor de înţeles. Cu toate astea, am priceput că era vorba despre o femeie şi un bărbat care se iubeau, dar nu puteau fi împreună, fiindcă îi despărţea o apă mare. Tyll Ulenspiegel a luat o bucată de stofă albastră, s-a aşezat în genunchi, a scuturat-o ţinând-o de un capăt

până când s-a desfăcut cu zgomot, a tras-o înapoi şi a scuturat-o iar, a tras-o, a scuturat-o şi, cum stăteau în genunchi, el de o parte şi femeia de cealaltă, iar între ei se unduia stofa albastră, chiar aveai impresia că e o apă şi că valurile urcă şi coboară atât de sălbatic, încât nicio corabie n-ar putea naviga pe ele.

Când femeia s-a ridicat şi s-a uitat cu faţa împietrită de spaimă la valuri, ne-am dat seama deodată cât e de frumoasă. În timp ce stătea acolo cu braţele ridicate către cer, brusc parcă nu mai făcea parte din lumea noastră şi nimeni dintre noi nu putea să-şi ia privirea de la ea. Doar cu coada ochiului îl vedeam pe iubitul ei cum sare, dansează, dă din mâini, îşi agită sabia şi se luptă cu zmei, şi duşmani, şi vrăjitoare, şi regi răi, croindu-şi cu greu drum către ea.

Spectacolul a durat până după-amiază. Dar, deşi ştiam că vacilor le plesneşte ugerul de atâta lapte, niciunul dintre noi n-a dat semne de nerăbdare. Bătrâna a cântat şi a recitat ore în şir. Părea imposibil să reţină cineva atâtea versuri şi unii dintre noi au intrat la bănuială că le inventa în timp ce cânta. În vremea asta, trupul lui Tyll Ulenspiegel nu stătea locului o clipă, tălpile lui parcă nici nu atingeau pământul. Căutându-l cu privirea, îl găseam mereu în altă parte a micii scene. La final, a intervenit o neînţelegere: frumoasa femeie făcuse rost de otravă ca să se prefacă moartă şi să nu fie nevoită să se mărite cu tutorele ticălos, însă mesajul lămuritor către iubitul ei se pierduse pe drum, iar când acesta, adevăratul mire, prietenul ei de suflet, a ajuns în sfârşit la ea şi i-a văzut trupul inert, l-a lovit spaima ca un fulger. A stat o vreme ca îngheţat. Bătrâna amuţise. Auzeam vântul şi vacile care mugeau după noi. Toată lumea îşi ţinea răsuflarea.

Într-un târziu, a scos cuţitul şi s-a înjunghiat în piept. Era uimitor să vezi cum lama cuţitului îi dispare în carne, o batistă roşie i se revarsă din guler ca un şuvoi de sânge, cum horcăie alături de iubită, mai tresare o dată, apoi zace nemişcat. A murit. A mai tresărit totuşi o dată, s-a ridicat, s-a prăbuşit din nou. Iar a tresărit, iar a rămas nemişcat, de-acum pentru totdeauna. Noi tot aşteptam. Dar chiar aşa era, pentru totdeauna.

Peste câteva clipe, femeia s-a trezit şi a văzut lângă ea trupul fără viaţă. Mai întâi a stat aşa, fără grai, apoi l-a scuturat, după aceea a priceput şi iar a fost fără grai şi până la urmă a izbucnit în plâns, de parcă totul ar fi fost pierdut pe lume. Apoi a luat cuţitul lui şi s-a sinucis şi ea, iar noi iar am admirat trucul ingenios şi cât de adânc i-a pătruns lama în piept. Nu mai

rămăsese acum decât bătrâna şi ea a mai rostit câteva versuri, pe care însă nu prea le-am înţeles din cauza dialectului. Apoi spectacolul s-a terminat şi mulţi dintre noi încă mai plângeau când morţii se ridicaseră deja de mult şi făceau plecăciuni în faţa publicului.

Dar asta n-a fost totul. Vacile mai trebuiau să aştepte, fiindcă după tragedie urma comedia. Bătrâna bătea toba, iar Tyll Ulenspiegel cânta un cântecel la flaut şi dansa cu femeia, care acum nu mai părea deloc din cale-afară de frumoasă, învârtindu-se la dreapta şi la stânga, înainte şi-napoi. Cei doi îşi aruncau braţele în sus şi mişcările lor se armonizau într-atâta, de parcă n-ar fi fost doi oameni, ci imagini în oglindă. Noi dansam acceptabil, căci petreceam adesea, dar niciunul dintre noi nu ştia să danseze ca ei. Când te uitai la ei, aveai impresia că trupul omenesc e uşor ca fulgul şi că viaţa nu-i deloc tristă şi grea. Aşa că n-am mai rezistat nici noi să stăm locului şi am început să dăm din picioare, să sărim, să ţopăim şi să ne-nvârtim.

Dar, la un moment dat, dansul s-a oprit brusc. Gâfâind, ne-am uitat către căruţa în care Tyll Ulenspiegel se afla acum singur. Femeile dispăruseră. Tyll cânta o baladă satirică despre bietul rege al iernii, prostovanul de principe elector palatin, care îşi închipuise că-l poate înfrânge pe împărat şi poate accepta Coroana praghezăă din partea protestanţilor, dar al cărui regat se topise înaintea zăpezii. Cânta şi despre împărat, căruia îi era mereu frig din cauza rugăciunilor, omuleţul care tremura în *Hofburg*, la Viena, în faţa suedezilor, apoi cânta despre regele Suediei, leul de la miezul nopţii, puternic ca un urs, dar la ce i-a ajutat când a fost lovit de glonţ la Lützen, iar asta l-a costat viaţa ca pe un soldat oarecare, şi uite-aşa s-a stins lumina, s-a zis cu sufleţelul regal, s-a zis cu leul! Tyll Ulenspiegel a râs şi am râs şi noi cu el, fiindcă era irezistibil şi fiindcă era plăcut să te gândeşti că cei mari mureau, şi noi încă mai trăiam, apoi a cântat despre regele Spaniei, cel cu buza de jos mai groasă, cel care-şi închipuia că o să conducă lumea, chiar dacă era falit ca o găină.

De-atâta râs, am observat abia după o vreme că muzica se schimbase şi că deodată nu mai era niciun pic de batjocură în ea. Acum cânta o baladă de război, despre cum pleacă soldaţii călare împreună, despre zăngănitul armelor, despre prietenia între bărbaţi, despre înfruntarea pericolului şi despre exaltarea gloanţelor care-ţi şuieră pe la urechi. Despre viaţa de soldat cânta şi despre frumuseţea morţii, cânta despre bucuria extatică a fiecărui om care porneşte pe cal împotriva duşmanului şi noi toţi ne simţeam inimile

bătând mai puternic. Bărbaţii care se aflau printre noi zâmbeau, femeile îşi legănau capul, taţii îşi ridicau copiii pe umeri, mamele se uitau cu mândrie la fiii lor.

Doar bătrâna Luise şuiera printre dinţi, dădea din cap şi mormăia aşa de tare, încât cei care stăteau lângă ea i-au zis să plece acasă. La care ea s-a apucat să vocifereze şi mai tare şi să strige: Chiar nu-şi dă seama nimeni ce face el acolo? Invocă toate astea, le atrage încoace!

Dar când ne-am stropşit la ea, am dat din mâini dezaprobator şi am amenințat-o, s-a cărat – slavă Domnului – cu coada-ntre picioare, iar el a început iar să cânte la flaut şi femeia stătea acum lângă el şi arăta maiestuoasă, ca o persoană de neam. Ea cânta cu voce limpede despre iubirea care e mai puternică decât moartea. Despre iubirea părinţilor cânta, şi despre iubirea lui Dumnezeu, şi despre iubirea dintre bărbat şi femeie şi de fiecare dată se schimba câte ceva, ritmul devenea mai rapid, tonalităţile – mai înalte şi mai ascuţite şi deodată cântecul vorbea despre dragostea trupească, despre corpuri calde, despre tăvălitul în iarbă, despre parfumul goliciunii tale şi despre posteriorul tău bine făcut. Bărbaţii noştri râdeau, apoi au început şi femeile, iar cel mai tare râdeau copiii. Şi micuţa Martha râdea. Se băgase în faţă şi înţelegea foarte bine cântecul, pentru că îi auzise adesea pe mama şi pe tata în pat, pe argaţi în fân şi pe sora ei cu fiul tâmplarului, anul trecut – noaptea cei doi se strecuraseră pe furiş, dar Martha îi urmărise şi văzuse totul.

Pe faţa vestitului bărbat se arăta un rânjet larg, lasciv. O forţă uriaşă se crease între el şi femeie, îi împingea de colo colo şi le atrăgea trupurile unul către altul cu atâta putere, că abia mai puteau rezista fără să se atingă. Totuşi, muzica pe care el o interpreta părea să se opună, fiindcă aproape ca din greşeală melodia se schimbase, iar momentul deja trecuse, tonurile muzicii nu mai permiteau aşa ceva. Era *Agnus Dei*. Femeia a împreunat pios mâinile, *qui tollis peccata mundi*[1], el s-a dat un pas înapoi şi amândoi păreau speriaţi de sălbăticia care-i cuprinsese, aşa cum şi noi eram speriaţi şi ne făceam cruce, fiindcă ne aminteam că Dumnezeu vede totul şi îngăduie foarte puţine. Cei doi au căzut în genunchi şi noi după ei. El a pus flautul jos, s-a ridicat în picioare, a desfăcut braţele şi a cerut plată şi mâncare. Pentru că acum se lua o pauză. Iar partea cea mai interesantă avea să urmeze după aceea, în cazul în care i se dădeau bani buni.

Ameţiţi, am băgat mâna în buzunar. Cele două femei mergeau printre oameni cu un pahar în mână. Am dat atât de mult, că se auzeau monedele sărind şi zăngănind. Noi toţi am dat: Karl Schönknecht a dat, Malte Schopf a dat, şi sora lui peltică a dat, şi familia morarului, care în rest era atât de zgârcită, a dat şi ea, şi Heinrich Matter cel fără dinţi, şi Matthias Wohlsegen au dat foarte mult, deşi erau meseriaşi şi se considerau mai de soi.

Martha se plimba încet în jurul căruţei cu coviltir.

Tyll Ulenspiegel şedea cu spatele rezemat de roata căruţei şi bea dintr-un ulcior mare. Lângă el se afla măgarul.

— Vino-ncoace! i-a spus el.

Cu inima bătându-i tare, fetiţa s-a apropiat.

El i-a întins ulciorul.

— Bea! i-a zis.

Ea a luat vasul. Berea avea un gust amar şi greu.

— Oamenii de pe aici… sunt oameni de treabă?

Copila a dat din cap aprobator.

— Oameni paşnici, se ajută unii pe alţii, se-nţeleg, se au bine, oameni de-ăştia sunt?

Fata a mai luat o gură de bere:

— Da.

— Ei, atunci…, a continuat el.

— O să vedem, a vorbit măgarul.

De spaimă, Martha a scăpat ulciorul din mână.

— Bunătate de bere! a spus măgarul. Copil prost ce eşti!

— Asta se cheamă *ventrilocie*, a răspuns Tyll Ulenspiegel.

— Poţi să înveţi şi tu, dacă vrei, a adăugat măgarul.

Martha a ridicat ulciorul şi s-a dat un pas înapoi. Balta de bere s-a lăţit, apoi s-a micşorat iar. Pământul uscat înghiţise toată umezeala.

— Pe bune, a adăugat el. Vino cu noi! Pe mine mă cunoşti deja. Eu sunt Tyll. Aia de-acolo e sora mea, Nele. Care nu-i soră-mea, de fapt. Cum o cheamă pe babă nu ştiu. Iar măgarul e măgarul.

Martha se holba la el.

— Te învăţăm noi tot ce trebuie, a zis măgarul. Eu şi cu Nele, baba şi Tyll. Iar tu scapi de-aici. Lumea e mare şi tu ai ocazia s-o vezi. În plus, mie nu mi se spune pur şi simplu măgar, am şi eu un nume, mă cheamă Origene.

— De ce mă chemaţi tocmai pe mine?

— Fiindcă tu nu eşti ca ei, a spus Tyll Ulenspiegel. Tu eşti ca noi.

Martha i-a întins ulciorul, dar el nu l-a luat, aşa că l-a pus jos, pe pământ. Îi bătea inima tare de tot. Se gândea la părinţi, şi la sora ei, şi la casa în care locuia, şi la dealul din spatele pădurii, şi la foşnetul vântului în copaci, despre care nu-şi putea închipui că poate suna la fel şi în altă parte. Şi se gândea la tocana pe care o gătea mama ei.

Bărbatul cel vestit a fulgerat-o cu privirea, când i-a spus zâmbind:

— Gândeşte-te la vechea zicală: oriunde poţi găsi ceva mai bun ca moartea.

Martha a clătinat din cap.

— Ei, bine, atunci, a răspuns el.

Ea a aşteptat, dar el n-a mai zis nimic şi fetei i-a mai trebuit ceva timp ca să priceapă că îşi pierduse deja interesul faţă de ea. Aşa că a ocolit din nou căruţa şi s-a dus la oamenii pe care-i cunoştea, adică la noi. De-acum noi eram totul pentru ea, altceva nu mai exista în viaţa ei. S-a aşezat pe jos. Se simţea golită pe dinăuntru. Dar, când noi ne-am uitat în sus, a făcut şi ea la fel, pentru că toţi am observat deodată că atârna ceva pe cer.

O linie neagră tăia albastrul în două. Am clipit. Era o funie.

La un capăt era fixată de cadrul ferestrei din turla bisericii, iar la celălalt de suportul de steag ce se înălţa lângă fereastră din zidul vilei, unde lucra de obicei înaltul funcţionar al oraşului, ceea ce nu se întâmpla însă prea des, fiindcă era leneş. La fereastră stătea femeia mai tânără şi probabil că tocmai legase funia acolo. Dar oare cum reuşise s-o întindă, ne întrebam noi. Puteai să fii ori aici ori acolo, fie la o fereastră, fie la cealaltă, era uşor să înnozi funia la un capăt şi s-o laşi să cadă, dar oare cum o ridicai ca să ajungă la cealaltă fereastră şi s-o poţi fixa şi acolo?

Am rămas cu gura căscată. O vreme ni s-a părut că funia în sine e trucul şi că nu mai e nevoie de nimic altceva. O vrabie a aterizat pe ea, a făcut un salt mic, şi-a desfăcut aripile, apoi s-a răzgândit şi a rămas pe loc.

Atunci a apărut Tyll Ulenspiegel vizavi, la fereastra din turla bisericii. A făcut cu mână, a sărit pe pervaz, a călcat pe funie. Făcea toate astea de parcă n-ar fi fost nimic. De parcă ar fi fost un pas ca oricare altul. Nimeni nu mai vorbea, nu mai striga, nu se mişca, nici nu mai respiram.

Nu se legăna, nu căuta să-şi menţină echilibrul, pur şi simplu mergea. Braţele i se mişcau ritmic, mergea cum mergi pe pământ, doar că părea un pic afectat, aşa cum punea mereu un picior înaintea altuia. Trebuia să te uiţi

cu mare atenţie ca să observi micile mişcări din şolduri, prin care contracara vibraţia funiei. A făcut o săritură şi a îngenuncheat doar o clipă, înainte de a se ridica iar. Apoi s-a plimbat, cu mâinile la spate, până la mijlocul funiei. Vrabia a zburat, dar a bătut doar scurt din aripi, s-a aşezat iar ceva mai încolo şi a întors capul. Era aşa de linişte, că o auzeam ciripind. Şi bineînţeles că ne auzeam şi vacile.

Deasupra noastră, Tyll Ulenspiegel s-a răsucit cu mişcări lente şi degajate, nu ca unul care e în pericol, ci ca un om care se uită curios în jurul lui. Stătea cu piciorul drept sprijinit în lung pe funie, cu stângul într-o parte, cu genunchii uşor îndoiţi şi mâinile în şold. Şi noi toţi, care ne uitam în sus, am înţeles deodată ce înseamnă lejeritatea. Am înţeles cum poate fi viaţa pentru unul care face cu adevărat ce-şi doreşte, nu crede în nimic şi nu ascultă de nimeni. Am priceput cum ar fi să fii un astfel de om şi am mai priceput şi că noi nu vom fi niciodată astfel de oameni.

— Descălțaţi-vă!

Nu eram siguri că l-am înţeles bine.

— Hai, descălţarea! a strigat el. Toată lumea la piciorul drept. Nu întrebaţi, doar faceţi, o să vă distraţi. Credeţi-mă, scoateţi pantofii! Toată lumea, cu mic, cu mare, femei şi bărbaţi. Doar pantoful drept.

Ne holbam la el.

— Nu v-aţi distrat până acum? Nu mai vreţi? Vă arăt mai multe chestii acum, hai, descălţarea, fiecare pantoful drept!

Ne-a luat câteva clipe să ne punem în mişcare. Aşa ni se întâmplă mereu, suntem oameni cumpătaţi. Primul s-a executat brutarul, apoi i-au urmat imediat Malte Schopf şi după aceea Karl Lamm şi soţia acestuia, apoi s-au supus meseriaşii, care se ţineau mereu cu nasul pe sus, şi într-un final toată lumea a făcut ce i s-a spus, mai puţin Martha. Tine Krugmann, care stătea lângă ea, i-a dat un ghiont cu cotul şi i-a arătat pantoful drept, dar Martha a scuturat din cap, iar Tyll Ulenspiegel a mai făcut un salt pe funie, lovindu-şi picioarele unul de altul în aer. A sărit atât de sus, încât la aterizare a trebuit să-şi deschidă larg braţele pentru a-şi recăpăta echilibrul. A fost un moment foarte scurt, dar suficient cât să ne aducă aminte că şi el cântăreşte ceva şi nu poate zbura.

— Iar acum aruncaţi-i! a strigat el tare şi limpede. Nu staţi pe gânduri, nu vă îndoiţi, o să fie mare distracţie. Faceţi ce vă spun. Aruncaţi-i!

Prima a fost Tine Krugmann. Pantoful ei a zburat în sus, tot mai sus, apoi a dispărut în mulţime. După aceea a zburat următorul pantof, al Susannei Schopf, apoi următorul şi tot aşa au zburat zeci de pantofi, din ce în ce mai mulţi. Toată lumea râdea, ţipa şi striga: „Ai grijă!”, „Atenţie la cap!” şi „Uite-l, vine!”. Era o distracţie colosală şi nu conta că unii pantofi mai aterizau şi în capul oamenilor. Se auzeau şi nişte înjurături, câteva femei protestau, câţiva copii plângeau, dar nu era grav, iar pe Martha a umflat-o râsul, când o cizmă grea, de piele, a ratat-o la milimetru, în timp ce un pantofior de pânză i-a aterizat la picioare. Tyll avusese dreptate şi unora chiar li se părea amuzant să arunce şi pantofii din piciorul stâng. Iar alţii mai aruncau şi cu pălării, linguri şi ulcioare, care se spărgeau pe unde cădeau şi evident că unii aruncau şi cu pietre. Dar, când i-am auzit din nou vocea cum ni se adresa, gălăgia s-a domolit şi am ciulit urechile.

— Prostănacilor!

Clipeam des, mijind ochii, soarele coborâse spre apus. Cei care se aflau în partea din spate a pieţii îl vedeau bine, pentru ceilalţi era doar o siluetă.

— Nebunilor! Capete seci! Broscoi caraghioşi! Cârtiţe netrebnice, şobolani imbecili! Acum recuperaţi-vă pantofii.

Stăteam şi ne holbam.

— Sau nu vă duce mintea? Nu-i mai găsiţi, sunteţi bătuţi în cap?

Tyll a izbucnit într-un râs behăit. Vrabia a zburat brusc de pe frânghie, s-a ridicat deasupra caselor şi a dispărut.

Noi ne uitam unii la alţii. Era nedrept ce spusese; dar, pe de altă parte, nu era chiar aşa de nedrept ca să nu poată fi luat drept glumă grosolană şi tachinare răutăcioasă, în stilul lui Tyll. Doar era celebru pentru asta şi putea să-şi permită asemenea lucruri.

— Ei, ce ziceţi? Nu vă mai trebuie, nu vă mai plac? Dobitocilor, căutaţi-vă pantofii!

Malte Schopf a fost primul. El oricum nu se simţise bine mai tot timpul, aşa că s-a grăbit către locul unde bănuia că-i aterizase cizma. I-a dat pe alţii la o parte, s-a strecurat şi s-a înghesuit, s-a aplecat şi să cotrobăie printre picioarele oamenilor. La celălalt capăt al pieţii, Karl Schönknecht i-a urmat exemplul, iar după el s-a luat şi Elsbeth, văduva fierarului. Peste ea s-a băgat însă imediat bătrânul Lembke, care i-a strigat să se care, că ăla e pantoful fiică-sii. Elsbeth, pe care încă o durea fruntea acolo unde o nimerise o cizmă, a urlat la Lembke să se care el, că doar o fi şi ea în stare

să-şi recunoască propriul pantof, iar asemenea frumuseţe de pantofiori brodaţi n-o să aibă fiica lui Lembke în veci, la care bătrânul Lembke a ţipat la ea să se dea imediat la o parte şi să nu se ia de fata lui, la care ea a strigat, la rândul ei, că Lembke e un nenorocit de hoţ de pantofi. Atunci s-a amestecat fiul lui Lembke: „Bagă de seamă!”

În timpul ăsta s-au luat la ceartă şi Lise Schoch cu nevasta lui Müller, fiindcă pantofii lor chiar arătau la fel şi aveau aceeaşi mărime, iar între Karl Lamm şi cumnatul lui tocmai se pornise o discuţie aprinsă, când Martha a priceput brusc ce se întâmpla, s-a pus la pământ şi s-a târât pe brânci de acolo.

Peste capul ei se încinsese deja o mare buluceală, îmbrânceală şi bălăcăreală. Câţiva care-şi găsiseră rapid pantofii plecau, dar între noi, ceilalţi, izbucnise o furie grozavă, mocnită parcă timp îndelungat. Tâmplarul Moritz Blatt şi potcovarul Simon Kern aşa îşi cărau la pumni, încât oricine ar fi crezut că e vorba doar de pantofi ar fi fost nedumerit, căci, pentru a înţelege pe deplin situaţia, ar fi trebuit să ştie că nevasta lui Moritz fusese promisă de copil lui Simon. Amândurora le curgea sângele din nas şi din gură şi gâfâiau ca nişte cai înfierbântaţi, dar nimeni nu îndrăznea să se bage între ei. Şi Lore Pilz, şi Elsa Kohlschmitt se încăieraseră cu înverşunare, dar, la urma urmei, se urau de atâta vreme, încât motivele nu mai contau. În schimb, se ştia foarte bine de ce se luase la bătaie familia Semmler cu cei din casa lui Grünanger. Totul pornise de la o bucată de pământ şi de la o veche sfadă pe moştenire, ce data din timpul lui Schultheiß Peter, dar şi de la fiica familiei Semmler şi de la copilul ei, care nu era al soţului, ci al lui Karl Schönknecht. Furia se întindea ca o molimă, unde te uitai se ţipa şi se lovea, trupurile se răsuceau turbate, iar la un moment dat Martha a întors capul şi s-a uitat în sus.

Acolo stătea Tyll şi râdea, uşor îndoit, cu gura până la urechi şi cu umerii tremurând. Doar picioarele îi stăteau liniştite, iar şoldurile se legănau odată cu vibraţia coardei. Martha avea impresia că trebuie doar să se uite mai cu atenţie şi avea să priceapă de ce se distrează el aşa, dar tocmai atunci un bărbat a alergat spre ea şi, fără s-o vadă, a nimerit-o cu cizma în piept. Ea a căzut, s-a lovit cu capul de pământ, iar când a tras aer în piept i s-a părut că o înţeapă o mulţime de ace. S-a rostogolit pe spate. Frânghia şi cerul erau goale. Tyll dispăruse.

S-a ridicat cu greu de jos. A trecut şchiopătând pe lângă corpurile care se băteau, se contorsionau, se muşcau, plângeau şi se loveau şi printre care mai recunoştea ici şi colo câte o figură. A luat-o şchiopătând pe stradă, cu umerii aduşi şi capul plecat, dar, tocmai când să intre în casă, a auzit în urma ei hurducătura căruţei cu coviltir. S-a uitat în spate. Pe capră şedea femeia tânără pe care el spusese că o cheamă Nele, iar alături, nemişcată, stătea ghemuită bătrâna. De ce nu se găsise cine să-i oprească, de ce nu-i urmărea nimeni? Căruţa a trecut pe lângă Martha. Mai avea puţin şi ajungea la ulm, apoi la poarta oraşului, iar apoi avea să dispară definitiv.

Dar, tocmai când căruţa mai avea puţin şi lăsa în urmă ultimele case, a apărut ca din senin cineva care alerga după ea, cu paşi mari şi uşori. Pielea de viţel din care era făcută mantaua i se ridica pe ceafă de parcă ar fi fost o fiinţă vie.

„Te-aş fi luat şi pe tine!”, a strigat el când a trecut pe lângă Martha. Cu puţin înainte de curbă, a ajuns din urmă căruţa şi a sărit în ea. Paznicul cetăţii era cu noi în piaţa mare, aşa că nu i-a reţinut nimeni.

Cu mişcări domoale, Martha a intrat în casă, a închis uşa şi a tras zăvorul. Ţapul stătea întins lângă sobă şi se uita întrebător la ea. A auzit vacile mugind, iar dinspre piaţa mare răsunau ţipetele noastre.

Până la urmă, ne-am liniştit. Vacile au fost mulse până la lăsarea serii. Mama Marthei a venit acasă şi, cu excepţia unor zgârieturi, n-avea nimic, tatăl ei îşi pierduse un dinte şi avea o ureche ruptă, iar pe soră-sa o călcase cineva aşa de tare pe picior, că a mai şchiopătat câteva săptămâni. Dar s-a făcut dimineaţă şi apoi din nou seară şi viaţa mergea mai departe. În fiecare casă erau cucuie, vânătăi, şi julituri, şi chiar braţe scrântite, şi dinţi lipsă, dar în ziua următoare piaţa mare era deja curată şi toată lumea îşi recuperase pantofii.

N-am mai vorbit niciodată despre cele întâmplate. N-am mai vorbit nici despre Ulenspiegel. Fără să ne fi pus de acord, respectam toţi treaba asta. Până şi Hans Semmler, care o păţise atât de rău, că din ziua aceea zăcea la pat şi nu putea mânca decât zeamă groasă, se prefăcea că aşa ar fi fost dintotdeauna. Tot aşa şi văduva lui Karl Schönknecht, pe care-l dusesem chiar a doua zi la cimitir, se purta de parcă ar fi fost o lovitură a destinului şi n-ar avea habar al cui e cuţitul înfipt în spatele soţului. Doar frânghia a rămas mai multe zile atârnată deasupra pieţei, vibrând în bătaia vântului şi servind drept loc de popas pentru vrăbii şi rândunele, până când preotul –

care ieşise foarte şifonat din încăierare, pentru că nu ne erau deloc pe plac ifosele şi aroganţa lui – a putut să se urce iar în clopotniţă şi s-o taie.

Dar nici n-am uitat ce se petrecuse. Întâmplările au rămas între noi. Erau acolo în timp ce ne strângeam recolta, când negociam între noi preţul grânelor sau când ne strângeam duminica la slujbă, unde pe faţa preotului se citea schimbarea, ceva între mirare şi teamă. Şi cel mai tare erau prezente când aveam vreo serbare în piaţă şi când, la dans, trebuia să ne privim în ochi. Atunci ni se părea că aerul e mai greu, că apa are alt gust şi că nici cerul nu mai e acelaşi, de când a fost brăzdat de frânghia aceea.

Iar la exact un an după aceea a ajuns şi războiul pe la noi. Într-o noapte am auzit un nechezat, apoi hohote de râs pe mai multe voci şi, cam în acelaşi timp, bufniturile uşilor trântite la pământ, iar mai înainte să ieşim în stradă înarmaţi cu furci şi cuţite absolut inutile, focul se întindea deja.

Soldaţii erau mai flămânzi ca de obicei şi băuseră şi mai mult. Nu mai intraseră de mult într-un oraş care avea atâtea de oferit. Bătrâna Luise, care dormea adânc şi de data asta nu avusese nicio premoniţie, a murit în patul ei. Preotul a murit când s-a aşezat în poarta bisericii, încercând s-o apere. Lise Schoch a murit când încerca să ascundă bani de aur, brutarul şi fierarul, şi bătrânul Lembke, şi Moritz Blatt, şi mai toţi ceilalţi bărbaţi au murit, încercând să-şi apere femeile, iar femeile au murit aşa cum mor femeile de regulă în război.

Şi Martha a murit. A mai apucat să vadă cum o dogoare roşie înghite tavanul de deasupra ei, a simţit mirosul de ars, până când fumul a învăluit-o în aşa hal, încât n-a mai văzut nimic, a auzit-o pe sora ei strigând după ajutor, în timp ce viitorul pe care l-ar fi avut se dizolva în neant: bărbatul pe care n-avea să-l aibă niciodată, copiii pe care n-avea să-i mai crească, nepoţii cărora n-avea să le povestească despre un măscărici faimos, ajuns pe acele meleaguri într-o dimineaţă de primăvară, şi copiii acestor nepoţi, toţi oamenii care de-acum n-aveau să mai existe. Aşa de repede s-a terminat totul, s-a gândit ea de parcă ar fi descoperit un mare secret. Şi, când a auzit grinzile casei trosnind, i-a mai venit în minte gândul că Tyll Ulenspiegel era pesemne singurul care îşi mai amintea chipurile noastre şi care ştia că am existat.

Într-adevăr, n-au supravieţuit decât ologul Hans Semmler, a cărui casă nu luase foc şi care fusese cruţat, fiindcă nu se putea mişca, Elsa Ziegler şi Paul Grünanger, care petrecuseră în secret o noapte în pădure. Când se

întorseseră în zori, cu hainele mototolite şi părul vâlvoi, şi găsiseră doar ruine sub colaci de fum care se înălţau la cer, crezuseră o clipă că Domnul Dumnezeu le trimisese o vedenie drept pedeapsă pentru păcatul lor. Au apucat-o amândoi către apus şi, pentru scurtă vreme, au fost fericiţi.

Noi, în schimb, ne facem auziţi acolo unde am trăit cândva. Uneori în copaci, alteori lumea ne aude în iarbă sau în ţârâitul greierilor. Poţi să ne auzi dacă pui capul la scorbura bătrânului ulm şi uneori copiii au impresia că ne văd chipurile în apa pârâului. Biserica noastră a dispărut, dar pietrele pe care apa le-a şlefuit şi le-a făcut rotunde şi albe sunt aceleaşi, cum aceiaşi sunt şi copacii. Însă noi ne aducem aminte de toate, chiar dacă nimeni nu-şi aduce aminte de noi, fiindcă încă nu ne-am împăcat cu gândul că nu mai existăm. Moartea e încă o noutate pentru noi, iar treburile celor vii nu ne lasă indiferenţi. Asta pentru că n-a trecut mult timp de atunci.

DOMNUL VĂZDUHULUI

I

A întins frânghia la înălţimea genunchiului, de la tei până la bradul bătrân. Pentru asta a trebuit să cresteze adânc scoarţa copacilor. La brad a fost uşor, dar la tei cuţitul aluneca mereu. Până la urmă, a mers totuşi. Verifică nodurile, îşi pune tacticos pantofii de lemn, se urcă pe frânghie, cade.

Acum se urcă din nou, deschide larg braţele, dar nu-şi poate menţine echilibrul şi cade. Se urcă iar, încearcă, iar cade.

Încearcă încă odată şi cade.

Nu se poate merge pe o frânghie. E evident. Picioarele omeneşti nu-s făcute pentru aşa ceva. La ce bun să mai încerci?

Dar continuă să tot încerce. De fiecare dată începe în dreptul teiului, de fiecare dată cade imediat. Trec ore. După-amiază îi reuşeşte un pas, unul singur, până la lăsarea întunericului singura realizare. Totuşi, o clipă coarda l-a ţinut, şi a stat pe ea ca pe pământ.

A doua zi, plouă cu găleata. Stă în casă şi o ajută pe maică-sa „Întinde bine pânza aia, nu visa, pentru numele lui Dumnezeu!” Şi ploaia bate toba pe acoperiş cu mii de degete mici.

În ziua următoare, tot plouă. E al naibii de frig, frânghia e udă şi nu poţi face niciun pas.

Altă zi şi iar ploaie. Se urcă pe frânghie şi cade, iar se urcă şi iar cade, tot aşa de fiecare dată. O vreme stă întins pe pământ, cu braţele desfăcute şi părul ud ca o pată întunecată.

Ziua următoare e duminică, aşa că abia după-amiază poate să se urce pe frânghie. Slujba de la biserică ţine până la prânz. Spre seară, îi reuşesc trei paşi şi, dacă frânghia n-ar fi fost udă, ar fi putut face şi patru.

Treptat, îşi dă seama ce trebuie să facă. Genunchii au prins mişcarea, umerii au luat altă poziţie. Trebuie să cedezi vibraţiei, să laşi genunchii şi şoldurile moi, să fii cu un pas înaintea căderii. Gravitaţia dă să te înhațe, dar tu ai trecut deja mai departe. Mersul pe sârmă: o fugă de cădere.

Peste o zi se mai încălzeşte. Se aud ţipătul stăncuţelor, zumzetul gâzelor şi al albinelor, soarele risipeşte norii. În aerul rece, răsuflarea lui formează norişori. Lumina dimineţii poartă mai departe glasurile, din casă îl aude pe taică-său muştruluind un argat. El, în schimb, cântă în legea lui cântecul despre cea cu coasa, pe numele ei Moarte şi care are putere de la Dumnezeu. Cântecul ăsta are o melodie pe ritmul căreia se poate merge bine pe sârmă, dar se vede treaba că l-a intonat prea tare, din moment ce deodată se trezeşte lângă el cu maică-sa, Agneta, care-l întreabă de ce nu lucrează.

— Vin acuşi.

— Trebuie scoasă apă din fântână, spune ea, şi curăţat cuptorul.

El îşi deschide larg braţele, se urcă pe frânghie şi încearcă să nu-i bage în seamă burta bombată. Oare chiar se află acolo un copil care dă din picioare, tresare şi ascultă ce vorbim? Îl deranjează ideea asta. Dacă Dumnezeu vrea sa facă un om, de ce îl face în alt om? E urât că toate fiinţele iau naştere în taină: larvele de molie în aluat, muştele în dejecţii, râmele în pământ. Doar foarte rar, asta i-a explicat tatăl lui, copiii cresc din rădăcina de mandragoră şi, încă şi mai rar, din ouă clocite.

— Să-l trimit pe Sepp? a întrebat ea. Vrei să-l trimit pe Sepp?

Băiatul cade de pe frânghie, închide ochii, deschide larg braţele, se urcă iar. Când se uită din nou spre ea, mama nu mai e acolo.

Speră ca ea să nu-şi pună în aplicare ameninţarea, dar după o vreme chiar îşi face apariţia Sepp. Se uită doar în treacăt la el, apoi se apropie de frânghie şi îi dă una: nu un ghiont uşor, ci ditamai lovitura, atât de puternică, încât băiatul cade lat la pământ. De furie, îl face pe Sepp bou scârbos, care se culcă cu soră-sa.

N-a fost o idee prea bună. În primul rând, pentru că nu ştie dacă Sepp – care, ca toţi argaţii, vine de undeva şi o să plece la un moment dat altundeva – are de fapt vreo soră şi, în al doilea rând, pentru că tipul asta abia aştepta. Înainte ca băiatul să se poată ridica, Sepp i s-a şi aşezat pe ceafă.

Nu poate respira. Pietre ascuţite i se înfig în faţă. Se răsuceşte, dar asta nu-l ajută la nimic, căci Sepp e de două ori mai mare decât el, e de trei ori mai greu şi de cinci ori mai puternic. Deci se stăpâneşte, ca să nu consume prea mult aer. Pe limbă simte gustul sângelui. Trage în piept mizerie, îi vine să vomite, scuipă. Îi ţiuie urechile, iar pământul pare că se ridică, se coboară şi iar se ridică.

Deodată, greutatea a dispărut. Se rostogoleşte pe spate, cu pământ în gură, cu ochii lipiţi şi cu o durere ascuţită în cap. Argatul îl târăşte la moară: peste pietriş şi pământ, prin iarbă şi iar pe pământ, peste pietricele tăioase, pe lângă copaci, pe lângă slujitoarea care se strică de râs, pe lângă hambar şi staulul caprelor. Apoi îl trage în sus, deschide uşa şi-l împinge înăuntru.

— Era şi timpul, zice Agneta. Cuptorul nu se curăţă singur.

Dacă mergi de la moară spre sat, trebuie să treci printr-o bucată de pădure. Din locul unde copacii se răresc şi începi să traversezi islazul satului – câmpuri şi păşuni, din care o treime lăsate pârloagă şi restul cultivate şi împrejmuite cu gard de scânduri – se zăreşte deja turla bisericii. Aici o să găseşti invariabil pe cineva stând în praf şi meşterind la gardurile care se strică mereu, dar care trebuie să reziste, fiindcă, altfel, fug vitele sau intră animale din pădure şi distrug recolta. Cele mai multe terenuri agricole îi aparţin lui Peter Steger. Şi cele mai multe animale, pe care le recunoşti uşor, fiindcă sunt însemnate pe grumaz cu numele lui.

Mai întâi, treci de casa Hannei Krell. Ea şade pe prag de regulă – ce să facă şi ea? – şi cârpeşte haine. Cu asta îşi câştigă existenţa. Apoi, te strecori pe drumeagul îngust dintre gospodăria lui Steger şi fierăria lui Ludwig Stelling, păşeşti pe podeţul de lemn care nu te lasă să te scufunzi în balega moale, treci de grajdul lui Jakob Brantner, aflat pe partea dreaptă şi ieşi în

strada principală, de fapt şi singura stradă din sat. Acolo locuiesc Anselm Melker cu soţia şi copiii, alături de el, cumnatul său, Ludwig Koller, şi mai încolo, Maria Leserin, al cărei soţ a murit cu un an urmă, pentru că a fost blestemat de cineva. Fiica ei are şaptesprezece ani, e foarte frumoasă şi o să se mărite cu fiul cel mare al lui Peter Steger. Pe partea cealaltă stă Martin Holtz, brutarul, împreună cu soţia şi fiicele, iar lângă el se află căsuţele ceva mai mici în care locuiesc neamul lui Tamm şi al lui Henrich şi familia Heinerling, de la care se aud frecvent certuri. Ai lui Heinerling nu sunt oameni de treabă, sunt lipsiţi de onoare. Toţi, în afară de fierar şi de brutar, au ceva pământ lângă sat, toţi au câteva capre, însă doar Peter Steger, care e bogat, are vaci.

Pe urmă ajungi în piaţa satului, unde se află biserica, teiul cel mare şi fântâna. Lângă biserică e casa parohială şi lângă casa parohială, casa unde locuieşte executorul judecătoresc, Paul Steger, vărul lui Peter Steger, care inspectează câmpurile de două ori pe an şi odată la trei luni strânge impozitele pentru seniorul locului.

La celălalt capăt al pieţei e un gard. Dacă deschizi poarta şi traversezi câmpul mare, care e tot al lui Steger, ajungi iar în pădure şi, dacă nu te temi prea tare de frig, mergi tot înainte şi nu te rătăceşti în desiş, în vreo şase ore ajungi la gospodăria lui Martin Reutter. Dacă acolo nu te muşcă câinele şi mergi mai departe, în trei ore ajungi în satul vecin, nu mult mai mare decât celălalt.

Dar băiatul n-a fost niciodată acolo. N-a fost nicăieri în altă parte. Şi, cu toate că mai mulţi oameni care au fost şi prin alte locuri i-au spus că acolo e cam la fel ca aici, el nu încetează să se întrebe unde ar putea ajunge, dacă ar merge pur şi simplu mai departe, nu doar până în satul vecin, ci tot mai departe.

În capul mesei, morarul vorbeşte despre stele. Soţia şi fiul lui, argaţii şi slujnica se prefac că ascultă. La masă se serveşte terci de cereale. Tot asta au mâncat şi ieri, şi mâine tot terci de cereale or să mănânce, mai apos sau mai legat, după cum s-o nimeri. În fiecare zi mănâncă terci de cereale, doar în zilele mai proaste primesc, în loc de terci, nimic. La fereastră, o sticlă groasă îi fereşte de vânt, sub cuptorul care nu radiază prea multă căldură se joacă două pisici şi în colţul camerei stă întinsă o capră, care ar trebui să fie de fapt vizavi, în staul, dar nimeni n-are chef s-o dea afară, fiindcă toţi sunt

obosiţi, iar coarnele ei sunt ascuţite. Lângă uşă şi în jurul ferestrei sunt incrustate pentagrame ca să ţină departe spiritele rele.

Morarul descrie cum, exact acum zece mii şapte sute trei ani, cinci luni şi nouă zile, maelström-ul din centrul universului a luat foc. Iar acum chestia asta care se cheamă univers se învârteşte ca un fus şi dă naştere stelelor pentru eternitate, fiindcă, din moment ce nu are început, timpul nu are nici sfârşit. „N-are sfârşit", repetă el şi se întrerupe.

Şi-a dat seama că a zis ceva neclar. „N-are sfârşit", spune el cu glas stins, „n-are sfârşit".

Claus Ulenspiegel se trage de sus, din nordul luteran, din orăşelul Mölln. Deja nu mai era prea tânăr când a venit prin părţile astea, acum un deceniu. Şi, fiindcă nu era de pe aici, n-a putut deveni mai mult de argat la un morar. Situaţia morarilor nu e dezonorantă, precum cea a groparilor de animale, însărcinaţi cu ridicarea cadavrelor în putrefacţie, cea a paznicilor de noapte sau a călăilor, dar nu-i cu mult mai bună decât cea a zilierilor şi cu mult mai proastă decât a meseriaşilor organizaţi în bresle sau decât cea a ţăranilor, care nici n-ar fi dat mâna cu unul ca el. Însă la un moment dat l-a luat de bărbat fiica morarului, la scurt timp a murit morarul şi acum este el însuşi morar. În timpul liber, îi vindecă pe ţărani, deşi ei încă nu-i dau mâna – ce nu se cuvine nu se cuvine şi gata. Dar, când au dureri, vin la el.

N-are sfârşit. Claus nu poate vorbi mai departe, îl muncesc prea tare gândurile. Cum să se termine timpul?! Pe de altă parte… se scarpină în cap. Trebuie să fi început cumva. Că, dacă n-ar fi început niciodată, cum am fi ajuns până în momentul de faţă? Se uită în jur. E imposibil să fi trecut infinit de mult timp. Deci înseamnă că tocmai a început. Dar înainte? Mai înainte de timp? Te ia cu ameţeală. Ca în munţi, când te uiţi intr-o prăpastie.

Odată, povesteşte el acum, s-a uitat într-o asemenea prăpastie, în Elveţia, când un fermier l-a luat cu el la mânatul vitelor la păşune. Vacile aveau clopote mari la gât şi pe fermier îl chema Ruedi. Claus se opreşte o clipă, apoi îşi aminteşte ce voia să spună. Atunci s-a uitat în prăpastie şi era aşa de adâncă, încât nu-i puteai vedea fundul. Atunci l-a întrebat pe fermier, pe care-l chema Ruedi – ce nume ciudat –, deci l-a întrebat pe Ruedi: „Cât e de adâncă?" Iar Ruedi i-a răspuns aşa, tărăgănat, de parcă-l cuprinsese oboseala: „E fără fund".

Claus oftează. În tăcere, se aude doar clinchetul lingurilor în farfurii. Mai întâi a crezut, povesteşte el mai departe, că nu e posibil şi că fermierul

minte. Apoi s-a întrebat dacă nu cumva hăul acela era poarta de intrare în iad. Dar deodată şi-a dat seama că nu asta contează: chiar dacă hăul are fund, e suficient să te uiţi în sus ca să vezi un hău fără fund. Cu mână grea, se scarpină în cap. Un hău, murmură el, care pur şi simplu se prelungeşte mai departe, tot mai departe, iar şi iar, în care încap toate lucrurile din lume, fără să-i umple nici cea mai mică parte din adâncime, o adâncime în care totul se dizolvă în neant… Mănâncă o lingură de terci. Ţi se face rău acolo, aşa cum te ia cu leşin de îndată ce-ţi dai seama că numerele nu au sfârşit. Că la fiecare număr poţi adăuga altul, de parcă n-ar exista un Dumnezeu care să pună capăt acestei nebunii. Încă unul! Numărătoare fără sfârşit, adâncime fără fund, timp înaintea timpului. Claus scutură din cap. Şi dacă…

În momentul acela, Sepp începe să ţipe. Îşi astupă gura cu mâinile. Toţi îl privesc, consternaţi, dar bucuroşi de întrerupere. El scuipă câteva pietricele maronii, care seamănă foarte bine cu cocoloaşele din terciul de cereale. N-a fost uşor să-i fie strecurate pe neobservate în castron. Pentru aşa ceva trebuie să aştepţi momentul potrivit şi, la nevoie, să distragi atenţia celorlalţi. De aceea ceva mai înainte băiatul i-a dat un şut în fluierul piciorului slujitoarei Rosa, iar când ea a ţipat şi l-a făcut şobolan nenorocit, iar el i-a răspuns că e o vacă şi o urâtă, la care ea i-a zis din nou că e mai mizerabil decât orice mizerie, iar mama lui s-a răstit la amândoi să facă odată din gură, dacă vor să mănânce ceva astăzi, atunci el s-a aplecat rapid şi, exact în momentul în care toţi se uitau la Agneta, a dat drumul pietrelor în castronul lui Sepp. Momentul prielnic se ratează repede, dar, dacă eşti atent, îl simţi. Atunci ar putea să treacă şi un unicorn prin cameră, şi nimeni să nu-l observe.

Sepp îşi pipăie gura cu degetul, scuipă un dinte pe masă, ridică privirea şi se uită la băiat.

Nu-i a bună. Băiatul era sigur că Sepp n-o să se prindă, dar se pare că nu-i totuşi atât de prost.

Atunci băiatul sare şi aleargă la uşă. Din păcate, Sepp nu-i doar mare, ci şi rapid, aşa că-l prinde. Băiatul vrea să scape, dar nu reuşeşte, Sepp îşi ia avânt şi-i trage un pumn în faţă. Lovitura înghite toate celelalte sunete.

Clipeşte. Agneta a sărit de la masă, slujnica râde, îi place când se lasă cu bătaie. Claus stă la masă cu fruntea încreţită, cufundat în gânduri. Ceilalţi doi argaţi cască ochii curioşi. Băiatul nu aude nimic, spaţiul s-a întors pe dos, tavanul e acum sub el, Sepp l-a aruncat pe umăr ca pe un sac de făină.

Apoi îl scoate afară şi băiatul vede iarbă deasupra, în timp ce sub el se arcuieşte cerul, brăzdat de nori lungi, de seară. Acum aude iar ceva: un sunet ascuțit tremură în aer.

Sepp îl ţine de braţe şi îl fixează de aproape cu privirea. Băiatul vede ceva roşu în barba argatului. Sângerează acolo unde-i lipseşte dintele. Ar putea să-i trântească un pumn în faţă argatului, cu toată forţa. Sepp i-ar da drumul atunci şi, dacă s-ar ridica repede şi-ar lua-o la picior, ar putea ajunge departe, în pădure.

Dar la ce bun? Trăiesc în aceeaşi moară. Dacă nu-l prinde azi, Sepp îl prinde mâine sau poimâine. Mai bine să scape acum de chelfăneală, în văzul tuturor. Probabil că de faţă cu alţii n-o să-l omoare.

Au ieşit toţi din casă. Rosa s-a ridicat pe vârfuri, să vadă mai bine, şi râde în continuare. Şi ceilalţi doi argaţi de lângă ea râd. Agneta strigă ceva. Băiatul o vede căscând gura şi dând din mâini, dar nu aude ce spune. Lângă ea, Claus încă priveşte în gol, de parcă s-ar gândi la altceva.

Atunci argatul l-a ridicat sus, deasupra capului. Băiatul se teme că are de gând să dea cu el de pământul tare şi duce mâinile la frunte. Dar Sepp mai face un pas înainte, şi încă unul, şi încă unul, şi deodată inima băiatului o ia razna. Îi pulsează sângele în urechi şi începe să ţipe. Nu-şi poate auzi vocea, ţipă mai tare, tot n-o aude. A priceput ce intenţii are Sepp. Oare au priceput şi ceilalţi? Ar mai putea încă să intervină, dar… acum e prea târziu. Sepp a făcut-o deja. Băiatul cade.

Şi tot cade. Timpul pare că se scurge mai încet, băiatul mai apucă să se uite în jur, să simtă cum se prăbuşeşte, cum alunecă prin aer şi să-şi dea seama că i se întâmplă tocmai acel lucru de care a fost avertizat dintotdeauna: nu intra în pârâu în faţa roţii, să nu faci asta niciodată, să nu calci în faţa roții de moară, în niciun caz, să nu cumva să intri în pârâu prin faţa roţii de moară! Iar acum, că s-a gândit la asta, căderea nu s-a terminat încă, iar el cade şi cade, însă chiar în momentul în care îi vine altceva în minte, şi anume că e posibil să nu se întâmple nimic şi căderea să dureze în continuare, chiar atunci simte impactul, plescăitul apei, începe să se scufunde şi mai durează o clipă până când simte şi frigul muşcător. Pieptul i se strânge şi vede negru în faţa ochilor.

Simte cum îi atinge un peşte obrazul. Simte apa învolburată, curgând tot mai repede, simte vârtejul printre degete. Ştie că ar trebui să se ţină de ceva, dar de ce?, totul se mişcă, nu-i nimic solid, şi apoi simte o mişcare deasupra

şi se gândeşte că tocmai asta şi-a imaginat de când se ştie, cu groază şi curiozitate, s-a întrebat mereu ce ar trebui să facă în cazul în care ar cădea vreodată în pârâu în faţa roţii de moară. Dar acum, totul e altfel şi nu poate face chiar nimic, ştie că va muri în curând, strivit, presat, măcinat. Îşi aminteşte totuşi că n-are voie să iasă la suprafaţă, sus nu-i salvarea, sus e roata. Trebuie s-o ia în jos.

Dar unde e asta, în jos?

Cu toată puterea, face mişcări energice de înot. Moartea e un fleac, asta înţelege şi el. Se întâmplă cât ai clipi, nu-i mare lucru, sunt de-ajuns un pas greşit, o săritură, o mişcare şi nu mai eşti printre cei vii. Un fir de iarbă se rupe, o gâză e călcată în picioare, o flacără se stinge, un om moare, e un fleac! Scormoneşte cu mâinile în mâl, a reuşit să dea de fund.

Şi, deodată, ştie că nu va muri azi. Fire lungi de iarbă îl mângâie, îi intră mizerie în nas, simte un cleşte rece în ceafă, aude un scârţâit, simte ceva în spate, apoi la călcâie. A reuşit să treacă pe sub roată.

Se sprijină de pământ. În timp ce se ridică, vede o clipă un chip palid, cu ochii mari şi goi, cu gura deschisă, care luceşte vag în întunecimea apelor; pesemne că e spiritul vreunui copil care, cândva, a avut mai puţin noroc ca el. Înoată cu putere. Deja a ajuns la aer. Inspiră şi scuipă mâl, tuşeşte, se agaţă de iarbă şi se târăşte gâfâind la mal.

În faţa ochiului drept, se mişcă o pată pe nişte picioruşe subţiri. Clipeşte. Pata se apropie. Îl gâdilă ceva la sprânceană, duce mâna la faţă, pata dispare. Sus pluteşte un nor, rotund şi strălucitor. Cineva se apleacă deasupra lui. E Claus. Se lasă în genunchi, întinde mâna spre el, îi atinge pieptul şi mormăie ceva ce el nu poate înţelege, fiindcă ţiuitul persistă în aer şi acoperă orice alt sunet. Dar, în timp ce tatăl lui vorbeşte, ţiuitul devine tot mai slab. Claus se ridică şi ţiuitul a încetat deja.

Acum a apărut şi Agneta acolo. Şi, lângă ea, Rosa. Ori de câte ori mai apare cineva, băiatul are nevoie de un moment ca să recunoască figura, ceva în capul lui a încetinit şi încă nu lucrează cum trebuie. Tatăl lui face mişcări circulare cu mâna. Simte cum îşi revine. Vrea să vorbească, dar din gât nu-i ies decât sunete răguşite.

Agneta îl mângâie pe obraz.

— De două ori, zice ea, acum eşti botezat de două ori.

El nu înţelege ce vrea să spună. Probabil că de vină e durerea din capul lui, o durere aşa de puternică, încât îl copleşeşte nu doar pe el, ci umple

lumea întreagă, toate lucrurile vizibile, pământul, oamenii din jur, până şi norul ăla de sus, încă alb ca zăpada proaspătă.

— Hai, vino-n casă, spune Claus.

Vocea lui sună dojenitor, de parcă l-ar fi surprins făcând ceva interzis.

Băiatul se ridică în capul oaselor, se apleacă înainte şi vomită. Agneta îngenunchează lângă el şi îi ţine capul.

Apoi vede cum tatăl lui îşi ia avânt şi-i trage o palmă lui Sepp. Argatul se dezechilibrează şi cade cu capul înainte, se ţine de obraz şi când se ridică îl nimereşte următoarea lovitură. Şi apoi vine o a treia palmă, cu aşa o forţă, încât aproape îl trânteşte la pământ. Claus îşi freacă mâinile, care au început să-l doară, Sepp se împleticeşte, parcă ar fi beat. Băiatului îi e limpede că se preface. Sigur nu l-a durut prea tare, e mult mai puternic decât morarul. Dar până şi Sepp ştie că cine aproape că-l omoară pe copilul stăpânului său merită să fie pedepsit, la fel cum morarul ştie, la rândul lui, ca toţi ceilalţi, că nu poate pur şi simplu să-l alunge pe Sepp. Claus are nevoie de trei argaţi, cu mai puţini nu face faţă. Şi, dacă-l pierde pe vreunul, pot trece săptămâni până să apară la orizont alt argat pentru moară – argaţii ţăranilor nu vor să lucreze la moară, e prea departe de sat şi meseria nu e aşa de bine văzută, doar disperaţii sunt dispuşi s-o facă.

— Hai în casă, zice acum şi Agneta.

Aproape s-a întunecat. Toţi se grăbesc, nimeni nu vrea să mai rămână pe afară. Toţi ştiu ce bântuie noaptea prin pădure.

— Botezat de două ori, repetă Agneta.

Când dă s-o întrebe ce-a vrut să spună, observă că deja nu mai e lângă el. În spatele lui murmură pârâul. Prin perdeaua groasă a morii răzbate puţină lumină în afară. Claus aprinsese pesemne lumânarea de seu. Era limpede că nimeni n-avea chef să se deranjeze să-l ducă şi pe el în casă.

Băiatul se ridică tremurând de frig. Viu. A supravieţuit. A supravieţuit întâlnirii cu roata de moară. Roata de moară. A supravieţuit. Se simte nespus de uşor. Face un salt, dar când aterizează îi cedează piciorul şi cade gemând în genunchi.

Dinspre pădure se aud şoapte. Îşi ţine respiraţia şi ascultă atent, acum e un mârâit, acum un şuierat, apoi încetează o clipă şi o ia de la capăt. I se pare că ar trebui doar să asculte mai atent şi ar putea desluşi cuvinte. Dar nu vrea să facă asta sub nicio formă. Şchiopătând, se îndreaptă grăbit spre moară.

Trec mai multe săptămâni, până-i îngăduie piciorul să se urce din nou pe frânghie. Încă din prima zi îşi face apariţia una dintre fiicele brutarului şi se aşază pe iarbă. O cunoaşte din vedere. Tatăl ei vine des pe la moară, fiindcă, de când l-a blestemat Hanna Krell, după o ceartă, îl cam chinuie reumatismul. Durerile nu-l lasă să doarmă, de aceea are nevoie de descântecele lui Claus.

Băiatul se întreabă dacă n-ar fi cazul s-o gonească, dar, în primul rând, n-ar fi drăguţ din partea lui şi, în al doilea rând, n-a uitat că la ultima petrecere din sat ea a câştigat concursul de aruncat cu piatra. Trebuie să fie foarte puternică, iar pe el îl doare tot corpul. Aşa că-i tolerează prezenţa. Deşi n-o vede decât cu coada ochiului, îl frapează faptul că are pistrui pe braţe şi pe faţă şi că, la soare, ochii ei sunt albaştri ca apa.

— Tatăl tău, zice ea, i-a spus tatălui meu că nu există iad.

— Nu-i adevărat.

Face patru paşi până să cadă.

— Ba da.

— În niciun caz! repetă el apăsat. Pot să jur.

E destul de convins că ea are dreptate. Pe de altă parte, e foarte posibil ca tatăl lui să fi afirmat exact contrariul: Suntem cu toţii în iad şi n-avem scăpare. Sau poate a zis că suntem în rai. Pe taică-său l-a auzit spunând cam tot ce se poate spune.

— Ai aflat deja? îl întreabă ea. Peter Steger a tăiat un viţel lângă copacul cel bătrân. A povestit fierarul. Erau trei.

Peter Steger, fierarul şi bătrânul Heinerling. S-au dus noaptea la păşune şi au lăsat viţelul acolo, să se răcească.

— Am fost şi eu odată acolo, spune el.

Ea râde. Bineînţeles că nu-l crede şi evident că are dreptate, n-a fost niciodată acolo. Nimeni nu se duce la păşune fără un motiv serios.

— Jur! zice el. Crede-mă, Nele!

Se urcă iar pe frânghie şi stă acolo, fără să se ţină de ceva. Acum poate. Ca să-şi întărească jurământul, duce două degete de la mâna dreaptă în dreptul inimii. Dar apoi îşi retrage repede mâna, fiindcă-şi aduce aminte că, anul trecut, micuţa Käthe Leser a jurat strâmb în faţa părinţilor şi, două nopţi mai târziu, a murit. Ca să iasă din situaţia jenantă, se preface că se dezechilibrează şi se lasă să cadă cât e de lung în iarbă.

— Dă-i înainte! spune ea cu voce calmă.

— Ce să fac?

Băiatul se scoală cu faţa schimonosită de durere.

— Cu frânghia. E bine să ştii să faci ceva ce alţii nu ştiu.

El ridică din umeri. Nu-i e clar dacă nu cumva îl ia peste picior.

— Trebuie să plec, zice ea, se ridică rapid şi o ia la fugă.

În timp ce se uită în urma ei, băiatul îşi freacă umărul dureros. Apoi se urcă iar pe frânghie.

Săptămâna următoare trebuie să ducă o căruţă de făină la gospodăria lui Reutter. Martin Reutter a adus cerealele acum trei zile, dar nu poate să ia făina. I s-a rupt oiştea. Argatul său, Heiner, a venit ieri să aducă vestea.

Situaţia e încurcată. Nu poţi să trimiţi pur şi simplu argatul să ducă făina, fiindcă ar putea să se facă nevăzut, într-un argat nu poţi să ai încredere nici cât de aici până la colţ. Dar Claus nu poate să lase moara, are prea multă treabă, aşa că trebuie să meargă Agneta. Şi, pentru că n-ar fi bine ca Agneta să fie singură cu Heiner în pădure, fiindcă argaţii sunt în stare de orice, vine şi băiatul.

Pleacă înainte de răsăritul soarelui. Noaptea a plouat mult. Trunchiurile copacilor sunt învăluite în ceaţă, vârfurile par că se pierd în cerul întunecat, iar pajiştile sunt îmbibate de apă. Măgarul merge agale, lui îi e totuna. Băiatul îl cunoaşte de când se ştie. A stat multe ore cu el în grajd, i-a ascultat sforăitul uşor, l-a mângâiat şi s-a bucurat ori de câte ori a simţit botul mereu umed al animalului pe obraz. Agneta ţine hăţurile, băiatul stă lângă ea, pe capră, cu ochii întredeschişi, şi se lipeşte de ea. În spatele lor stă Heiner, întins pe sacii de făină; uneori chicoteşte, alteori râde de-a dreptul, fără să poţi spune dacă doarme sau e treaz.

Dacă ar fi luat-o pe drumul mare, ar fi putut ajunge la destinaţie chiar în după-amiaza asta. Dar astfel s-ar fi apropiat prea tare de luminişul unde se află vechea păşune. Niciun copil nenăscut n-are voie să se apropie de animalele tăiate şi lăsate la răcit. Ca atare, trebuie s-o ia pe ocolite, pe cărarea îngustă şi acoperită de buruieni, care duce adânc în pădure, să treacă de dealul cu arţari şi de marea baltă a şoarecilor.

Agneta povesteşte despre vremurile în care încă nu era soţia lui Ulenspiegel. Unul dintre cei doi fii ai brutarului Holtz ar fi vrut să se însoare cu ea. A ameninţat că o să se facă mercenar, dacă nu vrea să-l ia de

bărbat. Că o să pornească spre răsărit, spre pusta maghiară, să se bată cu turcii. Şi aproape că l-ar fi luat – de ce nu, s-a gândit ea, la urma urmei, e un om ca toţi oamenii. Dar chiar atunci a venit în sat Claus, un catolic din nord, ceea ce e în sine un lucru neobişnuit. Şi când s-a măritat cu el, fiindcă n-a putut să-i reziste, tânărul Holtz n-a mai plecat spre răsărit. A rămas acasă şi a copt pâini, iar doi ani mai târziu, când ciuma a făcut ravagii în sat, el a fost primul care a murit. Şi, când a murit şi tatăl lui, fratele a preluat brutăria.

Agneta oftează şi-l mângâie pe cap pe băiat.

— Nu ştii tu cum era el odată… Tânăr şi zvelt şi cu totul altfel decât alţii.

Băiatului îi ia o clipă până se dumireşte despre cine vorbeşte.

— Ştia de toate. Ştia să citească. Şi era şi frumos. Puternic, cu ochi albaştri… Şi ştia să cânte şi să danseze, ca nimeni altul. Se gândeşte puţin, apoi spune:

— Era… treaz.

Băiatul dă din cap aprobator. Ar prefera să asculte o poveste.

— E un om bun, zice Agneta. Să nu uiţi niciodată!

Băiatul cască.

— Numai că e mereu cu mintea în altă parte. Asta n-am înţeles atunci. N-am ştiut că există asemenea oameni. De unde să ştiu? Eu am fost dintotdeauna aici. Că e posibil ca unul ca el să fie mai mult pe altă lume decât printre noi, de asta nu mi-am dat seama. La început, era doar uneori cu mintea în altă parte. De cele mai multe ori, se gândea la mine, mă ţinea ca pe palme, râdeam mult împreună, ochii îi străluceau. Doar uneori era cufundat în cărţi sau în experimentele lui, aprindea câte ceva sau amesteca nu ştiu ce prafuri. Apoi a început să se ocupe mai mult de cărţi şi mai puţin de mine, apoi şi mai puţin. Iar acum? Doar ai văzut că luna trecută, când s-a oprit roata morii, a reparat-o abia peste trei zile, pentru că mai întâi avea de terminat un experiment pe pajişte. N-avea timp de moară domnul morar. Şi a mai reparat-o şi prost, axul roţii s-a înţepenit şi a trebuit să-l chemăm pe Anselm Melker în ajutor. Dar lui nu i-a păsat!

— Îmi spui o poveste?

Agneta dă din cap.

— Demult de tot, începe ea, pe vremea când pietrele erau încă tinere şi nu existau duci şi nimeni nu trebuia să plătească zeciuială… Demult de tot, când nici măcar iarna nu ningea…

Ezită, îşi atinge burta şi trage hăţurile. Drumul e îngust şi trece peste rădăcini groase. E de-ajuns să facă măgarul un pas greşit, şi căruţa se poate răsturna.

— Demult, reia ea, o fată a găsit un măr de aur, pe care a vrut să-l împartă cu mama ei. Dar s-a tăiat la deget şi din picătura ei de sânge a crescut un copac care făcea şi mai multe mere. Dar merele nu erau de aur, ci urâte şi rele la gust, iar cine le mânca murea de o moarte îngrozitoare. Fiindcă mama fetei era o vrăjitoare, care păzea mărul de aur ca pe ochii din cap şi pe fiecare cavaler, care pornea împotriva ei cu gând să-i elibereze fata, îl sfâşia şi-l mânca, în timp ce râdea şi întreba: „Nu-i niciun erou printre voi?” Dar, când a venit în sfârşit iarna şi totul era acoperit cu zăpadă rece, biata fată trebuia să gătească şi să facă curat pentru mama ei cât era ziulica de lungă, fără încetare.

— Zăpadă?

Agneta amuţeşte.

— Ai zis că iarna nu era zăpadă.

Agneta tace.

— Scuze, spune băiatul.

— Atunci biata fată a trebuit să facă mâncare şi curăţenie pentru mama ei cât era ziulica de lungă, fără încetare, deşi era aşa de frumoasă, încât nimeni n-o putea vedea fără să se îndrăgostească de ea.

Agneta tace din nou, apoi geme uşor.

— Ce-i?

— Deci fata a fugit de acasă în toiul iernii, fiindcă a auzit că departe, foarte departe, peste mări şi ţări, trăieşte un băiat vrednic de mărul de aur. Dar mai întâi a trebuit să fugă, şi asta nu era uşor, fiindcă mama, vrăjitoarea, era foarte vigilentă.

Agneta amuţeşte iar. De-acum, pădurea e atât de deasă, încât doar sus, printre vârfurile copacilor, se zăreşte cerul albastru. Agneta trage hăţurile şi măgarul se opreşte. O veveriţă sare în drum, o priveşte cu ochi reci, apoi dispare cu viteza unei iluzii. Argatul din spatele lor nu mai sforăie şi se ridică în capul oaselor.

— Ce-i? întreabă din nou băiatul.

Agneta nu răspunde. E deodată foarte palidă. Şi atunci, băiatul vede că fusta ei e plină de sânge. O clipă se miră că n-a observat o pată aşa de mare, apoi îşi dă seama că sângele abia a apărut.

— Vine, spune ea. Trebuie să mă întorc.

Băiatul se holbează la ea.

— Apă caldă, zice ea cu voce pierită. Şi Claus. Am nevoie de apă caldă şi de Claus, cu descântecele şi cu buruienile lui de leac. Şi mai am nevoie de moaşa din sat, de Lise Köllerin.

Băiatul se holbează la ea. Heiner se holbează la ea. Măgarul se holbează în gol.

— Altfel mor, continua ea. Asta e. N-avem ce face. Nu pot să întorc aici căruţa. Heiner o să mă sprijine şi mergem pe jos, iar tu rămâi aici.

— De ce nu mergem mai departe?

— Până ajungem la gospodăria lui Reutter se face seară, dar pe jos, înapoi la moară, ajungem mai repede.

Se dă jos din căruţă gâfâind. Băiatul întinde mâna spre ea, dar ea îl dă la o parte.

— Ai înţeles?

— Ce?

Agneta abia respiră.

— Cineva trebuie să rămână să păzească făina; e scumpă, face cât jumătate din moară.

— Singur în pădure?

Ea geme.

Heiner se uită năuc când la unul, când la altul.

— Sunt cu doi proşti aici.

Agneta cuprinde obrajii băiatului în palme şi îl priveşte atât de insistent, încât el îşi vede imaginea reflectată în ochii ei. Respiraţia ei e şuierătoare.

— Înţelegi? întreabă ea încet. Băieţelul meu, sufletul meu, înţelegi? Tu aştepţi aici.

Inima i se zbate în piept aşa de tare, încât băiatul crede că şi ea ar trebui s-o audă. Vrea să-i spună că e greşit ce face, că durerea i-a luat minţile. N-o să reziste pe jos, sunt ore de mers şi sângerează prea tare. Dar i s-a uscat gâtlejul şi cuvintele nu pot să iasă. Neajutorat, se uită la ea cum pleacă şchiopătând, sprijinită de Heiner. Argatul mai o susţine, mai o trage după el, ea geme la fiecare pas. O mai vede puţin, apoi gemetele ei se aud din ce în ce mai slab şi în final rămâne singur.

O vreme îşi distrage atenţia, trăgând măgarul de urechi. De dreapta şi de stânga şi iar de dreapta, şi de fiecare dată animalul scoate un sunet trist. De

ce e aşa de răbdător, aşa de bun, de ce nu muşcă? Se uită în ochiul drept al măgarului. Ca o sferă de sticlă, ochiul stă în orbita lui, întunecat, apos şi gol. Nu clipeşte, doar tresare puţin când îl atinge cu degetul. Se întreabă cum o fi să fii acest măgar. Închis într-un suflet de măgar, cu un cap de măgar pe umeri, în care sunt gânduri de măgar, oare cum o fi?

Îşi ţine respiraţia şi ascultă atent. Vântul: zgomote în zgomote ascunse în alte zgomote, zumzete şi foşnete, chiţăit, scârţâit şi trosnete. Şuşotelile frunzelor peste şuşotelile vocilor, şi iar i se pare că ar trebui pur şi simplu să asculte o vreme şi atunci o să înţeleagă. Începe să murmure un cântecel, dar sunetul propriei voci i se pare străin.

Atunci îşi dă seama că sacii de făină sunt legaţi cu o frânghie, una lungă, care trece de la un sac la altul. Uşurat, scoate cuţitul şi se apucă să cresteze scoarţa copacilor.

De îndată ce a reuşit să întindă frânghia între doi copaci, la înălţimea pieptului, se simte mai bine. Verifică dacă e bine fixată, apoi se descalţă, se urcă şi merge, cu braţele desfăcute, până la mijlocul frânghiei. Acolo se opreşte şi stă în faţa căruţei şi a măgarului, deasupra drumului lutos. Îşi pierde echilibrul, sare şi se urcă imediat din nou. O albină iese din tufişuri, se lasă iar în jos şi dispare în desişul verde. Încet, băiatul se pune în mişcare. Aproape că ar fi ajuns de data asta până la capăt, dar tot se dezechilibrează şi cade.

Rămâne întins o vreme. La ce bun să se ridice? Se rostogoleşte pe spate. I se pare că timpul s-a împotmolit. Ceva s-a schimbat: vântul şuşoteşte mai departe şi frunzele se mişcă şi ele în continuare şi măgarului îi chiorăie maţele de foame, dar asta n-are nimic de-a face cu timpul. Mai devreme era Acum, şi acum e tot Acum, şi în viitor, când totul o să fie altfel şi o să existe alţi oameni şi nimeni, în afară de Dumnezeu, n-o să mai ştie de el, de Agneta, de Claus şi de moară, şi atunci o să fie tot Acum.

Fâşia de cer de deasupra lui s-a făcut bleumarin, iar acum se acoperă de un cenuşiu catifelat. Umbre coboară pe trunchiurile copacilor şi dintr-odată pe pământ se face seară. Lumina de sus se strânge într-o scânteiere subţire. Apoi e deja noapte.

Băiatul plânge. Dar se opreşte într-un târziu, fiindcă nu e nimeni care să-l ajute şi pentru că, în realitate, nu poţi plânge prea mult fără să-ţi sece la un moment dat şi puterile şi lacrimile.

Îi e sete. Agneta şi Heiner au luat bidonul cu bere, Heiner şi l-a pus în spinare şi niciunul nu s-a gândit să-i lase şi lui ceva de băut. Are buzele uscate. Ar trebui să fie un pârâu prin apropiere, dar cum să-l găsească?

Acum zgomotele sunt altfel decât în timpul zilei: alte glasuri de animale, alt vânt, până şi crengile trosnesc altfel. Ascultă atent. La înălţime sigur eşti mai în siguranţă. Se caţără într-un copac. Dar nu-i deloc uşor, când abia zăreşti câte ceva. Crenguţele subţiri se rup şi scoarţa aspră îl taie la degete. Îi alunecă un pantof din picior; îl aude cum se loveşte în cădere de o creangă şi apoi de încă una. Ţinându-se strâns de trunchi, se mai trage un pic şi reuşeşte să ajungă ceva mai sus. Apoi nu mai poate.

O vreme atârnă aşa. Şi-a imaginat că va putea dormi pe o creangă groasă, sprijinit de trunchi, dar acum îşi dă seama că nu merge. Un copac n-are nimic moale şi trebuie să te ţii mereu strâns de el, ca să nu cazi. O ramură îl apasă la genunchi. La început crede că poate rezista, dar, deodată, i se pare totul insuportabil. Şi creanga pe care stă îi provoacă dureri. Se gândeşte la basmul cu vrăjitoarea cea rea, cu fiica ei frumoasă, cu cavalerul şi mărul de aur. Oare o să afle vreodată cum se termină?

Se hotărăşte să coboare din copac. E greu pe întuneric, însă el e îndemânatic, nu alunecă şi ajunge cu bine jos. Dar pantoful nu şi-l mai găseşte. Ce bine că măcar măgarul e aici! Băiatul se lipeşte de animalul moale, care emană o vagă duhoare.

Îi vine deodată ideea că mama lui s-ar putea întoarce. Dacă a murit în drum spre casă, ar putea să apară brusc. Ar putea să treacă plutind pe lângă el, să-i strige ceva nedesluşit, să-i arate chipul schimbat. Gândul ăsta îi face inima să îngheţe. Oare e posibil să fi iubit un om şi apoi să mori de frică, dacă acest om se întoarce? Se gândeşte la micuţa Gritt, care s-a întâlnit anul trecut, la cules de ciuperci, cu tatăl ei mort: fără ochi şi plutind la un lat de palmă deasupra pământului. Se mai gândeşte şi la capul pe care l-a văzut bunica, cu mulţi ani în urmă, în piatra de hotar din spatele gospodăriei lui Steger. Ridică fusta, fetiţo, dar nu se ascundea nimeni după piatră, ci piatra însăşi a făcut deodată ochi şi gură, hai, ridic-o odată şi arată-mi ce ai dedesubt! Bunica i-a povestit asta, când era mic; acum e moartă şi ea de mulţi ani şi trupul ei trebuie să se fi dezintegrat demult, ochii i s-au transformat în pietre şi părul în iarbă. Îşi impune să nu se mai gândească la asemenea lucruri, dar nu reuşeşte. Mai ales un gând nu se lasă alungat: Ar

prefera ca Agneta să fie moartă şi prinsă în cel mai adânc iad etern decât să apară brusc ca fantomă din tufiş.

Măgarul tresare, nu departe se aude trosnet de lemne, ceva se apropie, pantalonii băiatului se umplu de căldură. Un corp masiv îl atinge în trecere şi apoi se îndepărtează. Pantalonii se răcesc şi se fac grei. Măgarul scoate un sunet gutural, semn că şi el a simţit ceva. Ce-a fost asta? Acum se vede o licărire verzuie printre crengi, mai mare ca un licurici, dar nu aşa luminoasă şi, de frică, băiatului îi trec prin cap tot felul de imagini febrile. Îl ia când cu căldură, când cu frig. Apoi iar cu căldură. Şi, cu toate astea, se gândeşte: Agneta, vie sau moartă, n-are voie să afle că a făcut în pantaloni, altfel ia bătaie. Iar când o vede gemând uşor, întinsă sub o tufă, care e totodată legătura de care stă atârnat, ca o tipsie, pământul de lună, atunci un ultim rest din raţiunea care i se risipeşte încet îi spune că tocmai adoarme, epuizat de teamă şi de atâtea emoţii, lăsându-se mulţumit în voia forţelor care-l părăsesc, întins pe pământul rece, în zarva nocturnă a pădurii, lângă măgarul care sforăie încetişor. Şi nu ştie că mama lui chiar stă întinsă pe jos, nu departe de el, plângând şi gemând, sub o tufă care seamănă cu tufa din visul lui, un soc maiestuos, plin de fructe coapte. Acolo se află ea în întuneric, acolo.

Agneta şi argatul au luat-o pe scurtătură, ea era prea slăbită ca să meargă pe drumul ocolitor, şi aşa s-au apropiat prea mult de luminişul în care se taie vitele. Acum Agneta zace la pământ fără putere şi aproape că nu mai are nici voce să ţipe, iar Heiner stă lângă ea, cu nou-născutul în braţe.

Argatul se gândeşte dacă n-ar fi mai bine să fugă. Ce-l reţine? Femeia o să moară şi, dacă el a fost prin preajmă, lumea o să dea vina pe el. Aşa-i totdeauna. Când se întâmplă ceva rău şi e vreun argat prin preajmă, argatul e de vină.

Ar putea să-şi ia tălpăşiţa pentru totdeauna, la Reutter nu-l ţine nimic, mâncarea nu-i îndestulătoare şi ţăranul nu se poartă frumos cu el, îl bate la fel de des ca pe proprii fii. De ce nu i-ar lăsa în plata Domnului pe mamă şi pe copil? Lumea-i mare, aşa spun argaţii, alt stăpân se găseşte cu uşurinţă, sunt destule gospodării, şi ceva mai bun ca moartea găseşti oriunde ai căuta.

Ştie că nu-i bine să fii noaptea în pădure, în plus, îi e foame şi, mai ales, îl chinuie o sete arzătoare, fiindcă a pierdut undeva, pe drum, bidonul cu bere. Închide ochii şi asta ajută. Când închizi ochii, eşti doar tu cu tine, fără altcineva care să-ţi facă rău, eşti în interior, la adăpost, doar tu însuţi. Îşi

aduce aminte de pajiştile pe care alerga în copilărie, îşi aduce aminte de o pâine proaspătă, aşa cum n-a mai mâncat demult şi de un bărbat care l-a bătut cu băţul, poate că era chiar taică-său, nu mai ştie. Aşa se face că a fugit de bărbat şi a ajuns în altă parte, apoi a fugit iar. Să fugi e ceva minunat. Nu există pericol de care să nu scapi, dacă eşti iute de picior.

Dar de data asta nu fuge. Ţine copilul şi ţine şi capul Agnetei, iar când ea vrea să se ridice o ajută şi o trage în sus.

Totuşi, Agneta nu s-ar fi pus pe picioare, dacă nu şi-ar fi amintit de cel mai puternic pătrat magic. Ţine minte, i-a spus Claus, să-l foloseşti doar la nevoie. Poţi să-l scrii, doar să-l rosteşti n-ai voie! Aşa că şi-a folosit urma de luciditate care îi mai rămăsese ca să scrijelească literele pe pământ, începe cu SALOM AREPO, dar cum e mai departe nu mai ştie. Scrisul e de trei ori mai greu, când nu l-ai învăţat niciodată, când e întuneric şi când sângerezi. Dar apoi a ignorat indicaţiile lui Claus şi a strigat cu voce spartă: „Salom Arepo! Salom Arepo!”

Şi, pentru că şi fragmentele te ajută să prinzi putere, îi revine memoria şi îşi aminteşte şi restul.

S A L O M
A R E P O
L E M E L
O P E R A
M O L A S

Şi doar aşa, simte asta desluşit, forţele răului dau înapoi, sângerarea scade şi copilul îi alunecă din corp în dureri îngrozitoare, ca de fier înroşit.

Tare ar fi rămas acolo întinsă. Dar ştie că cine a pierdut mult sânge şi rămâne întins rămâne aşa pentru totdeauna.

— Dă-mi copilul!

El i-l dă. Nu-l vede, noaptea e aşa de neagră şi se simte de parcă ar fi orbit. Dar când ţine în braţe mica fiinţă îşi dă seama că încă mai trăieşte.

Nimeni n-o să te ştie, se gândeşte ea. Nimeni n-o să-şi amintească de tine, doar eu, mama ta, n-o să uit, fiindcă n-am voie să uit. Pentru că toţi ceilalţi or să te uite.

Asta le-a spus şi celorlalţi trei copii care i-au murit la naştere. Şi, într-adevăr, despre fiecare ştie tot ce e de ştiut: mirosul, greutatea, conturul

corpului pe care-l ţine în braţe şi care e de fiecare dată un pic altfel. N-aveau nici măcar nume.

I se înmoaie genunchii, Heiner o susţine. O clipă, tentaţia de a se întinde la loc e foarte mare. Dar a pierdut mult sânge, vita tăiată nu-i departe şi până şi spiriduşii ar putea s-o găsească. Îi dă lui Heiner copilul şi vrea să pornească la drum, dar cade imediat şi rămâne trântită pe rădăcini şi vreascuri. Şi simte cât de imensă e noaptea. Oare de ce opunem rezistenţă? Ar fi atât de uşor. Pur şi simplu să te laşi în voia sorţii. Aşa de uşor.

Ea, în schimb, deschide ochii. Simte rădăcinile de dedesubt. Tremură de frig şi înţelege că încă trăieşte.

Iar se ridică. Sângerarea s-a oprit, după cum se vede. Heiner îi întinde copilul; ea îl ia şi observă imediat că nu mai are viaţă, aşa că i-l dă înapoi, fiindcă are nevoie de ambele mâini ca să se ţină de un copac. El îl pune jos, dar ea se stropşeşte la el, şi argatul îl ia din nou în braţe. Bineînţeles că nu poate fi lăsat aici: ar creşte muşchi peste el, plantele l-ar înlănţui cu tulpinile lor, gândacii şi-ar face cuiburile în corpul lui şi spiritul lui nu şi-ar găsi odihna.

Şi în acest moment se face că pe Claus, în cămăruţa lui de la moară, îl cuprinde presimţirea că ceva nu e în ordine. Repede mormăie o rugăciune şi presară un praf de mandragoră măcinată în flacăra lămpii lui chioare. Semnul rău se confirmă: în loc să se înteţească, flacăra se stinge imediat. Camera se umple de un miros pătrunzător.

În întuneric, Claus scrie pe perete un pătrat de putere mijlocie:

M I L O N
I R A G O
L A M A L
O G A R I
N O L I M

Apoi, ca să fie sigur, rosteşte de şapte ori cu voce tare: *Nipson anomimata mi monan ospin*. Ştie că e în greacă. Ce înseamnă nu ştie, dar se citeşte la fel de la cap şi de la coadă, iar frazele de genul ăsta au puteri deosebite. Apoi se aşază iar pe podeaua tare, de scânduri, ca să-şi continue treaba.

Mai nou, observă în fiecare noapte mersul lunii. Progresează atât de lent, că-l apucă disperarea. Luna răsare de fiecare dată în altă parte decât în

noaptea precedentă, traseul ei nu rămâne acelaşi. Şi, pentru că e evident că nimeni nu poate explica asta, Claus s-a hotărât să lămurească el chestiunea.

— Dacă e ceva ce nu ştie nimeni, i-a spus cândva Wolf Hüttner, atunci noi trebuie să aflăm.

Hüttner, bărbatul care i-a fost profesor, chiromant şi spiritist din Konstanz, de meserie paznic de noapte. Claus Ulenspiegel a petrecut o iarnă întreagă în slujba lui şi nu trece nicio zi fără să se gândească la el cu recunoştinţă. Hüttner i-a arătat pătratele magice, descântecele şi ierburile de leac şi Claus i-a sorbit cuvintele când Hüttner i-a vorbit despre spiriduşi, şi despre neamul uriaşilor, şi despre bătrânii din vremuri imemoriale, şi despre poporul din adâncul pământului, şi despre spiritele văzduhului şi i-a spus să n-aibă încredere în învăţaţi, fiindcă nu ştiu nimic, dar nu vor să recunoască, de teamă să nu cadă în dizgraţia principilor. Iar după topirea zăpezii, când a plecat mai departe, Claus avea în traistă trei cărţi din colecţia lui Hüttner. Pe atunci nu ştia încă să citească, dar l-a învăţat un pastor din Augsburg, pe care l-a vindecat de reumatism, şi când a plecat şi de acolo a luat cu el şi trei cărţi din biblioteca pastorului. Grele mai erau cărţile, o duzină îi îngreunau sacul de parcă ar fi cărat plumb. Curând şi-a dat seama că fie renunţă la cărţi, fie se aşază undeva definitiv, cel mai bine într-un loc ferit, mai departe de drumurile principale, întrucât cărţile sunt scumpe şi nu toţi proprietarii s-au despărţit de ele de bunăvoie şi, dacă are ghinion, se poate trezi chiar cu Hüttner la uşă, care să-l blesteme şi să pretindă înapoi ce-i aparţine.

Când a adunat într-adevăr prea multe cărţi ca să poată merge mai departe, destinul şi-a urmat cursul. I-a plăcut o fată de morar; era arătoasă, veselă, puternică şi îl plăcea şi ea, de asta şi-ar fi dat seama şi un orb. N-a fost greu s-o câştige, era bun la dans şi cunoştea vorbele şi ierburile potrivite ca să lege inima cuiva. În general, ştia mai multe decât oricine altcineva din sat şi ei i-a plăcut asta. Tatăl fetei a fost cam neîncrezător la început, dar nici un alt argat nu dădea semne că ar fi în stare să preia moara, aşa că până la urmă a cedat. Şi o vreme a fost totul bine.

Apoi i-a simţit dezamăgirea. La început, doar uneori, apoi mai des. Şi în cele din urmă, mai tot timpul. Nu-i plăceau cărţile lui şi nici faptul că trebuie să dezlege enigmele universului. E drept, e o misiune importantă, care nu-ţi lasă prea multă energie pentru alte lucruri, în orice caz nu pentru fleacurile zilnice de la moară. Brusc, i s-a părut şi lui Claus că a făcut o greşeală: Ce caut eu aici, ce-am eu de-a face cu praful de făină, cu ţăranii

prostovani, care nu vor decât să te înşele la plată, şi cu slugile grele de cap, care nu fac niciodată ce le spui? Pe de altă parte, îşi repetă el adesea, viaţa te poartă într-o anume direcţie şi, dacă n-ai fi aici, ai fi în altă parte şi totul ar fi la fel de ciudat. Singurul lucru care-l îngrijorează cu adevărat e întrebarea dacă nu cumva ajungi în iad, din moment ce ai furat atâtea cărţi.

Dar trebuie să apuci cunoaşterea acolo unde îţi iese în cale, omul nu-i făcut să vegeteze în necunoaştere. Şi nu-i uşor, când n-ai cu cine să vorbeşti. Te preocupă atâtea, şi nimeni nu vrea să-ţi audă ideile despre ce e cerul, şi cum se formează pietrele, şi cum iau naştere muştele, şi viaţa care mişună peste tot, şi în ce limbă vorbesc îngerii între ei, şi cum Domnul Dumnezeu s-a creat pe sine însuşi şi încă trebuie să se creeze, în fiecare zi, fiindcă, dacă n-ar face asta, totul ar înceta dintr-odată să mai existe. Cine, dacă nu Dumnezeu, ar trebui să împiedice ca lumea pur şi simplu să nu mai fie?

Pentru unele cărţi, Claus a avut nevoie de luni, pentru altele de ani. Pe unele le ştie pe de rost, şi tot nu le înţelege. Şi cel puţin o dată pe lună revine contrariat la opul latinesc pe care l-a furat la Trier, dintr-o casă parohială care luase foc. Nu el a pus focul, dar se afla în apropiere, a simţit fumul şi a profitat de ocazie. Dacă nu ar fi fost el, cartea ar fi ars. Aşa că are un drept asupra ei. Cu toate astea, nu poate s-o citească.

Sunt şapte sute şaizeci şi şase de pagini scrise mărunt, iar unele au şi ilustraţii, care par să provină din vise rele: bărbaţi cu cap de pasăre, un oraş cu creneluri şi turnuri înalte, aşezat pe un nor din care cade o ploaie măruntă, un cal cu două capete într-o poiană, o insectă cu aripi lungi, o ţestoasă, care se caţără la cer pe o rază de soare. Prima foaie, ce fusese cândva pagina de titlu, lipseşte. De asemenea, cineva a rupt foaia cu paginile 23 şi 24 şi pe cea cu paginile 519 şi 520. Claus a fost deja de trei ori cu cartea la preot şi i-a cerut ajutorul, dar acesta l-a repezit de fiecare dată şi i-a explicat că doar oamenii învăţaţi se cuvine să citească scrieri latineşti. Iniţial, Claus s-a gândit să-i trimită un blestem uşor – să-l lovească reumatismul, să i se umple casa de şoareci sau să i se strice laptele –, dar apoi şi-a dat seama că, de fapt, bietul preot de ţară, care bea prea mult şi se tot repeta la predică, nu prea ştia nici el latineşte. Aşa că aproape s-a resemnat cu ideea că nu va putea citi niciodată tocmai această carte, în care e posibil să se găsească răspunsul la toate întrebările universului. Căci cine ar putea să-l înveţe pe el latina aici, într-o moară uitată de lume?

Totuşi, în ultimii ani a descoperit o mulţime de lucruri. În esenţă, ştie deja de unde provin lucrurile, cum a luat naştere universul şi de ce totul e aşa cum e: spiritele, substanţele, sufletele, lemnul, apa, cerul, pielea, grânele, greierii. Hüttner ar fi mândru de el. Nu mai e mult şi o să-şi acopere şi ultimele lacune. Apoi o să scrie el însuşi o carte, care să conţină toate răspunsurile, iar învăţaţii din universităţi or să se mire şi or să-şi smulgă părul din cap.

Dar n-o să fie uşor. Are mâinile mari şi pana subţire i se rupe mereu între degete. Va trebui să exerseze mult, până să poată umple o carte întreagă cu semne trasate cu cerneală, subţiri ca firul de păianjen. Dar trebuie s-o facă, nu poate ţine minte pentru totdeauna tot ce a descoperit. S-a adunat deja prea mult şi îl doare, adesea îl ia cu ameţeală de la atâta ştiinţă ce are în cap.

Poate că, la un moment dat, îl va putea învăţa câte ceva pe fiul lui. A remarcat că uneori băiatul îl ascultă la masă aproape în silă şi străduindu-se să nu-şi arate interesul. E slăbuţ şi fără vlagă, dar pare deştept. Recent, Claus l-a prins jonglând cu trei pietre, uşor şi fără efort – o prostie, dar totuşi un semn că probabil copilul nu e la fel de nesimţitor ca ceilalţi. Nu demult, băiatul l-a întrebat câte stele există de fapt şi, pentru că le numărase recent, a fost mândru să-i poată da un răspuns. Speră ca micuţul pe care-l poartă Agneta acum să fie tot băiat; cu un pic de noroc, unul ceva mai puternic, care să-l poată ajuta la treabă şi pe care să-l înveţe mai târziu câte ceva.

Podeaua de scândură e prea tare. Dar, dacă s-ar culca pe ceva mai moale, ar adormi şi n-ar putea observa luna. Cu mari eforturi, Claus a montat o plasă din fire subţiri la ferestruica oblică din acoperiş – degetele lui sunt groase şi greoaie, iar lâna toarsă de Agneta opune rezistenţă. Până la urmă, a reuşit totuşi să împartă fereastra în pătrate mici şi aproape egale.

Stă, deci, întins şi priveşte încordat. Timpul trece. Cască. Îi dau lacrimile. Să nu cumva să adormi, îşi spune, n-ai voie să adormi cu niciun preţ!

Şi, în sfârşit, răsare luna, argintie şi aproape rotundă, cu pete ca de aramă murdară. A apărut în rândul de jos, dar nu în primul pătrat, aşa cum s-ar fi aşteptat Claus, ci în al doilea. Cum aşa? Clipeşte. Îl dor ochii. Luptă cu somnul, aţipeşte şi se trezeşte, aţipeşte iar, dar acum e treaz şi clipeşte, iar luna nu se mai află în al doilea, ci în al treilea rând de jos, în al doilea pătrat din stânga. Cum a ajuns aici? Din păcate, pătratele nu sunt chiar egale, fiindcă lâna se scămoşează, de aceea nodurile sunt prea groase – dar de ce

se comportă luna aşa? E un astru afurisit, viclean şi mincinos; nu degeaba, în jocul de cărţi simbolizează decăderea şi trădarea. Pentru a consemna când şi unde se află luna, trebuie să ştii, în plus, şi timpul, dar, la naiba, cum să determini timpul, dacă nu după poziţia lunii? Să înnebuneşti şi alta nu! Colac peste pupăză, s-a mai desfăcut şi unul dintre fire. Claus se ridică şi încearcă să-l înnoade cu degetele lui îndărătnice. Şi nici nu reuşeşte bine, că-şi face apariţia un nor. Lumina luceşte palidă la marginile lui, dar unde se află exact luna nu se mai poate spune. Închide ochii, care-l dor.

Dimineaţa devreme, se trezeşte tremurând de frig din somn, dintr-un vis în care apărea făină. De necrezut, mereu se întâmplă asta. Pe vremuri, avea vise luminoase şi gălăgioase. Auzea muzică şi uneori spiritele îi vorbeau. Dar asta era demult. Acum visează făină.

Se scoală prost dispus şi îşi dă seama că nu visul cu făină l-a trezit, ci vocile de afară. La ora asta? Neliniştit, îşi aduce aminte de semnul rău din noaptea trecută. Se apleacă pe fereastră şi în acelaşi moment cenuşiul zorilor din pădure se despică şi din el apar şchiopătând Agneta şi Heiner.

Au reuşit să ajungă, în ciuda tuturor îndoielilor. Mai întâi argatul i-a cărat pe amândoi, pe femeia vie şi pe copilul mort; apoi n-a mai putut şi Agneta a mers singură, sprijinită de el; apoi copilul i s-a părut prea greu şi prea periculos, fiindcă un mort nebotezat atrage spiritele, atât pe cele de sus, cât şi pe cele din adâncuri, aşa că Agneta a trebuit să-l ducă singură. Astfel, bâjbâind, au găsit până la urmă drumul.

Claus coboară repede scara, se împiedică de argaţii care sforăie, dă un şut unei capre care-i stă în cale, trânteşte uşa de perete şi se repede afară, exact la timp s-o prindă în braţe pe Agneta, care leşină. O întinde cu grijă pe jos şi îi pipăie faţa. Îi simte respiraţia. Îi schiţează o pentagramă pe frunte, cu vârful în jos, bineînţeles, ca să aibă efect vindecător, apoi trage adânc aer în piept şi spune dintr-o răsuflare: *Numai asta să nu faceţi, să scuturaţi toţi pomii, să secaţi toate apele, să urcaţi toţi munţii, să fugiţi de îngerii Domnului, şi toate clopotele or să sune şi slujba să cânte, şi evangheliile să se citească, şi toţi aceştia să se însănătoşească*. Nu ştie decât aproximativ ce înseamnă toate astea, dar e un descântec străvechi şi altul mai potrivit să alunge vedeniile nopţii nu ştie.

Acum ar fi bun un pic de mercur, dar nu mai are, aşa că face, în schimb, semnul mercurului deasupra pântecelui ei – crucea cu opt care-l

simbolizează pe Hermes, marele Mercurius. Semnul singur nu e la fel de eficace ca mercurul însuşi, dar e mai bun decât nimic. Apoi strigă la Heiner:

— Du-te-n pod şi adă-mi poroinicul!

Heiner dă din cap, intră împleticindu-se în moară şi urcă scara gâfâind. Abia când ajunge sus, în cămăruţa care miroase a lemn şi hârtii vechi, şi se uită năuc la ţesătura de lână din fereastră, îşi dă seama că habar n-are ce-i ăla poroinic. Aşa că se întinde pe podea, îşi cuibăreşte capul pe perna umplută cu fân, pe care se mai vedea încă urma lăsată de capul morarului, şi adoarme.

Se luminează de ziuă. După ce Claus şi-a cărat soţia în moară, roua se ridică de pe iarbă, răsare soarele şi aburul dimineţii lasă loc luminii de amiază. Soarele atinge zenitul şi îşi începe coborârea. Lângă moară se află acum o grămăjoară de pământ proaspăt răscolit: acolo zace copilul fără nume, care n-a fost botezat şi din cauza asta n-are voie în cimitir.

Iar Agneta nu moare. Asta-i miră pe toţi. Poate că forţa ei a ajutat-o, poate descântecele lui Claus, poate poroinicul, deşi nu-i o buruiană aşa de puternică, mutătoarea sau omagul ar fi fost mai bune, dar, din păcate, Claus şi-a consumat nu demult ultimele rezerve cu Maria Stelling, care a născut un copil mort; se bârfeşte că l-ar fi ajutat ea să moară, fiindcă nu fusese gravidă cu soţul, ci cu Anselm Melker, dar asta nu-l interesează pe Claus. Vasăzică Agneta n-a murit şi, abia când se ridică în capul oaselor, se uită obosită în jur şi rosteşte – mai întâi încet, apoi mai tare şi în final ţipând – un nume, îşi dau seama cu toţii că, în toiul emoţiilor, au uitat de băiat şi de căruţa cu măgar. Şi de făina cea scumpă.

Dar în curând soarele apune. E prea târziu ca să mai porneşti la drum. Şi aşa începe a doua noapte.

Dis-de-dimineaţă, Claus porneşte la drum împreună cu argaţii Sepp şi Heiner. Merg în tăcere. Claus e cufundat în gânduri, Heiner vorbeşte oricum extrem de puţin, iar Sepp fluieră încet un cântecel. Fiindcă sunt bărbaţi şi încă trei laolaltă, nu-s nevoiţi s-o ia pe ocolite, ci o pot tăia de-a dreptul prin poiana unde se află salcia bătrână. Negru şi imens, copacul malefic se înalţă acolo şi crengile lui se mişcă într-un mod tare neobişnuit pentru nişte crengi. Bărbaţii se străduiesc să nu se uite în direcţia aia. Când intră din nou în pădure, răsuflă uşuraţi.

Gândurile lui Claus se întorc mereu la copilul mort. Deşi era fată, pierderea e dureroasă. E un obicei sănătos, îşi spune el, să nu-ţi iubeşti copiii prea devreme. Agneta a născut atât de des, însă doar unul a supravieţuit şi ăla slăbănog şi vai de el, că nu se ştie dacă a rezistat două nopţi în pădure.

Dragostea de copii – mai bine lupţi împotriva ei. Nici de un câine nu te apropii, de regulă, prea mult; chiar dacă pare prietenos, poate să muşte. E bine să păstrezi mereu o distanţă între tine şi propriul copil; pur şi simplu, copiii mor prea repede. Dar, pe an ce trece, te obişnuieşti tot mai mult cu o asemenea fiinţă. Capeţi încredere, îţi permiţi s-o îndrăgeşti. Şi deodată dispare.

Cu puţin înainte de amiază, descoperă urme de spiriduşi. Din precauţie, se opresc, dar, după o cercetare mai atentă, Claus îşi dă seama că urmele duc spre sud, departe. În plus, primăvara, piticii ăştia nu sunt încă atât de periculoşi, abia toamna devin agitaţi şi răutăcioşi.

Găsesc locul după-amiaza târziu. Aproape că ar fi trecut fără să-l recunoască, fiindcă s-au abătut puţin de la cărare, iar subarboretul e des şi nu prea vezi pe unde mergi. Dar atunci Sepp a simţit mirosul pătrunzător şi dulceag. Dau ramuri la o parte, rup crengi, îşi duc mâinile la nas. Cu fiecare pas, mirosul e mai puternic. Iată şi căruţa înconjurată de un nor de muşte. Sacii sunt sparţi, pământul e alb de făină. În spatele căruţei zace ceva. Arată ca un morman de blănuri vechi. Le ia câteva clipe, până să-şi dea seama că sunt rămăşiţele măgarului. Doar capul lipseşte.

— Probabil a fost un lup, zice Sepp, în timp ce dă energic din mâini ca să alunge muştele.

— Ar arăta altfel, spune Claus.

— Fantoma vitei tăiate?

— N-o interesează măgarii.

Claus se apleacă şi pipăie. O tăietură curată, nicăieri urme de muşcătură. E clar că a fost un cuţit.

Strigă după băiat. Ascultă, strigă iar. Sepp se uită în sus şi amuţeşte. Claus şi Heiner strigă în continuare. Sepp a rămas ca o stană de piatră.

Acum se uită şi Claus în sus. Îl cuprinde groaza, îl ia în stăpânire şi-l strânge tot mai tare, încât are impresia că se sufocă. Ceva pluteşte deasupra lor, alb din cap până-n picioare, se holbează în jos şi, deşi începe să se întunece, i se văd ochii mari, dinţii rânjiţi, faţa schimonosită. Şi acum, că se

uită cu toţii în sus, aud un sunet ascuţit. Pare un hohot de plâns, dar nu e. Chestia aia de deasupra lor, orice ar fi ea, râde.

— Dă-te jos! urlă Claus.

Băiatul, căci el e într-adevăr, chicoteşte şi nu se mişcă. E în pielea goală, alb tot. Pesemne s-a tăvălit prin făină.

— Doamne! zice Sepp. Oh, Doamne, Dumnezeule!

Şi, în timp ce Claus se uită în sus, vede ce nu văzuse încă, fiindcă e prea ciudat. Ce are băiatul pe cap, aşa cum stă gol şi hlizindu-se pe o frânghie, fără să cadă, nu e o pălărie.

— Maică Fecioară, exclamă Sepp, ajută-ne, nu ne lăsa!

Şi Heiner îşi face cruce.

Claus scoate cuţitul şi scrijeleşte cu mâna tremurândă o pentagramă în scoarţa unui copac: cu vârful la dreapta, forma bine închegată. În dreapta scrijeleşte un alfa, în stânga un omega, apoi îşi ţine respiraţia, numără încet până la şapte şi murmură o formulă de exorcizare – spirite de sus, spirite de jos, voi, toţi sfinţii, Sfântă Fecioară, ajută-ne, în numele Sfintei Treimi!

— Dă-l jos, îi porunceşte apoi lui Sepp. Taie frânghia.

— De ce eu?

— Fiindcă aşa spun eu.

Sepp se holbează şi nu face nicio mişcare. I se aşază muşte pe faţă, dar el nu le alungă.

— Atunci, tu, îi zice Claus lui Heiner.

Heiner deschide şi închide gura. Dacă nu i-ar veni aşa de greu să vorbească, ar spune că tocmai a cărat o femeie prin pădure, a salvat-o şi a găsit singur drumul. Ar spune că totul are o limită, inclusiv răbdarea celor blânzi. Dar, fiindcă vorbirea nu e punctul lui forte, îşi încrucişează braţele şi se uită încruntat în pământ.

— Atunci tu, îl ia Claus pe Sepp. Cineva trebuie s-o facă, iar eu am reumatism. Ori te urci acum în copac, ori ai să regreţi toată viaţa.

Încearcă să-şi amintească formula cu care îi poţi face pe încăpăţânaţi să asculte, dar nu-i vin cuvintele.

Sepp înjură de mama focului şi se caţără în copac. Geme, pe crengi nu se poate sprijini prea bine şi trebuie să se străduiască din răsputeri să nu se uite în sus, la arătarea aia albă.

— Ce-i asta? strigă Claus de jos. Ce te-a apucat?

— Marele diavol mare, răspunde băiatul vesel.

Sepp se dă jos. Să audă un asemenea răspuns e peste puterile lui. În plus, se gândeşte că el l-a aruncat pe băiat în pârâu şi, în cazul în care acesta îşi mai aduce aminte şi îi poartă pică, n-ar fi acum momentul potrivit să dea ochii cu el. Ajuns pe pământ, dă energic din cap a refuz.

— Atunci, tu!, îi spune Claus lui Heiner.

Dar acesta se întoarce cu spatele, fără să scoată o vorbă, şi dispare în desiş. O vreme cei doi îl mai aud, apoi se lasă liniştea.

— Du-te iar sus, îi cere Claus lui Sepp.

— Nu!

— *Mutus dedit*, murmură Claus, care îşi aminteşte acum formula, *mutus dedit nomen*…

— N-are rost, răspunde Sepp. Oricum nu mă duc.

Prin tufe se aud trosnete de crengi rupte. S-a întors Heiner. A priceput că se lasă întunericul şi nu vrea să fie singur noaptea în pădure, nu mai suportă încă o experienţă ca asta. Furios, se apără de muşte, se sprijină de un copac şi mormăie ca pentru el.

Când îi întorc spatele, Claus şi Sepp îşi dau seama că băiatul e lângă ei. Speriaţi, fac un salt înapoi. Cum de s-a dat jos aşa de repede? Băiatul scoate ce a avut până atunci pe cap, o bucată de scalp acoperit cu blană şi prevăzut cu două urechi lungi, de măgar. Are părul plin de sânge închegat.

— Doamne fereşte, zice Claus. Doamne, Isuse şi Maica Domnului!

— A trecut mult timp şi n-a venit nimeni, spune băiatul. A fost doar o glumă. Şi vocile! O mare glumă.

— Care voci?

Claus se uită în jur. Unde-o fi restul din capul măgarului? Ochii, fălcile cu dinţi, osul imens al craniului, unde sunt toate astea?

Băiatul se lasă încet în genunchi. Apoi cade râzând pe o parte şi nu se mai mişcă.

Bărbaţii îl ridică, îl învelesc într-o pătură şi pleacă cu el – departe de căruţă, de făină, de sânge. O vreme, rătăcesc prin întuneric, până când se simt destul de în siguranţă să lase copilul jos. Nu aprind focul şi nu vorbesc între ei, ca să nu atragă ceva. Băiatul chicoteşte în somn şi pielea parcă-i frige. Crengile trosnesc, vântul şuieră şi, cu ochii închişi, Claus murmură rugăciuni şi formule magice, ceea ce ajută un pic pentru că, treptat, se simt cu toţii mai bine. În timp ce se roagă, încearcă să calculeze cât o să-l coste:

căruţa e stricată, măgarul – mort şi, mai ales, va trebui să pună de la el făina. De unde o să plătească oare toate astea?

În zori, băiatului îi scade febra. Când se trezeşte, întreabă nedumerit de ce are părul aşa de năclăit şi corpul alb. Apoi dă din umeri şi nu i se mai pare aşa important, iar când îi spun că Agneta trăieşte, se bucură şi râde. Găsesc un pârâu în care să se spele. Apa e aşa de rece, că tremură tot. Claus îl înveleşte iar în pătură şi pornesc. În drum spre casă, băiatul spune povestea pe care a auzit-o de la Agneta. E vorba de o vrăjitoare, un cavaler şi un măr de aur şi totul se termină cu bine, prinţesa se mărită cu eroul, iar baba cea rea dă ortul popii.

Ajuns înapoi la moară, pe sacul lui cu fân de lângă cuptor, băiatul doarme toată noaptea atât de adânc, de parcă nimic n-ar mai putea să-l trezească. El e, de altfel, singurul care poate să doarmă; s-a întors copilul mort: o mică licărire în întuneric, însoţită de un plânset slab, mai mult o adiere decât o voce. O vreme bântuie prin magazia din spate, unde dorm Claus şi Agneta. Nu poate ajunge însă la patul părinţilor, fiindcă pentagramele incrustate în cadrul de lemn îl ţin la distanţă, aşa că apare în odaia unde băiatul şi argaţii şi-au făcut culcuşul lângă cuptorul cald. E orb şi mut, nu înţelege nimic, răstoarnă găleata cu lapte, răscoleşte prosoapele proaspăt spălate de pe masa din bucătărie şi se încurcă în perdeaua de la fereastră, înainte de a dispărea – în limb, unde nebotezaţii tremură de frig într-un tărâm de gheaţă, de zece ori câte o sută de mii de ani, până când îi iartă Dumnezeu.

Peste câteva zile, Claus îl trimite pe băiat în sat, la Ludwig Stelling, fierarul. Are nevoie de un ciocan nou, dar care să nu fie scump, fiindcă de când a pierdut căruţa cu făină are mari datorii la Martin Reutter.

Pe drum, băiatul culege trei pietre. O aruncă pe prima în sus, apoi pe a doua, apoi o prinde pe prima şi o aruncă iar în sus, apoi o aruncă pe a treia, o prinde pe a doua şi o aruncă iar, apoi o prinde pe a treia şi o aruncă, apoi iar pe prima – acum sunt toate trei în aer. Mâinile lui descriu mişcări circulare şi totul se întâmplă ca de la sine. Toată chestia e să nu te gândeşti şi să nu te uiţi prea-ndelung la niciuna dintre pietre. Trebuie să fii atent şi totodată să te prefaci că pietrele nici n-ar exista.

Aşa trece, cu pietrele vâjâindu-i în jurul capului, pe lângă casa Hannei Krell şi pe lângă câmpul lui Steger. În faţa fierăriei, lasă pietrele în noroi şi intră.

Pune două monede pe nicovală. Mai are două în buzunar, dar fierarul nu trebuie să ştie.

— Mult prea puţin, spune fierarul.

El dă din umeri, ia monedele şi se întoarce către uşă.

— Aşteaptă, zice fierarul.

Băiatul se opreşte.

— Trebuie să dai mai mult.

El clatină din cap în semn de refuz.

— Aşa nu merge, continuă fierarul. Când vrei să cumperi ceva, trebuie să te tocmeşti.

Băiatul o ia spre uşă.

— Aşteaptă!

Fierarul e o namilă de om, burta lui dezgolită e păroasă, în jurul capului şi-a înfăşurat o cârpă, iar faţa îi e roşie, cu pori dilataţi. Tot satul ştie că noaptea se duce cu Ilse Melker în tufiş; doar bărbatul lui Ilse nu ştie sau poate că ştie şi el şi se preface că nu ştie, fiindcă, la urma urmei, cum poţi să te pui cu un fierar? Când vorbeşte despre depravare la predica de duminică, preotul se uită întotdeauna la fierar şi uneori şi la Ilse. Dar asta nu-i tulbură cu nimic pe cei doi.

— E prea puţin, spune fierarul.

Dar băiatul ştie că a câştigat şi îşi şterge fruntea cu mâna. Focul radiază o căldură îngrozitoare, umbre dansează pe pereţi. Îşi duce mâna la inimă şi jură:

— Mai mult n-am primit, să n-am parte de mântuirea sufletului!

Furios, fierarul îi dă ciocanul. Băiatul mulţumeşte cuviincios şi pleacă spre uşă, cu paşi rari şi cu grijă să nu-l trădeze clinchetul monedelor din buzunar. Trece de grajdul lui Jakob Brantner, de casa lui Melker şi de cea a lui Tamm şi ajunge în piaţa satului. Nele o fi oare pe aici? Şi, într-adevăr, iat-o cum şade, în ploaia măruntă, pe ghizdul fântânii.

— Iar dau de tine, spune el.

— Atunci, cară-te! răspunde ea.

— Cară-te tu!

— Eu am fost prima aici.

Băiatul se aşază lângă ea. Amândoi rânjesc.

— A fost negustorul pe aici, povesteşte ea. A zis că împăratul îi decapitează acum pe toţi nobilii Boemiei.

— Şi pe rege?

— Pe regele iernii? Şi pe el. Aşa i se spune, fiindcă n-a fost rege decât timp de o iarnă, după ce i-au dat boemii coroana. În orice caz, el a putut să fugă şi se va întoarce în fruntea unei armate serioase; nu degeaba regele Angliei e tatăl soţiei lui. O să cucerească iar Praga, o să-l dea jos pe împărat şi o să-i ia locul.

La un moment dat, apare Hanna Krell cu o găleată şi-şi face de lucru la fântână. Apa e murdară, nu se poate bea, dar e nevoie de ea la spălat şi pentru vite. Când erau mici, beau lapte, dar de câţiva ani, sunt destul de mari ca să bea bere cu puţin alcool. Toată lumea din sat mănâncă terci de cereale şi bea bere slabă. Până şi Stegerii cei bogaţi. Pentru regii iernii şi împăraţi există apă de trandafiri şi vin, dar oamenii simpli beau lapte şi bere, de când se nasc şi până mor.

— Praga, spune băiatul.

— Da, încuviinţează Nele. Praga!

Amândoi se gândesc la Praga. Tocmai fiindcă e doar un cuvânt, ceva despre care nu ştiu nimic, tocmai de aceea sună atât de promiţător, ca desprins dintr-un basm.

— Cât de departe e Praga? întreabă băiatul.

— Foarte departe.

El dă din cap aprobator, de parcă ăsta ar fi fost un răspuns.

— Şi Anglia?

— Tot foarte departe.

— Faci cam un an până acolo, nu-i aşa?

— Mai mult.

— Hai să mergem şi noi.

Nele râde.

— De ce nu? întreabă el.

Ea nu răspunde şi el ştie că de-acum trebuie să fie atenţi. Un cuvânt nelalocul lui poate avea consecinţe. Anul trecut, fiul cel mic al lui Peter Steger i-a dăruit Elsei Brantner un fluier de lemn şi, fiindcă ea l-a acceptat, acum sunt logodiţi, deşi nu se plac deloc. Chestiunea asta a ajuns până la judecătorul din oraşul de reşedinţă, care, la rândul lui, a trimis-o mai departe la oficialităţi şi mai înalte, care au decis că nu se mai poate face nimic: un cadou e o promisiune şi o promisiune e valabilă în faţa lui Dumnezeu. Să inviţi pe cineva într-o călătorie nu-i chiar un cadou, dar e

aproape o promisiune. Băiatul ştie asta şi mai ştie că şi Nele ştie şi amândoi ştiu că trebuie să schimbe subiectul.

— Cum se simte tatăl tău? întreabă băiatul. E mai bine cu reumatismul?

— Nu ştiu ce i-a făcut tatăl tău, dar l-a ajutat, recunoaşte ea.

— Formule şi ierburi.

— Vrei să înveţi şi tu asta? Să te pricepi şi tu la vindecat oameni?

— Prefer să plec în Anglia.

Nele râde.

El se ridică. Speră vag ca ea să-l reţină, dar ea nu schiţează nicio mişcare.

— La anul, la serbarea recoltei de vară, o să sar şi eu peste foc ca ceilalţi, spune el.

— Şi eu.

— Tu eşti fată.

— Şi fata îţi arde acuşi una.

Băiatul pleacă fără să se uite înapoi. Ştie că e important, fiindcă, dacă ar întoarce capul, ea ar câştiga.

Ciocanul e greu. Podeţul de lemn se termină în faţa casei lui Heinerling, iar băiatul părăseşte cărarea şi îşi croieşte drum prin iarba înaltă, ceea ce nu e tocmai nepericulos din cauza spiriduşilor. Se gândeşte la Sepp. De când cu noaptea din pădure, argatul se teme de el şi se ţine la distanță. Şi asta nu-i rău deloc. Dacă ar şti el ce s-a întâmplat în pădure! Băiatul ştie doar că nu vrea să se gândească la asta. Amintirea e un lucru ciudat. Nu vine şi pleacă pur şi simplu când vrea ea, ci poţi s-o aprinzi şi apoi s-o stingi ca pe un vreasc de foc. Băiatul se gândeşte la mama lui, care abia a reuşit să se scoale iar din pat şi o clipă se gândeşte şi la bebeluşul mort, la sora lui care a murit nebotezată şi al cărei suflet suferă acum de frig din cauza asta.

Se opreşte şi se uită-n sus. Frânghia ar trebui întinsă peste copaci, de la o turlă de biserică la alta, de la un sat la altul. Deschide larg braţele şi îşi imaginează cum ar fi. Apoi se aşază pe o piatră şi urmăreşte cu privirea mişcarea norilor. S-a făcut cald şi în aer se simte zăpuşeala. Băiatul transpiră. Pune ciocanul jos şi deodată i se face somn şi foame, dar până la terciul de cereale mai e mult. Şi ce-ar fi dac-am putea zbura? Să dai din braţe, să te desprinzi de frânghie şi să te înalţi, tot mai sus şi tot mai sus? Rupe un pai şi-l bagă în gură. Paiul e umed şi are un gust dulceag, puţin iute. Se întinde în iarbă cu ochii închişi şi simte cum lumina soarelui îi încălzeşte pleoapele. Umezeala din iarbă îi pătrunde prin haine.

O umbră cade asupra lui. Băiatul deschide ochii.

— Te-am speriat?

Băiatul se ridică în capul oaselor şi face semn că nu. Străinii sunt rari pe aici. Uneori vine judecătorul din oraşul de reşedinţă şi, din când în când, vin negustori. Dar pe străinul ăsta nu-l cunoaşte. E tânăr, abia ieşit din copilărie.

Are o bărbuţă mică şi poartă o tunică, pantaloni gri, din stofă bună şi cizme înalte. Are privirea deschisă şi curioasă.

— Îţi imaginai cum ar fi să zbori?

Băiatul îl priveşte fix.

— Nu, spune străinul, asta nu-i magie. Nu pot citi gândurile. Nimeni nu poate. Dar când un copil desface braţele, se ridică pe vârfuri şi se uită în sus, e clar că se gândeşte la zbor. Face asta fiindcă nu-i încă pe de-a-ntregul convins că nu va putea zbura niciodată. Că Dumnezeu nu ne îngăduie să zburăm. Păsărilor da, dar nouă nu.

— Cândva vom putea zbura cu toţii, spune băiatul. Când vom muri.

— Când murim, suntem, până una alta, morţi. Atunci zăcem în mormânt, până se întoarce Domnul să ne judece.

— Şi când se întoarce?

— Nu ţi-a spus preotul?

Băiatul ridică din umeri. Bineînţeles că preotul vorbeşte des la biserică despre lucrurile astea, despre mormânt, judecată, morţi, dar are o voce monotonă şi, în plus, e mai mereu beat.

— La sfârşitul veacurilor, răspunde străinul. Numai că morţii nu mai au simţul timpului, fiindcă sunt morţi. Prin urmare, se poate spune la fel de bine că se întoarce imediat. De îndată ce ai murit, începe Ziua Judecăţii.

— Aşa zice şi tata.

— Tatăl tău e învătat?

— Tata e morar.

— Şi are opinii? Citeşte?

— Ştie multe, spune băiatul. Îi ajută pe oameni.

— Îi ajută?

— Când sunt bolnavi.

— Poate mă ajută şi pe mine.

— Sunteţi bolnav?

Străinul se aşază pe jos, lângă el.

— Ce zici? Rămâne frumos sau vin iar ploile?

— De unde să ştiu?

— Doar eşti de prin partea locului.

— Se întorc ploile, explică băiatul, fiindcă de regulă pe-aici plouă, e vreme rea mai tot timpul. De-aia recolta de grâu e aşa de proastă, de-aia moara nu primeşte destule cereale, de-aia suferă toţi de foame. Cică pe vremuri era mai bine. Bătrânii îşi amintesc că verile erau lungi, dar poate că asta e doar în închipuirea lor, cine ştie, sunt bătrâni. Tata zice că pe norii de ploaie călăresc îngeri, care se uită-n jos, la noi, adăugă el.

— Norii sunt făcuţi din apă, spune străinul. Nu călăreşte nimeni pe ei. Îngerii au corp de lumină şi n-au nevoie de niciun mijloc de transport. Ca şi demonii, de altfel. Ei sunt făcuţi din aer. De aceea diavolul mai e numit şi Domnul Văzduhului.

Se opreşte, de parcă ar vrea să asculte ecoul propriilor cuvinte, şi-şi priveşte aproape curios vârful degetelor.

— Şi totuşi, continuă străinul, nu sunt decât particule din voinţa divină.

— Şi diavolii?

— Bineînţeles.

— Diavolii sunt voinţa lui Dumnezeu?

— Voinţa lui Dumnezeu e mai mare decât orice se poate imagina. E atât de mare, încât se poate nega pe ea însăşi. O veche enigmă sună aşa: Poate oare Dumnezeu să facă o piatră să devină atât de grea, încât El însuşi să n-o mai poată ridica? Sună a paradox. Ştii ce e ăla un paradox?

— Da.

— Pe bune?

Băiatul dă din cap afirmativ.

— Ei, bine, ce este?

—Dumneavoastră sunteţi un paradox şi codoşlâcul dumneavoastră care duce la spânzurătoare e tot un paradox.

Străinul tace câteva clipe, apoi buzele i se strâng într-un zâmbet subţire.

— De fapt, nu-i un paradox, pentru că răspunsul corect sună aşa: Bineînţeles că poate. Dar după aceea poate să ridice fără efort piatra, pe care n-o mai putea ridica. Dumnezeu e prea cuprinzător pentru a fi identic cu sine însuşi. De aceea există Domnul Văzduhului şi tovarăşii lui. De aceea există tot ce nu e Dumnezeu. De aceea există lumea.

Băiatul îşi acoperă faţa cu mâna. Soarele străluceşte acum pe cerul fără pic de nor. O mierlă zboară pe lângă ei. Ba da, se gândeşte el, aşa ar trebui

să zbori, ar fi mult mai bine decât mersul pe sârmă. Dar, dacă nu poţi să zbori, atunci mersul pe sârmă e totuşi cel mai bun lucru pe care-l poţi face.

— Mi-ar plăcea să-l cunosc pe tatăl tău.

Băiatul dă din cap indiferent.

— Grăbeşte-te, spune străinul, într-o oră începe să plouă.

Băiatul se uită nedumerit spre soare.

— Vezi norişorii ăia acolo, departe? îl întreabă străinul. Dar pe cei lungi de deasupra noastră? Pe ăia de departe îi adună vântul laolaltă, iar vântul bate de la răsărit şi aduce aer rece. Pe urmă norii de deasupra noastră îi înglobează şi pe ăia mici şi se răcesc şi mai tare, iar apa devine grea şi cade pe pământ. N-or fi stând îngeri pe nori, dar tot merită să te uiţi la ei, fiindcă aduc apă şi frumuseţe. Cum te cheamă?

El îi spune cum îl cheamă.
— Să nu-ţi uiţi ciocanul, Tyll.
Străinul îi întoarce spatele şi pleacă.

În seara asta, Claus nu-i în apele lui. La masă, îl munceşte gândul că nu poate rezolva problema boabelor de grâu.

E al naibii de complicat. Dacă ai în faţa ta o grămadă de grâu, din care iei un bob, tot cu o grămadă rămâi. Acum mai ia un bob. Încă ai o grămadă? Bineînţeles. Acum mai ia unul. Mai e asta o grămadă? Sigur că da. Acum mai ia încă unul. Tot o grămadă ai? Bineînţeles. Şi aşa mai departe. E foarte simplu: niciodată o grămadă de grâu nu se va transforma în ceva ce nu mai poate fi numit grămadă de grâu doar prin simplul fapt că ai luat din ea un singur bob. Şi niciodată ceva ce nu-i o grămadă de grâu n-o să devină grămadă de grâu prin adăugarea unui singur bob.

Şi totuşi: dacă iei bob cu bob din grămadă, la un moment dat, grămada nu mai e grămadă. La un moment dat, mai ai doar câteva boabe pe pământ, pe care nu le poţi numi nici în ruptul capului grămadă. Şi, dacă o ţii tot aşa, vine cândva momentul în care iei ultimul bob şi pe pământ nu mai rămâne nimic. Este un bob o grămadă? Sigur că nu. Dar nimicul? Nu, nici nimicul nu-i o grămadă, fiindcă nimicul e nimic.

Dar care bob este acela care, dacă lipseşte, face grămada să nu mai fie grămadă? Când se întâmplă, de fapt, asta? Claus a meditat de sute de ori la această chestiune, a deşertat sute de grămezi imaginare de grâu pentru a lua apoi boabe din ele, unul câte unul, în faţa ochilor minţii. Dar n-a descoperit momentul decisiv. A izgonit până şi luna din centrul preocupărilor sale. Şi nici la copilul mort nu s-a mai gândit atât de des.

Azi după-amiază a făcut o probă reală. Cel mai greu a fost să ducă în pod atâta grâu nemăcinat, fără să piardă ceva pe drum, căci poimâine vine Peter Steger să-şi ia făina. Cu ţipete şi ameninţări, Claus i-a îndemnat pe argaţi să fie atenţi, că nu-şi poate permite mai multe datorii. Agneta l-a făcut dobitoc sinistru, la care el i-a zis să nu se amestece în chestii prea dificile pentru femei, la care ea i-a ars una, la care el i-a zis să fie atentă, la care ea i-a mai tras o palmă, încât Claus a trebuit să se aşeze ca să-şi revină. Aşa ceva se întâmplă frecvent între ei. La început riposta şi o lua şi el uneori la bătaie pe Agneta, dar asta nu-l avantaja deloc. E drept că el e mai puternic, dar de cele mai multe ori ea e mai furioasă şi în orice conflict câştigă ăla mai

furios. Aşa că s-a dezobişnuit de mult s-o bată, fiindcă, din fericire, la fel de repede cum o apucă furia, tot aşa îi şi trece.

Apoi s-a apucat de lucru în camera lui din pod. La început atent şi conştiincios, verificând grămada la fiecare bob, dar apoi din ce în ce mai ursuz, lac de sudoare, iar după-amiaza târziu, pur şi simplu disperat. La un moment dat, în partea dreaptă a încăperii se formase o nouă grămadă, în timp ce în stânga se vedea ceva ce se mai putea eventual numi grămadă sau poate că nu. Şi ceva mai târziu, în stânga nu mai era decât o mână de boabe.

Ei bine, şi unde e de fapt graniţa? Să-ţi vină să înnebuneşti şi alta nu! Îşi mănâncă în tăcere terciul, oftează şi ascultă ropotul ploii. Terciul e rău la gust, ca întotdeauna, dar o vreme Claus găseşte o oarecare linişte în zgomotul ploii. Apoi îi vine în minte că şi cu ploaia ajungi la aceeaşi dilemă: cu câţi stropi mai puţin trebuie să cadă ca să nu mai fie ploaie? Geme. Uneori i se pare că Dumnezeu a făcut lumea aşa cum a făcut-o, ca să ia minţile unui biet morar.

Agneta îl atinge uşor pe braţ şi-l întreabă dacă mai vrea terci.

Nu mai vrea, dar înţelege că îi pare rău şi caută să facă pace după palmele pe care i le-a tras.

— Da, zice el încet. Mulţumesc.

Tocmai atunci se aud bătăi puternice la uşă.

Claus încrucişează degetele în semn de apărare. Murmură o formulă magică, face semne prin aer şi abia apoi strigă:

— Cine-i acolo, pentru numele lui Dumnezeu?

Toată lumea ştie că n-ai voie să pofteşti pe nimeni înăuntru, înainte ca vizitatorul să-şi spună numele. Spiritele rele sunt puternice, dar cele mai multe nu pot trece pragul decât dacă sunt invitate.

— Doi drumeţi, răspunde un glas. Deschide, în numele lui Hristos!

Claus se ridică, se duce la uşă şi trage zăvorul.

Intră un bărbat. Nu mai e tânăr, dar pare puternic. Părul şi barba îi sunt ude leoarcă şi din stofa groasă a mantoului cenuşiu picură apa. Îl urmează un al doilea bărbat, mult mai tânăr. Acesta se uită în jur şi, când dă cu ochii de băiat, faţa i se umple de zâmbet. E străinul de azi, de la prânz.

— Sunt doctor Oswald Tesimond de la Societatea lui Iisus, spune bărbatul mai în vârstă. Iar acesta este doctor Kircher. Am fost invitați.

— Invitaţi? întreabă Agneta.

— Societatea lui Iisus? întreabă Claus.

— Suntem iezuiţi.

— Iezuiţi, repetă Claus. Iezuiţi adevăraţi?

Agneta mai aduce două taburete la masă, ceilalţi se strâng să facă loc.

Claus face o plecăciune stângace şi se prezintă. Zice că e Claus Ulenspiegel, iar aceasta e soţia sa, acesta e fiul lui şi acestea sunt slugile. Rar au ocazia să primească oaspeţi aşa de importanţi. E o onoare. Nu sunt prea avuţi, dar ce au pun la dispoziţie. Aici e terciul de cereale, iată şi berea, iar acolo, în ulcior, mai e un pic de lapte. Îşi drege glasul:

— Pot să vă întreb, sunteţi cumva cărturari?

— Păi, aş zice că da, răspunde doctorul Tesimond şi apucă o lingură cu vârful degetelor. Sunt doctor în medicină şi în teologie şi, în plus, chimist specializat în dragonologie. Doctor Kircher se ocupă cu semnele oculte, ştiinţa cristalelor şi esenţa muzicii.

Ia o gură de terci, strâmbă din nas şi pune lingura jos.

O clipă, se lasă liniştea. Apoi Claus se apleacă spre oaspeţi şi întreabă dacă i se permite să pună o întrebare.

— Cum să nu? spune doctorul Tesimond.

E ceva neobişnuit în felul în care vorbeşte: plasează unele cuvinte acolo unde nu te-ai aştepta şi le şi accentuează altfel. Sună de parcă ar avea pietricele în gură.

— Ce e dragonologia? întreabă Claus.

Chiar şi la lumina chioară a lumânării de seu se vede că s-a înroşit tot.

— Ştiinţa despre natura dragonilor.

Argaţii ridică nasul din farfurie. Slujnica rămâne cu gura căscată. Pe băiat îl ia cu călduri:

— Aţi văzut vreodată dragoni? întreabă el.

Doctor Tesimond se încruntă, de parcă l-ar fi deranjat un zgomot suspect.

Doctor Kircher se uită la băiat şi dă dezaprobator din cap.

— Vă roagă să-l scuzaţi, zice Claus. Aici e o casă de oameni simpli şi fiul lui nu prea are maniere, uită uneori că un copil trebuie să-şi ţină gura când vorbesc adulţii. Dar întrebarea asta voia s-o pună şi el: Aţi văzut vreodată dragoni?

Nu-i prima dată când aude întrebarea asta amuzantă, răspunde doctorul Tesimond. De fapt, orice dragonolog se întâlneşte frecvent cu ea, când are de-a face cu oamenii simpli.

— Dar dragonii sunt o raritate. Sunt foarte… Cum să zic?

— Timizi, replică doctorul Kircher.

Germana nu e limba lui maternă, explică doctorul Tesimond, trebuie să-şi ceară scuze, dar uneori recade în idiomul mult iubitei sale patrii, pe care n-o va mai revedea niciodată: Anglia, insula merelor şi a ceţii matinale. Da, într-adevăr, dragonii sunt nespus de timizi şi capabili de uimitoare strategii de camuflare. Poţi să cauţi o sută de ani, şi tot să nu te apropii de vreun dragon. La fel de bine poţi petrece o sută de ani în apropierea unui dragon, fără să-l observi. Tocmai de aceea e nevoie de dragonologie. Pentru că ştiinţa medicală nu poate renunţa la virtuţile vindecătoare ale sângelui de dragon.

Claus se freacă la frunte.

— Şi de unde luaţi sângele?

— Nu avem sânge, bineînţeles. Medicina este arta… cum se zice?

— Arta substituţiei, spune doctorul Kircher.

— Exact. Sângele de dragon este o substanţă atât de puternică, încât nu e nevoie de prezenţa ei reală. E suficient că substanţa există în lume. În patria lui iubită, mai există doi dragoni, dar de sute de ani n-a reuşit nimeni să le ia urma.

— Râma şi larva de cărăbuş, continuă doctorul Kircher, seamănă cu dragonul. Pisat într-o pulbere foarte fină, corpul lor are efecte uimitoare. Sângele de dragon îl poate face pe om inviolabil, dar, pe baza asemănării, cinabrul măcinat poate vindeca măcar bolile de piele. Cinabrul e, de asemenea, greu de obţinut, dar poate fi, la rândul său, înlocuit de orice buruiană cu suprafaţă solzoasă, asemănătoare pielii de dragon. Arta vindecării presupune substituţie după principiul asemănării – brânduşa vindecă bolile de ochi, fiindcă arată ca un ochi.

— Cu cât un dragonolog îşi cunoaşte mai bine meseria, spune doctorul Tesimond, cu atât mai uşor poate compensa absenţa dragonului prin substituţie. Cea mai înaltă artă nu este însă aceea de a te folosi de corpul dragonului, ci de… Cum îi zice?

— Cunoaştere, răspunde doctorul Kircher.

— De cunoaşterea lui. Încă de la Pliniu se ştie că dragonii cunosc o plantă cu ajutorul căreia îşi pot readuce la viaţă tovarăşii morţi. Descoperirea acestei plante ar echivala cu găsirea Sfântului Graal în ştiinţa noastră.

— Dar de unde ştim că există dragoni? întreabă băiatul.

Doctor Tesimond se încruntă. Claus se apleacă peste masă şi-i dă o palmă lui fiu-său.

— Din pricina eficacităţii substitutelor, răspunde doctorul Kircher. De unde să aibă atâta forţă vindecătoare un biet animăluţ ca larva de cărăbuş, dacă nu prin asemănarea cu dragonul? Cum altfel să poată vindeca cinabrul, dacă nu prin culoarea roşu închis, ca a sângelui de dragon?

— Încă o întrebare, spune Claus. Dacă tot vorbesc cu oameni învăţaţi… Dacă tot am ocazia…

— Te rog! încuviinţează doctorul Tesimond.

— O grămadă de grăunţe. Dacă iei din ea doar câte un bob. Mă apucă nebunia.

Argaţii izbucnesc în râs.

— O problemă cunoscută, spune doctorul Tesimond.

Face un gest de invitaţie în direcţia doctorului Kircher.

— Unde este un obiect, nu poate să fie şi altul, afirmă Kircher, dar două cuvinte nu se exclud reciproc. Între un lucru care este o grămadă de grâu şi un lucru care nu este o grămadă de grâu nu s-a trasat o limită clară. Natura grămezii păleşte treptat, ca un nor care se risipeşte.

— Da, spune Claus ca pentru sine. Da. Nu, nu. Pentru că… Nu! Dintr-o aşchie de lemn nu poţi să faci o masă. Cel puţin, nu una pe care s-o poţi folosi. E prea puţin. Nu merge. Nici din două aşchii de lemn. Un lemn care e prea puţin ca să faci din el o masă n-o să se transforme niciodată în lemn suficient doar pentru că îi adaugi un fleac.

Oaspeţii tac. Toţi ascultă ploaia, râcâitul lingurilor în farfurie şi vântul care zgâlţâie ferestrele.

— Bună întrebare! zice doctorul Tesimond şi îl invită din priviri pe doctorul Kircher să vorbească.

— Lucrurile sunt ceea ce sunt, explică acesta, dar neclaritatea este adânc înscrisă în chiar inima conceptelor noastre. Şi anume, nu e niciodată clar dacă un lucru e un munte sau nu, dacă e floare sau nu e floare, dacă-i pantof sau nu, masă sau nu. De aceea, Dumnezeu, când vrea claritate, vorbeşte în cifre.

— E neobişnuit ca un morar să se intereseze de asemenea probleme, intervine doctorul Tesimond. Sau de aşa ceva, adaugă şi arată pentagramele incrustate deasupra uşii.

— Astea ţin demonii departe, spune Claus.

— Şi le incrustezi aşa, pur şi simplu, în tocul uşii? E suficient?

— Ai nevoie şi de cuvintele potrivite.

— Ţine-ţi gura! zice Agneta.

— Dar cuvintele sunt o treabă grea, comentează Tesimond. Cu…

Se uită întrebător la domnul doctor Kircher.

— Formulele magice, completează acesta.

— Exact, răspunde doctorul Tesimond. Oare nu-i periculos? Se spune că aceleaşi cuvinte alungă demonii, dar, în alte condiţii, îi atrag.

— Astea sunt alte formule. Le ştiu şi pe acelea. Nicio grijă, fac deosebirea.

— Taci! zice Agneta.

— Şi ce-l mai interesează oare pe un asemenea morar? Ce-l preocupă, ce vrea să ştie? Cum te mai putem… ajuta?

— Păi, cu frunzele, spune Claus.

— Tacă-ţi gura! replică Agneta.

— Acum câteva luni, am găsit două frunze la stejarul bătrân de pe câmpul lui Jakob Brantner. De fapt, nu e câmpul lui Brantner, a aparţinut dintotdeauna familiei Leser, dar judele a hotărât la procesul de moştenire că e câmpul lui Brantner. Nu contează, în orice caz frunzele arătau absolut la fel.

— Ba e chiar câmpul lui Brantner, explică Sepp, care fusese argat în gospodăria lui Brantner. Leserii sunt nişte mincinoşi, dracu' să-i ia.

— Dacă e unul care minte aici, vorbeşte slujnica, apoi ăla e Jakob Brantner. Numai să vezi cum se uită după femei la biserică.

— Dar câmpul e al lui, spune Sepp.

Claus bate cu pumnul în masă şi amuţesc toţi.

— Frunzele, vasăzică. Arătau la fel, fiecare nervură, fiecare imperfecţiune. Le-am uscat, pot să vi le arăt. Am cumpărat chiar şi o lupă de la negustor, când a trecut pe la noi, prin sat, ca să le pot studia mai bine. Negustorul nu vine prea des, îl cheamă Hugo şi la mâna stângă n-are decât două degete. Iar când îl întrebi cum le-a pierdut pe celelalte spune: „Domnule morar, nu sunt decât nişte amărâte de degete!"

Claus rămâne puţin pe gânduri, uimit de felul în care a ajuns să divagheze.

— Aşadar, când am văzut în faţa mea cele două frunze m-am întrebat dacă asta nu înseamnă cumva că, de fapt, sunt una şi aceeaşi. Dacă singura

diferenţă e că o frunză se află în stânga şi cealaltă în dreapta – atunci, e de-ajuns să faci o mişcare cu mâna.

Arată ce fel de mişcare, cu un gest atât de stângaci, încât o lingură zboară într-o parte şi un castron în cealaltă.

— Să ne imaginăm că cineva spune acum că aceste frunze sunt una şi aceeaşi, ce să-i răspunzi? Ar avea dreptate!

Claus loveşte cu pumnul în masă, dar, în afară de Agneta, care-l priveşte fix şi rugător, toţi urmăresc cu ochii castronul care se rostogoleşte, descriind întâi un cerc, apoi altul, până când, în cele din urmă, se opreşte.

— Aceste două frunze, vasăzică, rosteşte Claus în liniştea care se lăsase, dacă numai în aparenţă sunt două frunze şi în realitate sunt una, asta nu înseamnă că… tot ce numim aici, şi acolo, şi dincolo este doar o plasă ţesută de Dumnezeu ca să nu-i putem pătrunde.

— Acum ar fi cazul să taci, spune Agneta.

— Şi, dacă tot vorbim de mistere, intervine Claus, am o carte pe care n-o pot citi.

— Nu există două frunze identice în creaţie, explică doctorul Kircher. Nu există nici măcar două fire de nisip la fel. Nu există două lucruri între care Dumnezeu să nu facă diferenţa.

— Frunzele sunt sus, pot să le arăt! Şi pot să vă arăt şi cartea! Şi asta cu larva de cărăbuş, stimate domn, nu-i adevărată. Viermele măcinat nu vindecă, ci provoacă dureri de spate şi răceală în articulaţii.

Claus îi face un semn fiului său:

— Adu cartea aia mare, cea fără copertă şi cu ilustraţii!

Băiatul se ridică şi dă fuga la scara care duce în camera de sus. Se caţără rapid, deja a dispărut prin chepeng.

— Ai un fiu bun, spune doctorul Kircher.

Claus dă din cap distrat.

— Oricum ar fi, răspunde Tesimond, e târziu şi trebuie să ajungem în sat până la lăsarea nopţii. Vii, morarule?

Claus se uită la ei nedumerit. Cei doi oaspeţi se ridică în picioare.

— Idiotule! exclamă Agneta.

— Unde? întreabă Claus. De ce?

— Niciun motiv să-ţi faci griji, spune doctorul Tesimond. Vrem doar să discutăm, pe-ndelete şi în linişte. Doar asta ţi-ai dorit, morarule. În linişte. Despre tot ce te preocupă. Arătăm noi a oameni răi?

— Dar nu pot, zice Claus. Poimâine vine Steger şi vrea să-şi ia grâul. Nu-i măcinat încă, îl am sus, în pod, mă grăbesc.

— Aceştia sunt argaţi buni, îl asigură domnul Tesimond. Te poţi baza pe ei, treaba se va face.

— Cine nu vrea să-şi urmeze prietenii, vorbeşte Kircher, se poate aştepta ca la un moment dat să aibă de-a face cu oameni care nu-i sunt prieteni. Am mâncat împreună, am stat împreună la masă, aici, la moară. Putem avea încredere unii în alţii.

— Cartea aceea latinească, intervine doctorul Tesimond, aş vrea s-o văd. Dacă sunt întrebări, putem răspunde.

Toţi îl aşteaptă pe băiat, care orbecăie sus, în podul întunecos. Durează o vreme până găseşte, lângă grămada de grâu, cartea cerută. Când în sfârşit coboară, tatăl lui şi oaspeţii sunt deja la uşă.

Îi întinde cartea lui Claus, care-l mângâie pe cap, apoi se apleacă şi-l sărută pe frunte. În lumina înserării, băiatul vede ridurile mici şi subţiri ale tatălui. Vede licărirea din ochii lui neliniştiţi, incapabili să privească prea mult un lucru, vede firele albe din barba neagră.

Şi, în timp ce Claus se uită în jos, la fiul lui, se miră că i-au murit atâţia copii la naştere şi că, dintre toţi, tocmai acesta a supravieţuit. S-a interesat prea puţin de băiat, era pur şi simplu prea obişnuit ca toţi copiii să dispară la un moment dat. Dar asta nu va rămâne aşa, se gândeşte Claus, o să-l învăţ ce ştiu, formulele, pătratele, ierburile de leac şi cursul lunii. Bine dispus, ia cartea şi păşeşte afară, în amurg. Ploaia a stat.

Agneta se agaţă de el. Se îmbrăţişează lung. Claus vrea să se desprindă, dar Agneta îl ţine încă. Argaţii chicotesc.

— Te întorci repede, spune doctorul Tesimond.

— Auzi doar, răspunde Claus.

— Tâmpitule! exclamă Agneta plângând.

Deodată, lui Claus toate astea i se par penibile…

Moara, femeia în lacrimi, fiul slăbănog, toată existenţa lui sărăcăcioasă. Hotărât, o dă pe Agneta la o parte. Îi place că se poate alătura acum acestor bărbaţi învăţaţi, de care se simte mai apropiat decât de aceşti neisprăviţi de la moară.

— Nicio grijă, îi spune el doctorului Tesimond. Găsesc drumul şi pe întuneric.

Claus porneşte cu paşi mari, cei doi bărbaţi îl urmează. Agneta se uită după ei, până dispar în beznă.

— Intră-n casă! îi porunceşte băiatului.

— Când se întoarce?

Ea închide uşa şi trage zăvorul.

II

Doctorul Kircher deschide ochii. E cineva în cameră. Ascultă atent. Nu, nu-i nimeni, în afară de doctorul Tesimond, al cărui sforăit se aude de dincolo, din pat. Dă pătura la o parte, îşi face cruce şi se ridică în picioare. A sosit momentul. Ziua Judecăţii.

Şi, ca să pună capac, a visat iar până la saturaţie hieroglife egiptene. Un zid galben, de lut şi pe el omuleţi cu cap de câine, lei cu aripi, topoare, săbii, lănci, linii curbe de tot felul. Nimeni nu le înţelege, cunoaşterea lor s-a pierdut, până când, într-o zi, o să apară un spirit binecuvântat, care să le descifreze.

El va fi acela. Într-o zi.

Îl doare spatele, ca în fiecare dimineaţă. Sacul cu paie pe care e nevoit să doarmă e subţire, şi podeaua, rece ca gheaţa. Nu există decât un pat în toată casa parohială şi acolo doarme mentorul lui, până şi preotul a trebuit să se culce pe jos. Bine măcar că în noaptea asta mentorul nu s-a trezit. Adesea ţipă în somn şi uneori scoate cuţitul pe care-l ţine ascuns sub pernă, fiindcă-şi închipuie că vrea să-l omoare cineva. Când se întâmplă asta înseamnă că a visat iar despre marele complot, petrecut demult, în Anglia, când el şi alţi câţiva oameni curajoşi aproape că au reuşit să-l arunce în aer pe rege. Încercarea a dat greş, dar ei nu s-au lăsat. Zile întregi au căutat-o pe prinţesa Elisabeta, cu gând s-o răpească şi s-o pună pe tron. Ar fi putut reuşi, iar, dacă s-ar fi întâmplat, astăzi insula ar fi din nou condusă de dreapta credinţă. Pe-atunci doctorul Tesimond a trăit mai multe săptămâni în pădure, doar cu rădăcini şi apă de izvor, fiind singurul conspirator care a scăpat şi a reuşit să treacă marea. Mai târziu, va fi canonizat, dar noaptea e mai bine să nu dormi în preajma lui, fiindcă ţine mereu cuţitul sub pernă şi în visele lui mişună răufăcători protestanţi.

Doctor Kircher îşi pune mantia pe umeri şi iese din casa parohială. Ameţit, stă o vreme în lumina palidă a dimineţii. În dreapta lui e biserica, în

faţă – piaţa mare, cu fântâna, teiul şi platforma înălţată ieri, alături de casele familiilor lui Tamm, Henrich şi Heinerling. Îi cunoaşte acum pe toţi localnicii, doar i-a interogat personal şi le ştie secretele. Ceva se mişcă pe acoperişul casei lui Henrich. Face instinctiv un pas înapoi, dar probabil nu-i decât o pisică. Murmură o rugăciune de apărare şi-şi face cruce de trei ori, piei, duh necurat, lasă-mă, sunt sub ocrotirea Domnului, a Sfintei Fecioare şi a tuturor sfinţilor. Apoi se reazemă de peretele casei parohiale şi aşteaptă, clănţănind din dinţi, să iasă soarele.

Bagă de seamă că mai şade cineva lângă el. Trebuie să se fi apropiat fără zgomot şi tot fără zgomot să se fi aşezat. E meşterul Tilman.

— Bună dimineaţa, mormăie doctorul Kircher şi tresare de spaimă.

A fost o greşeală, acum există riscul ca meşterul Tilman să-i răspundă la salut.

Spre oroarea lui, chiar aşa se întâmplă.

— Bună dimineaţa!

Doctor Kircher se uită în jur. Din fericire, nu se vede nici ţipenie de om, satul încă doarme, nimeni nu-i observă.

— Frigul ăsta, începe meşterul Tilman.

— Da, spune doctorul Kircher, fiindcă ceva trebuie să spună şi el. Rău.

— Şi, pe an ce trece, e tot mai rău, continuă meşterul Tilman.

Tac amândoi.

Doctorul Kircher ştie că ar fi mai bine să nu răspundă, dar tăcerea e apăsătoare, aşa că-şi drege glasul şi spune:

— Se apropie sfârşitul lumii.

Meşterul Tilman scuipă pe jos.

— Şi cât mai durează?

— Cam vreo sută de ani, zice doctorul Kircher şi se uită iar, jenat, în jur. Unii cred că mai puţin, alţii sunt de părere că mai durează vreo sută douăzeci de ani.

Deodată îi piere glasul şi simte un nod în gât. Aşa i se întâmplă de fiecare dată când vorbeşte despre apocalipsă. Îşi face cruce, iar meşterul Tilman face la fel.

Bietul om! se gândeşte doctorul Kircher. De fapt, niciun gâde n-ar trebui să se teamă de Judecata de Apoi, fiindcă osândiţii sunt obligaţi să-şi ierte călăii înainte de moarte. Dar se mai găsesc din când în când şi încăpăţânaţi care nu vor să-i ierte, ba chiar se mai întâmplă uneori ca un condamnat să-şi

cheme călăul în Valea lui Iosafat. Toată lumea a auzit de blestemul ăsta: Te chem în Valea lui Iosafat. Cine-i spune asta călăului îl acuză de crimă şi-i refuză iertarea. Oare o fi păţit-o şi meşterul Tilman?

— Vă întrebaţi dacă mi-e frică de judecată.

— Nu!

— Dacă m-a chemat cineva în Valea lui Iosafat.

— Nu!

— Toată lumea îşi pune întrebarea asta. Ştiţi, nu mi-am ales eu îndeletnicirea. Sunt ceea ce sunt, fiindcă şi tatăl meu a fost ce a fost. Şi el a fost, la rândul lui, din cauza lui taică-său. Şi fiul meu va trebui să fie ce sunt eu, pentru că un fiu de călău devine tot călău.

Meşterul Tilman scuipă din nou.

— Fiul meu e un tip blând. Mă uit la el, are abia opt ani şi e tare drăgălaş, n-ar omorî nicio muscă. Dar n-are de ales. Nici eu n-aveam înclinaţie spre aşa ceva. Dar am învăţat şi încă destul de bine.

Acum doctorul Kircher chiar că-şi face griji. Pentru nimic în lume nu trebuie să-l vadă cineva cum stă amical la taclale cu călăul.

Pe cer se lăţeşte o lumină albicioasă şi deja se pot distinge culorile pe pereţii caselor. Şi platforma de vizavi, de sub tei, se vede acum destul de bine. În spatele ei – o pată întunecată, încă neclară în lumina zorilor – e căruţa menestrelului sosit acum două zile. Aşa se întâmplă de fiecare dată: cum e ceva de văzut, cum se adună şi neamul nomad.

— Slavă Domnului că în satul ăsta nenorocit nu-i nicio cârciumă, spune meşterul Tilman. Că, dac-ar fi, m-aş duce seara acolo. Dar atunci, stau singur la masă şi toată lumea mă priveşte pieziş şi şuşoteşte. Şi, cu toate că ştiu asta, eu tot mă duc la cârciumă, unde să mă duc în altă parte? Abia aştept să mă-ntorc la Eichstätt.

— Acolo vă tratează mai bine?

— Nu, dar acolo sunt acasă. Şi să fii tratat prost acasă e mai bine decât să fii tratat prost în altă parte.

Meşterul Tilman ridică braţele şi se-ntinde căscând.

Doctorul Kircher tresare şi se trage într-o parte. Mâna călăului e la doar câţiva centimetri de umărul său şi, Doamne fereşte, ar putea să-l atingă. Cine se atinge de călău, fie şi din greşeală, îşi pierde onoarea. Dar bineînţeles că nu-i bine nici să-l porneşti împotriva ta. Dacă superi un călău, ar putea să pună mâna pe tine, fără să se teamă de pedeapsă. Doctorul

Kircher îşi blestemă amabilitatea – n-ar fi trebuit să se bage în conversaţia asta.

Spre uşurarea lui, tocmai aude dinăuntru tuşea seacă a mentorului său. Doctorul Tesimond s-a trezit. Cu un gest de scuză, Kircher se ridică şi pleacă.

Meşterul Tilman zâmbeşte strâmb.

— Dumnezeu să ne ajute în ziua asta mare! spune doctorul Kircher.

Dar meşterul Tilman nu răspunde. Doctorul Kircher se grăbeşte să intre în casa parohială şi să-şi ajute mentorul să se îmbrace.

În roba roşie, de judecător, doctorul Tesimond se îndreaptă agale spre podium. Sus, pe o masă, se află teancuri de hârtii, îngreunate cu pietre din râul morii, ca nu cumva să ia vântul vreo foaie. Soarele se apropie de zenit. Cu sclipiri jucăuşe, lumina se strecoară prin coroana teiului. Toată lumea e prezentă: în faţă stau membrii familiei Steger, fierarul Stelling cu soţia şi ţăranul Brantner cu ai săi, în spate, brutarul Holtz cu soţia şi cele două fiice, Anselm Melker cu copiii, soţia şi cumnata, cu bătrâna lui mamă, cu bătrâna soacră şi bătrânul socru, şi cu mătuşa, alături de ei, Maria Leserin, cu frumoasa ei fiică, şi în spatele lor, cei din neamul lui Henrich şi al lui Heinerling, împreună cu argaţii lor, iar în spate de tot se văd chipurile rotunde, ca de şoarece, ale celor din familia Tamm. Meşterul Tilman stă la o parte, rezemat de trunchiul copacului. Poartă un veşmânt larg, de culoare maro şi are o faţă palidă şi buhăită. În urmă, pe căruţa lui trasă de măgar stă menestrelul, care mâzgăleşte ceva într-o cărticică.

Cu pas sprinten, doctorul Tesimond se urcă pe podium şi se plasează în spatele unui scaun. Deşi tânăr, doctorul Kircher nu se descurcă la fel de bine; podiumul e înalt şi roba îl împiedică la urcat. Odată ajuns sus, doctorul Tesimond îl priveşte cu înţeles şi doctorul Kircher ştie că acum e momentul să-şi facă auzit glasul, dar, în timp ce se uită în jur, îl ia ameţeala. Sentimentul de irealitate e atât de mare, că trebuie să se sprijine de masă. Nu i se întâmplă asta prima oară. E unul dintre lucrurile pe care trebuie neapărat să le ţină secret. Abia a fost admis în structurile inferioare ale ordinului, încă nu e iezuit cu drepturi depline şi ştie că doar bărbaţii care se bucură de o stare bună de sănătate fizică şi psihică pot deveni membri ai Societăţii lui Iisus.

Mai cu seamă n-are voie să afle nimeni cum, adeseori, pierde noţiunea timpului. Uneori se trezeşte într-un loc străin, fără să ştie ce s-a întâmplat

între timp. Nu demult, mai bine de o oră a uitat că e deja adult, s-a crezut copil care se joacă în iarbă, în apropiere de casa părintească, de parcă cei cincisprezece ani trecuţi de atunci şi studiile dificile de la Paderborn n-ar fi decât fantezia unui băiat care-şi doreşte să se facă odată mare. Ce fragilă e lumea! Aproape în fiecare noapte vede hieroglife egiptene şi e din ce în ce mai îngrijorat că la un moment dat n-o să se mai trezească din vis şi că o să rămână pe veci prizonier în iadul colorat al faraonilor lipsiţi de Dumnezeu.

Grăbit, se freacă la ochi. Peter Steger şi Ludwig Stelling, cei doi asesori, au urcat şi ei pe podium, îmbrăcaţi în robe negre, iar în urma lor vine Ludwig von Esch, preşedintele instanţei locale de judecată, care trebuie să pronunţe sentinţa pentru ca aceasta să fie valabilă. Pete de lumină dansează pe iarbă şi pe pereţii fântânii. În ciuda soarelui, e atât de frig, că răsuflarea se transformă în norişori de abur. Coroana teiului, se gândeşte Kircher. Coroana teiului, vorbele astea ţi se pot înfige în minte, dar asta n-are voie să se întâmple acum, n-are voie să te distragă, trebuie să-şi concentreze toate forţele pe ceremonie. Regele teiului, coroana teiului, cununa teiului. Nu! Nu acum, fără prostii acum, toată lumea aşteaptă! Ca grefier, el trebuie să deschidă şedinţa de judecată, n-o poate face altcineva, e sarcina lui şi trebuie să se achite de ea. Ca să se liniştească, se uită la feţele spectatorilor din primele rânduri şi de la mijloc, dar nici nu s-a calmat bine, că a întâlnit privirea fiului de morar. Stă în spate de tot, lângă mama lui. Are ochii întredeschişi, obrajii supţi, buzele un pic ţuguiate, de parcă ar fluiera încetişor.

Încearcă să ţi-l ştergi din minte. N-ai făcut degeaba atâtea exerciţii de meditaţie. Cu mintea lucrurile stau cam la fel ca şi cu ochii, ei văd ce se află în faţa lor, dar e în puterea ta să decizi încotro să privească. Clipeşte. Doar o pată, se gândeşte doctorul Kircher, doar culori, doar un joc al luminii. Nu văd niciun băiat, văd lumină. Nu văd un chip, văd culori. Doar culoare, lumină şi umbră.

Şi, într-adevăr, deodată băiatul şi-a pierdut importanţa. Numai că n-are voie să se uite la el. Privirile lor n-au voie să se întâlnească. Câtă vreme nu se întâmplă, totul e în ordine.

— Judecătorul e de faţă?, întreabă el cu vocea tremurândă.

— Aici e judecătorul, răspunde doctorul Tesimond.

— Şi preşedintele completului de judecată?

— Aici sunt, spune Ludwig von Esch iritat. În mod normal, el ar trebui să conducă şedinţa de judecată, dar astea nu sunt condiţii normale.

— Primul asesor?

— Aici, răspunde Peter Steger.

— Al doilea?

Tăcere. Peter Steger îi dă un ghiont în coaste lui Ludwig Stelling, care priveşte uimit în jur. Apoi îl mai înghionteşte o dată.

— Da, e aici, zice Ludwig Stelling.

— Completul de judecată s-a reunit, anunţă doctorul Kircher.

Din greşeală, se uită la meşterul Tilman. Aproape degajat, gâdele se sprijină de trunchiul teiului, se scarpină în barbă şi zâmbeşte, dar oare de ce? Cu inima bătând puternic, Kircher se uită în altă parte, ca nu cumva să lase impresia că ar avea vreo înţelegere cu călăul. Aşa că se uită la menestrel. Alaltăieri l-a auzit cântând. Lăuta era dezacordată, rimele şchioape şi nemaiauzitele întâmplări despre care cânta nu erau chiar aşa de nemaiauzite: o pruncucidere în rândul protestanţilor din Magdeburg, o satiră jalnică la adresa principelui elector palatin, în care *pâine* rima cu *întinde* şi *ciudate* cu *oaste*. Cu neplăcere se gândeşte că va apărea şi el în balada pe care cântăreţul o va ticlui pe tema acestui proces.

— Completul s-a întrunit, se aude vorbind din nou. S-a adunat aici ca să mărturisească şi să pronunţe dreptatea în faţa comunităţii, care trebuie să păstreze linişte şi ordine de la începutul procesului şi până la final, aşa să ne ajute Dumnezeu.

Îşi drege glasul, apoi strigă:

— Să fie aduşi condamnaţii la moarte!

O vreme, se lasă o asemenea linişte, încât se aude cum bate vântul, se aud zumzetul albinelor, tot mugetul şi icnetul, pufnitul animalelor. Apoi se deschide uşa de la grajdul familiei Brantner. Scârţâie, fiindcă abia a fost întărită cu fier, iar obloanele au fost întărite cu scânduri. Vacile, care acum nu mai au loc înăuntru, au fost mutate în grajdul lui Steger. De-aici s-a iscat ceartă, fiindcă Peter Steger voia bani pentru asta, dar Ludwig Brantner a spus că nu-i vina lui că trebuie să mute vacile. La ţară nu-i nimic simplu.

Un lăncier pedestraş iese căscând, urmat de cei doi acuzaţi, după care mai vin doi lăncieri. Sunt ostaşi mai bătrâiori, care mai au puţin până să se lase la vatră. Unul şchioapătă, celuilalt îi lipseşte mâna stângă. Din Eichstätt nu s-a putut trimite ceva mai acătării.

Iar, dacă e să te uiţi la acuzaţi, îţi poţi imagina că nici nu era nevoie. Cu capetele lor rase, pe care se văd – aşa cum se întâmplă de regulă când tai părul unui om – tot felul de denivelări şi adâncituri, par cei mai inofensivi şi cei mai slabi oameni din lume. Au mâinile legate cu bandaje groase, ca să nu li se vadă degetele strivite, iar acolo unde meşterul Tilman le-a aplicat cercul de piele frunţile le sunt brăzdate de urme sângerii. Ce uşor te-ar putea cuprinde mila, se gândeşte doctorul Kircher, dar n-ai voie să te încrezi în aparenţe, căci ei au un pact cu cea mai mare putere a lumii căzute, iar stăpânul lor le sare în ajutor în orice moment. De aceea totul este atât de periculos: în Ziua Judecăţii diavolul poate interveni oricând, arătându-şi forţa şi eliberându-i. Doar curajul şi cinstea judecătorilor pot împiedica asta. Superiorii lui de la seminar i-au repetat mereu: Nu-i subestima niciodată pe aliaţii diavolului! Nu uita că mila ta e arma lor şi că au la dispoziţie mijloace de care mintea ta nici n-are habar.

Spectatorii fac loc, se formează o potecă, pe care cei doi acuzaţi sunt duşi spre podium: în faţă bătrâna Hanna Krell, în spatele ei, morarul. Amândoi merg aduşi de spate şi par confuzi. Nu e clar dacă ştiu unde sunt şi ce se întâmplă cu ei.

Nu-i subestima, îşi spune Kircher, asta e cel mai important. Să nu-i subestimezi.

Completul de judecată ia loc: la mijloc, doctorul Tesimond, în dreapta lui, Peter Steger, în stânga, Ludwig Stelling. Iar în stânga celui din urmă – la ceva distanţă, pentru că grefierul e responsabil de desfăşurarea fără probleme a procesului, fără să facă el însuşi parte din el, se află propriul lui scaun.

— Hanna, spune doctorul Tesimond şi ridică o foaie de hârtie, aici e mărturia ta.

Ea tace. Buzele nu i se mişcă, ochii îi par stinşi. Arată ca un înveliş gol, faţa e ca o mască pe care n-o poartă nimeni, iar braţele parcă-i atârnă aiurea din articulaţii. E mai bine să nu te gândeşti – îşi zice doctorul Kircher, care bineînţeles că în momentul acela tocmai la asta se gândeşte – ce-o fi făcut oare meşterul Tilman cu braţele astea, de atârnă aşa, aiurea. E mai bine să nu-ţi imaginezi. Se freacă la ochi şi-şi imaginează.

— Taci, zice doctorul Tesimond, aşa că o să-ţi citim cuvintele pe care le-ai spus la interogatoriu. Sunt scrise aici, pe hârtie. Tu le-ai rostit, Hanna. Acum e momentul să le audă toţi. Acum trebuie să iasă totul la iveală.

Cuvintele lui par să aibă un fel de ecou, de parcă ar fi rostite într-o încăpere cu ziduri de piatră, nu în aer liber, sub un tei în a cărui coroană vântul lin – nu! Nu-i prima dată, când doctorul Kircher se gândeşte la cât de norocos trebuie să se socotească şi cum i-a pus lui Dumnezeu mâna în cap, atunci când doctorul Tesimond l-a ales să-i fie discipol. El însuşi n-a făcut nimic pentru asta, nu s-a oferit şi nu s-a băgat în faţă atunci când un bărbat a venit de la Viena la Paderborn ca oaspete al superiorilor, un călător admirat, un mărturisitor al dreptei credinţe, care deodată, în timpul unui exerciţiu în biserica Ordinului, s-a sculat în picioare şi a venit spre el. O să-ţi pun nişte întrebări, tinere, să răspunzi repede. Nu sta pe gânduri, ce vreau eu să aud tu nu poţi ghici. Spune doar ce e corect. Pe cine iubeşte Dumnezeu mai mult – pe îngeri, care sunt fără de păcat, sau pe om, care a păcătuit şi se căieşte? Răspunde mai repede! Sunt îngerii din aceeaşi substanţă cu Dumnezeu şi, prin urmare, veşnici sau sunt făcuţi de Dumnezeu, ca noi? Mai repede! Şi păcatul, e el creaţia lui Dumnezeu şi, dacă este, Dumnezeu îl poate iubi ca pe orice făptură a sa? Şi, dacă nu, cum e posibil ca pedeapsa păcătosului să fie fără sfârşit, nesfârşită durerea lui şi nesfârşită suferinţa lui în foc, spune repede!

Aşa a trecut o oră. S-a auzit răspunzând la mereu alte întrebări, iar când nu ştia un răspuns inventa, uneori cu tot cu citate şi surse. Peste o sută de volume a scris Toma din Aquino, nimeni nu le cunoaşte pe toate, iar pe propria fantezie Kircher s-a putut baza întotdeauna. Aşa a vorbit şi a tot vorbit, de parcă altul ar fi grăit prin el, şi-a adunat toate forţele şi n-a lăsat memoria să-i joace feste şi să-i ascundă răspunsuri, fraze sau nume, şi numerele a putut să le socotească, să le scadă unele din altele şi să le împartă, fără să bage în seamă cum îi bate inima şi-i vâjâie capul. Iar în tot timpul ăsta fratele iezuit l-a privit în faţă cu atâta intensitate, că până şi azi are uneori impresia că tot acest tir de întrebări nu s-a terminat încă şi nu se va termina niciodată, de parcă totul ar fi de atunci un vis. Dar, până la urmă, doctorul Tesimond s-a dat cu un pas înapoi şi a spus cu ochii închişi, ca pentru sine:

— Am nevoie de tine. Nu ştiu bine germană, trebuie să mă ajuţi. Mă întorc la Viena, mă cheamă datorii sfinte, iar tu vii cu mine.

Aşa se face că acum sunt deja de un an pe drumuri. E cale lungă până la Viena, atunci când te întâlneşti la tot pasul cu atâtea chestiuni urgente. Un bărbat precum doctorul Tesimond nu poate să treacă, pur şi simplu, mai

departe, când dă peste lucruri necurate. La Lippstadt a trebuit să exorcizeze un demon, iar la Passau era un preot fără ruşine, care trebuia alungat. Oraşul Pilsen l-au ocolit de departe, fiindcă acolo iezuiţii călători ar fi putut fi arestaţi de protestanţii extrem de agresivi, iar acest ocol i-a adus într-un sătuc, unde arestarea, torturarea şi condamnarea unei vrăjitoare malefice i-au costat jumătate de an. Apoi au primit veste despre un congres dragonologic la Bayreuth. Bineînţeles că au trebuit să călătorească într-acolo pentru a-l împiedica pe Erhard von Felz, cel mai mare rival al doctorului, să debiteze nestingherit tot felul de prostii. Dezbaterile dintre cei doi au durat şapte săptămâni, patru zile şi trei ore. Apoi doctorul Kircher a sperat din tot sufletul să ajungă în sfârşit în capitala imperială, dar, când au înnoptat la Collegium Willibaldinum din Eichstätt, episcopul principe i-a chemat în audienţă:

— Oamenii mei sunt nişte adormiţi, doctor Tesimond, preşedinţii tribunalelor regionale nu fac destule denunţuri în sate, se înmulţesc vrăjitorii pe zi ce trece, nimeni nu face nimic şi abia dacă-mi pot finanţa propriul seminar iezuit, fiindcă prepozitul capitular se tot opune. Vreţi să mă ajutaţi? Vă numesc ad hoc comisar însărcinat cu anchetarea vrăjitoarelor şi vă acord permisiunea de a aplica supliciul şi pedeapsa capitală răufăcătorilor chiar la faţa locului, doar să mă ajutaţi, vă rog. Primiţi în schimb orice împuternicire.

De aceea doctorul Kircher a ezitat o după-amiază întreagă atunci când discuţia cu un băiat ciudat l-a făcut să intre la bănuială că le-a ieşit din nou în cale un vrăjitor. Nu-i musai să raportez asta, s-a gândit el, pot să tac, pot să uit, la urma urmei, n-ar fi trebuit să vorbesc cu băiatul, a fost doar o întâmplare. Dar, în acelaşi timp, vocea conştiinţei nu-i dădea pace: *Vorbeşte cu mentorul tău. Nu există întâmplări, există doar* voinţa *lui Dumnezeu*. Şi, după cum era şi de aşteptat, Tesimond a decis imediat, chiar în acea după amiază, că morarul trebuie vizitat şi apoi, tot cum era de aşteptat, totul a decurs ca de obicei. Acum se află deja de câteva săptămâni în satul ăsta uitat de Dumnezeu, şi Viena e mai departe ca oricând.

Observă deodată că toţi îl privesc, doar acuzaţii se uită în pământ. Iar i s-a întâmplat: era absent. Nu poate decât să spere că n-a durat prea mult. Repede, se uită în jur şi îşi vine în fire: în faţa lui se află mărturia Hannei Krell, îşi recunoaşte scrisul, el însuşi a scris textul, tot el trebuie să-l citească. Cu degete nesigure dă să-l apuce, dar chiar în momentul în care

atinge hârtia, se stârneşte o pală de vânt, Kircher strânge pumnul, din fericire suficient de rapid încât să poată reţine foaia. Ce nenorocire, dacă i-ar fi zburat din mână! Puterea Satanei e mare şi văzduhul e regatul lui, ce i-ar mai conveni, dacă tribunalul s-ar face de râs.

În timp ce citeşte mărturia Hannei, rememorează fără să vrea interogatoriul. Se gândeşte la camera întunecoasă din spatele casei parohiale, fostă debara, acum sală de interogatoriu, în care meşterul Tilman şi doctorul Tesimond au lucrat zi de zi ca să scoată adevărul de la bătrână. Tesimond e un suflet blând şi ar fi preferat să se ţină departe de interogatoriul brutal, dar codul de procedură penală al împăratului Carol îl obligă pe judecător să asiste la tortura pe care o ordonă. Şi mai prevede şi o mărturisire. Niciun proces nu poate să se încheie fără o mărturisire, nicio sentinţă nu poate fi pronunţată, dacă acuzaţii n-au recunoscut ceva. E drept că procesul are loc în spatele uşilor închise, dar în ziua judecăţii, când mărturisirea e confirmată public şi se pronunţă sentinţa, e toată lumea de faţă.

În timp ce doctorul Kircher citeşte, din mulţime se aud strigăte ce exprimă oroarea. Oamenii trag aer în piept, şuşotesc, dau din cap dezaprobator, rânjesc a silă şi groază. Şi lui îi tremură vocea, când se aude vorbind despre zboruri nocturne şi trupuri dezgolite, despre călătorii în văzduh, despre marele sabat nocturn, despre sânge care fierbe în cazane şi corpuri goale, uite cum se tăvălesc, ţapul uriaş şi nesătul te ia prin faţă şi pe la spate, dansând pe melodii cântate în limba lui Orcus. Doctorul Kircher întoarce foaia şi ajunge la blesteme, îngheţ şi grindină pe câmp, ca să se strice recolta oamenilor pioşi, foamete pe capul celor cu frică de Dumnezeu, moarte şi boală celor slabi şi ciumă copiilor. De mai multe ori aproape că-i piere graiul, dar se gândeşte la sfânta sa datorie şi se cheamă singur la ordine. Slavă Domnului, e pregătit. Niciunul dintre lucrurile astea îngrozitoare nu e nou pentru el, cunoaşte fiecare cuvânt, doar nu l-a scris o singură dată, ci mereu şi mereu, afară, în faţa camerei în care avea loc interogatoriul, în timp ce meşterul Tilman scotea la lumină tot ce trebuie mărturisit la un proces de vrăjitorie: Nu-i aşa că ai şi zburat, Hanna? Toate vrăjitoarele zboară, vrei să-mi spui că tocmai tu n-ai zburat, negi asta? Şi Sabatul? Nu-i aşa că l-ai pupat pe Satana? Dacă vorbeşti, o să fii iertată, dar, dacă taci, ia uite ce are meşterul Tilman în mână, o să-l şi folosească!

— Aşa a fost, citeşte doctorul Kircher ultimele rânduri, astfel, eu, Hanna Krell, fiica Leopoldinei şi a lui Franz Krell, m-am împotrivit Domnului, am trădat comunitatea creştină, am adus prejudicii concetăţenilor mei şi, de asemenea, sfintei Biserici şi autorităţilor. Cu toată ruşinea, mărturisesc şi primesc pedeapsa cuvenită, aşa să mă ajute Dumnezeu.

Doctorul Kircher amuțește. O muscă îi bâzâie la ureche, zboară pe lângă el şi i se aşază pe frunte. S-o alunge sau să se prefacă că n-o observă? Ce este mai potrivit cu demnitatea tribunalului, mai puţin ridicol? Trage cu ochiul la mentorul său, dar acesta nu-i dă niciun semn.

În schimb, doctorul Tesimond se apleacă în faţă, o priveşte pe Hanna Krell şi întreabă:

— Asta e mărturisirea ta?

Ea dă din cap. Se aude zăngănitul lanţurilor cu care e legată.

— Trebuie s-o spui, Hanna!

— Asta e mărturisirea mea.

— Ai făcut tu toate astea?

— Am făcut toate astea.

— Şi cine te-a condus?

Tăcere.

— Hanna! Cine a fost conducătorul tău? Cu cine v-aţi dus la Sabat, cine v-a învătat să zburaţi?

Tăcere.

— Hanna?

Bătrâna ridică mâna şi arată spre morar.

— Trebuie s-o spui, Hanna.

— El.

— Mai tare!

— El.

Doctorul Tesimond face un semn cu mâna şi străjerul îl împinge pe morar în faţă. Acum începe partea principală a procesului. La bătrâna Hanna au ajuns mai mult întâmplător. Un vrăjitor are întotdeauna o suită. Cu toate astea, a durat o vreme până când nevasta lui Ludwig Stelling a recunoscut, sub ameninţarea pedepsei, că o chinuie reumatismul abia de când s-a certat cu Hanna Krell şi, de asemenea, abia după o săptămână de interogatorii şi-au dat seama şi Magda Steger, şi Maria Leserin că vremea proastă începea tocmai atunci, când Hanna Krell era chipurile prea bolnavă pentru a veni la

biserică. Hanna nu prea a negat faptele. A fost de-ajuns ca meşterul Tilman să-i arate instrumentele şi deja şi-a recunoscut fărădelegile, iar când s-a apucat să le şi folosească serios, s-au conturat rapid dimensiunile depline ale tuturor răutăţilor comise.

— Claus Ulenspiegel! rosteşte Tesimond şi ridică demonstrativ trei foi de hârtie. Mărturisirea ta!

Kircher vede foile din mâna mentorului său şi imediat îl apucă durerea de cap. Fiecare propoziţie de acolo o ştie pe de rost, a trebuit să rescrie mereu textul, în faţa uşii închise, dincolo de care avea loc interogatoriul.

— Pot să spun ceva? întreabă morarul.

Doctorul Tesimond se uită dispreţuitor la el.

— Vă rog! spune morarul.

Îşi freacă urma roşie de pe frunte, lăsată de strânsoarea cercului de piele. Lanţurile zăngănesc.

— Ce mai vrei? întreabă Tesimond.

Aşa a ţinut-o tot timpul. Un caz dificil ca morarul ăsta doctorul Tesimond n-a mai întâlnit în viaţa lui, după cum a spus în repetate rânduri. Şi tot aşa a rămas, în ciuda eforturilor depuse de meşterul Tilman – în ciuda tăieturilor şi a împunsăturilor, a sării pe rană şi a focului, în ciuda cercului de piele, a cizmelor spaniole, a menghinei pentru degete şi a fecioarei de fier –, totul a rămas în ceaţă. Un călău ştie să dezlege limbile, dar ce te faci cu unul care turuie întruna, fără să-i pese că se contrazice, de parcă Aristotel n-ar fi scris nimic despre logică? La început, doctorul Tesimond a crezut că e vorba despre o tactică perfidă, dar apoi şi-a dat seama că în logoreea confuză a morarului se găsesc şi fragmente de adevăr, ba chiar idei uimitoare.

— M-am mai gândit, zice Claus. Acum ştiu. Ştiu că m-am înşelat. Îmi cer iertare. Implor îndurare.

— Ai făcut ce spune femeia asta? Ai condus Sabatul vrăjitoarelor? Aşa e?

— M-am crezut deştept, explică morarul, cu privirea în pământ. M-am supraestimat. M-am încrezut prea mult în cap, în tâmpita asta de raţiune, îmi pare rău. Cer îndurare.

— Şi blestemele? Şi recoltele stricate? Frigul, ploaia, tu le-ai adus?

— I-am ajutat pe bolnavi cu leacuri din bătrâni. Pe unii n-am putut să-i ajut, vechile leacuri nu-s întotdeauna de folos, dar am făcut ce-am putut şi n-am luat bani decât atunci când leacurile au fost de ajutor. Am citit viitorul celor care vor să-l cunoască, în apă şi în zborul păsărilor. Vărul lui Peter

Steger, nu Paul Steger, celălalt, Karl, i-am spus să nu se urce în fag, nici măcar pentru o comoară, nu face asta, i-am spus, şi vărul lui Steger m-a întrebat: „O comoară în fagul meu?” Şi eu i-am spus „Nu face asta, Steger!” şi Karl a zis „Dacă-i o comoară acolo, am să mă urc“ şi apoi a căzut şi şi-a zdrobit capul. Şi nu înţeleg, deşi mă gândesc mereu la asta: o previziune care nu s-ar fi împlinit, dacă n-aş fi făcut-o, e de fapt o previziune sau altceva?

— Ai auzit mărturisirea vrăjitoarei? Ai auzit ce-a spus, că tu erai conducătorul Sabatului?

— Dacă e o comoară în fag înseamnă că e tot acolo.

— Ai auzit ce-a zis vrăjitoarea?

— Şi cele două frunze de stejar pe care le-am găsit.

— Nu începe iar!

— Arătau ca una şi aceeaşi frunză.

— Nu începe iar cu frunzele!

Claus e plin de sudoare şi respiră greu.

— Asta m-a zăpăcit de tot.

Cade pe gânduri, dă din cap, se scarpină pe ţeasta rasă, de-i zăngăne lanţurile.

— Pot să arăt frunzele? Trebuie să fie încă la moară, în podul unde m-am ocupat de studiile mele idioate.

Se întoarce şi arată cu braţul încătuşat peste capetele spectatorilor:

— Fiul meu poate să le aducă!

— La moară nu mai e niciun obiect vrăjitoresc, răspunde Tesimond. Acolo se află acum un morar nou, care sigur că n-a păstrat nimic din toate mizeriile astea.

— Dar cărţile? întreabă Claus cu glas stins.

Cu îngrijorare, doctorul Kircher observă că pe foaia din mâinile lui s-a aşezat o muscă. Picioruşele ei negre urmează conturul literelor. Oare vrea să-i spună ceva? Dar se mişcă aşa repede, încât nu poţi citi semnele pe care le trasează, în plus, el n-are voie să-şi abată iar atenţia de la proces.

— Unde sunt cărţile mele? întreabă Claus.

Doctorul Tesimond îi face un semn ucenicului său, iar doctorul Kircher se ridică în picioare şi dă citire mărturisirii morarului.

Gândul îi zboară iar la anchetă. Argatul Sepp a povestit de bunăvoie cum îl găsea adesea pe morar dormind adânc în timpul zilei. Fără ca cineva să

ateste stările astea de transă, nu poţi acuza pe nimeni de vrăjitorie, există reguli stricte. Slujitorii Satanei îşi părăsesc corpul şi spiritul lor zboară departe, în alte ţinuturi. Sepp a povestit şi el a consemnat în protocol că morarul nu se trezea nici dacă-l scuturai, ţipai la el sau îl loveai cu piciorul. Şi preotul i-a adus acuzaţii grave: „Te blestem", cică ar fi strigat morarul când îl supăra cineva din sat, „te ard, îţi trimit dureri!" Pretindea ca tot satul să-i dea ascultare, toţi se temeau de furia lui. Şi soţia brutarului ar fi văzut o dată demonii pe care i-a invocat morarul după lăsarea întunericului pe ogorul lui Steger. A povestit despre gâtlejuri căscate, dinţi, gheare şi mădulare imense, creaturi scabroase ale nopţii, Kircher şi-a învins cu greu groaza ca să poată consemna aşa ceva. Apoi s-au găsit patru, cinci, şase săteni, apoi încă trei şi încă doi, apoi tot mai mulţi care să descrie cu lux de amănunte, cum a adus morarul vremea rea pe ogoarele lor. Vraja care aduce prejudicii e mai importantă ca transa – dacă nu e dovedită, nu poţi acuza pe cineva decât de erezie, dar nu de vrăjitorie. Ca să se asigure că nu există erori, Kircher a petrecut mai multe zile explicând martorilor gesturile şi cuvintele pe care trebuie să le fi observat. Dar lor le merge mintea încet, aşa că până să reţină ceva trebuie să le tot repeţi acelaşi lucru de mai multe ori, blestemele, formulele magice, invocarea Satanei. Şi, într-adevăr, până la urmă, a reieşit că toţi au auzit cuvintele care trebuie şi au văzut gesturile de invocare potrivite, doar brutarul, care a fost întrebat şi el, nu părea să mai fie aşa de sigur, dar doctorul Tesimond l-a luat deoparte şi l-a întrebat dacă chiar vrea să ia apărarea unui vrăjitor şi dacă viaţa lui e aşa de curată, încât să nu se teamă de o cercetare mai amănunţită. Atunci şi-a amintit, în sfârşit, şi brutarul că a văzut tot ce văzuseră şi ceilalţi, aşa că nu mai lipsea nimic pentru a-l face pe morar să mărturisească tot sub tortură.

— Am trimis grindina pe ogoare, citeşte doctorul Kircher. Mi-am desenat cercurile magice în ţărână, am invocat forţele întunecate şi demonii cereşti şi pe domnul puterii văzduhului, am adus nenorocire pe câmp, gheaţă pe pământ, moarte grânelor. În plus, mi-am însuşit o carte interzisă, în limba latină…

În momentul în care spune asta, observă prezenţa unui străin şi amuţeşte. De unde a apărut? Nu l-a văzut când s-a apropiat, dar, dacă ar fi fost de la început printre spectatori, cu pălăria lui cu boruri largi, cu gulerul de catifea şi cu bastonul de argint, ar fi trebuit să-l remarce! Însă iată-l acum lângă căruţa menestrelului. Să fie el oare singurul care-l vede? Inima începe să i

se zbată în piept. Ce-ar fi dacă bărbatul ar fi acolo doar pentru el, iar ceilalţi nu l-ar vedea?

Dar acum, când străinul se deplasează cu paşi rari înainte, oamenii se dau la o parte ca să-i facă loc. Kircher oftează uşurat. Omul are o barbă scurtă, o pelerină de catifea, iar la pălăria de pâslă flutură o pană. Cu un gest ceremonios, îşi scoate pălăria şi se

— Vă salută Vaclav van Haag.

Doctorul Tesimond se ridică şi se înclină, la rândul său.

— E o onoare, spune el. Şi o mare bucurie.

Şi doctorul Kircher se ridică, se înclină şi se aşază la loc. Prin urmare, nu e diavolul, ci autorul unei cunoscute opere despre formarea cristalelor în peşterile cu stalactite – Kircher a citit-o cândva, dar n-a reţinut mare lucru. Curios, se uită spre tei. Lumina tremură în frunziş, de parcă totul ar fi o iluzie. Ce caută aici specialistul ăsta în cristale?

— Scriu un tratat despre vrăjitorie, explică doctorul Van Haag, în timp ce se îndreaptă din nou. S-a dus vestea că aţi prins un vrăjitor în satul ăsta. Cer permisiunea să-l apăr.

În mulţime se aude un murmur. Doctorul Tesimond ezită.

— Sunt sigur, spune el într-un târziu, că un erudit ca dumneavoastră are lucruri mai bune de făcut.

— E posibil, dar, din moment ce sunt aici, vă rog să-mi faceţi această favoare.

— Codul de procedură penală nu prevede niciun apărător pentru condamnaţii la moarte.

— Dar nici nu interzice apărarea. Domnule preşedinte al curţii, îmi permiteţi…

— Vorbiţi cu judecătorul, stimate coleg, nu cu preşedintele. Acesta va anunţa sentinţa, dar, de judecat, eu judec.

Doctor Van Haag se uită la preşedintele completului de judecată, care e palid de furie. E drept, el n-are nimic de spus aici. Van Haag înclină uşor capul şi i se adresează doctorului Tesimond:

— Există numeroase exemple. Au loc din ce în ce mai multe procese cu apărători. Unii condamnaţi nu prea ştiu să vorbească în apărarea lor, aşa cum ar face-o, cu siguranţă, dacă ar şti să vorbească bine. De exemplu, cartea interzisă despre care tocmai a fost vorba. Nu s-a precizat că ar fi în limba latină?

— Corect.

— Şi morarul a citit-o?

— Ei, pentru Dumnezeu, cum s-o fi citit?

Van Haag zâmbeşte. Se uită la Tesimond, apoi la Kircher, apoi la morar şi iar la Tesimond.

— Da, şi? întreabă doctorul Tesimond.

— Dacă e vorba despre o carte în latină!

— Da!

— Şi dacă morarul nu ştie latineşte.

— Da!

Doctor Van Haag desface larg braţele şi zâmbeşte din nou.

— Pot să întreb ceva? spune morarul.

— O carte pe care n-ai voie s-o deţii, stimate coleg, e o carte pe care n-ai voie s-o deţii, nu doar una pe care n-ai voie s-o citeşti. Cu înţelepciune, Sfântul Oficiu vorbeşte despre a avea, nu despre a cunoaşte. Domnule doctor Kircher?

Acesta înghite în sec, îşi drege glasul, clipeşte.

— O carte e o posibilitate, spune el. E mereu dispusă să ne vorbească. Şi unul care nu-i înţelege limba o poate da mai departe unuia care o poate citi şi asupra căruia ea îşi poate exercita foarte uşor influenţa păguboasă. Sau poate învăţa el însuşi limba şi, dacă nu se arată nimeni dispus să-l ajute, găseşte el vreo cale ca s-o deprindă singur. S-au mai văzut cazuri. Se poate face asta, privind pur şi simplu literele, calculându-le frecvenţa, observând grupuri de semne care se repetă, căci puterea spiritului uman e mare. În felul acesta a învăţat sfântul Zografie ebraica în pustie, din dorinţa extrem de puternică de a cunoaşte cuvântul lui Dumnezeu în sonoritatea lui originală. Iar despre Taras din Bizanţ se spune că a pătruns înţelesul hieroglifelor egiptene doar privindu-le ani de zile. Din păcate, nu ne-a lăsat niciun indiciu, aşa că trebuie să luăm de la capăt munca de descifrare, dar vom duce la bun sfârşit şi sarcina asta, poate chiar în curând. Şi să nu uităm că există mereu posibilitatea ca Satana, ai cărui vasali ştiu toate limbile pământului, să-i dăruiască, peste noapte, unuia dintre supuşii săi capacitatea de a citi cartea. Din aceste motive, evaluarea gradului de înţelegere îi revine lui Dumnezeu, şi nu robilor săi. Acelui Dumnezeu, care în Ziua Judecăţii va privi în sufletul fiecăruia. Sarcina judecătorului uman e să clarifice

circumstanţele simple. Iar cea mai simplă dintre toate e aceasta: dacă o carte e interzisă, atunci n-ai voie s-o ai.

— În plus, e prea târziu pentru o apărare, spune doctorul Tesimond. Procesul s-a terminat. Nu lipseşte decât sentinţa. Acuzatul a mărturisit.

— Bineînţeles, sub tortură!

— Evident, strigă doctorul Tesimond. De ce-ar fi mărturisit altfel? Fără tortură, n-ar mai mărturisi nimeni nimic!

— În timp ce sub tortură mărturiseşte oricine orice.

— Slavă Domnului, da!

— Chiar şi un nevinovat.

— Dar nu e nevinovat. Avem declaraţiile martorilor. Avem cartea!

— Declaraţiile martorilor care ar fi fost torturaţi dacă nu dădeau declaraţie?

Doctorul Tesimond tace o vreme.

— Stimate coleg, vorbeşte el încet, bineînţeles că cineva care refuză să depună mărturie împotriva unui vrăjitor trebuie acuzat şi anchetat el însuşi. Unde am ajunge, dacă n-am proceda aşa?

— Bun. Acum, altă întrebare. Cum stau lucrurile cu transa vrăjitorilor? Înainte se spunea că cei care cad în transă au contact cu diavolul în vis. Diavolul n-are nicio putere în lumea lui Dumnezeu, aşa scrie şi Institoris, de aceea se foloseşte de somn pentru a le insufla aliaţilor săi iluzia unor plăceri sălbatice. Acum însă sunt condamnaţi vrăjitorii exact pentru faptele considerate înainte născociri ale diavolului, iar somnul şi halucinaţiile sunt puse tot în cârca lor. Aşadar fapta rea e reală sau e închipuire? Totul e lipsit de sens, stimate coleg!

— Ba are foarte mult sens, stimate coleg!

— Atunci, explicaţi-mi-l!

— Simate coleg, nu voi permite ca ziua judecăţii să fie târâtă în derizoriu prin vorbărie şi îndoieli.

— Pot să întreb ceva? strigă morarul.

— Şi eu vreau să întreb ceva, spune Peter Steger, netezindu-şi roba cu mâinile. E deja cam târziu, am putea face o pauză? Vacile au ugerele pline, le auziţi.

— Arestaţi-l! zise doctorul Tesimond.

Doctorul Van Haag se dă un pas înapoi. Străjerii se holbează la el.

— Legaţi-l şi luaţi-l de aici! porunceşte Tesimond. E adevărat, Codul de procedură penală permite condamnatului la moarte să aibă un apărător, dar nicăieri nu se spune că ar fi potrivit să te erijezi în apărătorul unei slugi a diavolului şi să tulburi ziua judecăţii cu întrebări stupide. În ciuda preţuirii pe care o am pentru eruditul coleg, nu pot tolera aşa ceva şi vom clarifica sub tortură ce-l determină pe un om de vază să se comporte astfel.

Nimeni nu se mişcă. Van Haag se uită la străjeri, străjerii se uită la domnul Tesimond.

— Poate dorinţa de celebritate, spune doctorul Tesimond. Poate ceva mai rău. O să vedem.

Mulţimea râde. Van Haag se mai dă un pas înapoi şi pune mâna pe mânerul săbiei. Într-adevăr, ar fi putut scăpa, fiindcă străjerii nu sunt nici rapizi, nici curajoşi, dar meşterul Tilman se află deja lângă el şi dă din cap ameninţător.

Nici nu-i nevoie de mai mult. Meşterul Tilman e foarte înalt şi lat în spate, iar chipul lui arată deodată altfel decât până atunci. Van Haag lasă sabia. Unul dintre străjeri îl apucă de încheietura mâinii, îi ia sabia şi-l conduce în grajdul cu usa ferecată.

— Protestez! comentează Van Haag în timp ce merge fără să opună rezistenţă. Un om de rang nu poate fi tratat astfel.

— Permiteţi-mi să vă promit, stimate coleg, că se va ţine cont de rangul dumneavoastră.

Van Haag se mai întoarce o dată din mers. Deschide gura, dar pare să-i fi pierit deodată graiul şi să-l fi părăsit puterile, e total luat prin surprindere. Uşa se deschide scârţâind şi iată-l că dispare deja, împreună cu străjerul, în grajd. Trec doar câteva clipe şi străjerul iese afară, închide uşa şi trage cele două zăvoare.

Doctorul Kircher îşi simte inima bătând cu putere. Mândria îl face să ameţească. Nu-i prima dată când vede cum cineva subestimează dârzenia mentorului său. Nu degeaba e el unicul supravieţuitor al complotului prafului de puşcă, sunt motive serioase pentru care cineva ajunge să fie cel mai vestit mărturisitor de credinţă din Societatea lui Iisus. Mereu există oameni care nu ştiu cu cine au de-a face. Dar, până la urmă, află toţi, invariabil.

— Asta e marea zi a judecăţii, îi spune Tesimond lui Peter Steger. Nu e vreme de muls vacile. Dacă pe vitele tale le doare ugerul, le doare pentru

cauza Domnului.

— Înţeleg, spune Peter Steger.

— Chiar înţelegi?

— Da, sigur că da, înţeleg.

— Şi tu, morarule, ţi-am citit mărturisirea, acum vrem să auzim, tare şi răspicat: E adevărat? Tu ai făcut toate astea? Te căieşti?

Se aşterne tăcerea. Nu se aud decât vântul şi mugetul vacilor. Soarele a fost acoperit de un nor şi, spre uşurarea doctorului Kircher, jocurile de lumini din coroana copacului au încetat. În schimb, a început să foşnească, să murmure şi să şuiere vântul în crengi. S-a făcut şi frig şi probabil că o să înceapă acuşi şi ploaia. Nici execuţia acestui vrăjitor n-o să facă să se îndrepte vremea, există prea mulţi oameni răi şi toţi laolaltă sunt vinovaţi de frigul, de recoltele proaste şi de lipsurile de tot felul din aceşti ultimi ani de dinaintea sfârşitului lumii. Dar facem şi noi ce putem. Chiar dacă luptăm pentru o cauză pierdută. Rezistăm, ne apărăm poziţia cu fermitate şi aşteptăm ziua în care Domnul se va întoarce cu slavă.

— Morarule, repetă Tesimond, trebuie s-o spui aici, în faţa tuturor. E adevărat? Ai făcut tu asta?

— Pot să întreb ceva?

— Nu, doar să răspunzi. E adevărat? Asta ai făcut?

Morarul se uită în jur ca unul care nu ştie pe ce lume se află. Dar şi ăsta e un vicleşug, doctorul Kircher ştie foarte bine că n-ai voie să te laşi păcălit, fiindcă, dincolo de aceşti oameni aparent pierduţi se ascunde vechiul duşman, gata să ucidă şi să distrugă tot ce poate. Măcar de-ar înceta odată crengile cu foşnetul lor. Deodată vuietul vântului e parcă mai rău decât lumina jucăuşă. Şi de-ar tăcea şi vacile astea odată!

Meşterul Tilman se apropie de morar şi-i pune mâna pe umăr ca unui vechi prieten. Morarul se uită la el, e mai scund decât călăul şi trebuie să-şi ridice privirea ca un copil. Meşterul Tilman se apleacă spre el şi-i şopteşte ceva la ureche. Între cei doi domneşte o familiaritate care-l intrigă pe Kircher. Dar poate că doar i se pare, fiindcă iar nu-i atent şi se uită fix în direcţia greşită, mai exact în ochii băiatului.

Acesta s-a urcat în căruţa menestrelului. Acolo stă, deasupra tuturor, pe marginea căruţei şi e straniu că nu cade. Oare cum îşi ţine echilibrul acolo, sus? Doctorul Kircher nu se poate abţine şi zâmbeşte încordat. Băiatul nu-i întoarce zâmbetul. Involuntar, doctorul Kircher se întreabă dacă nu cumva

şi copilul e posedat de diavol, deşi la interogatoriu nu i s-a părut aşa. Femeia a plâns mult, băiatul era închis în el, dar amândoi au spus tot ce era necesar. Dintr-odată, însă, nu mai e aşa de sigur. Oare au fost prea neglijenţi? Trucurile la care recurge Domnul Văzduhului sunt fără număr. Ce-ar fi dacă, de fapt, nu morarul e cel mai perfid vrăjitor? Doctor Kircher simte cum încolţeşte în el o bănuială.

— Tu ai făcut toate astea? întreabă din nou Tesimond.

Călăul se dă înapoi. Toţi ascultă atenţi, se ridică în vârful picioarelor, îşi înalţă capul. Până şi vântul încetează o clipă când Claus Ulenspiegel trage aer în piept şi se pregăteşte să răspundă în sfârşit.

III

Nu ştia că există mâncare aşa de bună. În viaţa lui nu i-a fost dat să aibă parte de aşa ceva: mai întâi o supă de găină, consistentă, cu pâine proaspătă, de grâu, apoi o pulpă de batal, bine condimentată cu sare şi chiar cu piper, apoi o bucată de friptură de porc, grasă, cu sos şi, în sfârşit, o plăcintă bună, cu cireşe, abia scoasă din cuptor. La toate astea, un vin roşu şi tare, care ţi se urcă la cap, de te bagă în ceaţă. Pesemne că au adus de undeva un bucătar. În timp ce mănâncă la măsuţa din grajd şi simte cum stomacul i se umple cu lucruri calde şi gustoase, Claus se gândeşte că, în fond, chiar merită să mori pentru o asemenea masă.

A crezut că ultima masă înainte de execuţie e doar aşa, o vorbă, nu şi-a închipuit că într-adevăr ţi se aduce un bucătar, care-ţi pregăteşte o mâncare atât de bună, cum n-ai mâncat în viaţa ta. Cu mâinile legate e greu să apuci carnea, fierul se freacă de încheieturi, care şi aşa sunt rană deschisă, dar pe moment nimic nu mai contează, aşa de bună e mâncarea. Şi de fapt chiar nu-l mai dor mâinile atât de rău, ca în urmă cu o săptămână. Meşterul Tilman e şi mare meşter la vindecat. Claus a trebuit să recunoască fără invidie că gâdele ştie ierburi de leac de care el nici n-a auzit. Totuşi nu şi-a recăpătat încă sensibilitatea în degetele strivite şi de aceea carnea îi cade mereu pe jos. Închide ochii. Aude găinile din coteţul de alături scurmând, aude sforăitul bărbatului cu haine scumpe care a vrut să-i fie apărător şi care acum zace legat în fân. În timp ce mestecă minunata carne de porc, se gândeşte că el nu va afla niciodată cum se va termina procesul acestui bărbat.

Va fi deja mort. Nu va afla nici cum o să fie vremea poimâine. O să fie mort atunci. Sau dacă o să plouă mâine noapte. Dar, la urma urmei, nici nu contează, pe cine interesează ploaia?

Totuşi, e foarte ciudat. Acum încă stai aici şi poţi să reciţi pe de rost numerele de la unu la o mie, dar poimâine vei fi ori o fiinţă de aer, ori un suflet care va veni iar pe lume sub forma unui om sau a unui animal şi care nu-şi va mai aminti aproape deloc de morarul care eşti acum. Dar, dacă eşti o nevăstuică, sau o găină, sau o vrabie în copac şi habar n-ai măcar că ai fost cândva un morar preocupat de orbita lunii, aşadar, dacă sari din creangă în creangă şi te gândeşti doar la grăunţe şi, bineînţeles, la ulii de care trebuie să te fereşti, atunci ce importanţă mai are că ai fost cândva un morar de care nu-şi mai aminteşte nimeni?

Îşi aduce aminte că meşterul Tilman i-a spus că poate cere oricând mai mult. Strigă, pur şi simplu, şi spune că mai vrei, poţi să primeşti acum tot ce doreşti, fiindcă apoi nu mai e nimic.

Aşa că încearcă. Strigă. Strigă cu gura plină, pentru că mai are carne pe farfurie şi nici plăcinta nu s-a terminat, dar, dacă poţi avea mai mult, de ce să aştepţi până ai mâncat tot şi până ce oamenii de afară poate că se răzgândesc. Mai strigă o dată, şi uşa se deschide.

— Îmi mai pui?

— Din toate?

— Da, te rog, din toate.

Meşterul Tilman iese tăcut şi Claus se aruncă la plăcintă. Şi, în timp ce mestecă aluatul moale, dulce şi cald, îşi dă seama că dintotdeauna i-a fost foame: zi şi noapte, seara şi dimineaţa. Numai că n-a ştiut că e foame – această senzaţie de insatisfacţie, de gol, slăbiciunea permanentă a corpului, care face genunchii să se înmoaie, mâinile să tremure şi capul să ameţească. N-ar fi fost necesar, ar fi putut fi altfel, toate astea nu erau decât foame!

Uşa se deschide scârţâind şi meşterul Tilman aduce o tavă cu castroane. Claus oftează de bucurie. Meşterul Tilman, care înţelege greşit oftatul, lasă tava pe masă şi-i pune o mână pe umăr.

— O să treacă.

— Ştiu, spune Claus.

— Merge totul foarte repede. Mă pricep. Îţi promit.

— Mulţumesc, răspunde Claus.

— Uneori mă supără condamnaţii la moarte. Atunci nu merge repede. Poţi să mă crezi. Dar tu nu m-ai supărat.

Claus dă din cap recunoscător.

— Acum sunt vremuri mai bune. Înainte, vă ardeau de vii. Asta durează şi nu-i frumos deloc. Dar spânzurătoarea e un fleac. Merge repede. Te urci pe eşafod şi, până să te dezmeticeşti, te şi afli în faţa creatorului. Te ard abia după aceea, dar atunci eşti deja mort şi nu te mai deranjează, o să vezi.

— Bine, zice Claus.

Se privesc în ochi. Meşterul Tilman pare să nu se mai dea dus. Ai zice că-i place în grajd.

— Nu eşti băiat rău, spune meşterul Tilman.

— Mulţumesc.

— Pentru unul care a făcut pact cu dracul…

Claus dă din umeri.

Meşterul Tilman iese şi încuie usa cu mai multe lacăte.

Claus continuă să mănânce. Iar încearcă să-şi imagineze: casele de-afară, păsările de pe cer, norii, pământul brun-verzui, acoperit cu iarbă şi câmpurile primăvara, cu muşuroaie de cârtiţă – că de cârtiţe nu scapi cu nicio buruiană şi cu niciun descântec – şi ploaia, bineînţeles. Toate astea vor exista în continuare, dar el nu va mai fi.

Numai că asta nu-şi poate imagina.

Pentru că, ori de câte ori îşi închipuie o lume fără Claus Ulenspiegel, imaginaţia lui îl strecoară acolo tocmai pe acel Claus Ulenspiegel pe care ar trebui să-l elimine – îl introduce iar, clandestin, ca fiinţă invizibilă, ca ochi fără corp, ca strigoi. Când reuşeşte să facă pe de-a-ntregul abstracţie de el însuşi, atunci lumea, pe care ar vrea să şi-o imagineze fără Claus Ulenspiegel, dispare cu totul, odată cu el. Oricât de des ar încerca, se întâmplă mereu acelaşi lucru. Poate să tragă de aici concluzia că se află în siguranţă? Că e imposibil să dispară, fiindcă, la urma urmei, lumea n-are voie să piară şi fiindcă ea ar trebui să piară fără el?

Carnea de porc e încă minunată, dar abia acum îşi dă seama că meşterul Tilman n-a mai adus şi plăcintă. Şi, pentru că plăcinta era cea mai bună dintre toate, Claus mai face o încercare şi strigă din nou.

Gâdele intră.

— Pot să mai mănânc nişte plăcintă?

Meşterul Tilman nu răspunde şi iese. Claus mestecă liniştit carnea de porc. Abia acum, după ce şi-a potolit foamea, îşi dă seama cât e de gustoasă, ce fină e şi consistentă, ce caldă şi sărată, şi un pic dulce. Se uită la peretele grajdului. Dacă puţin înainte de miezul nopţii desenezi pe el un pătrat şi mai trasezi, cu un pic de sânge, şi două cercuri duble pe pământ, la care rosteşti de trei ori al treilea nume ascuns al atotputernicului, atunci se deschide o uşă şi poţi să te cari. Singura problemă ar fi lanţurile. Ca să scapi de ele ai avea nevoie de un decoct de coada calului. Aşadar, ar trebui să fugă cu tot cu lanţuri şi să găsească undeva pe drum coada calului. Dar Claus e obosit şi-l doare tot corpul, iar acum nici nu e vremea la care să găseşti coada calului.

Şi mai e şi greu s-o iei de la capăt în altă parte. Pe vremuri, ar fi mers, dar acum a îmbătrânit şi nu mai are puterea să fie iar un hoinar, pe care nu-l respectă nimeni, un zilier dispreţuit, undeva, la marginea unui sat, un străin evitat de toată lumea. N-ar putea să lucreze nici măcar ca vindecător, fiindcă asta ar da de bănuit.

Nu, e mai simplu să te spânzure. Şi dacă e adevărat că după moarte îţi aminteşti de tot ce a fost înainte, atunci asta te-ar împinge pe calea cunoaşterii mai departe decât ar putea s-o facă zece ani de căutări şi cercetări pe pământ. Poate că atunci o să înţeleagă şi el cum vine treaba cu orbita lunii, poate o să priceapă şi la al câtelea bob de grâu grămada încetează să mai fie grămadă, ba chiar e posibil să vadă atunci şi prin ce se deosebesc două frunze, între care nu e nicio diferenţă, în afară de faptul că sunt două, în loc de una. Poate că vinul şi senzaţia de bine şi de cald, care-l cuprinde pe Claus pentru prima dată în viaţă sunt de vină, în orice caz nu mai vrea să plece de-aici. Peretele n-are decât să rămână aşa cum este.

Zăvorul se dă la o parte şi intră meşterul Tilman cu plăcinta.

— Şi cu asta, gata, nu mai vin de-acum.

Îl bate pe Claus pe umăr, îi place să facă asta, probabil fiindcă n-are voie să se atingă de alţi oameni, din afară. Apoi cască, iese şi trânteşte uşa aşa de tare, încât îl trezeşte pe bărbatul adormit.

Omul se ridică în capul oaselor, se întinde şi se uită în toate părţile.

— Unde e bătrâna?

— În celălalt grajd, spune Claus. Din fericire. Se vaită tot timpul, de-ţi vine să-ţi iei câmpii.

— Dă-mi nişte vin!

Claus se uită speriat la el. Vrea să-i răspundă că ăsta e vinul lui şi doar al lui, că l-a câştigat cinstit, din moment ce trebuie să moară pentru el. Dar apoi i se face milă de bărbatul care, la urma urmei, a dat şi el de necaz, aşa că îi întinde ulciorul. Bărbatul îl apucă şi bea cu înghiţituri mari. Claus ar vrea să strige la el „Termină, că mie nu-mi mai rămâne nimic!" Dar nu îndrăzneşte, căci are de-a face cu un om de neam şi unuia ca el nu se cade să-i dai ordine.

Vinul i se scurge pe bărbie şi îi pătează gulerul de catifea, dar asta nu pare să-l deranjeze, atât de însetat este. În sfârşit, pune ulciorul jos şi exclamă:

— Doamne, ce vin bun!

— Da, da, zice Claus. Foarte bun.

Speră din tot sufletul că bărbatul nu râvneşte şi la plăcintă.

— Acum, că nu ne aude nimeni, spune-mi adevărul. Chiar ai făcut un pact cu diavolul?

— Nu ştiu, domnule.

— Cum e posibil să nu ştii?

Claus se gândeşte. E limpede că a greşit cu ceva în capul lui prost, altfel n-ar fi aici. Dar nu prea ştie exact cu ce anume. L-au interogat atât de îndelung şi sub chinuri atât de mari şi mereu a fost nevoit să-şi ia de la capăt povestea, fiindcă de fiecare dată lipsea câte ceva, mereu era silit să adauge un nou amănunt, încă un demon, care trebuia descris, încă o invocaţie, încă o carte întunecată, încă un sabat, toate astea pentru ca meşterul Tilman să-l lase odată în pace, apoi a trebuit să povestească şi aceste noi detalii iar şi iar, aşa că nici nu mai ştie ce a fost nevoit să inventeze şi ce s-a întâmplat cu adevărat în scurta sa viaţă, în care oricum n-a fost prea multă ordine: a fost ba ici, ba colo, ba dincolo, până când, deodată, s-a pomenit în praful de făină, cu nevasta nemulţumită şi argaţii lipsiţi de respect, iar acum e în lanţuri şi cam asta a fost tot. Aşa cum o să dispară acum şi plăcinta, din trei sau patru înghiţituri, sau poate cinci, dacă o să ia mereu câte puţin.

— Nu ştiu, repetă el.

— Al naibii ghinion! spune bărbatul şi se uită la plăcintă.

Speriat, Claus ia bucata care a mai rămas pe tavă şi-o înghite nemestecată. Plăcinta îi rămâne în gât, iar el se forţează din răsputeri s-o înghită. Şi gata, dusă e. Vasăzică asta a fost, s-a zis cu mâncarea pentru totdeauna.

— Stimate domn, începe Claus, ca să arate că ştie să se poarte, ce se va întâmpla acum cu dumneavoastră?

— E greu de spus. Odată ce-ai ajuns aici, nu prea mai ieşi cu bine. Mă vor duce la oraş, apoi o să fiu interogat. Va trebui să recunosc ceva.

Îşi priveşte oftând mâinile. E clar că se gândeşte la călău. Toată lumea ştie că începe întotdeauna cu degetele.

— Domnule, reia Claus, dacă vă imaginaţi o grămadă de grăunţe…

— Ce?

— …din care iei mereu câte un bob şi-l pui deoparte.

— Poftim?

— Mereu câte unul. Când ajunge grămada să nu mai fie grămadă?

— După douăsprezece mii de boabe.

Claus se freacă la frunte. Lanţurile zăngănesc. Pe frunte simte urma de la cercul de piele. Ce dureri infernale a avut, încă îşi aminteşte de fiecare secundă în care a plâns şi s-a rugat, dar meşterul Tilman n-a dat drumul la strânsoare decât atunci când Claus a mai inventat încă un sabat al vrăjitoarelor, pe care l-a descris cu lux de amănunte.

— Fix douăsprezece mii?

— Bineînţeles, spune bărbatul. Crezi că pot primi şi eu aşa o mâncare? Cu siguranţă a mai rămas ceva. Totul e o mare nedreptate. N-ar trebui să fiu aici, n-am vrut decât să te apăr, ca să pot scrie despre asta în cartea mea. Am încheiat cercetările despre cristale, iar acum voiam să mă apuc de drept. Dar situaţia mea n-are nimic de-a face cu tine. Poate că tu eşti în cârdăşie cu diavolul, cine ştie, poate chiar eşti pe bune! Sau poate că nu.

Tace o vreme, apoi strigă, pe un ton poruncitor, după meşterul Tilman.

O s-o cam dea în bară, dacă se poartă aşa, se gândeşte Claus, care-l cunoaşte între timp destul de bine pe călău. Oftează. Acum tare i-ar mai plăcea nişte vin ca să nu-l cuprindă iar tristeţea, însă i s-a spus clar că n-o să mai primească nimic, nici de mâncat, nici de băut.

Zăvorul e dat la o parte şi meşterul Tilman îşi face apariţia în cadrul uşii.

— Adu-mi nişte carne din asta, cere bărbatul fără să-l privească. Şi vin. Ulciorul e gol.

— Şi tu o să fii mort mâine?

— E o neînţelegere, spune bărbatul cu voce răguşită şi se preface că i se adresează lui Claus, fiindcă e mai acceptabil să vorbeşti cu un vrăjitor

condamnat decât cu un călău. Şi o ticăloşie mârşavă, pe deasupra, pentru care unii se vor căi.

— Cine mai trăieşte şi mâine nu primeşte încă masa de dinaintea execuţiei, răspunde meşterul Tilman.

Îi pune mâna pe umăr lui Claus.

— Ascultă, o ia el încet. Mâine, când o să ajungi la spânzurătoare, să nu uiţi că trebuie să-i ierţi pe toţi.

Claus dă din cap aprobator.

— Pe judecători, spune meşterul Tilman. Şi pe mine trebuie să mă ierţi.

Claus închide ochii. Simte încă efectul vinului – o senzaţie de căldură şi moleşeală.

— Tare şi răspicat, zice meşterul Tilman.

Claus oftează.

— Aşa se cuvine, explică meşterul Tilman, aşa se face, condamnatul la moarte îşi iartă călăul tare şi răspicat, să-l audă toată lumea. Ştii asta?

Lui Claus îi zboară mintea la soţia lui. Mai înainte Agneta a fost aici şi a vorbit cu el prin crăpăturile din pereţii de scândură. I-a şoptit cât de rău îi pare şi că n-a avut de ales şi a trebuit să spună ce i s-a cerut şi l-a întrebat dacă o iartă.

Bineînţeles, a răspuns el, îi iartă totul. Dar că nu prea înţelege despre ce a putut ea să vorbească, asta n-a mai zis, a ţinut-o pentru el. Nu mai e nimic de făcut, de când cu interogatoriile nu se mai poate baza pe mintea proprie, aşa cum făcea înainte.

Apoi ea a început iar să plângă şi i-a povestit despre viaţa ei grea şi despre băiat, că o îngrijorează şi nu ştie ce să mai facă cu el.

Claus s-a bucurat să audă de băiat, fiindcă la el nu se mai gândise de mult şi, în fond, îi este foarte drag. Dar e ceva straniu cu el, ceva inexplicabil, băiatul nu pare să fie ca toţi oamenii.

— Tie ţi-e uşor acum, a comentat ea. Nu mai trebuie să-ţi baţi capul cu nimic. Dar eu nu pot să rămân aici, în sat, nu mi se dă voie. Şi n-am mai fost niciodată în altă parte, ce să mă fac?

— Parcă ai o cumnată?

— Soţia nepotului unui unchi. Verişoara lui Franz Melker. Pe unchi nu l-ai cunoscut, a murit când eram eu copil. Unde să mă duc în altă parte?

— Nu ştiu.

— Dar ce să fac cu băiatul? Poate că pe mine mă ajută, dacă-şi aminteşte, cine ştie. Dacă mai trăieşte. Dar doi flămânzi deodată? E prea mult.

— Da, e prea mult.

— Poate să-l dau pe băiat undeva ca ziler, e mic şi nu munceşte prea bine, dar poate c-ar fi o soluţie. Ce altceva să fac? Să rămân aici nu pot.

— Nu, nu poţi.

— Dobitocule, tu nu mai ai nicio grijă de-acum. Dar spune-mi, să mă duc s-o caut pe cumnată? Poate că nici nu era la Pfünz. Tu, care le ştii mereu pe toate, spune-mi, ce să fac?

Din fericire, chiar în momentul acela a venit călăul cu masa, iar Agneta s-a retras, ca să nu fie văzută, fiindcă nimeni n-are voie să stea de vorbă cu un condamnat la moarte. Şi apoi, vinul şi mâncarea au fost atât de bune, că lui Claus i-a trecut plânsul.

— Morarule, strigă meşterul Tilman, mă auzi?

— Da, da.

Mâna grea a meşterului Tilman îl apasă pe umăr.

— Trebuie s-o spui mâine cu voce tare! Că mă ierţi! Mă auzi? În faţa tuturor, ai auzit? Aşa se face.

Claus vrea să răspundă, dar nu poate să se concentreze la un singur lucru, mai ales că acum îi vine iar în minte băiatul. De curând, l-a văzut făcând jonglerii. Între două interogatorii, în timpul acela vid, în care lumea nu e alcătuită decât din durere vie, pulsândă – atunci s-a uitat prin crăpăturile din perete şi şi-a văzut fiul cum trecea şi făcea pietrele să i se rotească deasupra capului, de parcă n-ar fi cântărit nimic, de parcă s-ar fi întâmplat totul de la sine. Claus l-a strigat ca să-l prevină. Cine ştie să facă aşa ceva trebuie să fie atent – şi pentru asta poţi fi acuzat de vrăjitorie. Dar băiatul nu l-a auzit, probabil fiindcă vocea lui Claus era prea slabă. Mai nou, e mereu aşa, n-are ce să facă, e din cauza interogatoriilor.

— Ascultă, spune meşterul Tilman. N-o să mă trimiţi în valea lui Iosafat!

— Blestemul unui muribund e cel mai puternic, explică bărbatul din fân. Se lipeşte de suflet şi nu mai scapi de el.

— N-o să faci asta, morarule, n-o să-l blestemi pe călău, nu-mi faci tu mie una ca asta, nu-i aşa?

— Nu, răspunde Claus. N-o s-o fac.

— Poate crezi că e totuna. Crezi că oricum atârni acolo în spânzurătoare, dar de fapt eu o să stau cu tine pe scară, eu o să fac nodul la funie şi eu

trebuie să te trag de picioare ca să ţi se rupă gâtul. Altfel, durează!

— Are dreptate, spune bărbatul din fân.

— Nu mă trimiţi în valea lui Iosafat? Aşa-i că nu mă blestemi, îl ierţi pe călău, aşa cum se cuvine?

— Da, aşa o să fac.

Meşterul Tilman ia mâna de pe umărul lui şi îi dă o lovitură uşoară, prietenească.

— Dacă-i ierţi şi pe judecători, nu mă interesează. Asta nu mai e treaba mea. Poţi să faci ce vrei.

Deodată, lui Claus îi vine să zâmbească. Desigur că vinul e de vină, dar şi faptul că abia acum i-a venit în minte că poate încerca în sfârşit marea cheie a lui Solomon. Până acum n-a avut ocazia. A învăţat frazele lungi de la bătrânul Hüttner şi pe-atunci i se păreau uşoare, poate că o să le mai găsească pe undeva prin memorie. Ce-or să mai rămână toţi cu gura căscată când o să stea el mâine pe scară şi dintr-odată o să-şi rupă lanţurile de parcă ar fi de hârtie. Or să se holbeze toţi la el, când o să-şi desfacă braţele şi o să-şi ia zborul pe deasupra capetelor lor proaste – peste idiotul de Peter Steger şi peste nevastă-sa, care-i şi mai proastă, şi peste rudele şi copiii, şi bunicii lor, unul mai prost ca altul, peste Melkeri şi peste neamul lui Homrich, peste de-alde Holtz şi Tamm şi alţii de teapa lor. Ce-or să se mai holbeze ei când or să vadă că nu cade, ci se ridică tot mai sus şi mai sus, or să rămână cu gura căscată. O clipă îi mai vede cum se micşorează, apoi sunt doar nişte puncte şi mai apoi tot satul e doar o pată în mijlocul pădurii, de un verde-închis, iar când ridică fruntea vede deja catifeaua albă a norilor, împreună cu locuitorii lor, unii cu aripi, alţii din foc alb, unii cu două sau trei capete şi acolo, în mijlocul lor, iată-l şi pe Domnul Văzduhului, regele spiritelor şi al flăcărilor. Fii milostiv, mare demon, primeşte-mă în împărăţia ta, eiiberează-mă! Şi nu trece mult până când Claus îl şi aude răspunzând: „Uite ţinutul meu. Uite ce mare e şi uite cât de mult se întinde în jos, zboară cu mine”.

Claus izbucneşte în râs. O clipă vede şoareci care-i mişună la picioare, unii au cozi de şarpe, alţii – antene de gândac şi lui i se pare că le simte muşcăturile, dar durerea e mai mult un gâdilat, aproape plăcut. Apoi se vede iar zburând, ce uşor sunt, dacă domnul meu îmi permite. Doar că trebuie să-ţi aminteşti întocmai toate vorbele, niciuna n-are voie să fie greşită, niciuna să nu lipsească, altfel cheia lui Solomon nu funcţionează şi totul e în zadar.

Dar, dacă găseşti cuvintele potrivite, vei scăpa de toate poverile, de lanţurile grele, dar şi de viaţa de morar, în frig şi foame.

— E din cauza vinului, spune meşterul Tilman.

— Eu nu sunt de mult aici, răspunde bărbatul, fără să-l privească. Lui Tesimond o să-i pară rău.

— A spus că o să mă ierte, continuă meşterul Tilman. Că nu mă blestemă.

— Nu vorbi cu mine!

— Spune dac-ai auzit şi tu, zice meşterul Tilman. Vorbeşte sau te fac eu să te doară! Aşa a spus?

Amândoi se uită la morar, care a închis ochii, şi-a rezemat capul de perete şi nu se mai opreşte din chicotit.

— Da, răspunde bărbatul. Aşa a spus.

IV

Nele s-a prins din prima că nu-i nimic de capul lui. Dar abia când l-a auzit pe Gottfried declamând cântecul despre morarul diabolic în faţa mulţimii adunate în piaţă s-a lămurit de-a binelea că au de-a face cu cel mai prost cântăreţ ambulant.

Cântă pe tonuri prea înalte şi uneori îşi drege glasul în mijlocul versului. Când vorbeşte, are o voce destul de plăcută, dar când cântă, devine spartă şi piţigăiată. Şi nu atât vocea ar fi problema, cât faptul că nu nimereşte niciodată tonalitatea potrivită. Şi nici falsetul n-ar fi atât de rău, dacă ar şti măcar să cânte la lăută, dar Gottfried ciupeşte mai mereu coardele greşit şi uneori uită melodia. Şi nici asta n-ar fi chiar insuportabil, dacă versurile ar fi mai bune. Povesteşte despre ticălosul de morar şi despre satul pe care l-a asuprit, despre vrăjitoriile şi vicleşugurile lui, dar, cu toate că relatarea e atât de bogată în amănunte oribile şi sângeroase, pe gustul oamenilor, versurile sunt confuze şi aproape cu neputinţă de înţeles, iar rimele – atât de şchioape, că l-ar deranja şi pe un copil.

Totuşi, oamenii îl ascultă. Rar trece câte un cântăreţ ambulant prin sat, şi lumea vrea să audă balade despre procese de vrăjitorie, chiar dacă sunt compuse mizerabil. Dar, după patru strofe, Nele îşi dă seama că pe feţele oamenilor se citeşte plictiseala, iar când menestrelul ajunge la a douăsprezecea strofă, care e şi ultima, mulţi au plecat deja. Acum ar avea

nevoie de ceva care să dea mai bine la public. Să sperăm că ştie asta, se gândeşte Nele, să sperăm că simte ce e necesar.

Gottfried ia cântecul de la capăt.

Observă neliniştea de pe chipurile privitorilor şi, în disperarea lui, cântă mai tare, iar vocea îi devine şi mai stridentă. Nele se uită la Tyll. Acesta dă ochii peste cap, apoi îşi desface braţele cu un gest de resemnare. Cu o mişcare iute, sare alături de cântăreţ şi începe să danseze pe căruţă.

Imediat, totul se îmbunătăţeşte. Gottfried cântă la fel de prost ca înainte, dar, deodată, chestia asta nu mai e aşa de importantă. Tyll dansează de parcă ar fi învăţat s-o facă, dansează de parcă trupul lui ar fi uşor ca un fulg şi n-ar exista plăcere mai mare pe lume. Sare, se răsuceşte şi iar sare, de parcă n-ar fi pierdut recent totul, şi e atât de molipsitor, încât câţiva spectatori încep şi ei să danseze, apoi încă unii şi apoi din ce în ce mai mulţi. Monedele zboară deja spre el şi Nele le adună.

Şi Gottfried observă ce se întâmplă şi, uşurat, reuşeşte să ţină ritmul mai bine. Tyll dansează cu atâta dăruire, uşurinţă şi pasiune, încât, privindu-l, Nele aproape uită că în cântec e vorba despre tatăl lui. *Morar* rimează cu *şcolar*, *dracul* cu *nucul*, *ardere* cu *petrecere* şi *noapte* cu *noapte*, fiindcă ăsta e un cuvânt care se repetă mereu: *adânc în noapte, beznă de noapte, vrăjitoare în noapte*. Începând cu strofa a cincea, e vorba despre proces – despre judecătorii severi şi virtuoşi, despre îndurarea lui Dumnezeu şi pedeapsa care-l paşte până la urmă pe orice ticălos, în timp ce Satana se tânguie, încât carnea i se zdrumică, şi despre spânzurătoarea în care morarul cel rău cu ultima suflare viaţa şi-o sfârşeşte, în timp ce diavolul cu ură se stropşeşte. La toate aceste scene, Tyll nu încetează să danseze, fiindcă au nevoie de bani, trebuie să-şi ia de-ale gurii.

Încă i se pare că visează. Că satul ăsta nu e satul ei şi că aici trăiesc oameni cu chipuri necunoscute şi se înalţă case în care ea n-a intrat niciodată. Nu i s-a ursit la leagăn că-şi va părăsi vreodată căminul, aşa ceva nu era prevăzut deşi pe jumătate încă mai crede că se va trezi la un moment dat acasă, lângă cuptorul cel mare, din care ies aburi îmbietori de pâine. Fetele nu pleacă niciodată de acasă. Rămân unde s-au născut, aşa a fost dintotdeauna: când eşti mică, ajuţi în casă, când mai creşti, le ajuţi pe servitoare, iar când te faci mare, dacă eşti frumuşică, te măriţi cu un fiu al lui Steger, cu o rudă a fierarului sau, dacă nu prea ai noroc, cu unul din neamul lui Heinerling. Apoi faci un copil, şi încă unul, şi încă nişte copii,

dintre care cei mai mulţi mor, iar tu le ajuţi în continuare pe slujnice şi la biserică stai ceva mai în faţă, lângă soţul tău şi în spatele soacrei, iar apoi, când ai patruzeci de ani, te dor oasele şi nu mai ai dinţi în gură, stai chiar pe locul soacrei. Pentru că nu şi-a dorit asta, ea a plecat cu Tyll.

Câte zile au trecut oare de atunci? N-ar putea spune, în pădure timpul îşi iese din ordinea firească. Dar îşi aduce foarte bine aminte de Tyll în seara de după judecată, firav şi cam aplecat într-o parte, cum stătea în faţa ei pe câmpul lui Steger, în grâul care se unduia în bătaia vântului.

— Şi acum ce-o să se întâmple cu voi? l-a întrebat ea.

— Mama spune că trebuie să mă fac zilier. Zice că o să fie greu, fiindcă sunt prea mic şi prea slab ca să pot munci bine.

— Şi asta o să faci?

— Nu, plec.

— Unde?

— Departe.

— Când?

— Acum. Unul dintre iezuiţi, cel mai tânăr, m-a privit cam nu ştiu cum.

— Dar nu poţi să pleci pur şi simplu!

— Ba da.

— Şi dacă te prind? Tu eşti singur, iar ei sunt mulţi.

— Dar am două picioare, iar un judecător cu robă sau un străjer cu halebardă au, şi ei, tot două picioare. Oricare dintre ei are tot atâtea picioare ca mine. Toţi laolaltă nu pot fugi mai repede decât noi doi.

Atunci Nele a simţit deodată o emoţie ciudată, i s-a pus un nod în gât şi inima a început să-i bată puternic.

— De ce spui *noi*?

— Pentru că tu vii cu mine.

— Cu tine?

— De-aia te-am aşteptat.

Ştie că n-are voie să stea pe gânduri, altfel îşi pierde curajul şi rămâne aici, aşa cum i-a fost scris. Dar el are dreptate, într-adevăr, poţi să pleci pur şi simplu. În realitate, nimic nu te reţine acolo unde toată lumea crede că trebuie să rămâi.

— Acum du-te acasă şi adu cât de multă pâine poţi.

— Nu!

— Nu vii cu mine?

— Ba da, dar nu mă mai duc acasă.

— Dar pâinea?

— Dacă-i văd pe tata şi pe mama, şi cuptorul, şi pe soră-mea, atunci nu mai plec, rămân!

— Avem nevoie de pâine.

Ea dă din cap a refuz. Şi chiar aşa, se gândeşte acum, în timp ce strânge monede în piaţa unui sat străin – dacă s-ar mai fi întors o dată la brutărie, n-ar mai fi plecat şi s-ar fi măritat curând cu fiul cel mare al lui Steger, ăla căruia îi lipsesc doi dinţi din faţă. Există puţine momente în viaţă în care două lucruri sunt la fel de posibile, în care se deschid deodată două drumuri. Dar sunt puţine momentele în care chiar poţi să alegi.

— Fără pâine, nu putem pleca, spune el. Şi ar mai trebui să aşteptăm până mâine-dimineaţă. Tu nu ştii cum e pădurea noaptea. N-ai trecut prin asta niciodată.

— Ţi-e frică de strigoii din pajiştea cu vite tăiate?

Cu replica asta ştie că a câştigat partida.

— Nu mi-e frică, răspunde el.

— Atunci, hai!

În viaţa ei n-o să uite noaptea asta. În viaţa ei n-o să uite luminile rătăcitoare, vocile şi râsetele din întuneric, sunetele de animale şi chipul, care sclipea intermitent şi care i-a apărut o clipă în faţă, pentru a dispărea apoi imediat, până ca ea să-şi dea seama dacă l-a văzut cu adevărat sau nu. Toată viaţa o să-şi amintească teama colosală care a cuprins-o, inima care-i bătea să-i sară din piept, sângele care-i vâjâia în urechi şi murmurul scâncit al băiatului din faţa ei, care vorbea fie singur, fie cu fiinţele pădurii. Când s-a luminat de ziuă, s-au trezit tremurând de frig la marginea unui luminiş lutos. Rouă dimineţii picura din copaci, iar lor le era foame.

— Mai bine ai fi adus pâine.

— Hai că-ţi dau una peste mutră!

Cum merg aşa, în aerul umed de dimineaţă, Tyll plânge un pic şi Nele mai că izbucneşte şi ea în lacrimi. Au picioarele grele, foamea e insuportabilă şi Tyll a avut dreptate, fără pâine, mori. E drept că există fructe de pădure şi rădăcini şi chiar iarba cică ar fi comestibilă, dar nu ajunge, cu astea nu te saturi. Poate că vara ar fi de-ajuns, dar pe frigul ăsta, nu.

Atunci, aud în spate hurducăitul unei căruţe şi scârţâit de roţi. Se ascund într-un tufiş, până-şi dau seama că nu e decât căruţa menestrelului. Tyll sare deodată în mijlocul drumului.

— Ah, spune cântăreţul. Fiul morarului!

— Ne iei şi pe noi?

— De ce?

— O dată, pentru că altfel crăpăm. Dar şi pentru că putem să te ajutăm. Nu vrei să ai companie?

— Pesemne că pe tine te caută deja, zice cântăreţul.

— Un motiv în plus. Sau poate vrei să mă prindă?

— Hai, urcaţi-vă!

Gottfried le explică ce e mai important:

— Cine călătoreşte cu un cântăreţ ambulant face parte din tagma nomazilor, nu e protejat de nicio breaslă şi nici autorităţile nu-i iau apărarea. Dacă eşti într-un oraş şi izbucneşte un incendiu, trebuie să-ţi iei neapărat tălpăşiţa, fiindcă lumea sigur crede că tu ai pus focul. Dacă ajungi într-un sat unde s-a furat ceva, mai bine te cari şi de-acolo. Dacă te atacă tâlharii, dă-le tot. Însă de cele mai multe ori tâlharii oricum nu-ţi iau nimic, ci îţi cer să le cânţi ceva. Atunci e momentul să-ţi dai silinţa să cânţi cât poţi de bine, fiindcă adesea tâlharii dansează mai frumos decât tolomacii de ţărani. Să ciuleşti mereu urechile ca să afli unde e zi de târg. Fiindcă, dacă nu-i zi de târg, nu te lasă să intri în sat. La târg se adună oameni care vor să danseze, vor să asculte diverse cântece şi într-un astfel de loc oamenii nu sunt nici aşa de atenți la bani.

— Spune-mi, tatăl meu a murit?

— Da, a murit.

— Ai văzut tu asta?

— Bineînţeles că am văzut, de-aia eram acolo. Mai întâi i-a iertat pe judecători, aşa cum se cuvine, apoi pe călău. Dup-aia s-a urcat pe scară, i s-a pus laţul în jurul gâtului şi atunci a îngăimat ceva, dar eu stăteam prea departe, n-am înţeles ce zice.

— Şi pe urmă?

— Pe urmă totul a decurs ca de obicei.

— Deci a murit?

— Băiete, ce crezi că se-ntâmplă cu un om care atârnă în spânzurătoare? Bineînţeles c-a murit! Dar tu ce-ţi închipui?

— S-a dus repede?

Gottfried tace câteva clipe înainte să răspundă:

— Da, foarte repede.

O vreme merg fără să vorbească. Copacii nu mai sunt atât de aproape unul de altul, raze de lumină se strecoară printre frunze. Din iarba luminişului se ridică un abur fin, aerul se umple de insecte şi păsări.

— Cum devii cântăreţ? întreabă în sfârşit Nele.

— Înveţi. Eu am avut un maestru. El m-a învăţat tot ce ştiu. Sigur aţi auzit de el, îl cheamă Gerhard Vogtland.

— N-am auzit.

— Cel din Trier.

Băiatul dă din umeri.

— Marea litanie despre bătălia ducelui Ernst împotriva vicleanului sultan.

— Ce?

— E cel mai cunoscut cântec al lui. Marea litanie despre bătălia ducelui Ernst împotriva vicleanului sultan. Chiar n-o ştiţi? Să v-o cânt?

Nele dă din cap că da şi astfel fac cunoştinţă cu talentul extrem de modest al lui Gottfried. Marea litanie despre bătălia ducelui Ernst împotriva vicleanului sultan are treizeci şi trei de strofe – n-o fi Gottfried un cântăreţ prea priceput, dar are o memorie fantastică şi n-a uitat nicio strofă.

Aşa merg o bună bucată de vreme. Cântăreţul cântă, măgarul sforăie din când în când, roţile hodorogite scârţâie, de parcă ar purta cu toţii un soi de conversaţie. Cu coada ochiului, Nele vede că băiatului îi curg lacrimile pe obraji. A întors capul într-o parte, ca să nu-l observe nimeni.

Când termină cântecul, Gottfried o ia de la capăt. Apoi cântă o baladă despre frumosul principe elector Frederic şi despre nobilii Boemiei, mai încolo cântă despre zmeul cel rău Kufer şi despre cavalerul Robert, apoi despre ticălosul rege al Franţei şi despre duşmanul său, măreţul rege al Spaniei. După aceea povesteşte întâmplări din propria sa viaţă. Tatăl lui a fost călău, aşa că şi el ar fi trebuit să devină călău. Dar a fugit.

— Aşa, ca noi, spune Nele.

— Mulți fac asta, mai multi decât credeţi! Ca să ai o viaţă decentă, trebuie să rămâi într-un loc, dar ţara e plină de oameni care nu pot sta locului. Nu-i apără nimeni, dar sunt liberi. Nu-s nevoiţi să spânzure oameni. Nu trebuie să omoare pe nimeni.

— Şi nu trebuie să se mărite cu fiul lui Steger, adaugă Nele.

— Nu trebuie să lucreze cu ziua, continuă băiatul.

Mai află şi cum a dus-o Gottfried pe vremuri cu maestrul lui. Vogtland îl batea des, de-l zvânta, ba chiar o dată l-a muşcat de ureche fiindcă nu nimerise melodia cum trebuie şi, cu degetele lui groase, nici la lăută nu prea se descurca să cânte. Biet prostănac, n-ai vrut să te faci călău, iar acum chinui oamenii înzecit cu muzica ta! Totuşi, Vogtland nu l-a alungat, iar el a învăţat din ce în ce mai bine, spune Gottfried cu mândrie, până când a devenit el însuşi maestru. În orice caz, a descoperit că oamenii vor să audă cântece despre execuţii. Peste tot şi la orice oră. Execuţiile nu lasă pe nimeni indiferent.

— Mă pricep bine la execuţii. Ştiu cum se ţine corect sabia, cum se face nodul la funie şi unde se aplică cel mai bine cleştele înroşit. Ştiu totul despre chestiile astea. Poate că alţi cântăreţi au rime mai reuşite, dar eu văd imediat care călău ştie meserie şi care nu, şi baladele mele sunt cele mai exacte.

Când se întunecă, fac un foc. Gottfried îşi împarte proviziile cu ei: pâine uscată, pe care Nele o recunoaşte imediat. Tatăl ei a copt-o. O clipă îi dau şi ei lacrimile când vede pâinile astea, cu semnul crucii în mijloc şi cu coaja care se fărâmiţează, şi îşi dă seama că şi ea se află în aceeaşi situaţie ca băiatul. El n-o să-şi mai vadă tatăl niciodată, pentru că e mort, dar nici ea n-o să-l mai vadă pe al ei, fiindcă nu se mai poate întoarce acasă. Prin urmare, amândoi sunt acum orfani. Dar e doar un moment trecător; fata se uită la foc şi deodată se simte atât de liberă, de parcă ar putea să zboare.

A doua noapte în pădure nu mai e aşa de rea ca prima. S-au obişnuit deacum cu zgomotele şi, în plus, cenuşa rămasă de la foc emană căldură, iar cântăreţul le-a dat o pătură groasă. Înainte să adoarmă, observă că Tyll, întins lângă ea, e încă treaz. E extrem de vigilent, de atent şi se concentrează cu atâta intensitate, că Nele aproape că-i simte gândurile. Nu îndrăzneşte să întoarcă capul spre el.

— Un purtător de foc, spune el încet.

Nele nu ştie dacă ei i se adresează.

— Ţi-e rău?

Se pare că Tyll are febră. Nele se lipeşte de băiat, corpul lui emană o căldură plăcută, care n-o lasă să îngheţe. Aşa adoarme în scurt timp şi visează un câmp de luptă, cu mii de oameni care traversează un teren accidentat, cu dealuri şi văi, iar la un moment dat încep să bubuie tunurile. Se trezeşte, e dimineaţă şi plouă iar.

Cântăreţul stă ghemuit sub pătura lui, cu un carneţel de tip calendar într-o mână şi un creion în cealaltă. Scrie cu litere minuscule, aproape ilizibil, fiindcă nu are decât acest carneţel şi hârtia e scumpă.

— Să scrii versuri e cel mai greu, spune el. Ştiţi un cuvânt care rimează cu *ticălos*?

Dar până la urmă termină cântecul despre morarul cel rău, iar acum sunt deja la târg, unde Gottfried cântă şi Tyll dansează, atât de graţios şi elegant, că până şi Nele e surprinsă.

Mai sunt şi alte căruţe în piaţă. Pe partea opusă, şi-a tras căruţa un negustor de pânzeturi, alături de el stau doi meşteri tocilari, lângă ei, un vânzător de fructe, un căldărar, încă un tocilar, un vindecător aflat în posesia theriacului veneţian, care vindecă orice boală, încă un vânzător de fructe, un negustor de mirodenii, un al doilea vindecător, care din păcate n-are theriac, aşa că n-are nici clienţi, un al patrulea tocilar şi un bărbier. Toţi oamenii ăştia fac parte din categoria meşteşugarilor ambulanţi. Cine îi tâlhăreşte sau îi omoară nu păţeşte nimic. Asta e preţul libertăţii.

La marginea pieţei se mai află câteva personaje dubioase. Pleava societăţii, cum ar fi muzicanţii, care cântă la fluier, la cimpoi sau la vioară. Stau destul de departe, dar Nele are impresia că se hlizesc şi-şi şoptesc unul altuia glume pe seama lui Gottfried. Lângă ei se află un povestitor, pe care-l recunoşti după pălăria galbenă, jacheta albastră şi după scândura pe care şi-a atârnat-o de gât şi pe care scrie ceva cu litere mari, probabil *povestitor*,

fiindcă numai povestitorii au asemenea semne – un obicei absurd, de fapt, din moment ce publicul lor e format din oameni care nu ştiu să citească. Pe muzicieni îi recunoşti după instrumente şi pe negustori după marfa, dar ca să recunoşti un povestitor e nevoie de o scândură scrisă. Şi, pe lângă toţi ăştia, mai e şi un bărbat mic de statură, îmbrăcat în costumul tipic al scamatorilor, pe care-l recunoşti de la distanţă: jachetă în mai multe culori, pantaloni bufanţi, guler de blană. Şi el se uită spre căruţa lui Gottfried şi în zâmbetul lui subţire se citeşte ceva mai rău decât batjocura. Când observă că Nele îl priveşte, ridică o sprânceană, scoate limba în colţul gurii şi face cu ochiul.

Gottfried a ajuns încă o dată la strofa a douăsprezecea şi îşi încheie balada a doua oară. Stă pe gânduri câteva clipe, apoi o ia de la capăt. Tyll îi face semn lui Nele, care se ridică şi vine spre el. Bineînţeles că a mai dansat – la petrecerile din sat, când veneau muzicanţii, iar tinerii săreau peste foc şi adesea a dansat cu servitoarele, aşa, pur şi simplu, fără muzică, în pauzele de la muncă. Dar n-a mai făcut asta în faţa spectatorilor.

Însă, în timp ce se roteşte, mai întâi într-o parte, apoi în cealaltă, constată că nu-i nicio diferenţă. Trebuie doar să ţină pasul cu Tyll. De fiecare dată când băiatul bate din palme, face şi ea la fel, când el ridică piciorul drept, îl ridică şi ea tot pe dreptul, respectiv, pe stângul, atunci când ridică el piciorul stâng. La început mişcările sunt uşor decalate, treptat însă se sincronizează, de parcă ar şti dinainte ce are el de gând să facă, de parcă n-ar mai fi două persoane, ci ar fi devenit prin dans una singură. Şi acum, dintr-odată, Tyll se aruncă-nainte şi dansează în mâini, în timp ce ea se învârteşte în jurul lui iar, şi iar, şi iar, astfel încât piaţa satului devine un amestec de culori. Simte cum o ia ameţeala, dar luptă împotriva senzaţiei cu privirea aţintită în gol; deja e mai bine şi poate să-şi ţină echilibrul, fără să se clatine, în timp ce se-nvârteşte în continuare.

O clipă e confuză şi nu ştie ce să creadă când aude cum muzica ia amploare şi tonurile devin mai puternice şi mai bogate, dar îşi dă repede seama că, între timp, au intervenit muzicanţii. Se apropie, fiecare cântând la instrumentul lui, iar Gottfried, care nu reuşeşte să ţină ritmul cu ei, lasă nedumerit lăuta la o parte, astfel încât totul sună în sfârşit aşa cum se cuvine. Oamenii aplaudă, monedele zboară din toate părţile şi aterizează în căruţă. Tyll stă iar în picioare, Nele se opreşte din învârtit, se forţează să-şi învingă ameţeala şi se uită cum Tyll scoate repede o frânghie – oare de unde

o fi luat-o? — pe care o fixează de căruţă şi o întinde apoi cu o mişcare bruscă. Cineva o prinde, nu-şi dă seama cine e, pentru că încă simte cum se învârteşte pământul cu ea, în orice caz, cineva a înnodat frânghia la celălalt capăt, şi Tyll e deja sus, sare înainte şi-napoi, face plecăciuni, iar în jurul lui zboară atât de multe monede, că Gottfried nu mai pridideşte să le strângă. La final, băiatul se dă jos, o ia pe Nele de mână, muzicanţii intonează câteva acorduri solemne, cei doi se înclină, oamenii aplaudă şi urlă, iar negustorul de fructe aruncă mere înspre ei. Nele prinde unul din zbor şi muşcă din el. N-a mai mâncat un măr de-o veşnicie. Lângă ea, Tyll prinde şi el un măr, apoi încă unul şi încă unul şi începe să jongleze cu ele. Mulţimea chiuie din nou.

Când se lasă seara, stau cu toţii pe jos şi-l ascultă pe povestitor cum le vorbeşte despre bietul rege Frederic din Praga, a cărui domnie n-a durat decât o iarnă, până când l-a alungat armata puternică a împăratului. Iar acum mândra cetate zace în ruine şi n-o să-şi mai revină niciodată. Vorbeşte în fraze lungi, melodioase, fără să-şi mişte mâinile. Doar cu vocea reuşeşte să-i facă pe oameni să-l privească fascinaţi. Toate astea sunt adevărate, spune el, chiar şi ce e inventat e adevărat. Iar Nele, fără să înţeleagă prea bine ce vrea să spună asta, aplaudă încântată.

Gottfried mâzgăleşte ceva în calendarul său. Nu ştia, mormăie ca pentru sine, că Frederic a fost dat iar jos de pe tron, acum va trebui să-şi corecteze cântecul pe care l-a scris despre el.

În dreapta lui Nele, violonistul îşi acordează instrumentul, concentrându-se intens, cu ochii închişi. Acum suntem şi noi de-ai lor, se gândeşte ea. Acum suntem şi noi nomazi.

Cineva o bate pe umăr, iar ea tresare de spaimă.

În spatele ei stă ghemuit scamatorul. Nu mai e prea tânăr şi are o faţă roşie. Aşa o fată roşie avea şi Heinrich Tamm înainte de a muri. Până şi ochii lui au vinişoare roşii. Dar, în acelaşi timp, sunt şi iscoditori, inteligenţi şi neprietenoşi.

— Voi doi, spune el încet.

Acum se întoarce şi băiatul spre el.

— Nu vreţi să veniţi cu mine?

— Ba da, răspunde băiatul fără să stea pe gânduri.

Nele se holbează la el contrariată. Nu voiau să meargă mai departe cu Gottfried, care e aşa de bun cu ei, le dă mâncare şi i-a salvat din pădure? Cu

Gottfried, care are mare nevoie de ei?

— De unii ca voi doi am mare nevoie, spune scamatorul. Iar voi aveţi nevoie de unul ca mine. O să vă învăţ de toate.

— Dar noi am pornit la drum cu el.

Nele îl arată cu degetul pe Gottfried, care îşi notează ceva în carneţel, în timp ce buzele lui se mişcă fără zgomot. I se rupe creionul în mână, înjură în şoaptă şi mâzgăleşte în continuare.

— Cu ăsta nu ajungeţi departe, spune scamatorul.

— Dar pe tine nu te cunoaştem, zice Nele.

— Eu sunt Pirmin, se prezintă scamatorul. Acum mă cunoaşteți.

— Pe mine mă cheamă Tyll. Ea e Nele.

— Nu vă întreb de două ori. Dacă nu sunteţi siguri, o lăsăm baltă. Plec, iar voi vă duceţi mai departe cu ăsta.

— Venim cu tine, anunţă băiatul.

Pirmin întinde mâna. Tyll o apucă. Pirmin chicoteşte uşor, buzele i se întind într-o grimasă, iar în colţul gurii îşi face iar apariţia limba groasă şi umedă. Nele nu vrea să meargă cu el.

Scamatorul îi întinde şi ei mâna.

Ea nu face nicio mişcare. În spatele ei, povestitorul vorbeşte despre fuga regelui de-o iarnă din cetatea incendiată – acum el a devenit o povară pentru principii protestanţi ai Europei, hoinăreşte cu suita lui ridicolă prin ţară, poartă încă veşminte de purpură, de parcă ar fi unul dintre mai marii lumii, dar copiii râd de el, iar bărbaţii înţelepţi varsă lacrimi, fiindcă văd întrupată în el vremelnicia oricărei puteri lumeşti.

Acum s-a prins şi Gottfried. Încruntat, se uită la mâna întinsă a scamatorului.

— Hai, zice băiatul. Dă-i mâna!

Dar de ce ar trebui să facă ce spune Tyll? Oare a fugit de-acasă ca să nu mai asculte de tatăl ei, dar să asculte de Tyll? Îi datorează cumva ceva, de ce să hotărască el ce e de făcut?

Pirmin stă tot cu mâna întinsă. Nici rânjetul lui nu s-a schimbat, de parcă ezitarea ei n-ar însemna nimic, de parcă el ar şti de mult ce decizie va lua Nele.

— Hei, ce-i asta? întreabă Gottfried.

Mâna asta e moale şi cărnoasă, iar Nele n-ar vrea s-o atingă. E drept că Gottfried nu ştie prea multe. Dar a fost bun cu ei. În plus, nu-i place tipul

ăsta, ceva nu e în regulă cu el. Pe de altă parte, e adevărat: Gottfried nu va fi în stare să-i înveţe mai nimic.

Pe de o parte, pe de altă parte. Pirmin îi face cu ochiul, de parcă i-ar citi gândurile.

Tyll dă nerăbdător din cap.

— Hai, Nele!

N-ar trebui decât să întindă mâna.

ZUSMARSHAUSEN

N-avea de unde să ştie, scria grăsanul conte în memoriile sale, redactate în primii ani ai secolului al optsprezecelea, când era deja foarte bătrân şi chinuit de gută, de sifilis şi de intoxicaţia cu mercur cu care se pricopsise în urma tratamentului pentru sifilis, aşadar n-avea de unde să ştie ce-l aşteaptă când, în ultimul an al războiului, Maiestatea Sa l-a trimis să-l găsească pe celebrul măscărici.

Pe atunci Martin von Wolkenstein n-avea nici douăzeci şi cinci de ani, dar era deja destul de corpolent. Ca urmaş al minnesingerului Oswald, crescuse la curtea din Viena, unde tatăl său fusese odinioară mare şambelan, sub domnia împăratului Matthias, iar bunicul său, custode al cheilor pe vremea lui Rudolf nebunul. Oricine îl cunoştea pe Martin von Wolkenstein îl plăcea. Avea ceva luminos în el şi emana o încredere şi o amabilitate care nu cedau nici în faţa neplăcerilor vieţii. Primise multe favoruri de la împărat şi tot ca pe o dovadă de preţuire a interpretat şi gestul contelui Trauttmansdorff, preşedintele consiliului secret, care-l chemase la el să-i împărtăşească zvonul ajuns la urechile împăratului, şi anume că cel mai vestit măscărici al imperiului se refugiase în mănăstirea Andechs, pe jumătate devastată de război. Atâtea lucruri s-au dus de râpă sub ochii noştri, atâta distrugere a trebuit îngăduită, comori inestimabile s-au pierdut, dar să-l laşi să piară pe unul ca Tyll Ulenspiegel, indiferent dacă-i protestant sau catolic – căci nimeni nu pare să ştie ce e el, de fapt –, aşa ceva nici nu intră în discuţie.

— Vă felicit, tinere, i-a spus Trauttmansdorff. Profitaţi de ocazie, că cine ştie ce mai iese de aici.

Apoi – aşa avea să descrie evenimentele grăsanul conte peste mai bine de cincizeci de ani – Trauttmansdorff i-a întins mâna înmănuşată pentru sărutul prevăzut pe-atunci de ceremonialul de curte şi totul s-a petrecut întocmai, n-a inventat el nimic, deşi îi plăcea să fabuleze când îl lăsa memoria, ceea ce se întâmpla destul de des, pentru că toate astea fuseseră, după cum scria el însuşi, cu o viaţă de om în urmă.

Chiar a doua zi am pornit la drum, scria el mai departe. Eram plin de elan şi de speranţă, deşi nu lipsit de o oarecare melancolie, pentru că această călătorie mi se părea într-un fel, nici eu nu ştiu să spun de ce, ca o întâlnire cu propriul destin. Şi totuşi, ardeam de curiozitate să dau în sfârşit ochii cu zeul roşu Marte.

Faza cu graba nu-i chiar adevărată, de fapt trecuse mai bine de o săptămână. În definitiv, a trebuit să scrie nişte scrisori, în care să relateze ce are de gând, a trebuit să-şi ia rămas-bun de la diverşi oameni, să-şi viziteze părinţii şi să obţină binecuvântarea episcopului. A trebuit să mai iasă la o băută cu prietenii, să-şi mai viziteze o dată iubita, una dintre damele de companie de la curte, pe rafinata Aglaia, de care avea să-şi amintească decenii mai târziu cu un regret al cărui resort sufletesc nu-i era nici lui clar, şi, bineînţeles, să-şi aleagă însoţitorii potriviţi. S-a oprit asupra a trei bărbaţi din regimentul de dragoni al lui Lobkowitz, toţi trei căliţi în bătălii, şi asupra unui secretar al consiliului imperial, pe nume Karl von Doder, care-l văzuse pe faimosul măscărici cu douăzeci de ani în urmă, la un târg de lângă Neulengbach, unde Tyll, aşa cum îi era felul, i-a jucat o festă foarte urâtă unei femei din public, provocând apoi o încăierare cu cuţite, bineînţeles, spre desfătarea privitorilor, fiindcă aşa se întâmpla mereu, oriunde îşi făcea el apariţia: unii o păţeau rău, dar cei care scăpau se distrau de minune. La început, secretarul n-a vrut să vină, s-a întins la discuţii, s-a rugat, a implorat, a adus ca argument aversiunea lui incurabilă faţă de violenţă şi faţă de vremea rea, dar nimic nu l-a ajutat, ordinul e ordin şi a trebuit să se supună. Vasăzică, la vreo săptămână şi ceva după ce a primit însărcinarea, grăsanul conte a pornit la drum dinspre capitala imperială Viena către vest, însoţit de dragoni şi de secretar.

În memoriile sale, tributare încă stilului la modă în tinereţea lui, adică arabescurilor livreşti şi ornamentelor retorice, grăsanul conte descrie – în fraze care, tocmai datorită înfloriturilor lor exemplare, şi-au găsit locul în unele antologii de lecturi şcolare – călătoria tihnită, care i-a purtat călare

prin pădurea vieneză: La Melk am zărit albastrul generos al Dunării, iar la mândra mânăstire am tras peste noapte să ne punem capetele obosite pe pernă.

Nici asta nu era întru totul adevărat. În realitate, au rămas o lună la abaţia din Melk. Unchiul lui era prior, aşa că au mâncat bine şi au dormit confortabil. Karl von Doder, dintotdeauna pasionat de alchimie, a petrecut multe zile în bibliotecă, cufundat într-o carte a înţeleptului de talie universală Athanasius Kircher, dragonii au jucat cărţi cu fraţii laici, iar grăsanul conte a jucat alături de unchiul său nişte partide de şah de o perfecţiune sublimă, cum n-avea să mai atingă vreodată. Mai târziu a ajuns aproape să creadă că evenimentele ulterioare i-au înăbuşit talentul pentru jocul de şah. Abia în a patra săptămână a şederii lor la Melk le-a parvenit o scrisoare a contelui Trauttmansdorff, care-i credea deja ajunşi la destinaţie şi întreba dacă l-au găsit pe Ulenspiegel la Andechs şi când au de gând să se întoarcă.

Unchiul l-a binecuvântat în semn de bun-rămas şi abatele i-a dăruit o sticluţă cu ulei sfinţit. Au mers pe firul Dunării până la Pöchlarn ca s-o ia apoi spre sud-vest.

La început, se tot întâlneau pe drum cu o mulţime de negustori, pribegi, călugări şi rătăcitori de tot felul. Însă acum ţinutul părea pustiu. Nici vremea nu mai era prietenoasă. Bătea din ce în ce mai des un vânt rece, copacii îşi agitau crengile desfrunzite şi aproape toate câmpurile erau goale. Puţinii oameni care le ieşeau în cale erau bătrâni: femei gârbovite pe lângă fântâni, moşnegi uscăţivi, care şedeau pe prispă, în faţa colibelor, chipuri cu obrajii supţi pe marginea drumului. Nu-ţi puteai da seama dacă oamenii ăştia doar se odihneau sau mai degrabă aşteptau să-şi dea duhul pe uliţă.

Când contele grăsan l-a întrebat ce părere are, Karl von Doder ar fi vrut să vorbească doar despre cartea pe care o studiase în biblioteca mănăstirii, *Ars magna lucis et umbrae*, o lucrare de te ia ameţeala, fiindcă priveşti deodată într-un abis de erudiţie. Şi nu, habar n-are unde-or fi tinerii, dar, dacă i se permite să facă o presupunere, ar spune că toţi care au putut fugi au fugit demult. Dar în cartea aceea se vorbea la tot pasul de lentile şi de modul în care se pot mări obiectele şi mai era vorba şi despre îngeri, despre forma şi culoarea lor, precum şi despre muzică şi armonia sferelor, în plus era vorba şi despre Egipt, era, numai Dumnezeu ştie, o lucrare extrem de ciudată.

Această frază se regăseşte cuvânt cu cuvânt în relatările grăsanului conte. Dar, fiindcă începuse să încurce lucrurile, afirma acolo că el însuşi fusese cel care citise *Ars magna*, şi anume în timpul călătoriei. Descria cu lux de amănunte cum purtase opera în desaga prinsă de şaua calului, ceea ce arăta clar, după cum avea să remarce ulterior, cu obiectivitate ironică, editorul într-o notă de subsol, că nu pusese mâna niciodată pe această carte uriaşă. Însă grăsanul conte relata netulburat cum a studiat el seară de seară, la lumina chioară a focului de tabără, consideraţiunile remarcabile ale lui Kircher despre lumină, lentile şi îngeri şi cum ideile subtile ale marelui cărturar îi apăreau într-un contrast straniu cu înaintarea lor prin ţinutul din ce în ce mai devastat de război.

Pe lângă Altheim, s-a stârnit un vânt atât de puternic, încât a trebuit să îmbrace mantiile căptuşite şi să-şi tragă glugile pe ochi. Când au ajuns la Ranshofen, vremea s-a mai îndreptat. Dintr-o casă ţărănească părăsită au privit apusul soarelui. Cât vedeai cu ochii, nici ţipenie de om, doar o gâscă jumulită, care scăpase pesemne de undeva, stătea lângă o fântână.

Grăsanul conte s-a întins şi a căscat. De jur-împrejur se vedeau dealuri, dar niciun copac, toţi fuseseră tăiaţi. Din depărtare se auzea un bubuit.

— Aoleu, asta ne mai lipsea, a exclamat grăsanul conte, o furtună!

Dragonii au izbucnit în râs.

Grăsanului conte i-a picat fisa. Da, şi-a dat şi el seama, a spus încurcat, ceea ce evident că a făcut situaţia să pară şi mai penibilă. A vrut doar să facă o glumă.

Gâsca îi privea nedumerită cu ochii ei de gâscă. A căscat ciocul şi l-a închis la loc. Dragonul Franz Kärrnbauer a ochit-o cu muscheta şi a tras. Şi, cu toate că avea să mai vadă multe în curând, grăsanul conte n-avea să uite până la sfârşitul zilelor spaima care l-a pătruns până în măduva oaselor când a văzut plesnind capul păsării. Aici era ceva aproape de neconceput – ce repede s-a petrecut totul şi cum, într-o clipă, un căpşor bine conturat s-a transformat într-o ţâşnitoare şi după aceea a dispărut pur şi simplu, cum animalul a mai făcut câţiva paşi nesiguri, prăbuşindu-se apoi, o grămăjoară albă, într-o baltă de sânge tot mai mare. În timp ce se freca la ochi şi încerca să respire liniştit ca să nu leşine, a luat hotărârea că trebuie să uite acest episod. Dar bineînţeles că nu l-a uitat şi, o jumătate de secol mai târziu, amintindu-şi de această călătorie pe când îşi redacta memoriile, imaginea capului de gâscă explodând le întrecea în claritate pe toate celelalte. Într-o

carte pe de-a-ntregul sinceră, ar fi trebuit să povestească şi despre asta, dar n-a reuşit să-şi facă curaj, a luat totul cu el în mormânt, şi nimeni n-a aflat cu ce scârbă de nedescris i-a privit pe dragoni preparând pasărea pentru cină. Bine dispuşi, au jumulit-o, au tăiat-o, i-au scos măruntaiele şi au fript carnea la foc.

În noaptea aceea, grăsanul conte a dormit prost. Vântul urla prin crăpăturile din jurul ferestrelor. Contele tremura de frig şi dragonul Kärrnbauer sforăia zgomotos. Un alt dragon, Stefan Purner sau poate că era Konrad Purner – cei doi erau fraţi, iar contele îi confunda aşa de des, că mai târziu, în carte, i-a contopit într-un singur personaj –, i-a dat un ghiont, dar Kärrnbauer a început să sforăie şi mai tare.

De dimineaţă au plecat mai departe. Satul Markl era distrus complet: ziduri găurite, bârne frânte, pietre şi dărâmături în mijlocul drumului, iar lângă fântâna murdară, câţiva bătrâni care cerşeau mâncare. Pe-aici a trecut duşmanul şi le-a luat tot, iar puţinul pe care au reuşit să-l ascundă le-a fost luat apoi de prieten, mai exact de soldaţii principelui elector, şi nici n-au plecat bine soldaţii ăştia, că au venit iar duşmanii şi le-au luat tot ce reuşiseră cumva să mai ascundă.

— Care duşmani? a întrebat grăsanul conte îngrijorat. Suedezii sau francezii?

Habar n-au şi nici nu-i interesează, ziceau oamenii. Ei mor de foame.

Grăsanul conte a ezitat un moment, apoi a dat ordinul de plecare.

E foarte corect că nu le-a lăsat nimic, a spus Karl von Doder. N-au nici ei destule provizii şi, în plus, au de îndeplinit o misiune importantă, nu pot să ajute pe toată lumea, asta poate numai Dumnezeu, care, în bunătatea Lui, se va milostivi cu siguranţă de aceşti creştini.

Toate câmpurile erau lăsate pârloagă şi unele erau cenuşii de la incendiile recente. Dealurile îşi plecau capetele sub cerul plumburiu. În depărtare, orizontul era acoperit de coloane de fum.

— Cel mai bine ar fi, a spus Karl von Doder, să o luăm pe la sud de Altötting, Polling şi Tüssling, să ne abatem de la drumul principal şi să ieşim în câmp deschis. Acum, cine n-a fugit încă din sate e înarmat şi neîncrezător. Un grup de călăreţi care se îndreaptă spre un sat ar putea fi atacat pe neaşteptate.

— Da, bine, a răspuns grăsanul conte, care nu înţelegea cum de un secretar de consiliu imperial are deodată idei atât de exacte despre cum e

nimerit să te porţi într-un teatru de război. De acord!

— Dacă avem noroc şi nu ne întâlnim cu soldaţi pe drum, a mai spus Karl von Doder, atunci reuşim să ajungem în două zile la Andechs.

Grăsanul conte a dat din cap şi a încercat să-şi imagineze cum ar fi dacă cineva chiar l-ar lua în bătaia puştii şi ar deschide focul asupra lui. Să-l împuşte pe el, Martin von Wolkenstein, care n-a făcut rău nimănui, să tragă în el cu un glonţ adevărat. S-a uitat în jos, privindu-şi corpul. Îl durea spatele şi şezutul îi era rană vie, de la atâtea zile petrecute în şa. S-a mângâiat pe burtă şi şi-a imaginat un glonţ. Şi-a amintit cum a explodat capul gâştei şi s-a mai gândit şi la magia metalelor, despre care scrisese Athanasius Kircher în cartea lui despre magneţi: dacă porţi în buzunar un magnet suficient de puternic, acesta ar putea să abată gloanţele şi, ca atare, să te facă inatacabil. Legendarul învăţat a făcut el însuşi proba. Din păcate, astfel de magneţi puternici erau foarte rari şi scumpi.

O jumătate de secol mai târziu, în încercarea de a reconstitui călătoria, vârsta înaintată l-a făcut să încurce şirul evenimentelor. Ca să-şi mascheze nesiguranţa, în punctul acela al memoriilor sale a introdus o divagaţie plină de înfloriturі, lungă de şaptesprezece pagini şi jumătate, despre camaraderia bărbaţilor care pornesc într-o aventură periculoasă, ştiind că tocmai acest pericol fie îi va omorî, fie îi va lega într-o prietenie pe viaţă. Pasajul a devenit celebru, deşi era o scorneală, având în vedere că niciunul dintre bărbaţi nu i-a devenit prieten. În timp ce scria, îşi amintea vag şi fragmentar de câte o conversaţie cu secretarul consiliului imperial, dar, în ceea ce-i priveşte pe dragoni, abia dacă le mai ţinea minte numele, cu atât mai puţin chipurile. Mai ştia doar că unul dintre ei purta o pălărie cu boruri largi şi cu pană stufoasă, gri-roşcată. Vedea în faţa ochilor mai ales drumurile nămoloase, de ţară şi simţea încă, de parcă ar fi fost ieri, picăturile de ploaie pe glugă. Mantia îi era grea de apă. Atunci a priceput că nimic nu-i suficient de ud, încât să nu se poată uda şi mai tare.

Cu ceva vreme în urmă, acolo fuseseră păduri. Dar, în timp ce se gândea la asta, trecând călare, cu dureri de spate şi şezutul făcut praf, a observat că toate astea nu înseamnă nimic pentru el. Războiul nu-i mai părea opera oamenilor, ci mai degrabă un fenomen precum vântul şi ploaia, precum marea şi stâncile înalte din Sicilia, pe care le văzuse când era copil. Războiul ăsta era mai bătrân decât el. Au fost vremuri în care a crescut şi altele în care s-a scofâlcit, s-a strecurat când ici, când colo, a pustiit nordul,

a luat-o apoi către vest, cu un braţ întins spre est şi altul spre sud, după care s-a rostogolit cu toată greutatea în sud, pentru a se stabili iarăşi, pentru un timp, în nord. Bineînţeles că grăsanul conte cunoştea oameni care-şi mai aminteau de vremurile de dinainte, mai ales tatăl lui, care-şi aştepta moartea, tuşind şi plin de voie bună, la Rodenegg, în Tirol, reşedinţa de țară a familiei, la fel cum avea să şi-o aştepte şi grăsanul conte peste aproape şaizeci de ani, tuşind şi scriind, în acelaşi loc şi la aceeaşi masă de piatră. Tatăl său vorbise odată cu Albrecht von Wallenstein. Măreţul şi sumbrul bărbat se plânsese de vremea umedă de la Viena, tatăl contelui îi răspunsese că până la urmă te obişnuieşti, la care Wallenstein îi răspunsese că nu vrea şi n-are de gând să se obişnuiască cu o asemenea vreme mizerabilă, iar când tatăl contelui dorise să pareze cu o remarcă deosebit de spirituală, Wallenstein deja îi întorsese, brusc, spatele. Nu trecea nicio lună în care tatăl lui să nu găsească vreo ocazie să aducă vorba despre întâlnirea respectivă, la fel cum nu uita niciodată să pomenească faptul că, în urmă cu câţiva ani, îl întâlnise şi pe nefericitul principe elector Frederic, care la scurt timp după aceea avea să accepte Coroana Boemiei şi să provoace marele război pentru a fi alungat în mod ruşinos după numai o iarnă şi a pieri în sfârşit undeva într-un șanț, fără să i se cunoască nici măcar mormântul.

În noaptea aceea n-au găsit niciun adăpost. S-au culcat pe câmpul gol, ghemuiţi şi acoperiţi cu mantiile ude. Ploua prea tare ca să poată face focul. Grăsanul conte nu se simţise în viaţa lui aşa de amărât. Mantia udă, care se făcea tot mai udă şi care între timp era deja o cârpă îmbibată de apă într-un hal fără de hal, plus argila moale, în care corpul i se afunda tot mai mult – oare noroiul putea, pur şi simplu, să înghită un om? A încercat să se ridice în capul oaselor, dar degeaba, argila părea să-l ţină pe loc.

La un moment dat, a stat ploaia. Tuşind, Franz Kärrnbauer a strâns nişte surcele şi a scăpărat de atâtea ori cremenele şi amnarul, până când au sărit în sfârşit scântei, apoi s-a mai moşmondit o veşnicie, a suflat în lemnele aprinse şi a murmurat formule magice, până când flăcări mici s-au ridicat în întuneric. Tremurând, şi-au încălzit toţi mâinile la foc.

Caii s-au speriat şi au nechezat. Un dragon s-a ridicat în picioare, grăsanul conte nu şi-a dat seama care dintre ei, dar că a dus puşca la ochi a văzut. Focul le făcea umbrele să danseze.

— Lupii, a şoptit Karl von Doder.

Se holbau în noapte. Deodată, pe grăsanul conte l-a cuprins sentimentul că totul nu poate fi decât un vis. Era un sentiment atât de puternic, încât în amintire avea să i se pară că într-adevăr aşa fusese, de parcă se trezise imediat după aceea, într-o dimineaţă însorită, uscat şi odihnit. E imposibil ca lucrurile să se fi petrecut aşa, dar, în loc să se străduiască să-şi aducă aminte, a băgat aici douăsprezece pagini de umplutură, pline de fraze alambicate despre mama lui. Mai tot ce afirma acolo era pură invenţie, fiindcă îşi contopise mama distantă şi rece cu figura guvernantei sale preferate, care se purtase cu el mai blând decât oricare alt om, poate în afară de frumoasa şi delicata domnişoară de companie Aglaia. Când, după toată această digresiune lungă şi mincinoasă, relatarea contelui a revenit la subiectul călătoriei, cei cinci drumeţi trecuseră deja de Haar şi Baierbronn, iar în urma contelui dragonii discutau despre formule magice care te păzesc de gloanţe rătăcite.

— Împotriva unui glonţ bine ţintit n-ai ce face, a zis Franz Kärrnbauer.

— Doar dacă ai o formulă foarte puternică, a spus Konrad Purner. Una dintre cele secrete. Alea pot să te ferească până şi de ghiulele de tun, am văzut eu cu ochii mei, la Augsburg. Unul de lângă mine a folosit o formulă din asta. Eu credeam că-i mort, dar, când colo, s-a ridicat ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Mare păcat că n-am auzit bine formula.

— Da, cu o formulă din asta merge, a recunoscut Franz Kärrnbauer. Una foarte scumpă. Dar formulele simple, pe care le cumperi de la piaţă, nu-s bune de nimic.

— Am cunoscut o dată pe unul, a povestit Stefan Purner, care a luptat pentru suedezi şi avea o amuletă datorită căreia a supravieţuit mai întâi bătăliei de la Magdeburg, apoi celei de la Lützen. După aceea a murit de beţie.

— Dar ce s-a întâmplat cu amuleta, a întrebat Franz Kärrnbauer, cine a pus mâna pe ea, unde e?

— Da, ce bine-ar fi, dac-am şti, a oftat Stefan Purner. Dacă am avea amuleta, ar fi altă viaţă.

— Da, a spus Franz Kärrnbauer gânditor. Dac-am avea-o!

Lângă Haar au dat peste primul mort. Pesemne că zăcea acolo de o bucată de vreme, deoarece hainele lui erau acoperite cu un strat de pământ, iar părul părea împletit cu firele de iarbă. Zăcea cu faţa în jos, cu picioarele desfăcute, desculţ.

— E normal, a zis Konrad Purner. Nimeni nu lasă cizmele unui cadavru. Dacă ai ghinion, te omoară doar pentru o pereche de pantofi.

Vântul aducea stropi mici şi reci de ploaie. Cât vedeai cu ochii erau numai cioturi de copaci, aici se tăiase o pădure întreagă. Au trecut apoi printr-un sat care arsese până la temelii şi acolo au văzut o grămadă de cadavre. Grăsanul conte şi-a ferit privirea mai întâi, apoi s-a uitat totuşi într-acolo. A văzut feţe carbonizate, un trunchi cu un singur braţ, o mână încleştată ca o gheară, două orbite goale deasupra unei guri deschise şi, un pic mai încolo, ceva care semăna cu un sac, dar care erau, de fapt, rămăşiţele unui trup. Un miros înţepător plutea în aer.

După-amiază târziu au ajuns într-un sat în care mai erau oameni. Da, Ulenspiegel se află în mănăstire, le-a spus o bătrână, mai trăieşte. Şi când s-au întâlnit – cu puţin înainte de apusul soarelui – cu un bărbat cu aspect sălbăticit şi un băieţel, care trăgeau împreună o roabă, au primit aceeaşi informaţie. E la mănăstire, a spus bărbatul holbându-se în sus, pe lângă calul contelui. Tot înainte, spre vest, să treacă de lac şi o să găsească negreşit mănăstirea. Oare domnii ar avea ceva de mâncare pentru el şi fiul lui?

Grăsanul conte a băgat mâna în desaga de la şa şi i-a dat un cârnat. Era ultimul pe care-l mai avea şi ştia că face o greşeală, dar nu s-a putut abţine, îi era tare milă de copil. Zăpăcit, i-a întrebat de ce trag căruciorul după ei.

— E tot ce mai avem.

— Dar e gol, a spus grăsanul conte.

— Dar e tot ce mai avem.

Iar a trebuit să înnopteze sub cerul liber şi, pentru siguranţă, n-au aprins niciun foc. Grăsanul conte tremura de frig, dar măcar nu ploua şi pământul era tare. La puţin timp după miezul nopţii au auzit două împuşcături în apropiere. Au ciulit urechile. Când s-a luminat de ziuă, Karl von Doder a jurat că a văzut un lup care îi privea de la mică distanţă. Grăbiţi, s-au sculat şi au plecat mai departe.

Pe drum s-au întâlnit cu o femeie. Nu-ţi dădeai seama dacă e bătrână sau doar trecută prin grele încercări, aşa de brăzdat avea obrazul şi aşa de încovoiată mergea. Da, la mănăstire, Ulenspiegel se mai află încă acolo. Nici n-a pomenit bine de celebrul măscărici, că a şi zâmbit. Şi aşa se întâmpla mereu, scria grăsanul conte cincizeci de ani mai târziu, toţi păreau să ştie. Oricine auzea numele lui Ulenspiegel, le arăta drumul, în orice

suflet rămas în ţinutul pustiit se cuibărise ştirea despre locul în care se afla măscăriciul.

Pe la prânz le-au ieşit în cale soldaţi. Mai întâi, un grup de suliţaşi: oameni sălbăticiţi, cu bărbi neîngrijite. Unii aveau răni deschise, alţii îşi cărau prada în saci. Îi însoţea un miros de transpiraţie, boală şi sânge şi aveau ochi mici, duşmănoşi. După ei veneau căruţe cu coviltir, în care se aflau femeile şi copiii lor. Câteva femei ţineau în braţe sugari. N-am văzut decât mizeria trupurilor, avea să scrie mai târziu grăsanul conte, dar, dacă erau prieteni sau duşmani, n-aveam de unde să ştim, fiindcă nu purtau însemne militare.

După suliţaşi, a apărut o duzină de călăreţi.

— Domnul meu, a spus unul care părea să fie şeful lor, încotro?

— La mănăstire, a răspuns grăsanul conte.

— De-acolo venim şi noi. N-au nimic de mâncare.

— Nu căutăm mâncare, îl căutăm pe Tyll Ulenspiegel.

— Da, e acolo. L-am văzut, dar a trebuit să ne cărăm când au venit oamenii împăratului.

Grăsanul conte a pălit.

— Nu vă fie frică, nu vă fac nimic. Eu sunt Hans Klopmess din Hamburg. Şi eu am fost cândva cu împăratul. Şi poate că o să mai fiu, cine ştie? Un mercenar are şi el o meserie, la fel ca un tâmplar sau un brutar. Armata e breasla mea, iar acolo, în căruţă, am nevasta şi copiii, pe care trebuie să-i hrănesc. Momentan francezii nu plătesc nimic, dar, când o să plătească, o să dea mai mult decât dă împăratul. În Westfalia, domnii cei mari duc tratative de pace. Când se termină războiul, toţi îşi primesc solda neplătită. Pe asta te poţi baza, fiindcă, fără soldă, am refuza să mergem acasă, şi domnii cei mari tocmai de aşa ceva se tem. Ce cai frumoşi aveţi!

— Mulţumesc, a răspuns grăsanul conte.

— Mi-ar trebui şi mie, a spus Hans Klopmess.

Îngrijorat, grăsanul conte s-a întors către dragonii lui.

— De unde veniţi? a întrebat Hans Klopmess.

— De la Viena, a zis grăsanul conte, cu vocea gâtuită.

— Odată era cât pe ce să ajung la Viena, a povestit călăreţul de lângă Hans Klopmess.

— Serios? a întrebat cel din urmă. Tu, la Viena?

— Aproape. N-am intrat în oraş.

— Ce s-a întâmplat?

— Nu s-a întâmplat nimic, n-am ajuns la Viena.

— Să vă ţineţi departe de Starnberg, a zis Hans Klopmess. Cel mai bine ar fi s-o luaţi pe la sud de Gauting, apoi spre Herrsching şi, de acolo, direct la mănăstire, drumul e încă liber pentru călători. Dar grăbiţi-vă, Turenne şi Wrangel au trecut deja Dunărea. Curând o să fie prăpăd aici.

— Noi nu suntem călători, a explicat Karl von Doder.

— Ia stati aşa!

N-a fost nevoie de niciun ordin, de nicio discuţie. Toţi au dat pinteni cailor. Grăsanul conte s-a aplecat peste gâtul animalului şi s-a ţinut bine, în parte de hăţuri, în parte de coamă. A văzut ţărâna împroşcată în toate părţile sub copite, a auzit strigăte în urma lui, a auzit o împuşcătură, dar a rezistat tentaţiei de a întoarce capul.

Au călărit, au călărit şi iar au călărit, avea dureri de şale insuportabile, nu mai avea forţă în picioare şi nu îndrăznea să se uite în spate. Lângă el călărea Franz Kärrnbauer, în faţa lui Konrad Purner şi Karl von Doder, iar în spatele lui – Stefan Purner.

În cele din urmă, s-au oprit. De pe cai se ridicau aburi de transpiraţie. Grăsanul conte vedea negru în faţa ochilor şi a alunecat din şa, sprijinit de Franz Kärrnbauer, care l-a ajutat să coboare. Soldaţii nu-i urmăriseră. Începuse să ningă. Fulgi alb-cenuşii dansau în aer. Când a prins unul pe deget, şi-a dat seama că e cenuşă.

Karl von Doder şi-a mângâiat calul pe gât.

— La sud de Gauting, a spus, apoi către Herrsching: Cailor le e sete, au nevoie de apă.

Au încălecat din nou. Tăcuţi, au mers prin cenuşa care cădea din cer. Nu s-au mai întâlnit cu nimeni şi după-amiaza târziu au zărit deasupra lor turnul mănăstirii.

Aici, relatarea lui Martin von Wolkenstein face un salt: nu suflă niciun cuvânt despre urcuşul abrupt din dreptul localităţii Herrsching, care cu siguranţă a pus caii la grea încercare, aşa cum nu spune nimic despre clădirile distruse ale mănăstirii şi nici despre călugări. Bineînţeles că mai cu seamă memoria lui era de vină, dar şi faptul că, scriind, l-a cuprins o nerăbdare nervoasă. Aşa se face că cititorii îl regăsesc – la două rânduri confuze mai încolo – în faţa abatelui, la primele ceasuri ale dimineţii din ziua următoare.

Şedeau pe două taburete într-o sală goală. Mobilierul fusese furat, distrus sau pus pe foc. Existaseră şi tapiserii pe pereţi, a spus abatele, sfeşnice de argint şi o cruce mare, de aur acolo, deasupra uşii. Acum lumina venea de la un singur opaiţ. Pater Friesenegger povestea sobru şi concis, cu toate astea grăsanul conte era să adoarmă de câteva ori. Tresărea mereu doar pentru a constata că bărbatul uscăţiv continuase între timp să vorbească. Grăsanul conte ar fi preferat să se odihnească, dar abatele voia să povestească despre ultimii ani, voia ca emisarul împăratului să ştie prin ce trecuse mănăstirea. Pe vremea lui Leopold I, când grăsanul conte – care deja încurca tot timpul întâmplări, oameni şi ani – îşi scria povestea vieţii, avea să-şi amintească cu invidie de memoria impecabilă a părintelui Friesenegger.

Mintea abatelui n-a avut nimic de suferit, în ciuda anilor grei, scria el. Avea ochii ageri şi vigilenţi, îşi alegea cum se cuvine cuvintele şi vorbea în fraze lungi şi bine alcătuite, dar dorinţa de adevăr nu era totul: nu reuşise să ordoneze multitudinea de evenimente în istorisiri, drept care era greu să-l urmăreşti. În decursul anilor, mănăstirea a fost mereu asaltată de soldaţi. Trupele imperiale îşi luaseră ce aveau nevoie, apoi au venit trupele protestante şi şi-au luat ce aveau nevoie. Apoi protestanţii s-au retras şi au venit iar soldaţii împăratului să-şi ia ce aveau nevoie: animale, lemne şi cizme. Apoi trupele împăratului au plecat, dar au lăsat acolo câţiva soldaţi de gardă. Mai încolo au venit soldaţi fugari, care nu aparţineau niciunei armate, iar garda i-a alungat sau ei au alungat garda, ori aşa, ori altminteri sau poate întâi aşa, apoi altminteri, grăsanul conte nu era prea sigur şi nici nu mai conta, fiindcă soldaţii de gardă s-au retras până la urmă şi apoi au venit fie trupele imperiale, fie suedezii să-şi ia cele de trebuinţă: animale, lemne, haine şi, evident, în primul rând, cizme, în măsura în care mai rămăseseră cizme. Iar lemnul se cam terminase şi el. În iarna următoare, ţăranii din împrejurimi se refugiaseră în mănăstire, în toate sălile dormeau oameni, în toate chiliile şi chiar pe cele mai înguste coridoare. Foamea, fântânile pline de murdărie, frigul, lupii!

— Lupi?

Lupii dădeau iama în case, a povestit abatele, mai întâi noaptea, dar curând şi în timpul zilei. Oamenii s-au refugiat în pădure, unde au vânat şi au mâncat animalele mici, iar ca să nu îngheţe au tăiat copacii – astfel, de foame, lupii şi-au pierdut orice urmă de teamă şi sfială. Ca nişte coşmaruri devenite realitate, s-au năpustit asupra satelor, ca nişte creaturi

înfricoşătoare din basme străvechi. Apăreau cu ochi flămânzi în case şi grajduri, fără nicio frică de oameni sau de furci. În cele mai rele zile de iarnă au ajuns chiar până la mănăstire, iar unul dintre animale a atacat o femeie şi i-a smuls bebeluşul din braţe.

Nu, chiar una ca asta nu se întâmplase, abatele vorbise doar despre îngrijorarea pentru soarta copiilor mici. Dar, nu se ştie de ce, ideea că un bebeluş ar putea fi mâncat de lup sub ochii mamei sale îl fascinase pe grăsanul conte – care în acel moment avea deja cinci nepoţi şi trei strănepoţi – într-o asemenea măsură, încât era de părere că abatele îi povestise şi acea întâmplare, motiv pentru care – scuzându-se foarte elocvent şi pretinzând că nu are dreptul să scutească cititorul de cele ce urmează – a introdus în acest punct al relatării un pasaj extrem de brutal, cu ţipete de durere, groază, mârâit de lup, dinţi ascuţiţi şi sânge.

Şi, a spus abatele cu vocea sa calmă, lucrurile au continuat tot aşa, zi de zi, an de an. Atâta foamete. Atâtea molime. Atâtea armate şi atâţia dezertori câţi s-au mai perindat pe-aici. Ţinutul s-a depopulat. Pădurile au dispărut, satele au ars, oamenii au fugit Dumnezeu ştie unde. În ultimul an, au plecat până şi lupii. S-a aplecat în faţă, i-a pus contelui mâna pe umăr şi l-a întrebat dacă poate să ţină minte toate astea.

— Sigur că da, am reţinut totul, a răspuns grăsanul conte.

E important să se afle la curte despre toate astea, a mai spus abatele. Pe principele elector al Bavariei, comandant suprem al armatei imperiale, îl interesează, în marea lui înţelepciune, doar imaginea de ansamblu, nu şi detaliile. I s-a cerut adesea ajutorul, dar adevărul este că trupele lui au făcut mai multe ravagii decât suedezii. Doar dacă ne amintim de toate astea, putem spune că suferinţa a avut un sens.

Grăsanul conte a dat din cap aprobator.

Abatele l-a privit în ochi.

— Atitudinea, a zis el, de parcă ar fi citit gândurile interlocutorului său. Disciplina şi voinţa interioară. Binele mănăstirii şi supravieţuirea fraţilor călugări se sprijină pe umerii săi.

Şi-a făcut cruce, iar grăsanul conte l-a imitat.

Aşa ceva ajută mult. Abatele a băgat mâna în faldurile rasei şi – cu o groază desprinsă parcă dintr-un delir febril – grăsanul conte a văzut o împletitură de iută, în care erau prinşi spini metalici şi cioburi de sticlă cu sânge închegat.

Te obişnuieşti, a spus abatele. Primii ani au fost cei mai răi, atunci îşi scotea uneori ciliciul şi-şi răcorea cu apă spatele plin de răni purulente. Dar mai târziu s-a ruşinat de slăbiciunea sa şi Dumnezeu i-a dat de fiecare dată putere să poată îmbrăca la loc cămaşa de penitenţă. Erau momente în care durerea devenea atât de sălbatică, de diabolic de ascuţită şi arzătoare, încât credea că-şi pierde minţile. Dar rugăciunea l-a ajutat. Obişnuinţa l-a ajutat. Şi pielea i s-a îngroşat. Începând cu al patrulea an, durerea constantă s-a transformat într-un prieten.

În momentul acela, a scris grăsanul conte, mai mult ca sigur l-a doborât somnul, fiindcă – atunci când a căscat şi s-a frecat la ochi, încercând câteva clipe să-şi amintească unde se afla – în faţa lui şedea deja altcineva.

Era un bărbat uscăţiv, cu obrajii supţi şi cu o cicatrice care-i brăzda fruntea de la linia părului până la rădăcina nasului. Purta o rasă călugărească, şi totuşi era cât se poate de limpede, chiar dacă n-ai fi putut spune de ce, că nu-i călugăr. Grăsanul conte nu văzuse în viaţa lui asemenea ochi. Când avea să-l descrie peste ani, nu mai ştia exact dacă dialogul s-a desfăşurat în realitate chiar aşa cum l-a relatat el de-a lungul timpului prietenilor, cunoscuţilor şi străinilor. Dar s-a hotărât să rămână la varianta pe care o cunoştea deja prea multă lume, fără să se abată în niciun fel de la ea.

— Iată-te, în sfârşit, a spus bărbatul. Mult am mai aşteptat!

— Tu eşti Tyll Ulenspiegel?

— Unul dintre noi este. Ai venit să mă iei?

— Am misiune de la împărat.

— Care împărat? Că sunt mulţi.

— Ba nu sunt. De ce râzi?

— Nu râd de împărat, râd de tine. Cum de eşti aşa de gras? Nu mai e nimic de haleală, cum reuşeşti?

— Tacă-ţi gura! i-a zis grăsanul conte şi s-a înfuriat pe loc că nu i-a venit în minte ceva mai inteligent.

Dar, deşi s-a gândit toată viaţa la un răspuns mai bun şi chiar a găsit o serie întreagă de răspunsuri posibile, nu s-a abătut în nicio relatare de la această frază blamabilă. Pentru că tocmai ea părea să-i garanteze autenticitatea amintirii. Oare cine ar inventa ceva din care să iasă atât de prost?

— Altfel, ce? Mă baţi? Dar nu faci tu una ca asta. Eşti moale. Blând, moale şi drăguţ. Tot ce-i aici nu-i de tine.

— Războiul nu-i de mine?

— Nu, nu-i de tine.

— Dar de tine e?

— Da, de mine da.

— Vii cu noi de bunăvoie sau trebuie să te luăm pe sus?

— Bineînţeles că vin. Aici nu mai e nimic de mâncare, totul se prăbuşeşte, nici abatele n-o mai duce mult, de-aia am trimis după tine.

— N-ai trimis tu după mine.

— Eu am trimis după tine, găluşcă barosană.

— Maiestatea Sa a auzit…

— Ei, de ce oare a auzit Maiestatea Sa, burtosule? De la mine a auzit mica sa maiestate, maiestatea sa tâmpită, cu coroana ei de aur pe tronul ăla de aur, fiindcă am trimis eu după voi. Şi nu da în mine, că eu am voie să spun asta, doar ştii ce înseamnă libertatea nebunului. Dacă nu-l fac eu tâmpit pe Maiestatea Sa, atunci cine? Trebuie s-o facă şi pe asta cineva. Iar tu n-ai voie.

Ulenspiegel a rânjit. Era un rânjet înfricoşător, răutăcios şi batjocoritor şi fiindcă grăsanul conte nu mai ştia cum a decurs mai departe conversaţia lor, a întrebuinţat vreo şase fraze, numai ca să descrie acest rânjet, pentru ca apoi să se extazieze pe o pagină întreagă de somnul adânc, dulce şi revigorant de care a avut parte apoi, întins pe podeaua unei chilii, până la orele amiezii din ziua următoare: Morfeu, zeu prietenos al odihnei, dătător de pace şi bucurii, păzitor ferice al uitării nocturne, în noaptea aceasta în care am avut nevoie de tine mai mult ca niciodată mi-ai fost alături până când m-am trezit – întinerit, fericit, aproape binecuvântat.

Această din urmă formulare oglindeşte nu atât sentimentele tânărului, cât îndoielile bătrânului legate de credinţă, îndoieli asupra cărora se apleacă într-un alt pasaj, în cuvinte emoţionante. În schimb, de ruşine, a trecut sub tăcere un detaliu, care îl făcea încă să roşească, deşi trecuseră peste cincizeci de ani. Mai exact, pe la ora prânzului, când s-au adunat în curte ca să-şi ia rămas-bun de la abate şi de la trei călugări sfrijiţi, care arătau mai degrabă a stafii decât a oameni adevăraţi, şi-au dat seama că uitaseră să aducă un cal şi pentru Ulenspiegel.

Într-adevăr, niciunul dintre ei nu se gândise pe ce o să călărească bărbatul pe care trebuiau să-l aducă la Viena. Iar aici evident că nu existau cai de vânzare sau de împrumut, nu existau nici măcar măgari. Toate animalele fuseseră mâncate sau fugiseră.

— Ei, atunci o să stea în spatele meu, a zis Franz Kärrnbauer.

— Nu-mi convine, a spus Ulenspiegel. La lumina zilei, arăta şi mai slab, îmbrăcat în rasa lui călugărească. Stătea adus de spate, obrajii îi erau traşi, ochii adânciţi în orbite. Împăratul e prietenul meu. Vreau un cal doar pentru mine.

— Îţi scot dinţii, a răspuns Franz Kärrnbauer calm, şi-ţi rup şi nasul. Zău! Uită-te la mine. Ştii c-am s-o fac.

Ulenspiegel s-a uitat o clipă gânditor în sus, la Franz Kärrnbauer, apoi s-a urcat în şa în spatele lui.

Karl von Doder i-a pus contelui o mână pe umăr şi i-a şoptit la ureche:

— Nu-i ăsta.

— Poftim?

— Nu-i ăsta!

— Cine nu-i ce?

— Cred că ăsta nu e cel pe care l-am văzut.

— Ce?

— Atunci, la târg. N-am ce face. Pur şi simplu, cred că nu e el.

Grăsanul conte îl privi lung pe secretar.

— Sunteţi sigur?

— Nu foarte sigur. Au trecut mulţi ani de atunci, iar el mergea pe sârmă deasupra mea. Cum poţi să fii sigur în condiţiile astea?

— Hai să nu mai vorbim despre asta, a spus grăsanul conte.

Abatele i-a binecuvântat cu mâna tremurândă şi i-a sfătuit să evite oraşele. Oraşul rezidenţial München îşi închisese porţile din cauza valurilor de oameni care cereau ajutor, nimeni nu mai avea voie să intre, străzile dădeau pe dinafară de flămânzi, fântânile erau pline de mizerie. Cam la fel şi la Nürnberg, unde şi-au stabilit tabăra protestanţii. Se spunea că Wrangel şi Turenne ar veni cu întăriri dinspre nord-vest, aşa că cel mai bun ar fi un ocol mare pe la nord-est, între Augsburg şi Ingolstadt. De la Rottenburg se putea merge drept înainte, spre est, iar de-acolo se deschidea drumul către Austria de Jos. Abatele a tăcut şi s-a scărpinat la piept, aparent o mişcare banală, dar acum, că ştia de ciliciu, contele aproape că nu se putea uita la el.

Circula zvonul că ambele părţi mai plănuiau o bătălie, înainte de proclamarea armistiţiului, în Westfalia. Fiecare parte voia să-şi mai îmbunătăţească situaţia, înainte de încheierea războiului.

— Mulţumim mult, a spus grăsanul conte, care nu reţinuse mare lucru.

Geografia nu era punctul lui forte. În biblioteca tatălui său se aflau mai multe volume din lucrarea lui Matthäus Merian, *Topographia Germaniae*, şi el le răsfoise de câteva ori cu groază. La ce bun să reţii toate astea? Ca ce chestie să vizitezi toate aceste locuri, când poţi foarte bine să rămâi la mijloc, în centrul lumii, la Viena?

— Du-te cu Dumnezeu! i-a spus abatele lui Ulenspiegel.

— Rămâi cu Dumnezeu! i-a răspuns nebunul de pe cal.

Îşi încolăcise braţele în jurul lui Franz Kärrnbauer şi arăta atât de slab şi neputincios, că era de neimaginat cum avea să se ţină pe cal.

— Într-o zi, ai apărut la noi la poartă, a povestit abatele. Te-am primit şi nu te-am întrebat ce confesiune ai. Ai rămas aici mai bine de un an, acum pleci iar.

— Frumos discurs! a zis Ulenspiegel.

Abatele a făcut semnul crucii. Măscăriciul a încercat să-l imite, dar s-a încurcat vizibil, braţele i se încrucişaseră, mâinile nu găseau direcţia potrivită. Abatele se întorsese deja cu spatele, grăsanul conte a trebuit să-şi muşte limba să nu râdă. Doi călugări au deschis poarta.

N-au ajuns prea departe. În câteva ore deja au dat peste o rupere de nori cum contele nu mai văzuse în viaţa lui. În grabă, au descălecat şi s-au pitit sub burţile cailor. Ploaia se revărsa în valuri, şuiera şi vuia în jurul lor, de parcă s-ar fi rupt băierile cerului.

— Şi dacă nu e Ulenspiegel? a şoptit Karl von Doder.

— Două lucruri care nu pot fi deosebite sunt unul şi acelaşi, a răspuns grăsanul conte. Omul ori e Ulenspiegel, cel care a căutat adăpost în mănăstirea Andechs, ori e un bărbat care s-a refugiat la mănăstire şi care-şi zice Ulenspiegel. Dumnezeu ştie, dar, atâta vreme cât Dumnezeu nu se amestecă, nu e nicio diferenţă.

Atunci au auzit împuşcături în apropiere. Grăbiţi, au încălecat, au dat pinteni cailor şi au zburat peste câmpul deschis. Grăsanul conte respira greu şi zgomotos şi-l durea spinarea. Picăturile de ploaie îl loveau peste faţă. I s-a părut o veşnicie până când dragonii au strâns hăţurile şi au oprit caii.

A descălecat, nesigur pe picioare, şi şi-a mângâiat calul pe gât. Animalul a sforăit alungindu-şi buzele. În stânga lor se afla un pârâu, iar în partea opusă un povârniş cobora într-o pădure, cum grăsanul conte nu mai văzuse decât la Melk.

— Asta trebuie să fie Codrul din Streitheim, a spus Karl von Doder.

— Deci suntem prea la nord, a zis Franz Kärrnbauer.

— Nici vorbă să fie ăsta Codrul din Streitheim, a vorbit şi Stefan Purner.

— Ba sigur că el e, s-a opus Karl von Doder.

— Nici vorbă, l-a contrazis Stefan Purner.

În momentul acela, s-a auzit o muzică. Şi-au ţinut respiraţia şi au ascultat cu atenţie: trompete şi tobe, o muzică veselă de marş, care-ţi punea picioarele în mişcare. Grăsanul conte a observat că umerii îi tresăreau în ritmul muzicii.

— Să plecăm de-aici, a spus Konrad Purner.

— Dar nu călare, a şuierat Karl von Doder. Să intrăm în pădure!

— Atenţie! a intervenit grăsanul conte, încercând să păstreze măcar aparenţele că el este acela care dă ordine. Trebuie să-l apărăm pe Ulenspiegel.

— Bieţi idioţi, a comentat bărbatul uscăţiv cu blândeţe. Vite încălţate. Eu trebuie să vă apăr pe voi.

Se aflau deja sub coroanele copacilor. Grăsanul conte simţea împotrivirea calului, dar îl ţinea bine de căpăstru şi-i mângâia nările umede, aşa că animalul s-a supus până la urmă. Curând, au dat de un desiş aşa de încâlcit, încât dragonii au scos săbiile ca să-şi croiască drum prin el.

S-au oprit şi au ascultat iar. Se auzea un uruit sumbru. Oare de unde venea şi ce era asta? Treptat, grăsanul conte a priceput că sunt nenumărate voci care se întretaie, un amestec de cântece, strigăte şi vorbe ieşite din multe gâtlejuri. Simţi teama calului, i-a mângâiat coama, animalul a scos un sforăit scurt.

Peste atâţia ani, nu mai putea să spună cât au mers aşa, prin urmare, a afirmat că ar fi trecut două ore. Vocile din spatele nostru s-au stins, a scris el, şi ne-a cuprins liniştea stridentă a pădurii, păsările ciripeau, crengile trosneau şi vântul şuşotea în coroanele copacilor.

— Trebuie s-o luăm spre răsărit, a zis Karl von Doder, către Augsburg.

— Abatele a spus că oraşele nu mai lasă pe nimeni să intre, a răspuns grăsanul conte.

— Dar noi suntem trimişii împăratului, a răspuns Karl von Doder.

Grăsanul conte şi-a amintit că n-are nicio hârtie în sensul acesta, nicio dovadă, niciun hrisov, niciun document oficial. Nu se interesase de asta şi e limpede că nimeni din cancelaria palatului Hofburg nu se simţise responsabil să emită aşa ceva.

— Unde e răsăritul? a întrebat Franz Kärrnbauer.

Stefan Purner a arătat cu degetul într-o direcţie oarecare.

— Ăla e sudul, a zis frate-său.

— Mari idioţi mai sunteţi! a exclamat Ulenspiegel vesel. Nişte piticoţi ridicoli şi buni de nimic, asta sunteţi! Apusul e unde suntem noi, aşa că răsăritul e peste tot.

Franz Kärrnbauer a ridicat mâna să-l pocnească, dar Ulenspiegel s-a ferit cu o viteză de care nu l-ar fi crezut nimeni în stare şi a sărit după un trunchi de copac. Dragonul s-a luat după el, dar Ulenspiegel a alunecat ca o umbră în jurul copacului, a dispărut apoi după alt copac şi iată că deja nu mai era de găsit.

— Nu mă prinzi, l-au auzit chicotind, cunosc pădurea. M-am făcut spirit al pădurii de pe când eram copil.

— Spirit al pădurii? a întrebat grăsanul conte neliniştit.

— Un spirit alb al pădurii, a zis Ulenspiegel şi a ieşit râzând din tufiş. Pentru marele diavol.

Au făcut un popas. Îşi consumaseră aproape toate proviziile. Caii ronţăiau scoarţă de copac. Au dat sticla cu bere răsuflată de la unul la altul şi fiecare a luat câte o gură. Când sticla a ajuns la grăsanul conte, nu mai rămăsese nimic.

Obosiţi, au plecat mai departe. Pădurea începuse să se rărească, copacii erau la distanţă mare unul de altul, desişul dispăruse şi caii puteau înainta fără să fie nevoie să li se cureţe drumul. Grăsanul conte a observat că nu se mai auzeau păsări: nicio vrabie, nicio mierlă, nicio cioară. Au încălecat şi au ieşit din pădure.

— Oh, Doamne! a exclamat Karl von Doder.

— Milostive Doamne! a spus Stefan Purner.

— Sfântă Fecioară! a zis şi Franz Kärrnbauer.

Mai târziu, când a încercat să descrie ce văzuseră, grăsanul conte a fost nevoit să constate că e peste puterile lui să găsească cuvintele potrivite. Se simţea depăşit în capacităţile sale scriitoriceşti. Se simţea depăşit şi ca om

înzestrat cu raţiune. Nici după o jumătate de secol nu se simţea în stare să exprime în fraze cu sens ce văzuse. Cu toate acestea, bineînţeles că a descris episodul. Era unul dintre cele mai importante momente ale vieţii sale, iar faptul că fusese martorul ultimei bătălii a Războiului de Treizeci de Ani şi-a pus amprenta atât asupra propriei persoane, cât şi a modului în care era perceput de alţii. De atunci, când era prezentat cuiva, se spunea doar „marele maestru al Curţii imperiale a asistat la bătălia de la Zusmarshausen”, la care el se apăra cu modestie studiată:

— Să lăsăm asta, oricum nu se prea poate povesti.

Ce suna ca un loc comun era purul adevăr. Aşa ceva nu putea fi povestit cum se cuvine. În orice caz, el nu putea. Deja când a ieşit din pădure, pe culmea dealului, şi a văzut de partea cealaltă a râului care curgea în vale armata împăratului, întinsă până la orizont, cu tunurile în poziţie de tragere, cu muschetarii ascunşi în tranşee şi cu suliţaşii dispuşi în grupuri de câte o sută, cu suliţele ridicate, care păreau a fi o a doua pădure, contele a avut impresia că trăieşte ceva ireal. Faptul că atâţia oameni se puteau aduna în formaţiuni de luptă părea să atârne atât de greu, încât totul în jur îşi pierdea echilibrul. Grăsanul conte a trebuit să se ţină de coama calului, ca să nu alunece din şa.

Apoi şi-a dat seama că nu i se arată doar armata imperială în faţa ochilor. În dreapta ei, coasta dealului cobora abrupt, iar jos era un drum lat, pe care se apropia – în tăcere şi fără muzică, astfel încât se auzea doar zgomotul copitelor pe pavajul de piatră – cavaleria coroanelor reunite ale Franţei şi Suediei: ordonată în şiruri de călăreţi, unul în spatele celuilalt, se îndrepta spre un pod îngust.

Şi atunci, s-a întâmplat ca acest pod, care tocmai se aflase acolo într-o formă cât se poate de solidă, să se prefacă într-un norişor de praf. Pe grăsanul conte aproape că l-a umflat râsul în faţa acestui truc. Un fum albicios s-a înălţat în aer, podul dispăruse şi abia acum, când fumul se risipise în vânt, le-a ajuns la urechi explozia. Ce frumos, s-a gândit grăsanul conte şi imediat s-a ruşinat de asemenea gânduri, pentru ca apoi să se gândească iar, parcă în ciudă: „Ba da, a fost frumos“.

— Să fugim! a ţipat Karl von Doder.

Prea târziu. Timpul i-a târât cu el ca un torent. Vizavi, de cealaltă parte a râului, se înălţau norişori, câteva zeci, albi şi strălucitori. Tunurile noastre, şi-a zis grăsanul conte, asta-i artileria împăratului nostru, dar, până să-şi

ducă gândul la capăt, din locul unde se aflau muschetarii au început să se înalţe şi mai mulţi nori, minusculi, dar foarte numeroşi, pe moment încă separaţi unul de altul, apoi deja contopiţi într-un singur nor. Şi iată că acum se rostogolea şi zgomotul spre ei, iar grăsanul conte auzea şuierând împuşcăturile, al căror fum tocmai ce-l văzuse plutind în aer. Următorul lucru pe care l-a văzut a fost cum călăreţii duşmani, care încă se îndreptau hotărâţi spre râu, au executat cel mai ciudat truc pomenit vreodată. Deodată, în rândurile lor au apărut cărări, una aici, alta ceva mai încolo, încă una la oarecare distanţă. În timp ce încă îşi încorda ochii încercând să priceapă ce vede, a auzit un sunet cum nu mai auzise niciodată, un fel de strigăt din văzduh. Franz Kärrnbauer s-a aruncat de pe cal, grăsanul conte se uita surprins cum se rostogoleşte dragonul prin iarbă şi se întreba dacă n-ar trebui să facă şi el la fel, dar calul lui era înalt şi pământul plin de pietre ascuţite. În momentul acela, Karl von Doder i-a luat-o înainte. Doar că n-a sărit într-o singură direcţie, ci în două, de parcă nu s-ar fi putut hotărî pe care dintre cele două posibilităţi s-o aleagă. Mai întâi, grăsanul conte a crezut că visează, dar apoi a văzut că, într-adevăr, Karl von Doder se afla în două locuri: o parte din el în dreapta, cealaltă în stânga calului, iar cea din dreapta încă mai mişca. L-a cuprins o groază fără margini şi atunci i-a venit în minte, extrem de violent, gâsca împuşcată de Franz Kärrnbauer în urmă cu câteva zile. Se gândea la capul ei, pe care-l văzuse explodând, şi a înţeles că atunci se speriase atât de tare fiindcă acea întâmplare o anunţase pe aceasta, deşi de-atunci trecuse atât timp. De-acum, întrebarea dacă să descalece sau nu nu mai era de actualitate. Calul se întinsese la pământ, aşa, pur şi simplu, iar când s-a trezit trântit pe-o parte contele a observat că începuse iar să plouă, numai că nu o ploaie obişnuită făcea ţărâna să sară în toate părţile, ci un îmblăciu invizibil lovea pământul.

L-a văzut pe Franz Kärrnbauer târându-se de-a buşilea, a văzut o copită trântită în iarbă, fără calul aferent, l-a văzut pe Konrad Purner coborând călare povârnişul, a văzut că fumul se încolăcea acum şi în rândurile soldaţilor imperiali, de partea cealaltă a râului, soldaţi pe care nici nu reuşise să-i distingă limpede, că şi dispăruseră. Doar într-un colţ vântul risipise fumul gros şi îi descoperise privirii pe bărbaţii care stăteau ghemuiţi între suliţele lor şi care acum se sculaseră, toţi deodată, şi mergeau înapoi cu armele ridicate, toţi de parcă erau unul singur, oare cum reuşeau să-şi coordoneze astfel mişcările? Era clar că se retrăgeau din faţa cavaleriei, care

se deplasa acum prin apă. Râul părea că fierbe, caii se ridicau pe picioarele de dinapoi, unii călăreţi căzdeau, dar alţii ajungeau la mal, apa se înroşise, şi lăncierii care se retrăgeau de-a-ndărătelea dispăruseră în fum.

A aruncat o privire împrejur. Iarba nu se mişca. Grăsanul conte şi-a adunat puterile. Picioarele îl ascultau, doar mâna dreaptă nu şi-o simţea. Când s-a uitat la ea, a observat că-i lipseşte un deget. Le-a numărat. Chiar aşa, erau patru degete, ceva nu era în regulă, lipsea unul, ar fi trebuit să fie cinci, şi erau patru. A scuipat sânge pe jos. Trebuia să intre iar în pădure. Doar în pădure era la adăpost, doar în…

Suprafeţe colorate apăreau din neant şi alcătuiau forme, iar în timp ce îşi dădea seama că leşinase şi acum îşi revenea pe grăsanul conte îl cuprinse o amintire dureroasă, răsărită ca din senin. Se gândea la o fată pe care o iubise la nouăsprezece ani. Ea îl luase în râs la vremea aceea, dar iată că acum era din nou prezentă şi certitudinea că nu se vor mai regăsi niciodată îi pătrundea cu tristeţe în fiecare fibră a fiinţei. Vedea cerul deasupra lui. Îndepărtat şi plin de nori zdrenţuiţi. Cineva s-a aplecat asupra lui. Un necunoscut, ba nu, îl cunoştea, da, acum îl recunoştea.

— Ridică-te!

El a clipit.

Ulenspiegel şi-a luat avânt şi i-a tras o palmă.

Grăsanul conte s-a ridicat. Îl durea obrazul. Dar mâna îl durea mai tare. Şi cel mai tare îl durea degetul lipsă. La câţiva paşi zăcea ce mai rămăsese din Karl von Doder, alături zăceau doi cai, iar ceva mai încolo era Konrad Purner, mort. În zare se lăsase ceaţa în care zvâcneau fulgere. Călăreţii se apropiau încă tropăind, mereu se deschidea câte o cărare printre ei şi se închidea la loc, asta era pesemne opera obuzelor de şase kilograme. Pe râu pluteau călăreţi şi se împiedicau unii pe alţii, agitau bicele, caii căzdeau bâldâbâc în apă, bărbaţii zbierau – dar el îşi dădea seama de asta doar după gurile lor, care se mişcau, dar de auzit, nu-i putea auzi. Râul era plin de cai şi de oameni şi tot mai mulţi reuşeau să ajungă la mal şi dispăreau în fum.

Ulenspiegel s-a pus în mişcare şi grăsanul conte l-a urmat. Pădurea era la distanţă de doar câţiva paşi. Ulespiegel a luat-o la fugă. Grăsanul conte fugea şi el în urma lui.

Pe lângă el săreau smocuri de iarbă, împroşcând în toate direcţiile. A auzit din nou strigătul de adineauri şuierând asurzitor în aer, şuierând pe lângă el, ceva a explodat şi s-a rostogolit urlând spre râu. Oare cum poţi trăi, s-a

gândit el, cum rezişti, dacă văzduhul e plin de metal? În acest moment Ulenspiegel şi-a deschis larg braţele şi s-a trântit cu pieptul înainte, pe iarbă.

Grăsanul conte s-a aplecat deasupra lui. Ulenspiegel zăcea nemişcat. Rasa călugărească era sfâşiată la spate şi de-acolo curgea sânge, deja se formase o baltă. Grăsanul conte s-a dat un pas înapoi şi a luat-o la fugă, dar s-a împiedicat şi a căzut la pământ. S-a ridicat, a fugit mai departe, cineva fugea alături de el în timp ce cădeau gloanţe care împroşcau iarba în toate părţile, de ce trăgeau încoace, şi nu în duşman, de ce aşa de departe şi de aiurea şi cine oare alerga lângă el? Grăsanul conte a întors capul, era Ulenspiegel.

— Nu te opri!, a şuierat acesta.

Alergau în pădure, iar copacii absorbeau bubuiturile. Grăsanul conte voia să se oprească, simţea un junghi în inimă, dar Ulenspiegel a pus mâna pe el şi l-a târî în desiş. Acolo s-au aşezat pe vine. O vreme au ascultat tunurile. Ulenspiegel şi-a scos cu grijă rasa ruptă. Grăsanul conte s-a uitat la spinarea lui, cămaşa era pătată de sânge, dar nu se vedea nicio rană.

— Asta nu-nţeleg, a zis grăsanul conte.

— Trebuie să-ţi legi mâna.

Ulenspiegel a rupt o fâşie din rasă şi i-a înfaşurat-o contelui în jurul braţului.

Încă de pe atunci se gândea că toate astea vor trebui relatate altfel în cartea pe care avea s-o scrie. N-o să-i reuşească nicio descriere, fiindcă totul se va sustrage exprimării, iar frazele pe care el le va putea formula n-or să se potrivească cu imaginile din memoria lui.

Şi într-adevăr: cele întâmplate nu-i apăreau nici măcar în vis. Doar uneori recunoştea, în evenimente aparent total diferite, un ecou îndepărtat al acelor momente, când, la marginea Pădurii Streitheimer, din apropiere de Zusmarshausen, nimerise în focul bătăliei.

La mulţi ani după aceea a vorbit cu nefericitul conte Gronsfeld, care la scurt timp după înfrângere fusese arestat la ordinul principelui elector de Bavaria. Obosit, fără dinţi şi tuşind mereu, fostul comandant al armatei bavareze i-a dat informaţii despre persoane şi localităţi, i-a descris componenţa şi forţa diferitelor unităţi militare şi i-a schiţat planurile de atac, astfel încât grăsanul conte a reuşit să-şi dea seama într-o oarecare măsură cam pe unde fusese şi ce li se întâmplase, lui şi tovarăşilor săi. Cu toate astea, frazele nu voiau să se lege. Aşa că a furat altele.

A găsit intr-un roman foarte popular o descriere care i-a plăcut, iar când oamenii insistau să le povestească despre ultima bătălie a marelui război german, el le spunea ce citise în *Simplicissimus* de Grimmelshausen. Nu prea se potrivea, fiindcă acolo era vorba despre Bătălia de la Wittstock, dar asta nu era o problemă şi nimeni nu punea întrebări. Ce nu ştia însă grăsanul conte e că Grimmelshausen fusese într-adevăr prezent la bătălia de la Wittstock, dar nici el nu fusese în stare s-o descrie şi furase, în schimb, pasaje dintr-un roman englezesc, tradus de Martin Opitz, al cărui autor nu văzuse în viaţa lui o bătălie.

În cartea sa, grăsanul conte a relatat apoi, pe scurt, şi despre noaptea petrecută în pădure, în care măscăriciul devenit deodată vorbăreţ i-a povestit cum a petrecut el o vreme la Haga, la curtea Regelui de-o iarnă, şi cum cu trei ani în urmă fusese îngropat de viu în timpul asediului de la Brno. Mai întâi s-a pus rău cu guvernatorul oraşului din cauza unei remarci legate de mutra acestuia, aşa că s-a trezit trimis la mină şi apoi puţul pe care-l săpau s-a prăbuşit peste echipa lui, uite, cicatricea de pe frunte de-acolo se trage. Închis în întuneric, jos, în adâncuri, nu mai avea nici aer şi nicio portiţă de scăpare, dar iată că atunci a intervenit salvarea miraculoasă. A fost o poveste nebunească şi incredibilă, a scris grăsanul conte, iar faptul că a schimbat apoi imediat subiectul şi n-a mai relatat cum s-a petrecut de fapt salvarea miraculoasă de sub oraşul Brno avea să trezească mai târziu nedumerirea şi furia cititorilor.

În orice caz, Ulenspiegel era un bun povestitor, mai bun decât abatele şi chiar decât grăsanul conte, căruia poveştile măscăriciului îi abăteau atenţia de la mâna care-i zvâcnea de durere. Nicio grijă, a spus Ulenspiegel, în noaptea asta lupii au destulă mâncare.

Odată cu prima geană de lumină, au pornit la drum. Au înconjurat câmpul de luptă de unde adia către ei un miros pe care grăsanul conte nu şi l-ar fi putut închipui vreodată, apoi au trecut de Schlipsheim, Hainhofen şi Ottmarshausen. Ulenspiegel cunoştea locurile, era liniştit şi chibzuit şi nu l-a mai jignit nici măcar o dată pe grăsanul conte.

Peisajul pustiu se umpluse de oameni. Ţăranii îşi cărau avutul cu roaba, soldaţii răzleţiţi îşi căutau unitatea de care se pierduseră sau familia, răniţii stăteau la marginea drumului, cu pansamente ca vai de lume, nemişcaţi şi holbându-se în gol. Cei doi au lăsat în urmă, la vest, Oberhausen, unde

izbucnise un incendiu, şi au ajuns la Augsburg, unde se adunase ce mai rămăsese din armata imperială. După înfrângere nu mai era aşa de numeroasă. Tabăra militară din afara oraşului puţea şi mai rău decât câmpul de bătălie. Trupurile schilodite, chipurile pline de puroi, rănile deschise, munţii de dejecţii s-au întipărit ca nişte vedenii din iad în memoria grăsanului conte. N-o să mai fiu niciodată acelaşi, îşi spunea el, în timp ce-şi croiau drum spre poarta cetăţii, şi: „Sunt doar imagini, nu mă afectează cu nimic, nu mă pot atinge, sunt doar imagini”. Şi îşi imagina că este altcineva, un personaj care-i însoţea nevăzut şi nu era nevoit să vadă ce vedea el.

După-amiază au ajuns la porţile cetăţii. Îngrijorat, grăsanul conte a spus gărzilor cine este şi a fost foarte surprins când aceştia l-au crezut şi i-au dat drumul să intre.

REGI DE-O IARNĂ

I

Era noiembrie. Proviziile de vin se terminaseră şi, fiindcă fântâna din grădină avea apa murdară, ajunseseră să bea doar lapte. Pentru că nu-şi mai permiteau lumânări, toţi curtenii se culcau seara odată cum soarele. Lucrurile nu stăteau deloc bine, dar tot mai existau prinţi dispuşi să-şi dea viaţa pentru Liz. Nu demult fusese aici, la Haga, unul, pe nume Christian von Braunschweig, şi îi promisese că-şi va broda pe stindard *pour Dieu et pour elle*[2], iar apoi – îi jurase cu patimă – avea de gând să învingă sau să moară pentru ea. Era un erou exaltat, atât de emoţionat de el însuşi, încât îi dăduseră lacrimile. Frederic îl bătuse uşor pe umăr, încercând să-l liniştească, iar ea îi dăduse o batistă, dar atunci el a izbucnit iar în lacrimi, atât de tare îl copleşise gândul că se află de-acum în posesia unei batiste de-ale ei. Ea i-a dat binecuvântarea regală şi el a plecat răscolit în treaba lui.

Evident că nu va reuşi să facă mare scofală, nici pentru Dumnezeu, nici pentru ea. Acest prinţ avea puţini soldaţi şi bani mai deloc şi nu era nici prea inteligent. Ca să-l învingi pe Wallenstein era nevoie de oameni de mare anvergură, de pildă de cineva ca regele Suediei, care se năpustise recent ca o furtună asupra imperiului şi câştigase până-acum toate bătăliile. Cu el ar fi

trebuit ea să se căsătorească pe vremuri, aşa cum plănuise tata, dar el n-a vrut-o.

Între timp, trecuseră aproape douăzeci de ani, de când se măritase, în schimb, cu bietul ei Frederic. Douăzeci de ani germani şi un haos de evenimente, chipuri şi zgomote, vreme proastă, mâncare şi mai proastă şi teatru de-a dreptul mizerabil.

Teatrul de calitate i-a lipsit cel mai mult, încă de la bun început, mai tare decât mâncarea gustoasă. Ţările germane nu cunoşteau teatrul veritabil; aici existau doar acei comedianţi penibili, care circulau dintr-un loc în altul, prin ploaie, şi care nu făceau decât să zbiere, să ţopăie, să tragă băşini şi să se încaiere pe scenă. Probabil că limba grosolană era de vină. Asta nu era o limbă potrivită pentru teatru, ci un amestec de gemete şi grohăieli aspre, era o limbă care suna de parcă cineva s-ar fi străduit să nu vomite, de parcă o vită ar fi avut un acces de tuse sau de parcă ţi-ar fi ieşit berea pe nas. Ce să facă un poet cu o asemenea limbă? În ceea ce o priveşte, încercase şi ea să se apropie de literatura germană, îl citise Ia un moment dat pe acest Opitz şi apoi pe încă unul, al cărui nume îl uitase. Nu putea să-i reţină pe toţi oamenii ăştia pe care îi chema fie Krautbacher, fie Engelkrämer sau Kargholzsteingrömpl şi când ai fost educat în spiritul lui Chaucer, iar John Donne ţi-a dedicat versuri – *fair phoenix bride*, o numise el, *and from thine eye all lesser birds will take their jollity*[3] –, atunci, cu toată politeţea, nu te mai poţi preface că preţuieşti behăiturile germane. Se gândea adesea la teatrul de curte din Whitehall. Se gândea la micile gesturi ale actorilor, la frazele lungi, cu ritmul schimbător ca valurile muzicii, când rapid şi zornăitor, când pierdut ca un ecou, când întrebător, când semeţ ca un ordin. Ori de câte ori venea la curte să-şi viziteze părinţii, aveau loc reprezentaţii de teatru. Oamenii apăreau pe scenă şi simulau ceva, însă ea a înţeles imediat că nu ăsta-i adevărul şi că simularea era şi ea doar o mască, fiindcă nu teatrul era fals, nu, ci toate celelalte lucruri erau prefăcătorie, deghizare şi farafastâc, tot ce nu era teatru era fals. Pe scenă oamenii erau ei înşişi, cu totul autentici şi transparenţi.

În viaţa reală, nu ţinea nimeni monologuri. Acolo toţi îşi ţineau gândurile pentru ei, nu puteai să le citeşti pe chip ce gândesc şi fiecare îşi căra povara moartă a propriilor secrete. Nimeni nu stătea singur în camera lui şi spunea cu voce tare ce-şi doreşte şi de ce se teme, dar când Burbage[4] făcea asta

pe scenă, cu degetele subţiri ridicate la nivelul ochilor, faptul că toţi îşi ascund mereu trăirile devenea deodată nefiresc. Şi ce cuvinte folosea! Cuvinte alese, rare, care străluceau ca nişte materiale preţioase – fraze atât de perfect închegate, cum n-ar fi nimeni în stare să lege. Aşa ar trebui să stea lucrurile – acesta era mesajul teatrului către spectator –, aşa ar trebui să vorbeşti, să te porţi, să simţi, asta înseamnă să fii om adevărat.

După ce se termina spectacolul şi se stingeau aplauzele, actorii se întorceau la condiţia lor mizeră. Înclinându-se la sfârşit în faţa publicului, arătau ca nişte lumânări stinse. Apoi se apropiau, cu temenele adânci, Alleyn[5] şi Kemp[6] şi marele Burbage însuşi veneau să-i sărute mâna tatei şi, dacă el îi întreba ceva, răspundeau ca nişte oameni cu limba împiedicată, incapabili să formuleze nişte fraze limpezi. Burbage avea un chip obosit, ca de ceară şi mâinile lui urâte nu mai aveau nimic deosebit. Incredibil cât de repede îl părăsise aerul degajat.

Acel aer fusese prezent chiar şi într-una dintre piese, care se jucase de Ziua Morţilor. Era vorba despre un duce bătrân de pe o insulă fermecată, care-şi captura duşmanii doar pentru a-i cruţa apoi brusc. Atunci n-a înţeles de ce se purta ducele cu atâta blândeţe şi nici astăzi, când se gândea la asta, nu înţelegea. Dacă ea i-ar fi avut la cheremul ei pe Wallenstein sau pe împărat, ar fi procedat cu totul altfel! La sfârşitul piesei, ducele îşi concediase pur şi simplu supusul servitor, astfel încât acesta să se poată pierde în nori, în văzduh, în lumina soarelui şi albastrul mării, rămânând el însuşi, ca un vechi sac cu făină, un actor zbârcit, care îşi mai cerea şi scuze, pentru că i se terminase textul. Nimeni altul decât preceptorul de la King's Men[7] preluase atunci rolul. Nu se număra printre marii interpreţi, nu era un Kemp şi, cu atât mai puţin un Burbage, ba chiar se vedea că nu-i vine prea uşor să reţină textul pe care îl scrisese el însuşi. După spectacol, a venit la ea şi, cu buze moi, i-a sărutat mâna. Şi, fiindcă i se repetase mereu că în asemenea momente trebuie să pună neapărat o întrebare, ea se interesase dacă are copii.

— Două fete. Şi un băiat. Dar el a a murit.

Ea a aşteptat, fiindcă acum ar fi fost rândul tatei să spună ceva. Dar tata tăcea. Preceptorul o privea, iar ei a început să-i bată inima tare de tot. Toată lumea din încăpere aştepta, toţi domnii cu gulere de mătase, toate doamnele cu diademe şi evantaie se uitau la ea. Şi ea a înţeles că trebuie să vorbească

mai departe. Aşa era tata. Când contai pe el, te lăsa baltă. Şi-a dres glasul ca să câştige timp. Dar nu câştigi prea mult timp dregându-ţi glasul. Nu poţi să-ţi dregi glasul prea multă vreme, deci asta nu te ajută în fond la nimic.

A spus, deci, că-i pare rău să audă că i-a murit fiul. Dumnezeu îţi ia pe neaşteptate, aşa cum îţi şi dă, şi încercările Domnului sunt misterioase, dar înţelepte, iar dacă trecem peste ele cu demnitate, ne fac mai puternici.

O fracţiune de secundă a fost mândră de ea. Nu era de colo să spui aşa ceva în faţa curţii întregi, trebuia să fii bine educat şi ager la minte.

Preceptorul a zâmbit şi a înclinat capul, iar ea a avut deodată sentimentul că se făcuse de râs într-un mod greu de descris. Simţea că se înroşise şi, fiindcă se ruşina de asta, s-a înroşit şi mai tare. Şi-a dres din nou glasul şi l-a întrebat cum îl chema pe fiul lui. Nu că ar fi interesat-o, dar nu-i venea nimic altceva în minte.

El i-a răspuns cu voce stinsă.

— Chiar aşa? a întrebat ea surprinsă. Hamlet?

— Hamnet.

El a tras aer în piept, apoi i-a spus gânditor, ca şi cum ar fi vorbit cu sine, că nu ştie, ce-i drept, dacă a depăşit această încercare a Domnului cu atâta demnitate pe cât are ea bunătatea să-i atribuie, dar că într-un moment ca acesta, în care se bucură de norocul de a privi viitorul într-un chip de fată, e foarte sigur că o existenţă al cărei curs l-a adus la gurile unei asemenea mări nu poate fi prea rea, motiv pentru care el, îmbărbătat de acest moment de graţie, e hotărât să primească recunoscător toate chinurile şi greutăţile vieţii, atât pe cele trecute, cât şi pe cele ce, de bună seamă, îl aşteaptă pe viitor.

Atunci ea chiar n-a mai ştiut ce să zică.

Foarte bine şi frumos, a vorbit în sfârşit tata. Viitorul e destul de sumbru. Apar din ce în ce mai multe vrăjitoare. Francezii sunt vicleni. Proaspăta unire dintre Anglia şi Scoţia nu-i încă stabilă, nenorocirea pândeşte la tot pasul. Dar răul cel mai mare sunt vrăjitoarele.

Nenorocirea pândeşte întotdeauna, a răspuns preceptorul, asta e natura nenorocirii, dar mâna unui mare domnitor o poate opri, aşa cum opreşte vântul norii grei, înainte ca ei să se transforme într-o ploaie blândă.

De data asta, tata a fost cel care n-a mai ştiut ce să spună. Era amuzant, fiindcă asta nu se întâmpla prea des. S-a uitat la preceptor, toţi s-au uitat la el, nimeni n-a zis nimic, iar tăcerea se lungise deja prea mult.

În cele din urmă, tata s-a întors cu spatele, pur şi simplu, fără să scoată un cuvânt. Se comporta aşa adeseori, era unul dintre trucurile cu care îi făcea pe oameni să se simtă nesiguri. De regulă, se gândeau câteva săptămâni după aceea dacă greşiseră cu ceva şi dacă nu cumva căzuseră în dizgraţie. Dar preceptorul părea să fi înţeles despre ce era vorba. Cu plecăciuni adânci şi mergând cu spatele, s-a retras cu un zâmbet fin pe faţă.

— Te crezi superioară, Liz? a întrebat-o recent bufonul ei, atunci când ea i-a povestit întâmplarea. Ai văzut mai multe, ştii mai multe, vii dintr-o țară mai bună decât a noastră?

— Da, a spus ea. Aşa cred.

— Şi crezi că tatăl tău o să te salveze? Că o să vină în fruntea unei armate să te scape?

— Nu, asta nu mai cred.

— Ba da, crezi. Încă eşti convinsă că o să apară într-o zi şi o să te facă iar regină.

— *Sunt* regină.

Atunci el a râs batjocoritor, iar ea a înghiţit în sec şi a trebuit să-şi înfrâneze lacrimile şi să-şi aducă aminte că tocmai ăsta era rolul lui, să-i spună ce nu îndrăznea nimeni altcineva. De aceea existau bufoni şi, chiar dacă nu-ţi doreai, trebuia să-ţi iei unul, fiindcă, fără bufonul curţii, curtea n-ar fi fost curte şi, cum ea şi Frederic nu mai aveau țară, trebuia ca măcar curtea lor să fie în ordine.

Era ceva ciudat cu bufonul ăsta. A simţit imediat, încă de când şi-a făcut apariţia iarna trecută, când zilele erau deosebit de reci şi viaţa – şi mai sărăcăcioasă ca de obicei. Din senin s-a trezit cu cei doi la uşă, cu tânărul slăbănog în jachetă multicoloră şi cu femeia înaltă.

Arătau epuizaţi şi amărâţi, îmbolnăviţi din pricina drumului şi a pericolelor din sălbăticie. Dar, când au dansat în faţa ei, s-a creat o armonie, o potrivire a vocilor şi a trupurilor cum nu mai văzuse de pe vremea când era încă în Anglia. Apoi el a făcut jonglerii şi ea a cântat la flaut, după care au interpretat amândoi o scenetă despre un tutore şi pupila sa, iar ea şi-a simulat moartea şi el a găsit-o fără viaţă şi de durere s-a sinucis, la care ea s-a trezit şi, cu faţa schimonosită de groază, i-a luat cuţitul pentru a-şi curma şi ea viaţa într-un final. Liz ştia povestea, era dintr-o piesă a celor de la King's Men[8]. Emoţionată de amintirea a ceva ce fusese la un moment

dat foarte important în viaţa ei, i-a întrebat pe cei doi dacă nu vor să rămână.

— Încă nu avem un bufon la curte.

Pentru început, în loc de prezentare, el i-a dăruit un tablou. Nu, de fapt nu era tablou, ci o pânză albă, fără nimic pe ea.

— Pune-o în ramă, dragă Liz, şi agaţ-o pe perete. Arat-o şi altora!

Nimic nu-i dădea dreptul să i se adreseze astfel, dar măcar îi pronunţa corect numele, inclusiv „z“-ul englezesc, şi o făcea atât de bine de parcă ar fi fost acolo.

— Arată-i şi soţului tău imaginea asta frumoasă, s-o vadă şi bietul rege! Şi toţi ceilalţi!

Zis şi făcut. A scos din ramă un peisaj verzui, care oricum nu-i plăcea, şi l-a înlocuit cu pânza albă, după care bufonul a expus tabloul în camera mare, pe care ea şi Frederic o numeau sala tronului.

— Imaginea e fermecată, micuţă Liz. Copiii nelegitimi nu pot s-o vadă. Proştii n-o văd. Cine a furat bani n-o vede. Cine are intenţii rele, oamenii în care nu poţi avea încredere, bandiţii, pungaşii şi nătărăii n-o văd, pentru ei ăsta nu-i tablou.

Pe ea a umflat-o râsul.

— Nu, serios, dragă Liz, spune-le oamenilor! Bastarzii, proştii, hoţii şi pungaşii cu intenţii rele nu văd nimic, nici cerul albastru, nici castelul, nici femeia minunată din balcon, al cărei păr de aur se revarsă în valuri, şi nici îngerul din spatele ei. Spune-le şi vezi ce se-ntâmplă!

Ce s-a întâmplat o uimeşte şi azi şi nu va înceta niciodată s-o uimească. Vizitatorii stăteau derutaţi în faţa pânzei albe şi nu ştiau ce să zică. Ce-i drept, treaba era complicată. Pricepeau, bineînţeles, că nu-i nimic de văzut, însă nu erau siguri dacă şi Liz pricepea, aşa că era totuşi posibil ca ea să-i considere pe cei care spuneau că nu văd nimic bastarzi, proşti sau hoţi. Erau toţi aşa de confuzi şi-şi storceau mintea cum s-o scoată la capăt. Oare imaginea chiar era vrăjită, cineva o trăsese pe sfoară pe Liz sau ea îşi bătea joc de toţi? Împrejurarea că, între timp, aproape oricine venea la curtea regilor de-o iarnă era fie bastard, fie prost, fie hoţ sau om rău intenţionat nu simplifica în niciun caz chestiunea.

Oricum, mulţi vizitatori nu mai veneau deloc. Înainte, oamenii voiau să-i vadă cu ochii lor pe Liz şi pe Frederic, iar unii veneau ca să facă promisiuni, fiindcă, deşi nu prea mai credea nimeni că Frederic va mai

domni vreodată peste Boemia, chiar imposibil nu era. Să promiţi ceva nu te costa nimic; atâta vreme cât respectivul era lipsit de putere, nu trebuia să te ţii de promisiune, dar, dacă era din nou pe val, avea să-şi amintească de aceia care l-au susţinut în vremuri grele. Însă promisiunile erau între timp cam tot ce primeau, nu mai aducea nimeni daruri suficient de valoroase, încât să poată fi transformate în bani.

Şi lui Christian von Braunschweig i-a arătat pânza albă fără să i se clintească niciun muşchi pe faţă. Proştii, viclenii şi bastarzii, i-a explicat ea, nu pot vedea tabloul minunat, iar apoi a urmărit cu o satisfacţie greu de descris cum admiratorul ei, răvăşit şi înlăcrimat, se uita tot mai derutat spre perete, unde tabloul, batjocoritor şi gol, îi contrazicea patosul.

— Asta e cel mai bun cadou pe care l-am primit vreodată, i-a spus ea bufonului.

— Asta nu înseamnă prea mult, micuţă Liz.

— John Donne mi-a dăruit o odă. *Fair phoenix bride* m-a…

— Micuţă Liz, a fost plătit pentru asta, contra cost te-ar fi numit şi peşte împuţit. Cum îţi imaginezi că te-aş numi eu, dacă m-ai plăti mai bine?

— Şi de la împărat am primit un colier cu rubine, iar de la regele Franţei, o diademă.

— Pot să le văd?

Ea a tăcut.

— A trebuit să le vinzi?

Ea tăcea.

— Şi cine mai e şi Şon Ton ăsta? Ce soi de om e şi ce e ăla un ferfoenix?

Ea tăcea în continuare.

— A trebuit să duci diadema la casa de amanet? Şi colierul de la împărat, micuţă Liz, cine-l poartă acum?

Nici bietul ei rege nu îndrăznise să spună nimic despre tablou. Iar, când l-a lămurit chicotind că nu-i decât o glumă şi pânza nu-i fermecată, el doar a dat din cap şi a privit-o intimidat.

Ştiuse dintotdeauna că nu-l dă inteligenţa afară din casă. Fusese evident de la început, dar pentru un bărbat de rangul lui nici nu era important. Un principe nu trebuie să facă nimic şi ar fi aproape scandalos să fie din cale-afară de deştept. Deştepţi trebuiau să fie supuşii. El era cine era, asta ajungea, mai mult nu era necesar.

Aşa era făcută lumea. Existau câţiva oameni adevăraţi şi exista restul: o mulţime de umbre, o armată de personaje de fundal, un popor de furnici, care mişunau pe pământ şi pe care le unea faptul că le lipsea ceva. Se năşteau şi mureau, erau ca punctele animate din care era alcătuit un stol de păsări – dacă dispărea unul, nici nu se observa. Oamenii care contau erau puţini.

Că bietul ei Frederic nu era prea deştept şi că era, în plus, şi cam bolnăvicios, predispus la indigestii şi dureri de urechi a ieşit la iveală încă de când a sosit prima dată la Londra, la vârsta de şaisprezece ani, îmbrăcat într-o hermină albă şi cu o suită de patru sute de curteni. Venise fiindcă ceilalţi pretendenţi se retrăseseră sau nu făcuseră nicio ofertă la momentul decisiv; primul care a refuzat a fost tânărul rege al Suediei, apoi Moritz de Orania, apoi Otto de Hessa. După aceea existase o vreme planul îndrăzneţ ca ea să se mărite cu prinţul de Piemont, care, chiar dacă n-avea bani, era nepotul regelui Spaniei – vechiul vis al tatei de reconciliere cu Spania, doar că spaniolii erau reticenţi şi deodată nu mai rămăsese nimeni, în afara principelui elector german Frederic, cu măreţul său viitor. Cancelarul palatin a petrecut mai multe luni pentru negocieri la Londra, până au căzut de acord: patruzeci de mii de lire dotă de la tata către Germania, în schimbul a zece mii de lire pe an din Palatinat către Londra.

După semnarea contractului, Frederic şi-a făcut şi el apariţia, rigid şi foarte nesigur pe el. A dat-o în bară încă de la primele cuvinte din alocuţiunea de salut, se vedea cât de prost vorbeşte franceza şi, înainte ca totul să devină extrem de penibil, tata s-a apropiat spontan de el şi l-a îmbrăţişat. Apoi bietul băiat, cu buze aspre şi ţuguiate, i-a dat prinţesei sărutul prevăzut de protocol.

În ziua următoare au făcut o plimbare cu cea mai mare ambarcaţiune a curţii, doar mama n-a vrut să vină, pentru că nu i se părea că un principe palatin e de rangul fiicei sale. E drept, cancelarul palatin afirmase, cu ajutorul unor atestate cusute cu aţă albă, fabricate de juriştii curţii, că un principe elector are un statut echivalent unui rege, dar toată lumea ştia că asta e o mare prostie. Doar un rege e rege.

În timpul plimbării cu vasul, Frederic a stat doar pe punte, sprijinit de balustradă, încercând să-şi ascundă răul de mare. Avea ochi copilăroşi, dar stătea atât de drept, cum numai cei mai buni profesori particulari te pot

învăţa. „Sigur eşti un spadasin bun“, s-a gândit ea. Şi: „Nu eşti urât“. Tare ar fi vrut să-i şoptească atunci: „Nu-ţi face griji, sunt de-acum cu tine“.

Iar acum, după atâţia ani, el încă putea să stea într-o poziţie perfectă. Orice s-ar fi întâmplat, oricât ar fi fost de umilit şi făcut de râsul Europei, încă putea să stea la fel de drept ca întotdeauna, cu capul uşor dat pe spate, cu bărbia ridicată şi mâinile la spate. Şi mai avea încă ochii frumoşi, de viţel.

Îl plăcea mult pe bietul ei rege. Nu se putea abţine. Petrecuse toţi aceşti ani cu el şi îi născuse mai mulţi copii decât putea număra. Lui i se spunea regele de-o iarnă, ei – regina de-o iarnă, destinele lor erau unite pe veci. Atunci, pe Tamisa, nu bănuise nimic din toate astea, ci se gândise pur şi simplu că trebuie să-l mai înveţe unele lucruri pe bietul băiat, pentru că, dacă eşti căsătorit cu cineva, trebuie să şi vorbeşti cu acea persoană. Cu unul ca el, ar putea fi greu, fiindcă era cam neştiutor.

Trebuie să fi fost copleşit, bietul de el, atât de departe de castelul său din Heidelberg, de vacile din ţara lui, de casele cu acoperiş ţuguiat şi de omuleţii lui germani, pentru prima dată într-un oraş adevărat. Şi iată-l deodată în faţa acestor doamne şi domni deştepţi, care-l intimidau, mai cu seamă în faţa tatei, care oricum îi înfricoşa pe toţi.

În seara de după plimbarea cu barca, tata şi cu ea au avut cea mai lungă conversaţie din viaţa lor. Ea abia dacă-şi cunoştea tatăl. Nu crescuse împreună cu el, ci cu lordul Harington, în castelul Combe Abbey. Familiile de neam nu-şi educă singure copiii. Tatăl ei fusese o umbră în visele fiicei, o figură de tablou, un personaj de basm – domnitorul celor două regate, Anglia şi Scoţia, cel ce-i combate pe vrăjitorii fără Dumnezeu, spaima Spaniei, fiul protestant al reginei catolice decapitate. Ori de câte ori îl întâlneai, te frapau la el nasul foarte lung şi pungile de sub ochi. Ochii lui arătau mereu de parcă ar fi privit în interior şi ar fi stat pe gânduri şi întotdeauna îţi dădea impresia că ai spus ceva necuvenit. Dar o făcea intenţionat, aşa se obişnuise.

Fusese prima lor discuţie adevărată. „Ce mai faci, fata mea dragă?“ Aşa se desfăşurau, în rest, discuţiile, când venea ea la Whitehall. „Mulţumesc. Excelent, scumpul meu tată.” „Mama ta şi cu mine ne bucurăm să vedem că eşti bine.“ „Nu atât de mult cât mă bucur eu, tată, să vă văd sănătoşi.” În sinea ei îi spunea „tăticule,” dar să i se adreseze aşa n-ar fi îndrăznit niciodată.

În seara aceea, fuseseră pentru prima dată singuri. Tata stătea la fereastră, cu mâinile la spate. A trecut ceva vreme, fără să scoată niciun cuvânt. Şi, fiindcă nu ştia ce să spună, tăcea şi ea.

— Tăntălăul are un viitor măreţ, a spus el într-un târziu.

Tăcere din nou. A luat un obiect de marmură de pe raft, l-a privit şi l-a pus la loc.

— Există trei principi electori protestanţi, a zis el aşa de încet, că ea a trebuit să se aplece ca să-l audă, iar cel palatin, adică al tău, e cel mai înalt în rang, e şeful Uniunii Protestante din Sfântul Imperiu. Împăratul e bolnav, în curând va fi ales la Frankfurt un nou împărat. Dacă facţiunea noastră se mai întăreşte până atunci…

A privit-o cu atenţie. Avea nişte ochi aşa de mici şi de adânciţi în orbite, că aveai impresia că nici nu te priveşte.

— Un împărat calvin? a întrebat ea.

— Nu, niciodată. De neconceput. Mai degrabă un principe elector fost calvin, care a descoperit credinţa catolică. Aşa cum Henric al Franţei a devenit cândva catolic sau – îşi atinse delicat pieptul cu degetele – cum noi ne-am făcut protestanţi. Casa de Habsburg îşi pierde influenţa. Spania aproape că a pierdut Ţările de Jos, aristocraţia din Boemia i-a forţat mâna împăratului ca să obţină toleranţă religioasă.

A tăcut din nou, apoi a întrebat:

— Îţi place de el?

Întrebarea venise atât de neaşteptat, încât nu ştia ce să spună. Cu un surâs fin, a înclinat din cap. De regulă, gestul ăsta funcţiona şi oamenii erau mulţumiţi, fără să fii nevoit să te angajezi cu ceva. Dar cu tata nu ţinea figura.

— E un risc la mijloc, a răspuns el. N-ai cunoscut-o pe mătuşa mea, fecioara, scorpia bătrână. Când eram tânăr, n-ar fi zis nimeni că o să-i urmez la tron. Pe mama mea a decapitat-o şi nici pe mine nu mă simpatiza prea tare. Toţi credeau că o să mă omoare şi pe mine, dar n-a fost aşa. Ţi-a fost naşă, îi porţi numele, dar n-a venit la botez ca semn că ne detestă. Şi, cu toate astea, i-am urmat la tron. Nimeni n-ar fi crezut că o să admită un rege din casa Stuart. Nici eu n-am crezut. O să mor până se termină anul, aşa mă gândeam în fiecare an, dar apoi, la final de an, eram încă în viaţă. Şi acum sunt aici, iar ea putrezeşte în groapă. Deci nu te teme să rişti, Liz. Şi nu uita niciodată că bietul băiat o să facă ce-i spui tu. Eşti mult deasupra lui.

S-a mai gândit un pic, apoi a adăugat aşa, ca din senin:

— Praful de puşcă de sub Parlament. Am putea fi morţi cu toţii. Dar suntem încă aici.

Acesta a fost cel mai lung discurs al lui pe care l-a auzit ea vreodată. A aşteptat, dar, în loc să continue, el şi-a încrucişat iar mâinile la spate şi a părăsit încăperea, fără să mai scoată o vorbă.

Iar ea a rămas singură. S-a uitat pe fereastra pe care tocmai se uitase şi el, de parcă ar fi putut astfel să-şi înţeleagă mai bine tatăl, şi s-a gândit la praful de puşcă. Nu trecuseră decât opt ani de când trădătorii încercaseră să-i omoare pe mama şi pe tata şi să facă ţara din nou catolică. Lordul Harington a scuturat-o în toiul nopţii şi i-a strigat:

— Vin!

Întâi n-a ştiut unde se află şi despre ce vorbeşte el, iar când conştiinţa i s-a eliberat treptat din negurile somnului nu i-a venit în minte decât că e indecent ca acest bărbat matur să se afle în dormitorul ei. Aşa ceva nu se mai întâmplase.

— Vor să mă omoare?

— Mai rău. Întâi trebuie să vă convertiţi şi apoi vă aşază pe tron.

Apoi au călătorit o noapte şi o zi şi încă o noapte. Liz stătea lângă camerista ei, în trăsura care a scuturat-o aşa de rău, că a trebuit să vomite de mai multe ori pe fereastră. În urma trăsurii veneau călare vreo şase bărbaţi înarmaţi, iar lordul Harington conducea alaiul. Când au făcut o pauză la orele dimineţii, lordul i-a explicat în şoaptă că nici el nu ştie mare lucru. Ar fi venit un mesager, care a spus că o bandă de ucigaşi condusă de un iezuit o caută pe nepoata Mariei Stuart. Vor s-o răpească şi s-o facă regină. Probabil că tatăl ei a murit deja, la fel şi mama.

— Nu există iezuiţi în Anglia. Mătuşa tatei i-a alungat.

— Mai există vreo câţiva care se ascund. Unul dintre cei mai răi e Tesimond, pe care-l căutăm demult, dar ne-a tot scăpat, iar acum vă caută el pe dumneavoastră.

Lordul Harington s-a ridicat în picioare oftând. Nu mai era tânăr şi îi venea foarte greu să călărească atâtea ore.

— Trebuie să mergem mai departe!

Apoi s-au ascuns într-o căsuţă de lângă Coventry şi Liz n-avea voie să iasă din cameră. N-avea cu ea nicio carte, doar o păpuşă, şi încă de a doua zi plictiseala o chinuia atât de tare, că l-ar fi preferat până şi pe iezuitul

Tesimond camerei ăsteia terne: una şi aceeaşi comodă, aceleaşi plăci de podea, pe care le numărase deja atât de des, a treia din rândul al doilea de la fereastră era ciobită, la fel şi a şaptea din rândul al şaselea, apoi patul şi oala de noapte, pe care o golea unul dintre bărbaţii de afară de două ori pe zi, şi lumânarea pe care n-avea voie s-o aprindă ca să nu se vadă lumina la fereastră, iar pe un scaun, lângă pat, camerista care-şi povestise deja de trei ori viaţa în care nu se petrecuse însă nimic interesant. Iezuitul nu putea fi nici pe departe aşa de nesuferit. La urma urmei, nu voia să-i facă nimic rău, voia doar s-o pună pe tron.

— Maiestatea Voastră, aţi înţeles greşit, a spus Harington. N-aţi fi liberă. Ar trebui să faceţi doar ce spune papa.

— Iar acum trebuie să fac ce spuneţi dumneavoastră.

— Exact, dar mai târziu o să-mi mulţumiţi.

În acel moment, pericolul trecuse deja. Dar niciunul dintre ei nu ştia. Praful de puşcă de sub Parlament fusese descoperit înainte să-l poată detona complotiştii, părinţii ei scăpaseră nevătămaţi, catolicii fuseseră prinşi, iar răpitorii ghinionişti erau acum ei înşişi vânaţi şi se ascundeau prin păduri. Dar, fiindcă vestea nu ajunsese până aici, Liz a mai rămas şapte zile interminabile în camera cu podeaua ciobită, şapte zile lângă camerista care-i povestea întâmplări din viaţa ei neinteresantă, şapte zile fără cărţi, şapte zile doar cu o păpuşă, pe care încă din a treia zi o ura mai mult decât l-ar fi putut urî pe iezuit.

Nu ştia că în timpul ăsta tata se ocupa de complotişti. Nu i-a chemat doar pe cei mai buni călăi din cele două regate ale sale, ci şi trei experţi în tortură din Persia şi pe cel mai versat torţionar al împăratului Chinei. A ordonat ca prizonierii să fie încercaţi cu toate chinurile despre care se ştia că un om le poate provoca altor oameni şi, în plus, a poruncit să se inventeze torturi de neimaginat până acum. Toţi specialiştii au fost solicitaţi să născocească torturi, mai rafinate şi mai îngrozitoare decât cele imaginate de cei mai mari pictori ai infernului, cu o singură condiţie, şi anume ca lumina sufletului să nu se stingă şi omul să nu înnebunească din pricina lor. La urma urmei, făptaşii trebuiau să-i numească pe complicii lor şi să aibă timp să se roage la Dumnezeu pentru iertare şi să se căiască. Pentru că tata era un bun creştin.

Între timp, curtea trimisese o sută de soldaţi care s-o apere pe Liz. Dar ascunzătoarea ei era aşa de bună, că soldaţii n-au fost în stare s-o găsească, aşa cum nici complotiştii n-ar fi găsit-o. Aşa treceau zilele. Şi au trecut mai

multe zile şi apoi şi mai multe, iar deodată plictiseala a început să se risipească şi Liz, în camera ei, avea impresia că înţelege acum ceva din esenţa timpului, ceva ce nu pricepuse până atunci: nu trecea nimic. Totul exista. Totul dura. Şi, chiar dacă lucrurile se schimbau, asta se întâmpla mereu într-unul şi acelaşi prezent neschimbat.

Mai târziu, când a trebuit să plece în pribegie, s-a gândit adesea la această primă fugă. După înfrângerea de la Muntele Alb, i s-a părut că s-ar fi pregătit de timpuriu pentru toate astea, de parcă fuga i-ar fi fost familiară de când lumea.

— Împăturiţi mătasea, a poruncit ea, lăsaţi vasele aici, luaţi mai bine pânzeturile, la drum sunt mai folositoare. Cât despre tablouri, luaţi-le pe cele spaniole şi lăsaţi-le aici pe cele din Boemia, spaniolii pictează mai bine!

Iar bietului ei Friedrich i-a spus:

— Nu pune la inimă! Fugim, ne ascundem o vreme şi apoi ne întoarcem.

Pentru că atunci, la Coventry, chiar aşa a fost. Au aflat la un moment dat că pericolul fusese alungat şi s-au întors la Londra, tocmai bine pentru a asista la marea slujbă de mulţumire. Străzile dintre Westminster şi Whitehall erau pline de oameni care aclamau. Apoi trupa King's Men a jucat o piesă de teatru, scrisă de preceptor special pentru această ocazie. Era vorba despre un rege scoţian, pe care-l ucide un ticălos, un bărbat negru la suflet, împins de vrăjitoare, care mint spunând adevărul. Era o piesă macabră, plină de foc, sânge şi forţe malefice, iar când s-a terminat ea era deja convinsă că nu vrea s-o mai vadă niciodată, deşi pesemne că fusese cea mai bună piesă pe care o văzuse în viaţa ei.

Dar bietul şi prostănacul ei bărbat n-a vrut s-o asculte atunci când au fugit de la Praga. Era atât de îngrozit că şi-a pierdut armata şi tronul, încât murmura întruna doar că a fost o greşeală să accepte Coroana Boemiei. Toţi oamenii importanţi îi spuseseră că face o greşeală, toţi i-au repetat asta mereu, dar el, în prostia sa, a ascultat de cine nu trebuie. Se referea, bineînţeles, la ea.

— Am ascultat de cine nu trebuie! repeta el suficient de tare ca ea să-l audă, în timp ce trăsura, cea mai modestă pe care o aveau, părăsea capitala.

Atunci, a înţeles că el n-o să-i ierte asta niciodată. Dar tot o s-o iubească, aşa cum şi ea îl iubea. În esenţa ei, căsătoria nu se rezuma la faptul de a avea copii împreună, ci era formată şi din toate rănile pe care cei doi şi le-au

provocat unul altuia, din toate greşelile comise faţă de partener, din toate lucrurile pe care i le-ai luat în nume de rău. El n-o s-o ierte pentru că l-a convins să accepte Coroana, aşa cum ea n-o să-l ierte pentru că de la început a fost prea prost pentru ea. Totul ar fi fost mai simplu, dacă el ar fi fost ceva mai ager. La început a crezut că va putea să-l schimbe, dar apoi şi-a dat seama că nu era nimic de făcut. Durerea provocată de acest lucru n-a dispărut de tot niciodată şi, ori de câte ori el intra într-o încăpere, cu paşii lui fermi, studiaţi, sau când privea chipul lui frumos, simţea, alături de iubire, şi o mică înţepătură.

A dat perdeaua la o parte şi s-a uitat pe fereastra trăsurii. Praga: a doua capitală a lumii, centrul erudiţiei, vechea reşedinţă imperială, Veneţia Estului. În ciuda întunericului, se zăreau contururile cetăţii Hradčany, luminate de nenumărate limbi de foc care păleau.

— O să ne întoarcem, a spus ea, cu toate că deja îşi pierduse speranţa.

Dar ştia că nu poţi suporta un exil decât dacă te cramponezi de o promisiune.

— Tu eşti regele Boemiei, a continuat, prin voia lui Dumnezeu. Te vei întoarce.

Şi, oricât de rău ar fi fost totul, exista în această situaţie şi ceva care-i plăcea. Ceva care-i amintea de teatru: intrigi de stat, o coroană care trecea de pe un cap pe altul, o mare bătălie pierdută. Ce lipsea era un monolog.

Pentru că nici în această privinţă Frederic n-a fost la înălţime. Când şi-a luat în grabă rămas-bun de la curtenii palizi de îngrijorare, ar fi fost momentul pentru o alocuţiune, atunci ar fi trebuit să se urce pe o masă şi să vorbească. S-ar fi găsit cineva să-i memoreze cuvintele, să şi le noteze şi să le ducă mai departe. Un discurs magistral l-ar fi făcut nemuritor. Dar bineînţeles că nu i-a venit nimic în minte, a mormăit ceva neinteligibil şi iată-i deja pe amândoi ieşiţi pe uşă, luând calea pribegiei. Iar toţi domnii nobili ai Boemiei, ale căror nume nu le-a putut pronunţa niciodată – toţi Wrşviţkii, Pricikrtrii şi Citrkatrii –, nume pe care, la fiecare recepţie, profesorul particular însărcinat s-o înveţe limba cehă i le şoptea la ureche, fără ca ea să le poată repeta vreodată, toţi aceşti nobili nu vor apuca începutul noului an. Împăratul nu ştia de glumă.

— Bine, bine, a şoptit ea în trăsură, fără să vorbească serios, fiindcă nu era deloc bine. Bine, bine, e totul bine!

— N-ar fi trebuit să accept blestemata asta de coroană!

— Bine, lasă.

— Am ascultat de cine nu trebuie.

— Bine, lasă!

— Ne mai putem întoarce? a întrebat el încet. Să schimbăm ceva, se mai poate? Poate vreun astrolog? Ar trebui să meargă, cu ajutorul astrelor. Tu ce zici?

— Da, poate, a răspuns ea, fără să ştie ce voia el să spună.

Şi, foarte ciudat, când l-a mângâiat pe faţa udă de lacrimi, i-a venit în minte noaptea nunţii. Nimic nu ştiuse, nimeni nu găsise de cuviinţă să explice unei prinţese astfel de lucruri, în timp ce lui sigur îi spusese cineva că totul e foarte simplu, nu trebuie decât să apuci femeia, care la început o să se arate timidă, dar până la urmă o să priceapă despre ce e vorba. Trebuie să te arăţi puternic şi hotărât în faţa ei, ca la luptă, în faţa duşmanului. Pesemne că ăsta e sfatul pe care dorea el să-l urmeze. Dar când a înşfăcat-o, deodată, ea a crezut că-i nebun şi, fiindcă el era cu un cap mai scund ca ea, l-a scuturat şi i-a spus:

— Lasă prostiile!

Iar când a încercat din nou, l-a împins cu asemenea forţă, încât el s-a împleticit şi a căzut peste comodă. S-a spart o carafă şi toată viaţa avea să-şi amintească de balta de pe intarsiile de piatră, pe care pluteau cele trei petale de trandafir, ca nişte mici corăbioare. Erau trei, îşi amintea perfect.

El s-a ridicat şi a încercat din nou.

Şi, fiindcă ea observase că e mai puternică, n-a strigat după ajutor, ci l-a apucat doar strâns de încheietura mâinii. Nu se putea elibera şi se zbătea gâfâind, în timp ce ea îl ţinea strâns şi, gâfâind amândoi, se holbau unul la altul cu ochii măriţi de spaimă.

— Termină! a spus ea.

El a izbucnit în lacrimi. Şi, aşa cum avea să facă mai târziu în trăsură, ea i-a şoptit:

— Bine, e totul bine, e bine!

Apoi s-a aşezat la marginea patului şi l-a mângâiat pe cap.

El şi-a venit în fire, a mai făcut o ultimă încercare şi i-a pus mâna pe sâni. Ea i-a ars o palmă, şi el s-a desprins de ea, aproape uşurat. Ea l-a pupat pe obraz. El a oftat. Apoi s-a încolăcit în pat, s-a băgat atât de adânc sub pătură, încât nu i se mai vedea nici capul, şi a adormit pe loc. Peste doar câteva săptămâni l-au conceput pe primul lor fiu.

Era un copil prietenos, isteţ şi parcă luminat din interior. Avea ochii deschişi la culoare şi un glas limpede, era frumos ca tatăl lui şi deştept ca Liz, iar ea îşi aducea bine aminte de căluţul lui balansoar şi de un castel mic, pe care băiatul îl construise din bucăţele de lemn şi îşi mai amintea cum cânta el cu voce înaltă şi fermă cântece englezeşti, iar ea îl dirija. La cincisprezece ani, s-a înecat sub o barcă răsturnată. Îi mai muriseră şi înainte copii, dar niciunul atât de mare. Când erau mici, te aşteptai la asta în fiecare zi, dar cu acest copil se obişnuise timp de cincisprezece ani, crescuse sub ochii ei şi apoi, deodată, a dispărut. Se gândea mereu la el, mereu îi veneau în minte momentele în care fusese prins sub barca răsturnată. Şi cum reuşea să nu se mai gândească la el o vreme, cum i se arăta mult mai clar în vis.

Dar despre toate astea încă n-avea habar în noaptea nunţii şi nici mai târziu, în trăsură, când fugeau din Praga. Abia acum îşi dădea seama, în casa de la Haga, pe care o numeau reşedinţa lor, deşi nu era decât o vilă cu două etaje: jos erau salonul, pe care-l numeau uneori sala de recepţie şi alteori sala tronului, şi o bucătărie, pe care o numeau aripa servitorilor, cu o mică dependinţă, care pentru ei echivala cu grajdurile regale, iar la etajul întâi se afla dormitorul lor, pe care-l desemnau drept camere de locuit. În faţa vilei se afla o grădină pe care o numeau parc, împrejmuită de un gard viu, tuns cam din an în Paşti.

Niciodată n-avea o evidenţă clară a oamenilor care locuiau la ei. Erau câteva cameriste, un bucătar, mai era şi contele Hudenitz – un idiot bătrân, care fugise cu ei din Praga şi pe care Frederic îl numise din scurt cancelar –, era un grădinar, care era şi maistrul grajdurilor regale, ceea ce nu însemna mare lucru, fiindcă nu prea aveau animale în grajd, şi mai era şi un lacheu care anunţa cu voce tare sosirea oaspeţilor, apoi servea mâncarea. Într-o zi, şi-a dat seama că lacheul şi bucătarul nu doar seamănă foarte bine, cum crezuse ea până atunci, ci chiar sunt una şi aceeaşi persoană, cum de nu observase mai înainte? Servitorimea locuia în aripa servitorilor, mai puţin bucătarul, care dormea în hol, şi grădinarul, care îşi avea culcuşul în sala tronului, împreună cu soţia lui, mă rog, Liz nu era sigură dacă femeia îi era soţie sau nu, era sub demnitatea unei regine să se preocupe de aşa ceva, în orice caz, femeia era grăsuţă şi simpatică şi te puteai baza pe ea că are grijă de copii. Nele şi bufonul dormeau sus, pe coridor, sau poate că nici nu dormeau, Liz nu i-a văzut niciodată dormind. Conducerea gospodăriei nu

era punctul ei forte şi încredinţase această sarcină majordomului care şi gătea.

— Pot să iau bufonul la Mainz? a întrebat Frederic.

— Ce să faci cu bufonul?

Trebuie să apară acolo ca un adevărat domnitor, i-a explicat el ceremonios. Iar la o curte regală îşi are locul un bufon, aşa se cuvine.

— Mă rog, dacă crezi tu că ajută la ceva.

Prin urmare au plecat soţul ei, bufonul şi contele Hudenitz şi apoi, pentru ca suita să nu pară prea mică, li s-a alăturat şi bucătarul. I-a văzut îndepărtându-se, făcându-se tot mai mici, pe fondul cenuşiu al cerului de noiembrie. I-a privit de la fereastră până ce-au dispărut. A trecut o vreme, copacii aproape că nu se mişcau în bătaia vântului. În rest, totul era încremenit.

Ea s-a aşezat în vechiul ei loc preferat, pe scaunul dintre fereastră şi căminul în care nu se mai făcuse demult focul. Tare i-ar mai fi cerut cameristei să-i aducă o pătură, însă din păcate camerista fugise alaltăieri. Nu-i nimic, se va găsi alta în loc. Întotdeauna existau burghezi care îşi doreau ca fiica lor să servească în casa unei regine – fie ea şi o regină luată în râs, pe seama căreia circulau tot felul de istorioare nostime. În regiunile catolice se spunea despre ea că s-ar fi culcat cu toţi nobilii din Praga. Zvonul ăsta îi ajunsese demult la urechi şi nu putea să i se împotrivească decât arătându-se deosebit de mândră şi de amabilă, demnă de o regină. Ea şi Frederic primiseră ordinul de interdicţie imperială şi oricine avea voie să-i omoare, fără ca vreun preot să-i poată refuza binecuvântarea.

Începuse să ningă. Liz a închis ochii şi a pornit să fluiere încetişor. Lumea îl numea pe bietul ei Frederic rege de o iarnă, dar când se făcea frig el îngheţa îngrozitor. Curând, în grădină o să fie zăpadă până la genunchi şi n-o să aibă cine să croiască drum printre nămeţi, fiindcă şi grădinarul lor îşi luase tălpăşiţa. O să-i scrie lui Christian von Braunschweig şi, *pour Dieu et pour elle*, o să-l roage să-i trimită câţiva bărbaţi care să dea zăpada.

Se gândea la ziua care schimbase totul. Ziua în care sosise scrisoarea şi, odată cu ea, nenorocirea. Toate semnăturile alea: lăbărţate, un nume mai imposibil de pronunţat decât altul. Domni de care nu auzise în viaţa ei, îi ofereau principelui elector Frederic Coroana Boemiei. Nu-l mai voiau pe vechiul lor rege care, prin uniune personală, era şi împărat. Noul lor

domnitor trebuia să fie protestant. Ca să-şi pecetluiască hotărârea, îi aruncaseră pe guvernatorii imperiali pe fereastra castelului din Praga.

Doar că aceştia căzuseră pe o grămadă de căcat şi scăpaseră cu viaţă. Sub ferestrele palatelor erau întotdeauna multe excremente, ceea ce nu-i de mirare, dacă zilnic se goleau atâtea oale de noapte. Partea proastă era că imediat după aceea iezuiţii s-au apucat să predice în toată ţara că un înger i-ar fi prins pe guvernatori şi i-ar fi purtat cu blândeţe până jos.

Nici nu sosise bine scrisoarea, că Frederic i-a scris tatei.

Iubite ginere, i-a răspuns tata prin curier călare, să nu cumva să faci asta!

Apoi Frederic s-a consultat cu principii Uniunii protestante. Zilnic soseau mesageri, bărbaţi care abia îşi mai trăgeau sufletul, pe cai osteniţi, şi în toate misivele se spunea acelaşi lucru: Luminăţia Voastră, principe elector, să nu faceţi prostia asta!

Frederic întreba pe oricine îi ieşea în cale. Trebuie să chibzuim cum se cuvine, spunea el mereu. Boemia nu era parte a imperiului, ca atare, după părerea unor jurişti de renume, acceptarea Coroanei nu contravenea jurământului de loialitate faţă de Maiestatea Sa Imperială.

Nu face asta, i-a scris din nou tata.

Abia acum a întrebat-o pe Liz. Ea abia aştepta, era pregătită.

Era seara târziu şi erau în dormitor, înconjuraţi de flăcări mici, nemişcate – doar cele mai scumpe lumânări de ceară ardeau aşa de liniştit.

— Nu fi prost, i-a zis şi ea.

Apoi, după câteva secunde, a adăugat:

— De câte ori în viaţă ţi se oferă o coroană?

Acesta a fost momentul care le-a schimbat viaţa, momentul pe care el nu i-l putea ierta. N-o să uite imaginea asta cât o să trăiască: patul ei regal cu însemnele heraldice ale familiei Wittelsbach pe baldachin, lumânările aprinse, care se reflectau în carafa de pe noptieră, iar pe perete, tabloul măreţ al unei femei cu un căţeluş. Mai târziu nu mai ştia cine-l pictase, nici nu mai conta, nu-l luaseră cu ei la Praga şi se pierduse.

— De câte ori ţi se oferă o coroană? Şi de câte ori se întâmplă să fie o faptă plăcută lui Dumnezeu dacă o accepţi? Boemienilor protestanţi li s-a acordat patentul de toleranţă, apoi li s-a retras, laţul se strânge tot mai tare. Doar tu poţi să-i ajuţi.

Deodată, i s-a părut că dormitorul acesta cu pat cu baldachin, tablou pe perete şi carafa este o scenă şi că ea vorbeşte în faţa unei săli pline de

spectatori fascinaţi, care o ascultă în tăcere. I-a venit în minte preceptorul, cu forţa magică şi ameţitoare a vorbelor lui. I se părea că e înconjurată de umbrele viitorilor istorici, de parcă n-ar fi fost ea cea care vorbea, ci actriţa care, mai târziu, într-un spectacol în care apărea acest moment, avea sarcina s-o reprezinte pe prinţesa Elisabeta Stuart. În piesă era vorba despre viitorul creştinătăţii, despre un regat şi despre un împărat. Dacă îşi convingea soţul, mersul lumii avea s-o apuce într-o anumită direcţie, iar dacă nu-l convingea, avea s-o ia în altă direcţie.

S-a ridicat, a început să se plimbe cu paşi măsuraţi încolo şi-ncoace şi şi-a rostit monologul.

Vorbea despre Dumnezeu şi despre datorie. Despre credinţa oamenilor simpli şi despre credinţa înţelepţilor. Despre Calvin, care îi învăţase pe oameni să nu ia viaţa uşor, ci ca pe o încercare la care poţi da greş în fiecare zi şi, odată ce ai dat greş, rămâi pe veci un ratat. Mai zicea că provocările trebuie abordate cu mândrie şi curaj şi l-a evocat pe Iulius Cezar, care a trecut Rubiconul spunând că zarurile au fost aruncate.

— Cezar?

— Lasă-mă să termin!

— Dar eu n-aş fi Cezar, aş fi duşmanul lui. Aş fi, în cel mai bun caz, Brutus. Împăratul e Cezar!

— În comparaţia pe care o fac, tu eşti Cezar.

— Împăratul e Cezar, Liz! împăratul, adică cezarul. E acelaşi cuvânt.

O fi acelaşi cuvânt, striga ea, dar asta nu schimbă cu nimic faptul că în această comparaţie Cezar nu e împăratul, chiar dacă cezarul vine de la „Cezar“, ci e bărbatul care trece Rubiconul şi aruncă zarurile şi, din această perspectivă, el, Frederic, este Cezar, pentru că el îşi va învinge duşmanii, şi nu împăratul de la Viena, chiar dacă poartă titlul de cezar.

— Dar Cezar nu şi-a învins duşmanii, ci duşmanii l-au înjunghiat pe el.

— Oricine poate să înjunghie pe oricine, asta nu înseamnă nimic! Dar ei sunt uitaţi, pe când numele lui Cezar trăieşte în continuare.

— Da, şi ştii unde? În cuvântul „Kaiser”[9]!

— Dacă devii rege al Boemiei şi eu regină, tata ne trimite ajutoare. Iar când Uniunea principilor protestanţi o să vadă că englezii protejează Praga, o să se strângă cu toţii în jurul nostru. Coroana Boemiei e picătura din ocean care…

— Din pahar! O picătură umple paharul. O picătură în ocean e un simbol al zădărniciei. Vrei să spui picătura care umple paharul!

— Doamne, limba asta!

— N-are nimic de-a face cu germana, e doar logică.

Atunci ea şi-a pierdut răbdarea şi a ţipat la el să-şi ţină gura şi să asculte, la care el a mormăit nişte scuze şi a amuţit. Iar ea a luat totul de la capăt: Rubiconul, zarurile, Dumnezeu de partea noastră, şi a remarcat cu mândrie că a treia oară discursul suna şi mai bine, abia acum reusise să potrivească frazele cum trebuie.

— Tatăl tău o să trimită soldaţi?

Ea l-a privit în ochi. Asta era clipa decisivă, totul depindea de ea: tot ce avea să se întâmple de-acum înainte, toate secolele, tot viitorul incomensurabil, totul depindea de răspunsul ei.

— E tatăl meu, nu mă lasă la greu.

Şi, cu toate că ştia că vor mai purta aceeaşi discuţie şi mâine, şi poimâine, ştia de asemenea că decizia fusese luată, că va fi încoronată în catedrala din Praga şi că va avea un teatru de curte cu cei mai buni actori din lume.

A oftat. Din păcate, n-a mai apucat să aibă parte de aşa ceva. N-a avut suficient timp, se gândea, în timp ce şedea între fereastră şi căminul rece, privind cum cad fulgii de zăpadă. O singură iarnă n-ajungea. E nevoie de ani ca să pui pe picioare un teatru regal. Încoronarea lor, în schimb, fusese înălţătoare, aşa cum şi-o imaginase, iar apoi cei mai buni pictori ai Boemiei, Moraviei şi Angliei îi făcuseră portretul, mâncase din farfurii aurite, condusese procesiuni prin oraş şi băieţi deghizaţi în heruvimi îi duseseră trena.

Între timp, Frederic îi trimisese tatei scrisori: Dragă tată, sigur o să vină împăratul, nu-ncape nicio îndoială, avem nevoie de protecţie.

Tata le-a răspuns şi le-a urat tărie şi putere, a cerut binecuvântarea Domnului pentru ei, le-a dat sfaturi în privinţa sănătăţii, despre cum să decoreze sala tronului şi cum să conducă bine treburile statului, i-a asigurat de dragostea lui neabătută şi a promis să le fie mereu alături.

Dar soldaţi n-a trimis.

Iar când Frederic i-a scris în sfârşit, implorând ajutor, pentru numele lui Dumnezeu, tata a răspuns că nu trece nicio clipă în care copiii lui iubiţi să nu facă obiectul speranţelor şi al îngrijorării sale.

Însă, fiindcă n-a trimis soldaţi, nici Uniunea protestantă n-a trimis, aşa că lor nu le-a rămas decât armata Boemiei, care se adunase – în uniforme pompoase şi armuri de oţel – la porţile oraşului.

Din Hradčany îi vedea cum mărşăluiesc şi, cu un fior rece de spaimă, şi-a dat seama că aceste săbii şi halebarde nu sunt pur şi simplu nişte chestii strălucitoare, ci lame ascuţite. Sunt cuţite şlefuite special, cu singurul scop de-a tăia în carne omenească, de a străpunge piele de om şi a sfărâma oase umane. Oamenii ăia care mergeau acolo, jos, aşa de frumos, în pas de defilare, aveau să le înfigă altora în faţă cuţitele alea lungi şi, la rândul lor, o să li se înfigă în gât şi în burtă cuţite şi pe unii dintre ei o să-i nimerească bucăţi de metal topit, care zboară aşa de repede, încât spulberă capete, zdrobesc oase şi străpung burţi. Şi, în curând, sute de găleţi de sânge care curge încă în bărbaţii ăştia nu vor mai fi în ei, ci vor ţâşni, se vor scurge şi, până la urmă, vor dispărea în pământ. Oare ce făcea pământul cu tot sângele ăsta era spălat de ploaie sau devenea un îngrăşământ care ajuta să crească anumite plante? Un medic îi spusese că din sămânţa ejaculată de muribunzi creşteau mici mandragore, rădăcini vii, tremurânde, care ţipau ca pruncii când le scoteai din pământ.

Şi brusc a ştiut că armata asta o să piardă bătălia. Ştia cu atâta certitudine, încât a apucat-o ameţeala. Nu mai văzuse niciodată în viitor şi nici după aceea nu i s-a mai întâmplat una ca asta. Însă în clipa aceea nu era o presimţire, ci o certitudine cât se poate de limpede: Bărbaţii ăştia aveau să moară, aproape toţi, mai puţin aceia care vor fi doar răniţi şi aceia care vor da pur şi simplu bir cu fugiţii, după care Frederic, ea şi copiii se vor retrage către apus, unde îi va aştepta o viaţă în exil, dat fiind că nici la Heidelberg nu se puteau întoarce, împăratul n-ar fi permis aşa ceva.

Şi chiar aşa s-a întâmplat.

Se mutau de la o curte protestantă la alta, cu o suită din ce în ce mai mică şi cu tot mai puţini bani, cu orizontul întunecat de ordinul de interdicţie imperial şi de excluderea din colegiul elector fiindcă, la dorinţa împăratului, vărul catolic bavarez al lui Frederic era de-acum principe elector în locul lui. Conform Bulei de Aur, împăratul n-ar fi avut voie să dea un asemenea ordin, dar cine să-l împiedice, când trupele imperiale câştigau toate bătăliile? Tata ar fi putut să-i ajute şi, într-adevăr, le scria regulat, plin de bunăvoinţă şi grijă şi în cel mai frumos stil. Dar soldaţi nu le trimitea. De asemenea, îi sfătuia să nu vină în Anglia, unde situaţia nu e tocmai

favorabilă, din cauza tratativelor cu Spania. La urma urmei, trupe spaniole se aflau deja în regiunea palatină, pentru a continua de acolo războiul cu Olanda – mai aşteptaţi, copiii mei, Dumnezeu ţine cu cei drepţi şi norocul e de partea celor cumsecade, nu vă pierdeţi curajul, nu trece nicio zi în care să nu se roage pentru voi tatăl vostru, Iacob.

Mai departe, împăratul câştiga bătălie după bătălie. A învins Uniunea, l-a învins pe regele Danemarcei şi pentru prima dată părea posibil ca protestantismul să dispară iar de pe suprafaţa pământului.

Dar apoi a sosit suedezul Gustav Adolf, cel care nu voise să se însoare cu Liz, şi a câştigat. Câştiga toate bătăliile şi acum se afla deja în faţa oraşului Mainz, în tabăra de iarnă. După multe ezitări, Frederic i-a scris, cu litere arcuite şi cu sigiliu regal, iar peste numai două luni a sosit la Haga răspuns, prevăzut cu un sigiliu la fel de mare: „Ne bucurăm să aflăm că sunteţi bine şi sperăm să ne vizitați“.

Momentul nu prea era potrivit. Frederic era răcit şi îl dureau şalele. Dar nu exista decât un om care ar fi putut să-i aducă înapoi în Palatinat şi poate chiar înapoi la Praga, iar dacă acesta te chema la el, era musai să te duci.

— Chiar trebuie să mă duc?

— Da, Fritz.

— Dar el nu-i în măsură să-mi dea mie ordine.

— Bineînţeles că nu.

— Şi eu sunt rege, ca el.

— Bineînţeles, Fritz.

— Dar trebuie să mă duc?

— Da, Fritz.

Aşa că a plecat la drum, cu bufonul, cu bucătarul şi cu Hudenitz. Chiar era timpul să se schimbe ceva, alaltăieri avuseseră terci la masa de prânz şi pâine la cină, iar ieri, pâine la prânz şi seara nimic. Stările Generale olandeze se săturaseră de ei aşa de tare, că abia dacă le mai dădeau bani suficienţi cât să supravieţuiască.

A clipit, uitându-se la furtuna de zăpadă. Se făcuse frig. Uite-aşa stau eu aici, se gândea ea, regină a Boemiei, principesă electoare a Palatinatului, fiica regelui Angliei, nepoata de unchi a regelui Danemarcei, strănepoată a reginei fecioare Elisabeta, nepoată a Mariei, regina Scoţiei, şi nu-mi permit lemne de foc.

Atunci a observat-o pe Nele lângă ea. O clipă a rămas surprinsă. Oare de ce nu plecase cu soţul ei, dacă era într-adevăr soţul ei?

Nele a făcut o reverenţă, cu un picior în faţa celuilalt, a deschis larg braţele, cu degetele depărtate.

— Azi nu dansăm, a spus Liz. Azi stăm de vorbă.

Nele a dat supusă din cap.

— Povestim. Eu ţie şi tu mie. Ce vrei să ştii?

— Doamnă?

Era cam neîngrijită şi avea statura masivă şi chipul grosolan al categoriei sociale modeste din care făcea parte, dar era drăguţă: ochi limpezi, închişi la culoare, păr mătăsos, şolduri rotunde. Doar bărbia era prea lată şi buzele – un pic prea groase.

— Ce vrei să ştii? a repetat Liz.

A simţit o înţepătură în piept, teamă amestecată cu surescitare.

— Întreabă-mă ce vrei.

— Nu se cuvine, doamnă.

— Dacă spun eu, se cuvine.

— Nu mă deranjează că oamenii râd de mine şi de Tyll. Asta e meseria noastră.

— Asta nu e o întrebare.

— Întrebarea e dacă pe Maiestatea Voastră vă doare.

Liz tăcea.

— Că râd toţi, doamnă, vă doare?

— Nu te înţeleg.

Nele a zâmbit.

— Tu te-ai hotărât să mă întrebi ceva ce nu înţeleg. Cum vrei, ţi-am răspuns, acum e rândul meu. Bufonul e soţul tău?

— Nu, doamnă.

— Cum nu?

— E nevoie de un motiv?

— Da, chiar e nevoie.

— Am fugit împreună. Tatăl lui a fost condamnat ca vrăjitor, iar eu nu voiam să rămân în sat, nu voiam să mă mărit cu unul de-ai lui Steger, de-aia am plecat cu el.

— De ce nu voiai să te măriţi?

— Fiindcă e numai mizerie, doamnă, şi seara fără lumină, că lumânările sunt scumpe. Stai pe întuneric şi mănânci terci. Mereu numai terci. Şi nici de fiul lui Steger nu-mi plăcea.

— Dar de Tyll?

— Doar am spus că nu-i bărbatul meu.

— Acum e iar rândul tău să întrebi, a zis Liz.

— E rău când n-ai de nici unele?

— De unde să ştiu? Spune-mi tu!

— Nu-i uşor, a răspuns Nele. Fără protecţie, hoinar prin ţară, fără o casă care să te apere de vânt. Acum am una.

— Dacă te alung, nu mai ai. Deci aţi fugit împreună, dar de ce nu e el bărbatul tău?

— Un cântăreţ ambulant ne-a luat cu el. La primul târg am cunoscut un scamator, pe unul, Pirmin. De la el am învăţat meserie, dar era rău, nu ne dădea destul de mâncare şi ne şi bătea. Am luat-o spre nord, departe de război, aproape am ajuns până la mare, dar atunci năvăleau suedezii şi ne-am abătut spre vest.

— Tu cu Tyll şi cu Pirmin?

— Nu, atunci eram din nou doar noi doi.

— Aţi fugit de la Pirmin?

— Tyll l-a omorât. Acum pot să pun şi eu o întrebare, doamnă?

Liz a tăcut o clipă. Nele vorbea o germană ciudată, ţărănească şi poate că nu înţelesese tocmai bine.

— Da, a zis ea după aceea, acum poţi să pui iar o întrebare.

— Câte servitoare aveaţi înainte?

— Conform contractului de căsătorie, aveam patruzeci şi trei de servitori doar pentru mine, dintre care şase cameriste nobile, care aveau, la rândul lor, câte patru slujnice.

— Şi acum?

— Acum e rândul meu. De ce nu e el bărbatul tău? Nu-ţi place de el?

— Îmi e ca un frate şi-mi ţine loc de părinţi. E tot ce am pe lume. Şi eu sunt tot ce are el. E iar rândul meu, doamnă?

— Da, este.

— Aţi dorit să-l luaţi de bărbat, doamnă?

— Pe cine?

— Pe Maiestatea Sa. Maiestatea Voastră a vrut să-l ia de bărbat pe Maiestatea Sa atunci când Maiestatea Voastră v-aţi căsătorit cu el?

— Asta e altceva, fetiţo.

— De ce?

— A fost o chestiune de stat, tatăl meu şi cei doi miniştri de externe au negociat luni de zile. Şi de aceea l-am vrut încă înainte de a-l vedea.

— Şi când Maiestatea Voastră l-a văzut?

— Atunci l-am vrut cu atât mai mult, a spus Liz încreţindu-şi fruntea.

Nu-i mai plăcea conversaţia asta.

— Maiestatea Sa chiar e un domn foarte maiestuos.

Liz a privit-o în ochi, cu severitate.

Nele i-a întors privirea, cu ochii larg deschişi. Nu-ţi puteai da seama dacă îşi bate joc de Liz.

— Acum poţi să dansezi, a spus ea.

Nele a făcut o reverenţă, apoi a început. Pantofii îi clincăneau pe parchet, îşi balansa braţele, îşi rotea umerii şi părul îi flutura. Era unul dintre dansurile dificile, foarte la modă, iar ea îl executa atât de graţios, încât Liz regreta că nu mai are muzicieni.

A închis ochii, ascultând zgomotul făcut de pantofi pe parchet, şi s-a gândit la ce-ar putea să mai vândă. Mai erau câteva tablouri, printre care şi portretul ei, pictat de bărbatul amabil din Delft, şi cel făcut de piticul înfumurat, cu mustaţa mare, care-şi agita pensula cu atâta emfază. Ea găsea tabloul cam nereuşit, dar probabil că valora mult. Bijuteriile şi le vânduse deja, dar mai existau o diademă şi două sau trei coliere, situaţia nu era chiar disperată.

Clincănitul pantofilor a încetat şi ea a deschis ochii. Era singură în cameră. Când plecase Nele? Cum de şi-a permis aşa ceva? Nimeni n-avea voie să se retragă din prezenţa unui suveran, fără să fie poftit să plece.

S-a uitat afară. Pe gazon se depusese deja un strat gros de zăpadă, iar crengile copacilor erau lăsate. Dar nu-i aşa că abia începuse să ningă?

Deodată, nu mai era sigură de când stă aici, pe scaunul de la fereastră, lângă căminul rece, cu pătura cârpită pe genunchi. Nele tocmai fusese acolo sau trecuse deja mai mult timp? Oare câţi oameni luase Frederic cu el, la Mainz, şi cine rămăsese cu ea? A încercat să numere: bucătarul era cu el, bufonul la fel, a doua slujnică ceruse o săptămână de concediu, ca să-şi viziteze părinţii bolnavi, probabil că n-avea să se mai întoarcă. Poate că mai era cineva la bucătărie sau poate că nu, de unde să ştie ea, care nu intrase niciodată în bucătărie? Exista şi un paznic de noapte – aşa presupunea, dar, fiindcă noaptea ea nu ieşea din dormitor, nu-l văzuse niciodată. Paharnicul? Era un domn fin, ceva mai în vârstă, foarte distins, dar acum îşi dădea seama deodată că nu-şi mai făcuse apariţia de multă vreme, fie rămăsese la Praga, fie murise undeva pe drumul lor, dintr-un loc de exil în altul – aşa cum murise şi tata, fără ca ea să-l mai poată revedea, iar la Londra domnea mai nou fratele ei, pe care ea aproape că nu-l cunoştea şi de la care chiar că nu avea ce să aştepte.

A ascultat cu atenție. Alături se auzeau trosnete şi clinchete, dar, când şi-a ţinut respiraţia ca să audă mai bine, n-a mai putut distinge nimic. Era linişte absolută.

— E cineva acolo?

Nu răspundea nimeni.

Undeva se afla un clopoţel. Când suna din el, îşi făcea apariţia cineva, aşa fusese întotdeauna, aşa se cuvenea, toată viaţa ei aşa fusese. Dar unde era clopoţelul ăsta?

Poate că avea să se schimbe curând totul. Dacă Gustav Adolf şi Frederic, adică bărbatul cu care era să se căsătorească şi cel cu care s-a căsătorit de fapt aveau să cadă de acord, atunci vor avea iarăşi petreceri la Praga, iar ei se vor putea întoarce în castelul semeţ, la sfârşitul iernii, când se va relua războiul. Fiindcă aşa era în fiecare an: când venea zăpada, războiul lua o pauză, iar când se întorceau păsările, apăreau florile şi se topea gheaţa de pe râuri, o lua şi războiul de la capăt.

Un bărbat se afla în încăpere.

Era ciudat – pe de-o parte, fiindcă nu sunase din clopoţel şi, pe de altă parte, fiindcă nu-l mai văzuse niciodată pe bărbatul ăsta. O clipă s-a întrebat dacă n-ar fi cazul să se teamă. Asasinii erau vicleni şi se puteau strecura oriunde, nicăieri nu erai în siguranţă. Dar bărbatul ăsta nu părea periculos,

s-a înclinat cuviincios şi apoi a spus ceva extrem de bizar pentru un criminal.

— A dispărut măgarul, doamnă.

— Ce măgar? Şi cine este domnul?

— Cine e măgarul?

— Nu, cine este domnul. Cine este… el.

L-a arătat cu degetul, dar idiotul nu pricepea.

— Cine eşti tu?

Omul a vorbit o vreme. Îi venea greu să-l înţeleagă, pentru că germana ei încă nu era prea grozavă, iar a lui era deosebit de grosolană. Abia treptat s-a dumirit ce voia el să-i explice, şi anume că e responsabil de grajduri şi că, de cum s-a întors, nebunul a luat măgarul. Măgarul şi pe Nele, şi pe ea a luat-o. Au plecat toţi trei.

— Doar un măgar? Celelalte animale au rămas aici?

El a răspuns, ea nu l-a înţeles, el a mai răspuns o dată şi ea a priceput că nu mai existau alte animale. Grajdul era acum gol. De aceea, i-a explicat bărbatul, a venit la ea, are nevoie de-o nouă însărcinare.

— Dar cum de s-a întors bufonul? Şi ce-i cu Maiestatea Sa? S-a întors şi Maiestatea sa?

— Doar Bufonul s-a întors, a spus bărbatul, care, din cauza grajdului gol, nu mai era responsabil de grajduri, şi apoi a plecat din nou, cu femeia şi cu măgarul. A lăsat scrisoarea acolo.

— O scrisoare? Dă-o încoace!

Bărbatul a băgat mâna în buzunarul drept de la pantaloni, apoi în stângul, s-a scărpinat, a băgat iar mâna în buzunarul drept şi a scos o hârtie împăturită.

— Îi pare tare rău de măgar, a spus el. Era un animal neobişnuit de inteligent, iar bufonul n-avea niciun drept să-l ia. A încercat să-l împiedice, dar tipul i-a jucat o festă foarte urâtă. E de-a dreptul penibil şi preferă să nu vorbească despre asta.

Liz a despăturit biletul. Era mototolit şi pătat, literele erau mâzgălite cu negru. Dar a recunoscut scrisul din prima.

În clipa în care doar cu o parte a minţii a citit deja textul, în grabă, i-a venit să rupă scrisoarea şi pur şi simplu să uite că a primit-o. Dar bineînţeles că nu mergea aşa. Şi-a adunat toate puterile, a strâns pumnii şi a citit.

II

Gustav Adolf n-avea dreptul să-l lase să aştepte. Nu doar fiindcă nu era politicos. Nu, efectiv nu avea voie. Nu erai liber să alegi cum te comporţi cu alte persoane regale, ci pentru asta existau reguli stricte. Coroana Sfântului Vaclav era mai veche decât Coroana Suediei, iar Boemia era o ţară mai veche şi mai bogată, prin urmare cel care domnea peste Boemia se bucura de un statut privilegiat faţă de regele Suediei – ca să nu mai spunem că un principe elector avea, de asemenea, rang regal, curtea palatină a pus la un moment dat să se emită un document în sensul acesta, e un fapt dovedit. E drept că acum împotriva lui exista acel ordin imperial de interdicţie, dar regele suedez declarase război împăratului care dăduse ordinul, iar Uniunea protestantă nu acceptase niciodată excluderea sa din colegiul electoral, de aceea regele Suediei trebuia să-l trateze ca pe un principe elector – ceea ce presupunea egalitate de rang în general, iar dacă luai în considerare vechimea familiei, atunci casa palatină era, fără îndoială, mai presus de familia Vasa. Oricum ai da-o, nu se cuvenea ca Gustav Adolf să-l lase să aştepte.

Pe rege îl durea capul. Respira greu. Nu era pregătit pentru mirosul din tabără. Ştia că nu te poţi aştepta la curăţenie, când mii de soldaţi, plus tot alaiul de vivandiere şi alţi civili însărcinaţi cu întreţinerea trupelor, se aşezau laolaltă într-un loc şi îşi amintea de mirosul propriei lui armate pe care o comandase la Praga, înainte ca ea să dispară, să se scurgă în pământ, să se risipească precum fumul, dar atunci nu fusese chiar aşa, una ca asta nu-şi închipuise. Duhoarea taberei se simţea încă înainte ca ea să se arate la orizont, era ca o boare de iuţeală şi amăreală care plutea peste peisajul depopulat.

— Doamne, cum pute! exclamase regele.

— Rău, răspunsese bufonul. Rău, rău, rău. Ar trebui să te speli, rege de-o iarnă.

Bucătarul şi cei patru soldaţi pe care Stările Generale olandeze se înduraseră în silă să i-i dea drept apărători au râs ca proştii, iar regele s-a gândit o clipă dacă o fi cazul să permită aşa ceva, însă la urma urmei pentru asta erau bufonii, aşa se cuvenea când erai rege. Lumea te trata cu respect, dar ăsta avea voie să spună orice.

— Auzi, cică regele să se spele! a zis bucătarul.

— Pe picioare, a strigat un soldat.

Monarhul s-a uitat la contele Hudenitz, care mergea călare alături de el, dar, fiindcă pe faţa acestuia nu se clintise niciun muşchi, s-a putut preface că nu aude.

— Şi după urechi, a spus alt soldat şi iar au râs toţi, mai puţin contele şi bufonul.

Regele nu ştia ce să facă. Corect ar fi fost să-l lovească pe neruşinat, dar nu se simţea bine, tuşea de mai multe zile şi ce-ar fi fost dacă omul ar fi ripostat? La urma urmei, soldatul era subordonatul Stărilor Generale, nu al lui. Pe de altă parte, nici nu se putea lăsa jignit de alţi oameni în afara bufonului său de curte.

Atunci, de pe culmea unui deal, au zărit tabăra, suveranul şi-a uitat furia şi nici soldaţii nu s-au mai gândit să-l ia peste picior. Se aşternea la picioarele lor ca un oraş alb, tremurând în vânt – un oraş printre casele căruia trecea o mişcare domoală, un du-te-vino, alunecând şi unduindu-se ca valul. Abia când te uitai mai bine vedeai că oraşul e alcătuit din corturi.

Miasma devenea tot mai puternică pe măsură ce se apropiau. Te usturau ochii, te înţepa în piept şi, dacă-ţi puneai un şal pe faţă, pătrundea prin ţesătură. Regele a mijit ochii, i se făcuse greaţă. Încerca să respire uşor, dar degeaba, nu scăpai de miros şi lui îi era tot mai greaţă. A observat că şi contele Hudenitz se simte tot aşa, iar soldaţii îşi duseseră şi ei mâinile la nas. Bucătarul se făcuse livid la faţă. Până şi bufonul îşi pierduse obişnuita lui expresie obraznică.

Pământul era răscolit, caii se afundau în el şi păşeau greu ca printr-o mlaştină adâncă. Mizeria maro-închis se îngrămădea la marginea drumului. Regele a încercat să-şi spună că nu e ceea ce presupunea el, însă ştia că tocmai asta este: excrementele a o sută de mii de oameni.

Nu doar asta puţea. Puţeau şi rănile infectate, sudoarea şi toate bolile pe care le cunoştea omul. Regele a clipit. I se părea că poţi vedea mirosul, de parcă ar pluti ca un abur gălbui şi otrăvit în aer.

— Încotro?

O duzină de cuirasieri le-a atinut calea – bărbaţi înalţi, ce păreau stăpâni pe situaţie şi purtau coifuri şi cuirase, aşa cum regele nu mai văzuse de când părăsise Praga. S-a uitat la contele Hudenitz. Contele Hudenitz s-a uitat la soldaţi. Soldaţii s-au uitat la rege. Cineva trebuia să vorbească, să-l anunţe.

— Maiestatea Sa de Boemia şi principe elector al Comitatului palatin, a spus până la urmă regele de unul singur. Pe drum către comandantul vostru

suprem.

— Unde-i Maiestatea Sa de Boemia? a întrebat unul dintre cuirasieri.

Vorbea în dialect saxon, iar regele şi-a amintit că de partea Suediei luptau puţini suedezi, cum şi în armata daneză nu prea erau danezi şi atunci, la Praga, nu fuseseră decât vreo câteva sute de cehi.

— Aici, a spus regele.

Cuirasierul l-a privit amuzat.

— Eu sunt, Maiestatea Sa. Eu sunt.

Şi ceilalţi cuirasieri râneau.

— Ce-i de râs? a întrebat regele. Avem o scrisoare de recomandare, o invitaţie din partea regelui Suediei. Du-mă imediat la el.

— Bine, bine, nicio grijă, a răspuns cuirasierul.

— Nu tolerez lipsa de respect, a zis regele.

— În regulă, a spus cuirasierul. Veniţi cu mine, Maiestate.

Apoi i-a condus, pe ocolite, în interiorul taberei. În timp ce duhoarea, deja atât de pestilenţială, încât ai fi crezut că nu există ceva mai rău, devenea tot mai puternică, au trecut pe lângă căruţele cu coviltir ale civililor. Osii rupte se înălţau peste tot, alandala, cai bolnavi zăceau Ia pământ, copii se jucau în mizerie, femei îşi alăptau pruncii sau spălau haine în ciubere cu apă maronie. Erau femei ce se dădeau soldaţilor pe bani, dar şi neveste, pe care unii mercenari le luau cu ei. Cine avea familie o lua la război, ce altceva era să facă?

Atunci regele a văzut ceva îngrozitor. S-a uitat într-acolo şi la început nu şi-a dat seama despre ce e vorba, de parcă acel lucru se împotrivea, dar, dacă te uitai mai mult, prindea contur şi pricepeai. Repede, şi-a mutat privirea în altă parte. Lângă el, l-a auzit gemând pe contele Hudenitz.

Erau copii morţi. Niciunul mai mare de cinci ani, majoritatea sub un an. Zăceau acolo grămadă, decoloraţi, copii cu părul blond, şaten, roşcat, şi, dacă te uitai mai atent, vedeai că unii au ochii deschişi, erau vreo patruzeci de copii sau chiar mai mulţi şi în jurul lor aerul se înnegrise de muşte. Când au trecut mai departe, regele a simţit nevoia să întoarcă capul, pentru că, deşi nu voia să vadă aşa ceva, totuşi voia, însă a reuşit să se abţină.

Acum se aflau deja în interiorul taberei, la soldaţi. Peste tot erau corturi, unul lângă altul, iar bărbaţii stăteau în jurul focului, frigeau carne, jucau cărţi, dormeau pe jos, beau. Totul ar fi fost cât se poate de normal, dacă n-ai fi văzut atâţia bolnavi: bolnavi în noroi, bolnavi pe saci de paie, bolnavi în

căruţe – nu doar răniţi, ci bărbaţi cu abcese, cu bube pe faţă, bărbaţi cu ochii lăcrimând şi cu balele curgându-le din gură. Mulţi zăceau nemişcaţi şi contorsionaţi la pământ şi n-ai fi putut spune dacă muriseră deja sau erau pe moarte.

Duhoarea era aproape insuportabilă. Regele şi însoţitorii săi se ţineau de nas; toţi încercau să nu respire, doar când nu mai puteau trăgeau repede o gură de aer. Monarhului i se făcuse iar greaţă, s-a străduit din răsputeri să se abţină, dar i s-a făcut şi mai greaţă şi a fost nevoit să vomite de pe cal. Imediat contele Hudenitz, bucătarul şi unul dintre soldaţii olandezi au păţit la fel.

— Gata? a întrebat cuirasierul.

— Vrei să spui, „gata, Maiestatea Voastră", a spus bufonul.

— Maiestatea Voastră, a zis cuirasierul.

— E gata, a spus bufonul.

Când au plecat mai departe, regele a închis ochii. Asta l-a ajutat un pic pentru că, într-adevăr, duhoarea se mai ducea când nu vedeai nimic. Dar tot simţeai destule mirosuri. A auzit cum cineva spune ceva, apoi a auzit strigăte, după care a auzit râsete din toate părţile. Dar nu-i păsa, n-aveau decât să-şi bată joc de el. Nu-şi dorea decât să nu mai fie nevoit să suporte miasma asta.

Astfel a fost adus, cu ochii închişi, în centrul taberei, la cortul regal supravegheat de o duzină de suedezi în armură completă, garda de corp a regelui, care se afla acolo pentru a alunga soldaţii nemulţumiţi. Coroana suedeză întârzia mereu cu plata soldei. Chiar şi atunci când câştigai toate bătăliile şi luai tot ce avea de oferit regiunea respectivă, războiul tot nu era o afacere rentabilă.

— Aduc un rege, a spus cuirasierul care-i conducea.

Străjerii au izbucnit în râs.

Regele a auzit cum îi pufneşte râsul şi pe propriii soldaţi.

— Conte Hudenitz! i s-a adresat el pe un ton sever, de comandă. Să înceteze o dată comportamentul ăsta insolent!

— La ordin, Maiestatea Voastră! a murmurat contele şi, foarte ciudat, a avut efect şi troglodiţii şi-au ţinut gura.

Regele a descălecat. Era ameţit, s-a aplecat în faţă şi a tuşit o vreme. Unul dintre străjeri a dat la o parte uşa cortului şi regele a intrat, împreună cu însoţitorii săi.

Asta se întâmplase în urmă cu o veşnicie. De două ore, poate de trei, aşteptau aici, pe nişte băncuţe joase, fără spătar, şi regele deja nu mai ştia cum să treacă în continuare cu vederea faptul că era lăsat aici să aştepte. Dar trebuia neapărat să-l treacă cu vederea, când de fapt ar fi trebuit să se ridice şi să plece. Însă nimeni în afară de suedezul ăsta nu putea să-l aducă înapoi la Praga. Oare toate astea se întâmplau fiindcă individul ar fi vrut să se însoare cu Liz? Scrisese zeci de scrisori, cu nenumărate jurăminte de dragoste, îi trimisese în repetate rânduri portretul, dar ea nu l-a vrut. Sigur ăsta era motivul. Asta era răzbunarea lui meschină în sfârşit, poate că acum îşi potolise deja dorinţa de revanşă. Poate că ăsta era un semn bun. Era posibil ca aşteptarea să-i dea de înţeles că Gustav Adolf avea de gând să-l ajute. S-a frecat la ochi. Ca de obicei când era emoţionat, îşi simţea mâinile fără vlagă şi la stomac avea arsuri pe care nu le putea alina niciun ceai. Atunci, în timpul luptelor de la Praga, fuseseră atât de puternice, încât a trebuit să se retragă de pe câmpul de bătălie din cauza colicilor. Acasă, înconjurat de servitori şi curteni, aşteptând izbăvirea, a trăit cele mai rele clipe ale vieţii lui; doar că tot ce avea să urmeze, fiecare moment, fiecare oră, a fost mult mai rău.

S-a auzit gemând. Vântul de deasupra lor făcea să trosnească pereţii cortului, iar afară se auzeau voci de bărbaţi. Undeva ţipa cineva, fie un rănit, fie un bărbat care murea de ciumă. În toate taberele militare existau bolnavi de ciumă, dar nimeni nu vorbea despre asta fiindcă nimeni n-avea chef să se gândească la aşa ceva şi, oricum, nu se putea face nimic.

— Tyll, a spus suveranul.

— Rege? a răspuns bufonul.

— Fă ceva!

— Te plictiseşti?

Monarhul n-a zis nimic.

— Pentru că te lasă să aştepţi atâta, pentru că te tratează ca pe gunoierul lui, ca pe frizer, ca pe ăla care-i curăţă closetul, de-aia te plictiseşti, iar eu ar trebui să te distrez, nu-i aşa?

Regele tăcea.

— O fac cu plăcere, s-a înclinat bufonul. Uită-te în ochii mei!

Ezitând, suveranul s-a uitat la el. Buzele ţuguiate, bărbia ascuţită, tunica bălţată, tichia din piele de viţel; odată îl întrebase de ce poartă costumul

ăsta, dacă vrea să se deghizeze în animal, la care bufonul îi răspunsese: „O, nu. În om“.

Apoi a făcut ce i s-a spus şi l-a privit în ochi. Clipea. Era neplăcut, fiindcă nu era obişnuit să suporte privirea altui om. Dar prefera să facă orice altceva decât să vorbească despre suedezul care-l lăsa să aştepte şi, la urma urmei, îl rugase pe Tyll să-l distreze, iar acum era şi puţin curios să vadă cu ce găselniţă avea să se prezinte bufonul. Şi-a ţinut în frâu dorinţa de a închide ochii şi l-a privit pe măscărici.

I-a venit în minte pânza albă. Atârna la el, în sala tronului, şi la început îi făcuse mare plăcere.

— Spune-le oamenilor că proştii nu văd imaginea, spune-le că doar cei de neam ales o văd, spune-le toate astea şi o să trăieşti o minune!

Mureai de râs când îi vedeai pe oaspeţi cum se prefac, cum se uită ca nişte cunoscători la tabloul alb şi dau din cap. Bineînţeles că n-a zis niciunul că vede de-adevăratelea un tablou, nu era nimeni atât de fraier, şi aproape tuturor le era clar că nu-i decât o pânză albă. Dar, în primul rând, nu erau chiar foarte siguri că nu e vreo vrăjitorie la mijloc şi, în al doilea rând, nu ştiau dacă Liz şi cu el nu cumva cred în existenţa tabloului – şi să fii bănuit de un rege că eşti idiot sau de neam prost era, în definitiv, la fel de rău ca a fi idiot sau de neam prost.

Nici măcar Liz n-a spus nimic. Până şi ea, soţia lui minunată, frumoasă, dar nu întotdeauna foarte deşteaptă, privise tabloul şi tăcuse. Nici ea nu era foarte sigură, bineînţeles că nu, era doar o femeie.

El voise să aducă vorba. Liz, ar fi vrut să-i zică, lasă prostiile, nu te mai preface! Dar, deodată, îşi pierduse curajul. Fiindcă, dacă şi ea credea, măcar un pic, dacă îşi închipuia că pânza e fermecată, atunci ce-avea să creadă despre el?

Şi dacă avea să le spună celorlalţi? Dacă zicea, de exemplu, „Maiestatea Sa, soţul meu, regele, nu vede nimic în tablou“, atunci el cum ar fi ieşit din treaba asta? Statutul lui era fragil, era un rege fără ţară, un surghiunit, dependent întru totul de ceea ce se credea despre el. Ce să facă, aşadar, dacă se ducea vorba că are în sala tronului un tablou magic, pe care doar cei de neam îl pot vedea, însă el nu? Bineînţeles că nu era nicio imagine acolo, fusese doar o glumă a bufonului, dar acum, când pânza atârna pe perete, dezvoltase o putere proprie şi regele observase cu spaimă că nu poate nici s-o dea jos, nici să spună ceva despre ea – nu putea afirma că vede un tablou

acolo unde nu era niciunul, căci o cale mai sigură de-a pica de prostănac nu exista, dar nici nu putea spune că pânza e albă pentru că, în cazul în care alţii credeau că acolo atârnă un tablou fermecat, a cărui putere îi dă de gol pe proşti şi pe cei de obârşie modestă, ar fi fost de-ajuns ca să-l facă, de râs. Nu putea să vorbească despre asta nici măcar cu biata lui soţie, drăgălaşă şi mărginită. Era al naibii de încurcată treaba. Şi numai bufonul îi făcuse figura.

Acum oare de când se holba bufonul la el? Se întreba ce are de gând individul. Tyll avea ochii de un albastru pur. Erau foarte deschişi la culoare, aproape apoşi, păreau să emane o lumină slabă, iar în mijlocul globului ocular era o gaură. Dincolo de ea era… Da, ce era? Dincolo de ea era Tyll. Era sufletul bufonului, ceea ce era el, de fapt.

Şi iarăşi, deşi ar fi vrut să închidă ochii, suveranul a rezistat totuşi privirii. Şi-a dat seama că ceea ce se petrecea de o parte era valabil şi de cealaltă parte: Aşa cum el se uita în interiorul bufonului, şi acesta privea în interiorul lui.

De-a dreptul deplasat, i-a venit în minte clipa în care a privit-o pe soţia lui pentru prima dată în ochi, în seara de după cununie. Ce timidă fusese, ce temătoare, îşi pusese mâinile scut în faţa corsetului, pe care el tocmai voia să-l descheie, dar ea atunci şi-a ridicat privirea şi el i-a văzut chipul în lumina lumânărilor, pentru prima oară de-aproape, moment în care a intuit ce înseamnă cu adevărat să te uneşti cu alt om. Dar, când a întins mâinile ca s-o tragă spre el, a dat peste carafa cu apă de trandafiri de pe noptieră şi clinchetul cioburilor a rupt vraja. Balta de pe parchetul de abanos o vedea şi-acum în faţa ochilor, iar pe ea pluteau, ca nişte bărcuţe, petalele de trandafir. Cinci petale. Îşi amintea perfect.

După aceea, ea începuse să plângă. Era evident că nu-i explicase nimeni ce trebuia să se întâmple în noaptea nunţii, aşa că o lăsase în pace – fiindcă, deşi un rege trebuie să fie puternic, el fusese mai întotdeauna blând – şi adormiseră unul lângă altul, ca fraţii.

Mai târziu, într-un alt dormitor, acasă, la Heidelberg, se sfatuiseră cu privire la marea decizie. Noapte de noapte, iar şi iar, ea şovăise, după obiceiul femeilor, şi încercase să-l facă să se răzgândească, la care el îi tot explicase mereu că nimeni nu primeşte o asemenea ofertă fără să fie voinţa lui Dumnezeu la mijloc şi că, în cazul acesta, trebuie să-ţi accepţi destinul. Dar împăratul, strigase ea de fiecare dată, ce ne facem cu furia lui, nimeni

nu se ridică împotriva împăratului, iar el îi explicase cu răbdare ce-i demonstraseră foarte convingător juriştii lui, şi anume că a accepta Coroana Boemiei nu afectează în niciun fel pacea imperiului, din moment ce Boemia nu face parte din imperiu.

Şi astfel a convins-o în sfârşit, aşa cum îi convinsese pe toţi ceilalţi. I-a explicat că tronul Boemiei i se cuvine aceluia pe care Stările Boemiei îl vor drept rege, motiv pentru care au părăsit Heidelbergul şi s-au mutat la Praga.

Niciodată n-avea să uite ziua încoronării, măreaţa catedrală şi corul imens. Până astăzi răsună în el o voce interioară:

„De-acum eşti rege, Fritz. Eşti unul dintre cei mari“.

— Nu închide ochii, a spus bufonul.

— Nu-i închid, s-a supus suveranul.

— Stai liniştit, a mai zis bufonul şi regele s-a întrebat dacă ar trebui să îngăduie aşa ceva. Orice s-ar spune despre libertatea nebunului, de data asta bufonul lui mergea cam prea departe.

— Ia zi, care-i de fapt treaba cu măgarul? a întrebat el ca să-l necăjească pe bufon. Ştie, până la urmă, să facă ceva?

— În curând o să ţină predici ca un popă, răspuns bufonul.

— Şi ce spune? a continuat monarhul. Ce ştie să facă deja?

În urmă cu două luni, vorbise în prezenţa bufonului despre păsările fantastice din Orient, care puteau să rostească propoziţii întregi, de ai fi zis că-s oameni. Citise despre asta în cartea lui Athanasius Kircher, care se ocupa de animalele lăsate de Dumnezeu pe pământ, şi de atunci gândul la păsările vorbitoare nu-i mai dădea pace.

Dar bufonul spusese că nu-i mare scofală să înveţi o pasăre să vorbească. Dacă eşti un pic dibace, poţi să faci orice animal să trăncănească. Animalele sunt mai deştepte decât oamenii, de aceea sunt tăcute, au grijă să nu dea de necaz din cauza oricărei prostii. Însă de îndată ce-i dai motive serioase să rupă tăcerea, animalul devine vorbăreţ, asta se poate demonstra oricând, în schimbul unei mâncări gustoase.

— Mâncare gustoasă?

— Nu pentru el însuşi, a zis bufonul, ci pentru animal. Aşa se face, bagi mâncare într-o carte şi i-o pui animalului dinainte, de mai multe ori, cu răbdare şi fermitate. De lăcomie, o să răsfoiască paginile şi astfel o să-nveţe tot mai mult din limbajul omului, după două luni se văd deja rezultate.

— Cu ce animal?

— Se poate face asta cu orice animal. Doar să nu fie foarte mic, că nu-i auzi vocea. Cu viermii nu ajungi prea departe. Nici insectele nu-s bune, zboară mereu până să termine o propoziţie. Pisicile au mania contrazicerii, iar păsări colorate din Orient, aşa cum le descrie înţeleptul domn iezuit, nu există pe-aici. Rămân, aşadar, câinii, caii şi măgarii.

— Nu mai avem niciun cal, iar câinele a fugit.

— Nu-i nicio pagubă. Dar avem măgarul din grajd. Am nevoie de un an şi pot să-l…

— Două luni!

— E prea puţin.

Cu o undă de ironie în glas, regele i-a amintit bufonului că el însuşi tocmai vorbise despre un interval de două luni. Asta e timpul pe care i-l acordă, nu mai mult, şi, dacă în două luni nu se vede niciun rezultat, atunci să se aştepte la o mamă de bătaie de proporţii biblice.

— Dar am nevoie de mâncare, s-o pun în carte, a răspuns bufonul aproape smerit. Şi nu puţină.

Regele ştia, ce-i drept, că aveau mereu prea puţină mâncare. Dar privise blestemata de pânză albă de pe perete şi-i promisese bufonului – care îi ocupa de la un timp gândurile mai mult decât ar fi fost rezonabil – că o să-i dea cât de multă mâncare îi trebuie pentru a-şi pune în aplicare planul, cu condiţia ca măgarul să vorbească peste două luni. Îl încerca o bucurie vicleană, gândindu-se la ce avea să urmeze.

Într-adevăr, bufonul păstrase aparenţele. În fiecare zi dispărea în grajd, înarmat cu ovăz, unt, un castron cu terci îndulcit cu miere şi cu o carte. Odată, pe rege l-a copleşit curiozitatea şi, trecând peste orice regulă de bună-cuviinţă, s-a dus să vadă ce se-ntâmplă şi l-a găsit stând pe jos, cu cartea deschisă pe genunchi, în timp ce, lângă el, măgarul se uita cuminte în gol.

— Se fac progrese importante, a explicat de-ndată bufonul, deja a învăţat pe *I* şi pe *A*, iar poimâine ne putem aştepta la sunetul următor.

Apoi a izbucnit într-un râs behăit, iar regele, care acum se ruşina de interesul pe care-l arăta faţă de această prostie, s-a retras fără nicio vorbă, ca să se dedice treburilor statului, ceea ce în trista realitate însemna că adresase din nou o rugăminte cumnatului său din Anglia, în care cerea ajutor militar, şi alta către Stările Generale olandeze, în care cerea bani, ca de obicei fără speranţă.

— Şi ce spune acum măgarul? a repetat întrebarea monarhul, în timp ce-l privea pe bufon în ochi. Ce ştie deja să spună?

— Măgarul vorbeşte bine, dar fără sens. Nu ştie prea multe, nu cunoaşte lumea, dă-i un pic de răgaz.

— Nici o zi în plus faţă de ce ne-a fost vorba!

Bufonul a chicotit.

— În ochi, rege, priveşte-mă-n ochi şi acum spune tuturor ce vezi!

Suveranul şi-a dres glasul ca să răspundă, dar îi venea greu să vorbească. Deodată, s-a făcut întuneric, forme şi culori se adunau laolaltă, iar el se vedea din nou stând în faţa familiei engleze: palidul Iacob, temutul său socru, soacra daneză Anna, ţeapănă de atâta orgoliu, şi mireasa lui, pe care nici nu îndrăznea s-o privească. Apoi totul a început să se învârtească şi să se clatine tot mai tare, după care lucrurile s-au mai potolit, dar el nu mai ştia unde se află.

Îi venea să tuşească şi, când a putut trage iar aer în piept, a constatat că e întins pe jos. În jurul lui stăteau mai mulţi bărbaţi. Îi vedea ca prin ceaţă. Deasupra lor era ceva alb, o pânză susţinută de nişte pari forma acoperişul cortului, care tremura uşor în bătaia vântului. Acum îl recunoştea pe contele Hudenitz: îşi ţinea pălăria cu pene strânsă la piept şi avea fruntea încreţită de îngrijorare; alături de el stătea bufonul, lângă bufon bucătarul, mai încolo unul dintre soldaţi şi lângă acesta, un tip în uniformă suedeză, care rânjea. Oare leşinase?

Regele a întins mâna, contele Hudenitz l-a apucat şi l-a ajutat să se ridice. S-a clătinat, picioarele i s-au înmuiat din nou, bucătarul l-a susţinut din partea cealaltă, până când a reuşit să se ţină pe picioare. Da, leşinase. În cel mai nepotrivit moment, în cortul lui Gustav Adolf, pe care trebuia să-l convingă prin forţă şi viclenie că destinele lor erau legate, tocmai atunci i se făcuse rău ca unei femei pe care o strângea corsetul.

— Domnii mei! s-a auzit spunând. Aplaudaţi-l pe bufon!

A observat că are cămaşa murdară pe piept, la fel şi gulerul, jacheta şi însemnele de pe piept. Se şi murdărise?

— Aplauze pentru Tyll Ulenspiegel! a strigat el. Ce truc minunat!

L-a apucat pe bufon de ureche şi a simţit că pune mâna pe ceva moale, lunguieţ şi neplăcut, aşa că i-a dat drumul.

— Dar ai grijă să nu te dăm pe mâna iezuiţilor, a continuat, că seamănă a vrăjitorie ce-ai făcut. Ce truc!

Bufonul tăcea şi zâmbea strâmb. Ca întotdeauna, monarhul nu-i putea desluşi expresia.

— E un magician bufonul meu. Aduceţi apă şi curăţaţi-mi haina, nu staţi şi vă uitaţi! a râs monarhul chinuit.

Contele Hudenitz îşi făcea de lucru cu o cârpă pe la cămaşa lui. În timp ce ştergea şi freca, se apropiase deja prea mult cu faţa lui ridată de faţa regelui.

— Trebuie să ai grijă cu tipul ăsta, a strigat suveranul. Curăţă mai repede, Hudenitz! Da, trebuie să ai grijă! Nici nu s-a uitat bine în ochii mei, că am şi leşinat. Ce magician, ce truc!

— Ai căzut pur şi simplu, a spus bufonul.

— Trebuie să mă înveţi şi pe mine trucul ăsta! a strigat regele. Chiar aşa, când o să înveţe şi măgarul să vorbească, vreau să învăţ şi eu trucul.

— Înveţi un măgar să vorbească? a întrebat unul dintre olandezi.

— Dacă unul ca tine vorbeşte şi dacă şi prostovanul de rege vorbeşte întruna, atunci de ce n-ar vorbi şi un măgar?

Monarhul i-ar fi ars o palmă, dar se simţea prea slăbit, aşa că a râs şi el alături de soldaţi, iar atunci l-a apucat iar ameţeala. Bucătarul l-a ținut să nu cadă.

Şi chiar în acest moment cu totul nepotrivit cineva a dat la o parte foaia de cort care despărţea încăperea de cea alăturată, de unde a apărut un bărbat îmbrăcat în veşmintele roşii ale majordomilor, care l-a măsurat pe rege cu o privire condescendentă şi curioasă.

— Maiestatea Sa vă pofteşte.

— În sfârşit! a spus suveranul.

— Cum? a întrebat maestrul de ceremonii. Ce-a fost asta?

— Era şi timpul! a răspuns regele.

— Nu se vorbeşte aşa în anticamera Maiestăţii Sale.

— Creatura asta să nu mi se adreseze!

Regele l-a dat la o parte şi a păşit apăsat în camera de alături.

A văzut o măsuţă pentru jucat cărţi, un pat nefacut, oase cu resturi de carne pe ele şi mere mâncate pe jumătate împrăştiate pe jos. A văzut un bărbat scund şi rotofei, cu un cap rotund, nas borcănat, burtă rotundă, cu barbă scurtă ţepoasă, păr rar şi ochişori mici, vicleni. S-a şi îndreptat spre rege, l-a înhăţat cu o mână de braţ şi cu cealaltă l-a lovit atât de puternic în piept, încât ar fi căzut dacă bărbatul nu l-ar fi tras spre el şi l-ar fi îmbrăţişat.

— Prieten drag, a spus el. Vechi prieten bun şi drag!

— Frate, a gâfâit regele.

Gustav Adolf mirosea puternic şi avea o forţă uimitoare. Acum l-a împins pe suveran şi s-a uitat la el mai de departe.

— Mă bucur că ne cunoaştem în sfârşit, iubite frate, a început monarhul.

A văzut că lui Gustav Adolf nu-i place adresarea şi asta îi întărea temerile: Suedezul nu-l privea ca pe un egal.

— După atâţia ani, a repetat regele cât de demn a putut, după toate scrisorile şi toate mesajele, în sfârşit faţă către faţă.

— Şi eu mă bucur, a spus Gustav Adolf. Ce mai faci, cum îţi merge? Cum stai cu banii? Ai ce mânca?

Regele a avut nevoie de un moment ca să-şi dea seama că era tutuit. Oare chiar aşa era? Cauza nu putea fi decât germana proastă a individului. Sau poate că era o ciudăţenie suedeză.

— Grija faţă de creştinătate e o povară grea pe umerii mei, a răspuns suveranul. Ca şi pe…

A înghiţit în sec.

— Ca şi pe ai tăi.

— Da, aşa e, a spus Gustav Adolf. Vrei să bei ceva?

Regele a şovăit. Numai gândul la vin îi făcea greaţă, dar pesemne că nu era înţelept să refuze.

— Aşa-i bine! a strigat Gustav Adolf, a ridicat pumnul şi, în timp ce monarhul spera că nu-l va mai simţi şi de data asta, i-a tras una cu toată forţa.

Suveranului i s-a tăiat respiraţia. Gustav Adolf i-a întins un pahar. L-a luat şi a băut. Vinul avea un gust oribil.

— E un vin prost, a comentat Gustav Adolf. Îl avem dintr-o pivniţă oarecare, nu putem face nazuri, aşa-i la război.

— Cred că s-a acrit, a zis şi monarhul.

— Mai bine acru decât deloc, a spus Gustav Adolf. Ce vrei, prietene, ce te-aduce pe-aici?

Regele s-a uitat la faţa rotundă, bărboasă şi şireată. Vasăzică ăsta era salvatorul creştinătăţii protestante, marea speranţă. Şi totuşi, cândva fusese el însuşi acest salvator, oare cum se făcea că acum era grăsanul ăsta cu resturi de mâncare în barbă?

— Câştigăm, a explicat Gustav Adolf. De-aia eşti aici? Fiindcă îi învingem cu orice ocazie? I-am învins sus, în nord, apoi în ofensivă şi, în fine, în Bavaria. De fiecare dată i-am învins, pentru că sunt slabi şi dezorganizaţi. Pentru că nu ştiu să facă instrucţie cu oamenii. Dar eu ştiu. Cum e cu oamenii tăi, vreau să spun, cum era când aveai oameni, ţineau la tine soldaţii tăi, acolo, la Praga, înainte să-i omoare împăratul? Chiar ieri i-am rupt urechile unuia care voia să dezerteze cu banii.

Regele a râs încurcat.

— Pe bune. Aşa am făcut, nu-i greu. Îl apuci, pe urmă tragi, dup-aia se duce vorba. Soldaţilor li se pare amuzant fiindcă a păţit-o altul, dar totodată se feresc de-acum încolo să încerce şi ei ceva asemănător. Nu prea am suedezi cu mine, majoritatea celor de-aici sunt germani, sunt şi câţiva finlandezi, în plus scoţieni, irlandezi şi mai ştiu eu ce. Toţi mă iubesc, de-aia câştigăm. Vrei să vii şi tu cu mine? De-aia eşti aici?

Suveranul şi-a dres glasul.

— Praga.

— Ce-i cu Praga? Hai, mai bea!

Regele s-a uitat scârbit în pahar.

— Am nevoie de sprijinul tău, frate. Dă-mi trupe, şi Praga se va preda.

— N-am nevoie de Praga.

— Vechea reşedinţă imperială, recâştigată pentru dreapta credinţă. Ar fi un semn măreţ!

— N-am nevoie de semne. Mereu am avut semne măreţe, cuvinte mari, cărţi bune şi cântece frumoase noi, protestanţii, dar pe câmpul de luptă am mâncat bătaie şi s-a ales praful. Am nevoie de victorii. Trebuie să-l bat pe Wallenstein. L-ai întâlnit vreodată, îl cunoşti?

Suveranul a dat din cap că nu.

— Am nevoie de relatări. Mă gândesc mereu la el, uneori îl visez. Gustav Adolf s-a dus în partea cealaltă a cortului, s-a aplecat, a scotocit într-o ladă şi a scos o figurină de ceară. Aşa arată! Ducele de Friedland, ăsta-i, mă uit mereu la el şi mă gândesc: O să te înving, eşti viclean, dar eu sunt şi mai viclean, eşti puternic, dar eu sunt şi mai puternic, trupele tale te iubesc, dar trupele mele mă iubesc şi mai mult, tu-l ai pe dracul de partea ta, dar eu îl am pe Dumnezeu. În fiecare zi îi spun asta. Uneori îmi răspunde.

— Răspunde?

— Are puteri demonice. Bineînţeles că răspunde, a arătat Gustav Adolf, cu o mină brusc încruntată, spre faţa albicioasă a figurinei de ceară. Atunci îşi mişcă gura şi mă ia peste picior. Are o voce slabă, fiindcă e mic, dar eu înţeleg tot ce spune. Mă face suedez tâmpit, hahaleră suedeză, dobitoc gotic şi zice că nu ştiu să citesc. Ba ştiu să citesc! Vrei să-ţi arăt? Citesc în trei limbi. O să-l înving pe porcul ăsta. Îi rup urechile. Îi tai degetele. Şi-i dau foc.

— Războiul ăsta a început la Praga, a spus regele. Doar dacă…

— Nicio Praga, a răspuns Gustav Adolf. E hotărât, nu mai vorbim despre asta.

S-a aşezat pe un scaun, a sorbit din pahar şi l-a privit pe rege cu ochi umezi, strălucitori.

— În schimb, Palatinatul… a continuat.

— Ce-i cu Palatinatul?

— Trebuie să ţi-l iei înapoi.

Monarhului i-au trebuit câteva clipe ca să priceapă ce-a auzit.

— Iubite frate, mă ajutaţi să-mi recapăt ţara de obârşie?

— Trupele spaniole în Palatinat, asta-i prea de tot, trebuie să dispară. Ori le retrage Wallenstein, ori le omor eu. Să nu şi-o ia în cap, or fi având ei careurile lor invincibile, dar ştii ceva? Nu-s chiar aşa de invincibile careurile alea, iar eu o să câştig.

— Iubite frate! i-a întins suveranul mâna lui Gustav Adolf.

Acesta s-a ridicat imediat şi i-a strâns degetele atât de tare, că regele şi-a reţinut cu greu un ţipăt. Gustav Adolf i-a pus mâna pe umăr, l-a tras către el şi s-au îmbrăţişat Şi s-au îmbrăţişat atât de îndelung, încât acum, că îmbrăţişarea dura deja de atâta vreme, suveranului îi cam trecuseră emoţia şi entuziasmul. În sfârşit, Gustav Adolf i-a dat drumul şi a început să se plimbe de colo-colo prin cort.

— După ce se topeşte zăpada, luăm Bavaria cu asalt şi năvălim în acelaşi timp de sus, atacăm în cleşte ca să-i băgăm la înghesuială. Apoi pornim ofensiva către Heidelberg şi-i dăm afară. Dacă totul merge bine, n-avem nevoie nici măcar de-o bătălie mare şi gata, am şi obţinut Palatinatul Elector, pe care ţi-l dau apoi ca feudă, şi-atunci împăratul o-ncurcă rău.

— Ca feudă?

— Da. Păi, cum altfel?

— Vreţi să-mi daţi Palatinatul ca feudă? Propria mea ţară, moştenită din strămoşi?

— Da.

— Nu se poate.

— Ba sigur că se poate.

— Dar Palatinatul nu vă aparţine.

— Dacă-l cuceresc, îmi aparţine.

— Credeam că aţi intrat în imperiu ca să luptaţi pentru Dumnezeu şi pentru credinţă!

— Hai că-ţi trag una acuşi, sigur că asta am făcut! Dar tu ce crezi, tu, şoarece, tu, pietricică măruntă, boul bălţii! Dar vreau să mă aleg şi eu cu ceva din asta. Dacă-ţi dau pur şi simplu Palatinatul pe tavă, eu ce obţin?

— Vreţi bani?

— Vreau şi bani, dar nu vreau numai bani.

— Vă aduc sprijinul Angliei.

— Te bazezi pe nevastă-ta? Nu ţi-a folosit la nimic pân-acum. Te-au lăsat baltă. Mă crezi prost? Arăt eu ca unul care-şi închipuie că acuşi dau fuga englezii, numai fiindcă-i chemi tu?

— Dacă-mi recapăt Palatinatul Elector, voi fi din nou capul fracţiunii protestante din imperiu şi atunci o să vină.

— Tu n-o să mai fii niciodată niciun fel de cap.

— Cum puteţi să…

— Calmează-te, băiete, ascultă. Ai jucat cu miză mare, ceea ce e foarte bine, îmi place. Dar ai pierdut şi, printre altele, ai declanşat şi războiul ăsta minunat. Se mai întâmplă. Unii joacă cu miză mare şi câştigă. Eu, de exemplu. O ţară mică, cu armată mică, iar dincolo, în imperiu, cauza protestantă părea pierdută. Şi crezi că m-a sfătuit cineva să mizez totul pe-o carte, să strâng armata şi să năvălesc în Germania? Toţi m-au sfătuit să n-o fac. Lasă-te păgubaş, n-ai sorţi de izbândă, dar eu am făcut-o şi am câştigat şi curând voi intra în Viena, unde o să-i rup urechile lui Wallenstein, iar împăratul o să îngenuncheze în faţa mea şi eu o să-i zic: „Mai vrei să fii împărat? Atunci, fă ce-ţi spune Gustav Adolf!” Dar ar fi putut să iasă şi altfel. Puteam să fiu mort acum. Sau să plâng într-o barcă şi să vâslesc înapoi, pe Marea Baltică. Nu-i suficient să fii om dintr-o bucată, puternic, deştept şi fără frică, fiindcă şi-aşa poţi pierde. La fel cum poţi să fii unul ca tine şi să câştigi. Totu-i posibil. Eu am îndrăznit şi-am câştigat, tu ai

îndrăznit şi-ai pierdut. Şi-atunci? Ce-ar fi trebuit să faci? Da, ai fi putut să te spânzuri, dar asta nu-i pentru oricine şi, la urma urmei, e şi păcat. De aceea eşti încă aici. Fiindcă trebuie să faci şi tu ceva. Aşa că scrii scrisori cu rugăminţi şi emiţi pretenţii, vii în audienţe, vorbeşti, negociezi, de parcă ar mai fi ceva de capul tău, doar că nu mai e nimic! Anglia nu-ţi trimite trupe. Uniunea nu-ţi sare în ajutor. Fraţii tăi din imperiu s-au lepădat de tine. Un singur om poate să-ţi dea înapoi Palatinatul şi ăla sunt eu. Şi ţi-l dau ca feudă. Dacă îngenunchezi în faţa mea şi-mi juri loialitate ca vasal. Deci, Frederic? Cum facem?

Gustav Adolf şi-a încrucişat braţele şi l-a privit în ochi. Barba lui ţepoasă tremura. Pieptul i se mişca regulat, regele îi auzea respiraţia.

— Am nevoie de timp de gândire, a rostit cu greu acesta din urmă

Gustav Adolf a izbucnit în râs.

— Doar nu vă aşteptaţi…

Suveranul şi-a dres glasul, nu ştia cum să continue fraza, şi-a frecat fruntea, s-a concentrat să nu cumva să-şi piardă iar cunoştinţa, nu acum, în niciun caz acum, şi a luat-o de la capăt:

— Doar nu vă aşteptaţi să iau o asemenea decizie fără să…

— Ba chiar asta aştept. Când mi-am convocat generalii să se implice în război pe viaţă şi pe moarte, crezi că am întors chestiunea pe toate părţile la infinit? Crezi că m-am consultat cu soţia? Crezi că mai întâi m-am rugat? Mi-am spus că acum hotărăsc şi atunci m-am şi hotărât, iar imediat după aceea nici nu mai ştiam motivele, dar nici nu mai contau, fiindcă hotărârea fusese luată. Şi generalii stăteau deja în faţa mea, la ordine, şi strigau „Vivat“, iar eu am zis: „Sunt leul de la miazănoapte!” Aşa mi-a venit.

Şi-a atins fruntea cu degetele.

Chestiile astea, a continuat, îţi vin pur şi simplu. Nu mă gândesc la nimic şi deodată apare ideea. Leul de la miazănoapte! Eu sunt ăla. Deci acceptă oferta leului sau refuz-o, dar nu-mi pierde timpul.

— Familia mea domneşte în Palatinatul Elector şi este subordonată direct împăratului de când…

— Şi tu crezi că nu poţi fi primul din familia ta care să primească Palatinatul ca feudă din mâna suedezului. Dar o să vezi că nu-s băiat rău. Îţi pun biruri uşoare şi, dacă n-ai chef să vii în Suedia de ziua mea, îţi trimiţi cancelarul. Nu-ţi fac nimic. Hai, bate palma, nu fi ciubotă!

— Ciubotă?

Regele nu era sigur că a auzit bine. Oare unde învăţase omul ăsta germană?

Gustav Adolf a întins braţul şi şi-a fluturat mâna mică și cărnoasă în faţa lui. Nu trebuia decât s-o apuce şi ar fi revăzut castelul din Heidelberg, dealurile şi, râul, razele timide ale soarelui care se strecurau printre iederă şi luminau colonadele, ar fi revăzut sălile în care a copilărit. Iar Liz ar fi putut să trăiască din nou cum se cuvine, cu suficiente cameriste, cu veşminte moi, de in şi mătase, cu lumânări de ceară, care nu se stingeau aşa de uşor şi cu oameni supuşi, care ştiau cum să se adreseze unei maiestăţi regale. Ar fi putut să se întoarcă. Ar fi fost totul ca înainte.

— Nu, a spus regele.

Gustav Adolf a lăsat capul într-o parte, de parcă n-ar fi auzit bine.

— Sunt regele Boemiei. Sunt principe elector palatin. Nu accept din partea nimănui să primesc ca feudă ceea ce-mi aparţine. Familia mea e mai veche ca a voastră şi nici nu se cuvine, Gustav Adolf Wasa, să-mi vorbiţi astfel, nici să-mi faceţi o asemenea ofertă josnică.

— Ei, pe dracu'! a exclamat Gustav Adolf.

Monarhul s-a întors cu spatele.

— Aşteaptă!

Regele, deja în drum spre ieşire, s-a oprit. Ştia că prin asta distrugea iar orice efect, însă nu se putea abţine. O scânteie de speranţă se aprinsese în el şi nu se lăsa înăbuşită. Era posibil ca, prin tăria lui de caracter, să-l fi impresionat pe omul ăsta atât de tare, încât acesta să-i facă acum o nouă ofertă. Eşti un om integru, ar fi putut să-i spună, m-am înşelat asupra ta! Dar nu, s-a gândit suveranul, e absurd. Şi totuşi, s-a oprit, s-a întors către Gustav Adolf şi, în acelaşi timp, s-a detestat pentru asta.

— Eşti un tip integru, a spus Gustav Adolf.

Monarhul a înghiţit în sec.

— M-am înşelat, a adăugat Gustav Adolf.

Regele şi-a reprimat un acces de tuse. Îl durea în piept. Ameţise.

— În cazul ăsta, du-te cu Dumnezeu! a zis Gustav Adolf.

— Ce?

Gustav Adolf i-a dat câţiva pumni în umăr.

— Eşti dintr-o bucată. Poţi să fii mândru de tine. Acum cară-te, că eu am un război de câştigat.

— Doar atât? a întrebat suveranul cu voce slăbită. Ăsta e ultimul cuvânt, asta-i tot, „Du-te cu Dumnezeu”?

— N-am nevoie de tine. Palatinatul îl obţin oricum şi probabil că Anglia mă va ajuta mai degrabă dacă nu eşti tu cu mine, tu le aminteşti doar de vechea ruşine şi de bătălia pierdută lângă Praga. Pentru mine, e mai bine dacă nu facem asta. Şi pentru tine e mai bine, îţi păstrezi demnitatea. Hai!

L-a luat pe după umeri, l-a condus spre ieşire şi a dat la o parte pânza de cort.

Când au intrat în sala de aşteptare, toţi s-au ridicat în picioare. Contele Hudenitz şi-a scos pălăria şi s-a înclinat adânc. Soldaţii stăteau drepţi.

— Ăsta cine mai e? a întrebat Gustav Adolf.

Regelui i-au trebuit câteva clipe ca să-şi dea seama că se referea la bufon.

— Dar ăsta cine mai e? a repetat bufonul.

— Îmi place de tine, a spus Gustav Adolf.

— Mie nu-mi place de tine, a răspuns bufonul.

— E haios, de unul ca ăsta am nevoie, a zis Gustav Adolf.

— Şi tu eşti haios, a replicat bufonul.

— Cât vrei pe el? l-a întrebat Gustav Adolf pe suveran.

— Nu v-aş sfătui, a spus bufonul. Port ghinion.

— Chiar aşa?

— Păi, uite cu cine am venit. Uită-te ce-a păţit el!

Gustav Adolf l-a privit o vreme pe rege. Acesta i-a întors privirea şi l-a apucat tusea pe care tot încerca să şi-o înăbuşe.

— Duceţi-vă, a hotărât Gustav Adolf. Duceţi-vă repede, căraţi-vă, hai, grăbiţi-vă! Nu vreau să vă mai văd în tabără.

S-a dat înapoi de parcă i s-ar fi făcut frică. Pânza de cort s-a închis fluturând în urma lui, dispăruse deja.

Regele şi-a şters lacrimile pe care i le provocase tusea, îl durea gâtul. Şi-a scos pălăria şi s-a scărpinat în cap, încercând să priceapă ce se întâmplase. Asta se întâmplase: Totul era pierdut. N-o să-şi mai vadă niciodată patria. Şi nici la Praga n-o să mai ajungă. O să moară în exil.

— Să mergem, a zis el.

— Ce s-a întâmplat? a întrebat contele Hudenitz. Care-i rezultatul convorbirii?

— Mai târziu, a răspuns monarhul.

Una peste alta, se simţea uşurat când au lăsat în sfârşit tabăra militară în urmă. Aerul se făcuse mai bun. Sus, deasupra lor, se vedeau cerul albastru şi, în zare, spinările încovoiate ale dealurilor. Contele Hudenitz l-a mai întrebat de două ori care a fost rezultatul consfătuirii şi dacă există speranţe de întoarcere la Praga, dar, când a văzut că nu primeşte niciun răspuns, a renunţat.

Regele tuşea. Se întreba dacă totul s-a întâmplat în realitate: grasul cu mâinile cărnoase, lucrurile îngrozitoare pe care i le-a spus şi oferta pe care ar fi vrut din toată inima s-o accepte şi pe care totuşi a fost nevoit s-o refuze. Dar de ce, s-a întrebat el deodată, în definitiv, de ce a refuzat? Nu mai ştia. Motivele, până nu demult imperioase, se risipiseră ca aburul. Şi chiar putea să vadă acest abur, care impregna atmosfera cu o nuanţă albăstruie şi estompa dealurile în depărtare.

L-a auzit pe bufon povestindu-şi întâmplări din viaţă, dar de data asta i se părea că parcă vorbeşte în sinea lui, de parcă n-ar fi călărit lângă el, ci ar fi fost o voce febrilă din propriul lui cap, o parte a lui însuşi, pe care n-a vrut niciodată s-o cunoască.

Bufonul povestea cum a fugit în lume cu sora lui: Tatăl lor a fost ars pe rug ca vrăjitor, mama lor a plecat cu un cavaler, în Orient, la Ierusalim sau poate în îndepărtata Persie, cine mai ştie.

— Dar ea nici nu-i sora ta, l-a auzit regele pe bucătar.

El şi cu sora lui, a spus bufonul, hoinăriseră mai întâi cu un cântăreţ ambulant, destul de prost, dar care se purta frumos cu ei, apoi cu un scamator de la care învăţase tot ce ştie, un măscărici de mare clasă, un bun jongler, un actor care s-ar fi prezentat onorabil oriunde, însă care era mai ales un om rău, atât de ticălos, încât Nele îl considera dracul gol. Însă până la urmă au priceput că orice scamator e puţin drac, puţin animal şi, de asemenea, un pic inofensiv, şi de îndată ce au priceput asta, n-au mai avut nevoie de Pirmin, aşa-l chema pe tip, iar când a fost din nou foarte rău cu ei Nele i-a făcut o mâncare de ciuperci pe care n-a uitat-o prea repede sau pe care, mai bine zis, a uitat-o imediat, căci a murit din pricina ei: două mâini de bureţi galbeni, o pălăria-şarpelui şi o bucată din buretele viperei, de mai mult n-ai nevoie. Arta e să pui în mâncare pălăria şarpelui şi buretele viperei, fiindcă amândouă sunt mortale, dar, consumate fără nimic altceva din partea nimănui, sunt amare şi dau de gândit. Gătite împreună, aromele

lor se amestecă şi dau o dulceaţă fină, un gust atât de bun, încât nimeni n-ar intra la bănuială.

— Asta înseamnă că l-aţi omorât? a întrebat unul dintre soldaţi.

— Nu el, a spus nebunul, ci sora lui i-a făcut felul, el n-ar omorî nicio muscă.

Apoi a izbucnit într-un râs sonor.

— N-au avut de ales, a continuat. Omul era atât de îngrozitor de rău, că n-au scăpat de el nici mort. O vreme spiritul lui s-a ţinut după ei prin pădure, chicotind în urma lor, le-a apărut în vise şi le-a făcut tot felul de propuneri.

— Ce propuneri?

Bufonul a tăcut şi, când a deschis ochii, regele a observat că începuse să ningă. A respirat adânc. Amintirea duhorii pestilenţiale din tabăra militară pălise deja. Şi-a lins buzele, dus pe gânduri, şi-a amintit de Gustav Adolf şi i-a venit iar să tuşească. Nu cumva se deplasau înapoi? Chestia asta nu i se părea din cale-afară de neobişnuită, doar că nu voia să se întoarcă în tabăra împuţită, la soldaţii ăia şi la regele Suediei, care abia aştepta să-şi bată joc de el. Pajiştile dimprejur erau deja acoperite cu un strat alb, subţire, iar pe cioturile copacilor – pe măsură ce înainta, armata tăiase toţi copacii – se formau troiene de zăpadă. A lăsat capul pe spate. Pe cer tremurau fulgii de nea. Se gândea la încoronarea lui, la cei cinci sute de cântăreţi şi la corul pe opt voci, se gândea la Liz acoperită de giuvaieruri.

Trecuseră mai multe ore, poate chiar zile, în orice caz, când şi-a recăpătat simţul timpului, peisajul se schimbase iar şi se aşternuse atâta zăpadă, încât caii abia mai înaintau: ridicau cu precauţie copitele şi le afundau cu grijă în noianul alb. Un vânt rece îi biciuia fata. Când s-a întors, tuşind, şi s-a uitat în spate, a remarcat că soldaţii olandezi dispăruseră. Doar contele Hudenitz, bucătarul şi bufonul mai călăreau alături de el.

— Unde sunt soldaţii? a întrebat, dar ceilalţi nu l-au băgat în seamă.

A repetat întrebarea, mai tare, şi acum contele Hudenitz l-a privit contrariat, a mijit ochii şi s-a uitat iar drept înainte, în bătaia vântului.

Pesemne că s-au cărat, s-a gândit regele.

— Am armata pe care o merit, a spus el, apoi a adăugat tuşind: Bufonul meu, bucătarul meu şi cancelarul unei curţi care nu mai există. Armata mea închipuită, ultimii oameni care mi-au rămas credincioşi.

— La ordine! a replicat bufonul care, în ciuda vântului, părea că l-a înţeles. Acum şi întotdeauna. Eşti bolnav, Maiestate?

Aproape uşurat, suveranul şi-a dat seama că era adevărat: vasăzică de-aia tuşea, de-aia ameţea, de aici i se trăgeau starea de slăbiciune şi de confuzie în faţa suedezului. Era bolnav! Totul avea un sens atât de limpede, încât i-a venit să râdă.

— Da, a strigat el vesel. Sunt bolnav!

În timp ce se apleca în faţă ca să tuşească, s-a gândit, din nu se ştie ce motiv, la socrii lui. A ştiut din prima clipă că nu-l plac. Dar i-a înduplecat prin eleganţa şi ţinuta lui cavalerească, prin claritatea lui germană, prin forţa interioară.

Şi s-a mai gândit şi la fiul lui cel mare. La băiatul frumos pe care-l iubeau toţi. Dacă eu n-o să mă întorc, i-a spus copilului, atunci măcar tu o să revii în principat şi la statutul înalt al familiei noastre. Apoi s-a răsturnat cu barca şi s-a înecat, iar acum era la Dumnezeu, în cer.

Unde o să mă mut şi eu în curând, s-a gândit regele şi şi-a atins fruntea care frigea. În glorie eternă.

A întors capul într-o parte şi şi-a potrivit perna. Răsuflarea îi era fierbinte. Şi-a tras pătura peste cap. Era murdară şi mirosea urât. Oare câţi oameni or mai fi dormit în patul ăsta?

A dat pătura la o parte cu picioarele şi s-a uitat în jur. Era clar că se află într-o cameră de han. Pe masă era un ulcior. Pe podea erau aşternute paie. Exista o singură fereastră, cu sticlă groasă, iar afară era furtună de zăpadă. Pe un taburet stătea bucătarul.

— Trebuie să mergem mai departe, a spus regele.

— Prea bolnav, a spus bucătarul. Majestatea Voastră nu puteţi, sunteţi…

— Bla, bla, a replicat monarhul. Prostii, tâmpenii, nebunie şi vorbe goale! Mă aşteaptă Liz.

L-a auzit pe bucătar răspunzând, dar sigur adormise din nou înainte de-a-l înţelege, fiindcă acum se afla iar în dom, pe tron, în faţa altarului, asculta corul şi se gândea la basmul cu fusul, pe care i-l spusese cândva mama lui. Deodată i s-a părut important, însă memoria nu-l ajuta să-l reconstituie cum se cuvine: Dacă învârteai fusul, se desfăşura odată cu firul şi o bucată din viaţă şi, cu cât îl învârteai mai repede, bunăoară fiindcă te grăbeai, te durea ceva sau pentru că lucrurile nu erau cum ţi le-ai fi dorit, cu atât mai repede trecea şi viaţa, şi uite-aşa bărbatul din poveste ajunsese deja la capătul

fusului, când totul se terminase, deşi abia începuse. Dar ce se întâmplase pe la mijloc regele nu-şi mai amintea, aşa că a deschis ochii şi a dat ordin să se continue călătoria, mai departe, spre Olanda, unde se afla palatul lui şi unde-l aşteptau soţia şi curtenii, ea gătită cu haine de mătase şi diademă, unde petrecerile se ţineau lanţ şi unde în fiecare zi aveau loc spectacolele de teatru care îi plăceau ei atât de mult, jucate de cei mai buni actori din toată lumea.

Spre surprinderea lui, se afla iar pe cal. Cineva îi pusese o mantie pe umeri, dar tot simţea vântul. Lumea părea albă – cerul, pământul şi casele de-a dreapta şi de-a stânga drumului.

— Unde e Hudenitz? a întrebat el.

— Contele a dispărut! a strigat bucătarul.

— Noi a trebuit să plecăm, a spus bufonul. Nu mai aveam bani şi hangiul ne-a dat afară. Rege sau ce-o mai fi nu mă interesează, la mine se plăteşte!

— Da, a zis monarhul. Dar unde e Hudenitz?

A încercat să numere şi să vadă ce mai rămăsese din armata lui. Mai erau bufonul, bucătarul şi el însuşi, mai era şi bufonul, erau patru, dar când a mai numărat şi a doua oară, ca să fie sigur, i-au ieşit doar doi, adică bufonul şi bucătarul. Dar, fiindcă nu putea fi adevărat, a mai numărat o dată şi i-au ieşit trei, însă la următoarea numărătoare erau iar patru: regele Boemiei, bucătarul, bufonul şi el însuşi. Apoi a renunţat să mai numere.

— Trebuie să descălecăm, a propus bucătarul. Într-adevăr, zăpada era prea mare, caii nu mai puteau înainta.

— Dar el nu poate să meargă, l-a auzit regele spunând pe bufon.

Şi, pentru prima dată, vocea lui nu mai suna batjocoritoare, ci ca a unui om obişnuit.

— Dar trebuie să descălecăm, a repetat bucătarul. Vezi doar că nu mai merge.

— Da, a recunoscut bufonul. Văd.

În timp ce bucătarul ţinea hăţurile, regele a descălecat, sprijinit de bufon. S-a afundat până la genunchi în zăpadă. Calul a sforăit uşurat când a scăpat de greutatea din spinare şi răsuflarea caldă i s-a ridicat din nări ca un abur vizibil. Regele l-a mângâiat pe bot. Animalul l-a privit cu ochi tulburi.

— Dar nu putem să abandonăm pur şi simplu caii, a spus monarhul.

— Nicio grijă, a răspuns bufonul. Până să îngheţe, o să-i mănânce sigur cineva.

Regele tuşea. Bufonul îl susţinea din stânga, bucătarul din dreapta şi aşa au pornit la drum, cu paşi mari şi apăsaţi.

— Unde mergem? a întrebat suveranul.

— Acasă, a spus bucătarul.

— Ştiu, a replicat regele, dar unde mergem azi? Acum, pe frigul ăsta. Unde mergem acum?

— La o jumătate de zi de mers pe jos înspre vest se pare că mai e un sat în care mai există oameni, a explicat bucătarul.

— Dacă e chiar aşa, nu prea ştie nimeni, a vorbit bufonul.

— O jumătate de zi de mers pe jos e, de fapt, o zi de mers pe jos, a continuat bucătarul. Pe zăpada asta.

Suveranul tot tuşea. Păşea apăsat tuşind, tuşea păşind apăsat, tot făcea paşi mari şi grei, tuşea şi se mira că nu-l mai doare-n piept.

— Cred că mă fac bine, a spus el.

— Sigur, a răspuns bufonul. Se vede. Vă faceţi bine, Maiestate.

Monarhul simţea că ar fi căzut, dacă nu l-ar fi sprijinit cei doi. Furtuna de zăpadă era tot mai puternică şi lui îi era tot mai greu să ţină ochii deschişi în bătaia vântului rece.

— Oare unde-o fi Hudenitz? s-a auzit întrebând pentru a treia oară.

Îl durea gâtul. Peste tot fulgi de zăpadă şi, când închidea ochii, încă-i vedea: puncte sclipitoare, dansând şi învârtindu-se în aer. A oftat, i s-au înmuiat genunchii, nu-l mai susţinea nimeni şi zăpada l-a luat în primire.

— Nu putem să-l lăsăm aici, a auzit pe cineva spunând deasupra lui.

— Ce să facem?

Nişte mâini l-au apucat şi l-au tras în sus, iar o mână l-a mângâiat aproape tandru pe cap, ceea ce i-a amintit de dădaca lui preferată, cea care-l crescuse atunci, la Heidelberg, pe vremea când era doar prinţ, nu rege, şi totul era în ordine. Picioarele lui călcau apăsat zăpada şi, când a deschis o clipă ochii, a văzut în apropiere contururile unor acoperişuri dărăpănate, ferestre sparte, o fântână dezafectată, dar oameni nu se vedeau.

— Nu putem să intrăm în nicio casă, a auzit pe cineva spunând. Acoperişurile sunt stricate, în plus bântuie lupii.

— Dar aici, afară, îngheţăm, a răspuns regele.

— Noi doi nu-ngheţăm, a replicat bufonul.

Suveranul s-a uitat în jur. Şi, într-adevăr, bucătarul nu mai era, rămăsese singur cu Tyll.

— El a luat-o pe alt drum, a explicat bufonul. Nu poţi să i-o iei în nume de rău. Pe furtună, fiecare încearcă să-şi scape pielea.

— Şi noi de ce nu-ngheţăm? a întrebat regele.

— Arzi prea tare. Ai febră mare. Frigul n-are nicio putere asupra ta, mori înainte de-a îngheţa.

— De ce mor? a întrebat monarhul.

— De ciumă.

Regele a tăcut un moment. Apoi a continuat:

— Am ciumă?

— Bietul de tine! a spus bufonul. Biet rege de-o iarnă, da, ai. De mai multe zile. N-ai observat ce bube ai pe gât? N-ai văzut ce greu respiri?

Monarhul a respirat adânc. Aerul era îngheţat. L-a apucat tusea.

— Dacă e ciumă, a zis el, atunci o să te molipseşti şi tu.

— E prea frig pentru asta.

— Pot să mă întind acum?

— Eşti rege, a răspuns bufonul. Poţi să faci ce vrei, când vrei şi unde vrei.

— Atunci, ajută-mă! Mă-ntind.

— Maiestate, a spus bufonul, i-a sprijinit ceafa şi l-a ajutat să se întindă la pământ.

Regele nu stătuse niciodată pe ceva mai moale. Vârtejurile de zăpadă purtate de vânt parcă luceau vag, cerul se întuneca deja, dar fulgii încă tremurau luminoşi. Se întreba dacă bieţii cai mai trăiau. Apoi s-a gândit la Liz.

— Poţi să-i transmiţi un mesaj?

— Bineînţeles, Maiestatea Voastră.

Nu-i convenea că bufonul îi vorbeşte atât de respectuos, nu se cuvenea, pentru că, la urma urmei, de-aia aveai bufon de curte: ca să nu-ţi adoarmă raţiunea de la atâtea osanale. Un bufon trebuie să fie obraznic! Şi-a dres glasul ca să-l pună la punct, dar l-a apucat iar tusea şi-i venea greu să vorbească.

Parcă mai era ceva? Ah, da, mesajul către Liz. Ea iubise întotdeauna teatrul, iar el n-a înţeles asta niciodată. Nişte oameni stăteau pe o scenă şi se prefăceau că sunt altcineva. I-a venit să zâmbească. Un rege fără ţară, pe furtună, singur cu bufonul lui – aşa ceva n-o să apară niciodată într-o piesă, era prea caraghios. A încercat să se ridice în capul oaselor, dar mâinile i s-au

cufundat în zăpadă, s-a prăbuşit la loc. Ce voia să mai facă? Ah, da, mesajul pentru Liz.

— Regina, a zis el.

— Da, a replicat bufonul.

— O să-i spui?

— O să-i spun.

Regele a aşteptat, dar bufonul încă nu dădea semne că are de gând să-l ia peste picior. Şi totuşi, asta era sarcina lui! Supărat, a închis ochii. Spre surprinderea lui, asta nu schimba cu nimic situaţia: Îl vedea încă pe bufon, vedea şi zăpada. A simţit hârtie în mână, desigur că bufonul i-o strecurase între degete, şi a mai simţit şi ceva tare, pesemne o bucată de cărbune. *Ne revedem în faţa lui Dumnezeu*, voise el să scrie, *nu te-am iubit decât pe tine în viaţă*, dar apoi totul i s-a amestecat în minte şi nu mai era sigur dacă scrisese asta deja sau dacă tocmai voia să scrie şi nici nu mai ştia prea bine cui i se adresa mesajul, aşa că a scris, cu mâna tremurândă: *Gustav Adolf o să moară în curând, acum ştiu, dar eu mor înaintea lui*. Dar nu ăsta era mesajul, nu despre asta era vorba, drept care a mai adăugat: *Ai grijă de măgar, ţi-l dăruiesc*, dar nu, asta n-a vrut să-i spună lui Liz, ci bufonului, iar bufonul era aici, putea să i-o spună direct, pe când mesajul era pentru Liz. Aşa că a vrut s-o ia de la capăt cu scrisul, însă era prea târziu, nu mai mergea.

Mâna îi amorţise.

Putea doar să spere că scrisese deja tot ce era important.

Fără efort, s-a ridicat şi a plecat. Când s-a mai uitat o dată în urmă, a băgat de seamă că erau din nou trei: bufonul, în genunchi, îmbrăcat în mantia lui îmblănită, regele întins la pământ, aproape acoperit de zăpadă, şi el însuşi. Bufonul a ridicat privirea. Ochii li s-au întâlnit. Bufonul a dus mâna la frunte şi s-a înclinat.

El a plecat capul în semn de salut, s-a întors cu spatele şi a plecat. Acum, că nu se mai afunda în zăpadă, înainta mult mai repede.

FOAME

— A fost odată, povesteşte Nele.

E deja a treia zi de când sunt în pădure. Din când în când, pătrunde un pic de lumină prin acoperişul de frunze şi, deşi deasupra capetelor lor se află coroanele bogate ale copacilor, tot îi udă ploaia. Se întreabă dacă pădurea se va mai sfârşi vreodată. Pirmin, care merge înaintea lor şi, din când în când, se scarpină la chelia în formă de semicerc, nu se întoarce să vadă ce-i cu ei. Uneori îl aud mormăind, alteori cântând într-o limbă străină. Îl cunosc deja destul de bine ca să nu i se adreseze, fiindcă asta l-ar putea înfuria şi, odată furios, nu mai durează mult până începe să-i chinuie.

— O mamă avea trei fete, povesteşte Nele. Şi toate aveau o gâscă. Iar gâscă a depus un ou daurit.

— Ce fel de ou?

— Aurit.

— Ai zis daurit.

— E acelaşi lucru. Fetele erau foarte diferite, două erau rele, negre la suflet, dar erau frumoase. Cea mică, în schimb, era bună, iar sufletul ei era alb ca zăpada.

— Era şi frumoasă?

— Cea mai frumoasă dintre cele trei. Frumoasă ca ziua abia începută.

— Ziua abia începută?

— Da, a spus ea enervată.

— E frumoasă?

— Foarte.

— Ziua abia începută?

— Foarte frumoasă. Şi surorile cele rele o obligau pe cea mică să muncească tot timpul, zi şi noapte, încât ea şi-a zdrelit degetele până la sânge, o dureau picioarele şi-i amorţiseră ca nişte butuci, iar părul îi încărunţise înainte de vreme. Într-o zi, s-a spart oul daurit şi un pitic cât un degeţel a ieşit de-acolo şi-a întrebat: „Copilă, ce-ţi doreşti?”

— Unde era oul în tot timpul ăsta?

— Nu ştiu, pe undeva.

— Tot timpul?

— Da, era pe undeva.

— Un ou de aur? Şi chiar nu l-a luat nimeni?

— E o poveste!

— Tu ai născocit-o?

Nele tace. Întrebarea i se pare fără sens. În clarobscurul pădurii, silueta băiatului pare foarte subţire. Merge uşor adus de spate, cu capul în piept şi corpul slăbănog, de parcă ar fi o păpuşă de lemn trezită la viaţă. Să fi inventat ea povestea asta? Nici ea nu mai ştie. Le-a auzit de-atâtea ori povestind pe mama ei, pe cele două mătuşi şi pe bunica, spunând atâtea despre pitici, ouă de aur, lupi, cavaleri, vrăjitoare, surori bune şi surori rele, încât nici nu trebuia să stea mult pe gânduri. Odată ce începeai, mergeai mai departe ca de la sine şi părţile se înşirau una după alta, uneori într-un fel, alteori altfel, şi gata, aveai o poveste.

— Hai, spune mai departe, a zis băiatul.

În timp ce povesteşte că piticul-degeţel a transformat-o, la rugămintea ei, în rândunică pe sora cea frumoasă, ca să poată zbura în ţara huzurelii, unde totul e bine şi nimeni nu suferă de foame, Nele observă că pădurea devine tot mai deasă. De fapt, ar trebui să se apropie de oraşul Augsburg, dar nu prea sunt semne în sensul ăsta.

Pirmin se opreşte din mers. Se roteşte adulmecând. Ceva i-a atras atenţia. Se apleacă în faţă şi priveşte atent trunchiul unui mesteacăn, scoarţa alb cu negru, adâncitura unei scorburi.

— Ce-i acolo? întreabă Nele şi, în acelaşi moment, se sperie de nechibzuinţa ei.

Simte că băiatul de lângă ea înlemneşte.

Încet, Pirmin îşi întoarce căpăţâna diformă şi chelioasă spre ei. Ochii îi sclipesc cu răutate.

— Spune mai departe! zice el.

Pe braţe şi pe picioare mai simte încă locurile de unde a ciupit-o şi umărul o doare aproape la fel de tare ca acum patru sau cinci zile, când, cu o mişcare abilă, i-a răsucit mâna la spate. Băiatul a vrut s-o ajute, dar atunci Pirmin i-a dat un şut în burtă atât de tare, de nu s-a mai putut ridica toată ziua.

Cu toate astea, până acum scamatorul n-a mers prea departe. I-a chinuit, ce-i drept, dar nu prea tare, şi ori de câte ori a pus mâna pe Nele, n-a atins-o mai sus de genunchi sau mai jos de buric. Fiindcă ştie că cei doi pot fugi oricând, îi ţine lângă el în singurul mod posibil: îi învaţă ce vor ei să ştie.

— Zi mai departe, spune el din nou. Nu te rog de două ori.

Iar Nele, care încă se întreabă ce-o fi văzut el în scorbură, povesteşte cum piticul-degeţel şi rândunica ajung la poarta ţării huzurelii, unde stă de strajă

un paznic mare cât un turn. El le spune: „Aici n-o să vă fie nici foame, nici sete, dar nu puteţi intra!” Ei îl roagă, cerşesc şi imploră, dar el nu cunoaşte îndurarea. Paznicul are o inimă de piatră care-i atârnă greu în piept, fără să bată, aşa că le zice întruna: „Nu puteţi intra! Nu puteţi intra!”

Nele tace. Cei doi se uită la ea şi aşteaptă.

— Şi? întreabă Pirmin.

— N-au putut să intre, răspunde Nele.

— Niciodată?

— Avea inima de piatră.

Pirmin se holbează la ea câteva clipe, apoi izbucneşte în râs şi pleacă mai departe. Cei doi copii îl urmează. În curând se lasă noaptea şi, spre deosebire de Pirmin, căruia nu prea-i scapă mare lucru printre degete, nu mai au nimic de mâncare.

De regulă, Nele suportă mai bine foamea decât băiatul. În momentele acelea, îşi imaginează că durerea şi slăbiciunea din interiorul ei sunt lucruri care aparţin altcuiva şi n-au nimic de-a face cu ea. Dar astăzi chestia asta îi reuşeşte mai bine băiatului. Resimte foamea ca pe ceva uşor, ceva care pulsează şi pluteşte, i se pare aproape că ar putea să-şi ia zborul. În timp ce merg amândoi în urma lui Pirmin, gândurile lui se învârtesc încă în jurul lecţiei de dimineaţă: Cum imiţi pe cineva? Cum faci să priveşti pe cineva scurt în faţă şi apoi să devii acea persoană: să-ţi mişti corpul ca omul respectiv, să-ţi modulezi vocea ca să sune ca a lui, să-i împrumuţi privirea?

Nimic nu le place oamenilor mai mult, nimic nu-i face să râdă mai tare, dar trebuie s-o nimereşti cum trebuie, căci, dacă faci vreo greşeală, eşti pur şi simplu jalnic. Ca să imiţi pe cineva – idiotule, copil prost, pietroi încuiat şi lipsit de talent –, trebuie nu doar să aduci pe departe cu omul ăla, ci să semeni cu el mai bine decât seamănă el însuşi, fiindcă el îşi poate permite să fie aşa, la întâmplare, dar tu trebuie să devii întru totul el însuşi, iar dacă nu poţi, atunci renunţă, las-o baltă şi nu-i irosi timpul lui Pirmin!

Trebuie să priveşti cu atenţie, pricepi? Asta contează cel mai mult: priveşte! Înţelege oamenii. Nu-i aşa greu. Nu-s complicaţi. Nu vor nimic ieşit din comun, doar că fiecare îşi doreşte ceea ce-şi doreşte în felul lui propriu. Şi, odată ce-ai înţeles în ce fel îşi doreşte cineva ceva, tot ce trebuie să faci e să-ţi doreşti şi tu ca el, iar atunci corpul o să te asculte, vocea ţi se schimbă de la sine şi ochii tăi privesc cum trebuie.

Bineînţeles că trebuie să exersezi. Asta oricum trebuie să faci. Exerciţiu, exerciţiu şi iar exerciţiu. Aşa cum trebuie să exersezi dansul pe sârmă sau mersul în mâini sau aşa cum mai ai mult de exersat până o să fii în stare să ţii şase mingi deodată în aer. Trebuie să exersezi iar şi iar, şi anume cu un profesor care nu-ţi trece nimic cu vederea, căci lui însuşi omul îşi trece multe cu vederea, cu sine nimeni nu-i sever, aşa că-i datoria profesorului să te împingă, să te bată, să râdă de tine şi să-ţi spună că eşti un nenorocit care n-o să reuşească niciodată.

Şi uite-aşa, tot gândindu-se cum să-i imite mai bine pe oameni, băiatul aproape că a uitat de foame. Şi-i imaginează pe Stegeri, pe fierar, pe preot şi pe bătrâna Hanna Krell, despre care n-a ştiut că-i vrăjitoare, dar acum, că ştie, unele lucruri capătă un nou sens. Îi evocă, unul după altul, şi îşi imaginează cum se poartă şi cum vorbeşte fiecare. Ridică umerii şi-şi rotunjeşte spatele, mişcă buzele fără să scoată niciun sunet: Ajută-mă cu ciocanul, băiete, bate cuiul, şi mâna îi tremură uşor când o ridică, e din pricina reumatismului.

Pirmin se opreşte şi le porunceşte să adune vreascuri uscate. Ştiu că e o sarcină fără sorţi de izbândă: după trei zile de ploaie, umezeala s-a furişat peste tot, n-a cruţat nimic, nu mai există nimic uscat. Dar, fiindcă nu vor ca Pirmin să se înfurie, se apleacă, se târăsc încolo şi-ncoace, cotrobăie prin tufişuri şi se fac că sunt în căutare.

— Cum se termină? şopteşte băiatul. Ajung până la urmă în tara huzurului?

— Nu, şopteşte ea. Găsesc un castel în care domneşte un rege rău, pe care-l omoară, iar fata devine regină.

— Se căsătoreşte cu piticul-degeţel?

Nele râde.

— De ce nu? întreabă băiatul.

Se miră şi el că vrea să ştie amănuntele astea, însă un basm se încheie musai cu o căsătorie, altfel nu e terminat, altfel lucrurile nu stau cum trebuie.

— Cum să se căsătorească cu piticul-degeţel?

— De ce nu?

— E un pitic.

— Dacă are puteri magice, se face el mare.

— Ei, poftim, atunci face o vrajă, se transformă într-un prinţ, se căsătoresc şi, dacă n-au murit, mai trăiesc şi azi. E bine?

— Mai bine.

Dar, când vede vreascurile ude pe care i le-aduc, Pirmin începe să ţipe, să-i bată şi să-i ciupească. Mâinile lui sunt rapide şi, puternice şi, când crezi că, printr-o săritură, ai scăpat de una, te-a şi înşfăcat cealaltă.

— Şobolanilor, zbiară el, popândăi idioţi, melci neisprăviţi, nu sunteţi buni de nimic, nu-i de mirare că v-au alungat părinţii!

— Nu-i adevărat, se opune Nele. Noi am fugit.

— Da, da, strigă Pirmin, iar pe taică-său l-a ars călăul pe rug, cunosc povestea, am auzit-o de o mie de ori!

— L-a spânzurat, spune băiatul. Nu l-a ars.

— Ai văzut tu?

Băiatul tace.

— Să sperăm, să zburăm! râde Pirmin. Să sperăm, să dăm, să ridicăm, nu ştii nimic, taci chitic. Cine e spânzurat ca vrăjitor e ars după moarte, aşa merg lucrurile, aşa se face. Vasăzică l-au ars şi l-au şi spânzurat.

Pirmin se aşază pe vine, aranjează mormăind lemnele, freacă beţele între ele şi bolboroseşte în şoaptă, ca pentru el. Băiatul recunoaşte câteva expresii – *arde, foc, foc divin, îngeri, adă-ncoace, aprinde-mi vreascul, scapără amnarul, arde lemnul*. E o formulă veche, pe care o folosea şi Claus. Şi, într-adevăr, nu durează mult până când băiatul simte aroma familiară a focului de lemne. Deschide ochii şi aplaudă. Rânjind, Pirmin schiţează o plecăciune. Îşi umflă obrajii şi suflă în foc. Jarul i se reflectă jucăuş pe faţă. În spate, umbra lui, supradimensionată, dansează pe trunchiurile copacilor.

— Iar acum să vă văd cum jucaţi!

— Suntem obosiţi, zice Nele.

— Dacă vreţi să mâncaţi, daţi un spectacol. Aşa-i treaba. Şi aşa rămâne până crăpaţi. Faceţi parte din neamul nomad, nimeni nu vă protejează, iar când plouă n-aveţi acoperiş deasupra capului. N-aveţi casă. N-aveţi prieteni, în afară de unii ca voi, care n-o să vă îndrăgească prea tare, fiindcă mâncarea-i puţină. În schimb, sunteţi liberi. Nu trebuie să ascultaţi de nimeni. Trebuie doar să fugiţi repede când se-mpute treaba. Şi când vă e foame trebuie să daţi spectacole.

— Ne dai de mâncare?

— Nu, porc, guiţ, guiţ, nu, nu! râde Pirmin şi clatină din cap în semn că nu, apoi se aşază lângă foc. Nu mai e nimic, nicio firmitură, nicio îmbucătură, şi să nu faceţi gălăgie, că sunt soldaţi în pădure. La vremea asta sunt beţi morţi şi trebuie să fie şi foarte furioşi, fiindcă ţăranii s-au strâns în cete pe lângă Nürnberg. Dacă ne găsesc, am încurcat-o.

Cei doi ezită un moment, fiindcă sunt într-adevăr foarte obosiţi. Dar, la urma urmei, de-aia sunt aici, de-aia au plecat cu Pirmin, ca să joace, să înveţe tot felul de trucuri.

Mai întâi, băiatul îşi prezintă dansul pe sârmă. Întinde frânghia nu prea sus, deşi între timp nu mai cade de pe ea, dar nu se ştie niciodată ce face Pirmin, ar putea să arunce deodată cu ceva în el sau să scuture frânghia. Băiatul face câţiva paşi timizi, ca să-şi dea seama cât de bine e întinsă frânghia pe care, în lumina slabă a înserării, abia dacă o mai vede, apoi câştigă siguranţă şi merge mai repede, după care se mişcă doar într-un loc. Sare, se răsuceşte în aer, aterizează şi fuge cu spatele până la capătul frânghiei. Revine de unde a pornit, se apleacă, deodată merge în mâini, ajunge la celălalt capăt, se dă peste cap, cade în picioare, dă doar scurt din mâini, parcă ar vâsli, îşi regăseşte echilibrul şi se înclină. Coboară de pe frânghie.

Nele aplaudă frenetic.

— Ce-ai făcut la urmă a fost cam urât, scuipă Pirmin.

Băiatul se apleacă, ia o piatră, o aruncă-n sus, o prinde fără să se uite, iar o aruncă-n sus. În timp ce piatra e în aer, ia încă una, o aruncă, o prinde pe prima, o aruncă, culege fulgerător o a treia, o prinde pe a doua, o aruncă iar, în urma ei o aruncă pe a treia, o prinde şi o aruncă pe prima, se lasă în genunchi ca să ia o a patra piatră. În final are cinci pietre care i se rotesc în jurul capului, un du-te-vino în lumina serii. Nele îşi ţine respiraţia. Pirmin stă nemişcat şi se uită fix, ochii lui sunt nişte crăpături înguste.

Dificultatea constă în faptul că pietrele au forme şi greutăţi diferite. Prin urmare, mâna trebuie să se adapteze la fiecare piatră, trebuie să apuce de fiecare dată altceva. La cele grele, braţul trebuie să cedeze ceva mai mult, la cele uşoare să azvârle mai cu forţă, astfel încât să zboare toate la fel de repede şi pe aceeaşi traiectorie. Asta-ţi iese doar dacă ai exersat mult. Dar îţi iese şi numai dacă uiţi că tu eşti acela care aruncă pietrele. Într-un fel, nu trebuie decât să le priveşti cum zboară. De îndată ce te implici prea mult,

totul o ia razna şi, dacă începi să te şi gândeşti, îţi ieşi din ritm şi deja nu-ţi mai iese nimic.

O vreme, băiatul încă mai reuşeşte să jongleze. Nu se gândeşte, în sinea lui se ţine deoparte, se uită în sus şi vede pietrele deasupra. Printre frunze zăreşte ultima lumină a cerului care se întunecă, simte stropi pe frunte şi pe buze, aude trosnetul focului şi îşi dă seama că n-o să mai ţină mult şi totul o să-i scape de sub control, iar ca să prevină asta azvârle deja prima piatră în spate, în tufiş, apoi pe a doua, pe a treia, pe a patra şi în sfârşit pe ultima, după care îşi priveşte mirat mâinile goale: Unde-or fi dispărut? Cu nedumerire jucată, se înclină.

Nele aplaudă iar, Pirmin face un gest dispreţuitor cu mâna, dar din faptul că nu spune nimic de rău băiatul îşi dă seama că a făcut bine. Bineînţeles că ar putea să jongleze mai bine dacă Pirmin i-ar împrumuta mingile lui de jonglat. Are şase astfel de mingi, din piele groasă, netede şi uşor de mânuit, de culori diferite, aşa încât se transformă într-o explozie multicoloră când le face să zboare suficient de rapid. Pirmin le ţine în sacul de iută pe care-l poartă permanent pe umăr şi pe care copiii nu îndrăznesc să-l atingă. Să nu care cumva să-ncercaţi să băgaţi mâna, că vă rup degetele! Băiatul l-a văzut pe Pirmin jonglând la diferite târguri; e foarte îndemânatic, dar nu chiar atât de agil cum fusese pe vremuri şi, dacă te uiţi cu atenţie, vezi că berea tare pe care o bea la greu îl face să-şi piardă treptat simţul echilibrului. Dacă ar avea mingile astea, probabil că băiatul ar jongla chiar mai bine. Dar tocmai de aceea Primin n-o să-l lase niciodată să le folosească.

Acum e timpul pentru teatru. Băiatul îi face semn lui Nele, care sare imediat şi începe să povestească: „Două armate s-au adunat cândva lângă Praga de aur, trompetele sună, armurile războinicilor scânteiază şi iată-l şi pe tânărul rege, plin de vitejie, alături de soţia lui englezoaică. Dar generalii imperiali n-au nimic sfânt, bat tobele, le auzi? Se apropie clipa fatală a creştinătăţii”.

Copiii trec de la un rol la altul, schimbă tonul, vocea şi limba şi, pentru că nu ştiu nici cehă, nici franceză sau latină, vorbesc în cea mai frumoasă păsărească. Băiatul este un comandant din oastea imperială, conduce trupele, aude tunurile cum urlă în spatele lui, îi vede pe muşchetarii boemieni îndreptându-şi armele către el, aude ordinul de retragere, dar îl nesocoteşte, cu retragerea nu câştigi! Şi înaintează, pericolul e mare, dar norocul e de partea lui, muschetarii se feresc din calea viteazului său

regiment, răsună trâmbiţele victoriei, le aude mai desluşit decât ropotul ploii şi iată că se află deja în sala aurită a tronului imperial. Maiestatea Sa stă blând pe tron şi, cu mână delicată, îi pune o decoraţie în jurul gâtului: „Astăzi mi-aţi salvat imperiul, generalisime!“ Vede chipurile mai-marilor imperiului, pleacă capul, iar aceştia se înclină umili. În momentul acela, o femeie nobilă apare în faţa lui: „Numai puţin, am să vă încredinţez o misiune!” El îi răspunde calm: „Orice, chiar de-ar fi să mă coste viaţa, căci vă iubesc”. „Ştiu, nobile domn”, îi spune ea, „dar trebuie să uitaţi asta. Ascultaţi ce am să vă rog. Vreau să…”

Ceva îl loveşte în cap. Vede stele verzi, i se înmoaie picioarele şi în câteva clipe pricepe că Pirmin a aruncat cu ceva. Îşi pipăie fruntea, se apleacă, iată şi piatra. Din nou e impresionat de cât de bine ţinteşte Pirmin.

— Şobolanilor! spune Pirmin. Netoţilor! Chiar credeţi că vrea să vadă cineva aşa ceva? Cui îi place să se uite la nişte copii care se joacă? O faceţi pentru voi? Atunci, duceţi-vă înapoi la părinţi, dacă n-or fi arşi deja. Sau o faceţi pentru spectatori? Atunci, trebuie să fiţi mai buni. Să aveţi o poveste mai bună, un joc mai bun, mai rapid, mai multă forţă, mai mult umor, mai mult din toate! Atunci se vede c-aţi repetat!

— Uită-te la fruntea lui, strigă Nele. Îi curge sânge!

— Dar nu destul. Ar trebui să-i curgă de trei ori mai mult. Cine nu ştie meserie ar trebui să sângereze toată ziua.

— Porcule! urlă Nele. Gânditor, Pirmin ridică încă o piatră. Nele se fereşte.

— Mai începem o dată! spune băiatul.

— Azi nu mai am chef, replică Pirmin.

— Ba da, insistă băiatul. Ba da, ba da, doar o dată.

— Nu mai vreau, las-o baltă! răspunde Pirmin.

Ca atare, se aşază lângă el. Focul a ars până s-a transformat într-un jar mocnit. Băiatul îşi aminteşte o întâmplare pe care nu ştie dacă a trăit-o sau a visat-o: Noaptea, zarvă mare, din desiş, zumzete, trosnete şi pocnete din toate părţile, un animal mare, un cap de măgar, ochii larg deschişi, un ţipăt aşa cum nu mai auzise niciodată şi sângele fierbinte, curgând şiroaie. Scutură din cap, alungă vedenia, o apucă pe Nele de mână. Degetele ei le strâng pe ale lui.

Pirmin chicoteşte. Băiatul iar se întreabă dacă bărbatul ăsta îi citeşte gândurile. N-ar fi prea greu, Claus i-a explicat că nu trebuie decât să cunoşti

formulele potrivite.

De fapt, Pirmin nu-i om rău. În orice caz, nu foarte rău, nu aşa, până în măduva oaselor, cum pare la prima vedere. Uneori are ceva delicat în el, care s-ar putea transforma în blândeţe, dacă n-ar fi nevoit să ducă viaţa dură a nomazilor. De fapt, e prea bătrân ca să mai hoinărească de colo-colo, să îndure ploaia şi să doarmă sub copaci, dar – nu se ştie cum – ghinionul şi nenorocirea l-au făcut să rateze toate ocaziile de-a obţine un loc cu masă şi casă, iar de-acum nici nu se va mai ivi vreuna. În câţiva ani, fie o să-l doară genunchii atât de rău, încât n-o să mai poată călători şi va fi nevoit să rămână în primul sat care-i iese în cale, la vreun ţăran suficient de milos, ca să-l ia ca ziler, ceea ce presupune mult noroc, fiindcă nimeni nu vrea să ia în casă nomazi, care atrag ghinionul, vremea proastă şi bârfele vecinilor. Sau Pirmin va trebui să cerşească, în afara zidurilor, pe lângă Nürnberg, Augsburg sau München, pentru că cerşetorii nu sunt lăsaţi să intre în oraşe. Oamenii le aruncă nefericiţilor mâncare, dar nu ajunge niciodată pentru toţi, iar cei mai puternici înhaţă tot. Prin urmare, acolo Pirmin va muri de foame.

Sau poate că nici nu se va mai ajunge atât de departe. De pildă, pentru că o să se împiedice undeva pe drum – rădăcinile umede sunt afurisite, e incredibil cât de alunecos poate fi lemnul ud; sau vreo piatră pe care calcă atunci când se caţără undeva nu e chiar atât de stabilă pe cât pare. Atunci o să zacă la marginea drumului, cu piciorul rupt, iar cine trece pe lângă el o să facă, scârbit, un ocol în jurul omului ajuns în mizerie, căci, la urma urmei, ce altceva ar putea să facă? Să-l ia în spinare, să-l încălzească, să-l hrănească şi să aibă grijă de el ca de un frate? Aşa ceva se întâmplă în vieţile sfinţilor, nu şi în realitate.

Care ar fi, deci, cel mai bun lucru care i s-ar putea întâmpla lui Pirmin? Să-i stea inima. Să simtă deodată un cuţit în piept, să-l treacă pe neaşteptate o durere prin măruntaie, în timp ce dă un spectacol la târg. Priveşte în sus, spre mingi, urmează o clipă de durere cruntă, după care totul ia sfârşit.

Ar putea să şi-o facă el, cu mâna lui. N-ar fi greu. Mulţi nomazi o fac, cunosc ciupercile care te-ajută să adormi blând, pe veci. Doar că Pirmin le-a mărturisit, într-un moment de slăbiciune, că n-are curaj. Dumnezeu a dat cea mai aspră interdicţie: Cine se omoară scapă, ce-i drept, de neajunsurile lumii acesteia, însă cu preţul chinului veşnic pe lumea cealaltă. Iar veşnic nu înseamnă pur şi simplu ceva care durează mult timp. Înseamnă că cel mai lung interval de timp pe care ţi-l poţi imagina, să zicem de o mie de ori

mai mulţi ani decât are nevoie o pasăre ca să tocească muntele Brocken cu ciocul, este doar cea mai mică parte a celei mai mici părţi din veşnicie. Şi, cu toate că durează atât de mult, nu te obişnuieşti cu oroarea, nici cu singurătatea, nici cu durerea. Aşa sunt făcute lucrurile. Deci cine se poate supăra pe Pirmin că e aşa cum e?

La urma urmei, totul ar fi putut fi altfel. A trăit şi vremuri mai bune. Cândva avea un viitor. În perioada lui de glorie reuşise să ajungă până la Londra şi, ori de câte ori i se urcă berea la cap, începe să povestească despre asta. Vorbeşte despre Tamisa, atât de lată în lumina înserării, despre cârciumi şi despre îmbulzeala de pe străzi – oraşul e imens, încât poţi să mergi zile-n şir, fără să-i dai de capăt! Iar teatre există la tot pasul. Nu înţelegea limba, dar graţia actorilor şi sinceritatea de pe chipurile lor l-au impresionat cum nimic n-a mai reuşit s-o facă de atunci.

Pe vremea aceea, era tânăr. Fusese unul dintre numeroşii saltimbanci prezenţi în mulţimea care-l însoţise pe tânărul principe elector Frederic peste Canalul Mânecii. Acesta călătorea în Anglia ca să se însoare cu prinţesa Elisabeta şi, fiindcă englezii apreciau saltimbancii, adusese cu el tot ce avea ţara lui de oferit: ventriloci, înghiţitori de flăcări, comedianţi care râgâie artistic, păpuşari, luptători de bâlci, acrobaţi care merg în mâini, cocoşaţi, ologi pitoreşti şi, în plus, pe Pirmin. În a treia zi a festivităţilor, Pirmin a jonglat cu mingile în casa unui anume Bacon, în faţa tuturor domnilor şi doamnelor din înalta societate. Mesele erau pline de flori, iar amfitrionul stătea la intrarea în sală, cu un zâmbet inteligent şi răutăcios.

— Îi văd şi acum în faţa ochilor, spune Pirmin. Prinţesa cea ţeapănă, mirele care nu ştie pe ce lume e. Ar trebui să-l căutăm!

— Ce să facem?

— Să-l căutăm! Se spune că se mută dintr-un ţinut în altul şi le mănâncă nobililor protestanţi şi urechile. Se spune că încă se comportă de parc-ar fi rege. Că-şi poartă cu el minuscula curte proprie. Dar oare are bufon? Poate că tocmai de un bătrân bufon de curte are nevoie un rege fără țară.

Pirmin a zis-o de multe ori. E încă un efect al consumului masiv de bere: Se repetă şi nu-i pasă. Dar acum, lângă foc, îşi mestecă ultima bucată de carne uscată, în timp ce copiii flămânzi stau lângă el şi ascultă încordaţi zgomotele pădurii. Se ţin de mână şi încearcă să se gândească la lucruri care să le abată atenţia de la foame.

Cu ceva exerciţiu, le iese foarte bine. Cine cunoaşte cu adevărat foamea ştie cum s-o înăbuşe o vreme. Trebuie să-ţi alungi din minte toate imaginile unor lucruri comestibile, să strângi pumnii, să te concentrezi, pur şi simplu să nu-i dai voie să apară. În schimb, poţi să te gândeşti la jonglat, care se poate exersa şi în gând – astfel te perfecţionezi. Sau îţi închipui cum mergi pe sârmă, neobişnuit de sus, peste munţi şi peste nori. Băiatul clipeşte cu ochii la foc. Foamea te face mai uşor. În timp ce priveşte jarul roşu, are impresia că-l orbeşte soarele şi că sub el se întinde ziua lungă şi luminoasă. Nele îşi lasă capul pe umărul lui. Fratele meu, îşi zice în sinea ei. Acum el e tot ce i-a mai rămas. Se gândeşte la cei de-acasă, pe care n-o să-i mai vadă niciodată, la mama care era mai mereu tristă şi la tatăl care o bătea mai rău decât Pirmin, la fraţi şi surori, la argaţi. Se gândeşte la viaţa care o aştepta: fiul lui Steger, munca la brutărie. Îşi interzice, bineînţeles, să se gândească la pâine, dar acum – că s-a gândit că n-are voie să se gândească – a şi păţit-o: vede în faţa ochilor pâinea proaspătă, simte cât de îmbietor miroase şi cum ar fi dacă ar muşca din ea.

— Las-o baltă! spune băiatul.

Pe Nele o umflă râsul şi se întreabă de unde ştie la ce s-a gândit ea. Dar a avut efect, pâinea i-a dispărut din minte.

Pirmin s-a prăbuşit cu capul înainte. Zace ca un sac greu la pământ, spinarea i se ridică şi i se coboară ritmic şi sforăie ca un animal.

Îngrijoraţi, copiii se uită în jur.

E frig.

În curând, focul o să se stingă.

MAREA ARTĂ A LUMINILOR ŞI A UMBRELOR

Adam Olearius, matematicianul de la curtea ducilor de Schleswig-Holstein-Gottorf, curator al cabinetului ducal de curiozităţi şi autorul unei relatări despre o anevoioasă călătorie diplomatică în Rusia şi Persia, din care se întorsese în urmă cu câţiva ani aproape teafăr şi nevătămat, nu era de regulă în pană de replici, însă astăzi se emoţionase atât de tare, încât îi venea greu să vorbească. Întrucât în faţa lui se afla, înconjurat de şase secretari în sutane negre, calm, atent şi purtându-şi erudiţia incredibilă ca pe o boccea uşoară, nimeni altul decât Pater Athanasius Kircher, profesor la Collegium Romanum.

Deşi se vedeau pentru prima dată, se purtau de parcă s-ar fi cunoscut de-o viaţă. Aşa era obiceiul printre învăţaţi. Olearius a întrebat ce l-a adus pe venerabilul coleg prin părţile locului, lăsând intenţionat în ceaţă dacă prin asta se referea la Sfântul Imperiu Roman de Naţiune Germană, la Holstein sau la castelul Gottorf, care se înălţa în spatele lor.

Kircher a stat pe gânduri câteva clipe, de parcă ar fi trebuit să scoată răspunsul din străfundurile memoriei, apoi a răspuns, cu voce slabă şi ceva cam subţire, că a trebuit să părăsească Cetatea Eternă din pricina unor proiecte, dintre care cel mai important este găsirea unui leac contra ciumei.

— Doamne, apără şi păzeşte! a spus Olearius. Bântuie iar prin Holstein?

Kircher tăcea.

Pe Olearius îl enerva tinereţea interlocutorului său: nu-şi putea închipui că acest cap cu trăsături moi rezolvase enigma forţei magnetice, enigma luminii, enigma muzicii şi, chipurile, chiar enigma vechii scrieri egiptene. Olearius era conştient de propria importanţă şi nu trecea drept foarte modest. Dar acum, în prezenţa acestui bărbat, mai că-i pierise graiul. Era de la sine înţeles că între cărturari nu putea exista duşmănie pe motive religioase. În urmă cu aproape un sfert de secol, când începuse marele război, lucrurile încă ar fi stat cu totul altfel, dar între timp lumea se schimbase. Protestantul Olearius se împrietenise în Rusia cu nişte călugări francezi şi nu era niciun secret că Kircher coresponda cu mulţi cărturari calvinişti. Numai că adineauri, când Kircher a menţionat în treacăt moartea regelui suedez în bătălia de la Lützen şi a vorbit în acest context despre

harul bunului Dumnezeu, Olearius a trebuit să se abţină din greu ca să nu-i răspundă că moartea lui Gustav Adolf a fost o catastrofă în care orice om cu capul pe umeri ar fi trebuit să recunoască mâna diavolului.

— Spuneţi că vreţi să vindecaţi ciuma.

Olearius, care n-a primit încă un răspuns, şi-a dres glasul.

— Şi spuneţi că pentru asta aţi venit în Holstein, a adăugat. Vasăzică ciuma s-a întors pe meleagurile noastre?

Kircher a mai stat un moment şi, după cum se pare că-i era obiceiul, şi-a privit vârfurile degetelor înainte de a răspunde că, în mod evident, n-ar fi venit încoace să găsească leac pentru ciumă, dacă ciuma ar fi făcut ravagii în zona asta, pentru că tocmai acolo unde face ravagii nu sunt şanse să găseşti mijlocul de a-i împiedica răspândirea. Bunul Dumnezeu a făcut în aşa fel încât cercetătorul aflat în căutarea unui remediu să nu fie nevoit să-şi rişte viaţa, ci să poată veni în locuri în care boala nu s-a răspândit încă. Pentru că doar acolo se găseşte ceea ce o poate învinge, prin puterea naturii şi voinţa lui Dumnezeu.

Şedeau pe singura bancă de piatră nedistrusă, în parcul castelului şi muiau acadele în vin diluat cu apă. Cei şase secretari ai lui Kircher stăteau la o distanţă respectuoasă şi îi studiau fascinaţi.

Vinul nu era bun, iar Olearius ştia că nici parcul, nici castelul nu făceau cine ştie ce impresie. Dezertorii sălbăticiţi tăiaseră copacii bătrâni, gazonul era ars din loc în loc şi tufele erau într-o stare la fel de proastă ca faţada clădirii, căreia îi mai lipsea şi o bucată din acoperiş. Olearius era destul de bătrân ca să-şi amintească de vremurile când castelul fusese o bijuterie a nordului, mândria ducilor din Iutlanda. Pe-atunci era încă un copil şi tatăl său un simplu meseriaş, însă ducele, care-i recunoscuse talentul, l-a trimis la studii, iar mai târziu l-a făcut ambasador în Rusia şi în îndepărtata şi strălucitoarea Persie, unde a văzut cămile, grifoni, turnuri de jad şi şerpi vorbitori. I-ar fi plăcut să rămână acolo, dar îi jurase credinţă ducelui şi, în plus, îl aştepta şi soţia acasă sau, cel puţin, aşa credea el, neştiind că ea murise între timp. Prin urmare, s-a întors la frig, război şi la viaţa tristă de văduv.

Kircher a ţuguiat buzele, a mai băut o gură de vin, s-a strâmbat aproape imperceptibil, şi-a şters gura cu o batistă cu pete roşii şi a continuat să explice de ce se afla aici.

— Un experiment, a spus el. E noua modalitate de a ajunge la certitudine. Se fac încercări. De exemplu, se aprinde o sferă de sulf, bitum şi cărbune şi se observă imediat că vederea focului provoacă furie. Cine se află în aceeaşi încăpere se trezeşte copleşit de mânie, ceea ce se explică prin faptul că sfera reflectă însuşirile planetei roşii Marte. Într-un mod asemănător se pot utiliza trăsăturile acvatice ale lui Neptun pentru liniştirea spiritelor agitate sau cele ameţitoare ale înşelătoarei Luni pentru otrăvirea simţurilor. E suficient ca un om treaz să stea doar puţin în preajma unui magnet asemănător Lunii ca să se îmbete de parcă ar fi golit o vadră de vin.

— Magneţii te îmbată?

— Citiţi-mi cartea. În noua mea lucrare va fi vorba mai pe larg despre asta. Se cheamă *Ars magna lucis et umbrae* şi oferă răspuns la chestiunile neelucidate până acum.

— Care?

— Toate. Acum, în ceea ce priveşte sfera de sulf, experimentul m-a determinat să-i dau unui bolnav de ciumă un decoct preparat din sulf şi sânge de melc. Pentru că, pe de o parte, sulful elimină componentele marţiale ale bolii, pe de altă parte, sângele de melc, ca substitut dragonologic, îndulceşte ceea ce produce aciditate în fluidele corporale.

— Poftim?

Kircher şi-a privit din nou vârfurile degetelor.

— Sângele de melc substituie sângele de dragon? a întrebat Olearius.

— Nu, a spus Kircher îngăduitor. Fierea de dragon.

— Şi ce vă aduce pe aici?

— Substituţia are şi ea limitele ei. Bolnavul de ciumă a murit în ciuda decoctului, ceea ce demonstrează clar că sângele de dragon veritabil l-ar fi vindecat. Deci avem nevoie de un dragon, iar în Holstein trăieşte încă ultimul exemplar nordic.

Kircher şi-a privit iar mâinile. Răsuflarea lui forma norişori de abur. Lui Olearius îi era frig. În castel nu era mai cald ca afară, cât vedeai cu ochii nu mai exista niciun copac, iar ducele folosea puţinul lemn de foc pentru propriul dormitor.

— A fost văzut? Dragonul, vreau să spun…

— Bineînţeles că nu. Un dragon pe care să-l vezi ar fi un dragon care nu dispune de cea mai importantă însuşire a dragonului, şi anume aceea de a se face de negăsit. Tocmai din acest motiv trebuie privite cu mare neîncredere

toate relatările oamenilor care pretind că au văzut dragoni, fiindcă un dragon care s-ar lăsa văzut ar putea fi recunoscut a priori drept un dragon neautentic. Olearius şi-a frecat fruntea.

— Este evident că prin părţile astea n-a fost atestat niciodată niciun dragon. Dar eu sunt încredinţat că trebuie să fie vreunul pe aici.

— Dar nici în alte multe locuri n-a fost atestat niciunul. Atunci, de ce tocmai aici?

— În primul rând, pentru că ciuma s-a retras din zona asta. E un semn puternic. În al doilea rând, am folosit un pendul.

— Dar asta e magie!

— Nu şi când foloseşti un pendul magnetic.

Kircher l-a privit pe Olearius cu ochi strălucitori.

Zâmbetul uşor condescendent îi dispăruse deja de pe faţă în momentul în care s-a înclinat şi, cu o simplitate care l-a surprins pe Olearius, a întrebat: Mă ajutaţi?

— La ce?

— Să găsim dragonul.

Olearius s-a prefăcut că are nevoie de timp de gândire, în realitate, însă, nu era o hotărâre dificilă. Nu mai era tânăr, n-avea copii şi soţia îi murise. Mergea în fiecare zi la mormântul ei şi încă i se mai întâmpla să se trezească noaptea şi să înceapă să plângă, atât de mult îi lipsea şi atât de tare îl apăsa singurătatea. Nu-l reţinea nimic aici. Aşadar, dacă cel mai important cărturar al lumii îl invita într-o aventură comună, nu avea de ce să mai stea pe gânduri. A tras aer adânc în piept şi s-a pregătit să răspundă.

Dar Kircher i-a luat-o înainte. S-a ridicat şi şi-a scuturat praful de pe sutană.

— Ei bine, atunci, plecăm mâine-dimineaţă.

— Aş vrea să-l iau şi pe asistentul meu, a zis Olearius, uşor iritat. Magistrul Fleming e învăţat şi ne poate fi de mare ajutor.

— Da, perfect, a spus Kircher, care se vede treaba că deja se gândea în altă parte. Deci mâine-dimineaţă e bine, o să ne descurcăm. Acum aţi putea să mă conduceţi la duce?

— Momentan, nu primeşte în audienţă.

— Nicio grijă. Când o să audă cine sunt, o să se considere norocos să mă primească.

Patru trăsuri îşi croiau drum printre hârtoape. Era frig şi aburul albicios al dimineţii se ridica de pe câmp. Ultima trăsură era plină de sus până jos cu cărţi, pe care Kircher le achiziţionase recent la Hamburg, în trăsura din faţa ei erau trei secretari care copiau manuscrise, pe cât puteau şi ei de bine în condiţiile date, în faţa acesteia, în a treia trăsură, se aflau doi secretari care dormeau, iar în prima trăsură Athanasius Kircher, Adam Olearius şi vechiul său tovarăş de drum, magistrul Fleming, purtau o conversaţie urmărită cu atenţie de un alt secretar, pregătit să ia notiţe, cu hârtie şi condei pe genunchi.

— Dar ce facem dacă-l găsim? a întrebat Olearius.

— Pe dragon? a replicat Kircher.

O clipă, Olearius a uitat de veneraţia pe care i-o purta şi s-a gândit: „Nu-l mai suport”.

— Da, a spus el într-un târziu. Pe dragon.

În loc să răspundă, Kircher s-a întors către magistrul Fleming.

— Am înţeles corect? Sunteţi muzician?

— Sunt medic. În principal, scriu poezii. Şi am studiat muzica la Leipzig.

— Poezii în latină sau în franceză?

— În germană.

— Serios? Cum aşa?

— Ce facem dacă-l găsim? a repetat Olearius.

— Pe dragon? a întrebat Kircher, iar acum lui Olearius îi venea deja să-l ia la palme.

— Da, a zis Olearius. Pe dragon!

— Îl îmblânzim cu muzică. Presupun că domniile voastre au studiat cartea mea *Musurgia universalis*?

— *Musica*? a întrebat Olearius.

— *Musurgia*.

— De ce nu *Musica*?

Kircher l-a privit cu dispreţ pe Olearius.

— Bineînţeles, a spus Fleming. Tot ce ştiu despre armonie ştiu din cartea dumneavoastră.

— Aud des chestia asta. Aproape toţi muzicienii spun asta. E o operă importantă. Nu e cea mai importantă operă a mea, dar e, fără îndoială, una foarte importantă. Mai mulţi principi vor deja să construiască orga hidraulică concepută de mine. Iar la Braunschweig au de gând să

construiască pianul din pisici. Asta mă nedumereşte puţin fiindcă, înainte de toate, era vorba despre un joc al minţii şi mă îndoiesc că rezultatele ar fi plăcute auzului.

— Ce e un pian din pisici? a întrebat Olearius.

— Deci n-aţi citit cartea?

— Mă cam lasă memoria, nu mai sunt foarte tânăr. De când cu călătoria noastră obositoare şi plină de aventuri, nu mă mai ascultă întotdeauna.

— Oh, Doamne! a exclamat Fleming. Îţi mai aminteşti cum a fost când ne-au înconjurat lupii, la Riga?

— Un pian care produce sunete prin chinuirea animalelor, a spus Kircher. Apeşi pe o clapă şi, în loc să loveşti o coardă, îi provoci o durere bine dozată unui animal mic – propun pisicile, dar ar merge şi cu şoarecii de câmp, câinii ar fi prea mari, greierii prea mici –, astfel încât animalul să scoată un sunet. Când iei mâna de pe claviatură, încetează durerea şi animalul amuţeşte. Dacă aşezi animalele după tonalitatea vocii, poţi obţine pe această cale cea mai neobişnuită muzică.

O vreme a fost tăcere. Olearius îl privea pe Kircher în faţă, Fleming îşi muşca buza de jos.

— De ce vă scrieţi poeziile în germană? a întrebat într-un târziu Kircher.

— Ştiu că sună ciudat, a răspuns Fleming, care se aştepta la întrebarea asta. Dar e posibil! Limba noastră tocmai se naşte. Iată-ne pe noi, trei bărbaţi din aceeaşi ţară, cum stăm de vorbă în latină. De ce? Poate că germana e încă neşlefuită, o zeamă în fierbere, o creatură în devenire, dar într-o zi se va maturiza.

— Să revenim la dragoni, a spus Olearius ca să schimbe subiectul.

I se întâmplase de multe ori: când Fleming începea să peroreze pe tema lui preferată, nimeni nu mai reuşea să scoată o vorbă multă vreme. Iar, într-un final, totul se termina când Fleming, roşu la faţă, recita poezii. Nu erau rele deloc poeziile lui, aveau muzicalitate şi forţă. Dar cine avea chef să asculte poezii aşa, pe nepusă masă, şi, în plus, şi-n germană?

— Limba noastră e încă o amestecătură de dialecte, a explicat Fleming. Dacă nu ştii cum să continui propoziţia, recurgi la un cuvânt potrivit din latină, din italiană sau chiar din franceză, iar frazele le dregi cumva după model latinesc. Dar asta se va schimba! O limbă trebuie hrănită şi îngrijită, trebuie ajutată să se dezvolte! Iar a o ajuta înseamnă a scrie literatură.

Lui Fleming i se înroşiseră obrajii, mustaţa i se zbârlise uşor, ochii priveau în gol. Cine începe o frază în germană ar trebui să se străduiască s-o şi termine în germană.

— Nu e împotriva voinţei lui Dumnezeu să le provoci durere animalelor? a întrebat Olearius.

— De ce? s-a încruntat Kircher. Nu e nicio deosebire între animalele lui Dumnezeu şi lucrurile lui Dumnezeu. Animalele sunt maşini cu structură fină, care constau în mecanisme şi mai fine. Dacă obţin un sunet de la o coloană de apă sau de la o pisicuţă, unde-i diferenţa? Doar nu vreţi să spuneţi că animalele au suflete nemuritoare, ce mai harababură ar fi atunci în paradis. N-ai putea face nicio mişcare fără să calci pe vreun vierme.

— Am fost în corul de băieţi din Leipzig, a spus Fleming. În fiecare dimineaţă, la ora cinci, ne aflam în Biserica Sf. Toma şi trebuia să cântăm. Fiecare voce avea de urmat propria linie melodică, iar cine cânta fals era bătut cu nuiaua. Era greu, dar într-o dimineaţă, îmi aduc bine aminte, am înţeles prima dată ce este muzica. Iar mai târziu, când am învăţat arta contrapunctului, am înţeles ce este limbajul. Şi cum poţi compune poezie cu ajutorul lui, şi anume, lăsându-l să se desfăşoare. *A pleca* şi *a vedea*, *durere* şi *iubire*. Rima germană: întrebare şi răspuns. *Chin*, *destin* şi *declin*. Rima nu e o coincidență de sunete. Intervine acolo unde gândurile se potrivesc.

— E bine că vă pricepeţi la muzică, a comentat Kircher. Am la mine partiturile melodiilor cu care se răcoreşte sângele de dragon şi se calmează spiritul dragonului. Ştiţi să cântaţi la corn?

— Nu prea bine.

— La vioară?

— Acceptabil. De unde aveţi aceste melodii?

— Le-am compus după cele mai stricte criterii ştiinţifice. Nu vă faceţi griji, nu va trebui să-i cântaţi dragonului la vioară, o să găsim nişte muzicanţi. Nici din considerente de rang social nu s-ar cuveni ca unii ca noi să cânte la instrumente.

Olearius a închis ochii. O clipă a văzut cu ochii minţii cum o şopârlă se înălţa de pe câmp, cu capul cât un turn, acoperind cerul. „Vasăzică“, s-a gândit el, „aşa ai putea să sfârşeşti, după toate pericolele din care ai ieşit viu şi nevătămat”.

— Toată stima pentru zelul dumneavoastră, tinere, a spus Kircher. Dar germana n-are viitor. În primul rând, pentru că este o limbă urâtă, vâscoasă

şi plină de impurităţi, un idiom pentru oameni needucaţi, care nu obişnuiesc să facă baie. În al doilea rând, nu mai e timp pentru o asemenea creştere şi devenire anevoioasă. Peste şaptezeci şi şase de ani ia sfârşit epoca fierului, focul se abate asupra lumii şi Domnul nostru se întoarce în glorie. Nu trebuie să fii mare cititor în stele ca să prezici asta, matematica simplă e de-ajuns.

— Despre ce fel de dragon e vorba, de fapt? a întrebat Olearius.

— Probabil despre un basilisc foarte bătrân. Expertiza mea în dragonologie nu se ridică la nivelul răposatului meu mentor, Tesimond, însă, în timpul unei excursii de o zi la Hamburg, nişte norişori de tip muscă, răsuciţi unii în alţii, mi-au oferit indiciul necesar. Aţi fost vreodată la Hamburg? E uimitor, oraşul n-a fost distrus deloc.

— Nori? a întrebat Fleming. Dar cum face dragonul ca…

— Nu e vorba de cauzalitate, ci de analogie! Cele de sus sunt similare celor de jos. Norul seamănă cu o muscă, de unde şi denumirea de nor de tip muscă, basiliscul seamănă cu o râmă, de-aia i se mai spune şi vierme cu coroană. Viermele şi musca sunt insecte! Vedeţi?

Olearius şi-a sprijinit capul în palme. Nu se simţea prea bine. În Rusia petrecuse mii de ore în trăsură, dar de atunci trecuse ceva timp, şi el nu mai era tânăr. Evident că starea de acum putea avea de-a face şi cu Kircher, care îi devenise insuportabil într-un mod pe care cu greu l-ar fi putut explica.

— Şi când dragonul e potolit? a întrebat Fleming. După ce-l găsim şi-l prindem, ce se întâmplă?

— Îi luăm sânge. Cât încape în burdufurile noastre de piele. Eu o să-l duc la Roma, unde o să-l prelucrez împreună cu asistenţii mei şi o să fac un leac împotriva Morţii Negre, leac care va fi administrat apoi papei, împăratului, principilor catolici… A avut o mică ezitare.

— … precum şi, poate, acelor protestanţi care-l merită, a adăugat. Cine-l va primi, mai exact, asta va trebui negociat. Poate că astfel vom pune capăt războiului. Ar fi pe deplin îndreptăţit, dacă aş fi tocmai eu acela care, cu ajutorul lui Dumnezeu, să poată opri măcelul. Pe dumneavoastră, domnii mei, vă voi pomeni cum se cuvine în cartea mea. Mai bine zis, am facut-o deja.

— Ne-aţi pomenit deja?

— Ca să câştig timp, am scris capitolul încă de la Roma. Guglielmo, îl aveţi aici?

— În privinţa muzicanţilor, a spus Olearius, propun să căutăm circul ambulant din Heide, în regiunea Holstein. Se vorbeşte mult despre el, oamenii vin de departe să-l vadă. Acolo sigur trebuie să fie şi muzicanţi.

Secretarul s-a îndreptat, roşu la faţă, şi a scos la iveală un teanc de hârtii. Le-a răsfoit un moment, şi-a suflat nasul într-o batistă care nu mai era de mult curată, cu care şi-a şters apoi chelia, şi-a cerut scuze în şoaptă şi a început să citească. Vorbea o latină cu sonorităţi italieneşti foarte pronunţate şi bătea tactul cu pana de scris, într-un mod oarecum afectat.

— „Astfel am pornit căutarea, însoţit de distinşi cărturari germani. Împrejurările erau vitrege, vremea aspră, războiul se retrăsese din zonă, însă îşi mai făcea simţită prezenţa din când în când, ca o ploaie de neajunsuri, aşa că trebuia să te aştepţi la tot pasul la dezertori, dar şi la bande de tâlhari şi la animale răzleţite. Cu toate acestea, nu m-am lăsat descurajat, mi-am închinat sufletul Atotputernicului, care şi-a ocrotit întotdeauna umilul slujitor, şi am găsit în scurt timp dragonul, care se lăsă îmblânzit şi învins prin mijloace bine ticluite. Sângele lui cald mi-a servit drept bază pentru unele întreprinderi, descrise în altă parte în lucrarea de faţă, iar molima cumplită care a îngrijorat creştinătatea atâta amar de vreme se retrase în sfârșit de la oamenii mari, puternici şi merituoşi, astfel încât în viitor nu va mai chinui decât poporul de rând. Şi dacă va fi cândva…"

— Mulţumesc, Guglielmo, ajunge. Bineînţeles că, după cuvintele „distinşi cărturari germani" o să trec numele dumneavoastră. N-aveţi pentru ce să-mi mulţumiţi. Insist. E cel mai mărunt lucru pe care pot să-l fac.

Şi poate că asta şi era de fapt, se gândea Olearius, nemurirea ce-i era destinată: o menţiune în cartea lui Athanasius Kircher. Propriile sale relatări de călătorie vor dispărea aproape la fel de rapid ca poeziile pe care bietul Fleming le dădea mereu la tipar. Timpul vorace ştergea aproape totul, însă în faţa acestor pagini va fi neputincios. Într-o singură privinţă nu exista niciun dubiu: cât va exista lumea asta, Athanasius Kircher va fi citit.

În dimineaţa următoare au găsit circul. Cârciumarul de la hanul unde au înnoptat i-a îndrumat către vest; să ţină mereu drumul de ţară, le-a spus, şi atunci n-au cum să-l rateze. Şi, pentru că pe acolo nu erau dealuri şi toţi copacii fuseseră tăiaţi, n-a trecut mult până când au văzut un fel de catarg de care flutura o bucată de pânză colorată.

La scurt timp după aceea, au putut desluşi corturile şi un semicerc din lemn, pe care erau fixate băncile spectatorilor. Deasupra acestui semicerc se înălţau doi pari, între care se întindea o frânghie subţire. Circarii trebuie să fi adus cu ei tot lemnul ăsta. Printre corturi se aflau căruţe cu coviltir, caii şi măgarii păşteau, câţiva copii se jucau, un bărbat dormea într-un hamac şi o femeie bătrână spăla rufe într-un butoi.

Kircher a clipit. Nu se simţea bine. Se întreba dacă i se trage de la zdruncinăturile trăsurii sau mai degrabă de la nemţii ăştia doi. Erau ursuzi, prea serioşi, mărginiţi, încăpăţânaţi şi – un aspect ce nu putea fi ignorat – miroseau urât. Trecuse mult timp de când nu mai fusese în imperiu şi aproape că uitase ce bătaie de cap îţi dădea să te afli printre germani.

Era cât se poate de clar că cei doi îl subestimau. Se obişnuise cu asta. Încă din copilărie fusese subestimat, mai întâi de părinţi, apoi de învăţătorul de la şcoala din sat, până când preotul l-a recomandat iezuiţilor. Aceştia l-au trimis la studii, dar apoi a fost subestimat de fraţii de călugărie, care nu vedeau în el decât un tânăr silitor: niciunul nu observase că putea mult mai mult, doar mentorul său Tesimond văzuse în el ceva special şi-l scosese din mulţimea călugărilor grei de cap. Străbătuseră ţara în lung şi-n lat, învăţase multe de la Tesimond, dar şi acesta îl subestimase, îl considerase potrivit doar pentru o existenţă de ucenic, aşa că a fost nevoit să se desprindă de el, pas cu pas şi cu mare precauţie, fiindcă pe unul ca el nu era indicat să ţi-l faci duşman. A trebuit să pretindă că lucrările pe care le scrie nu sunt altceva decât o toană inofensivă, dar în secret le-a trimis pe toate, cu dedicaţie, oamenilor importanţi de la Vatican. Şi, într-adevăr, Tesimond nu şi-a mai putut reveni din şoc când a aflat că secretarul lui e chemat dintr-odată la Roma. S-a îmbolnăvit şi a refuzat să-i dea binecuvântarea de rămas-bun. Kircher vedea încă scena în faţa ochilor: camera din Viena şi pe Tesimond, înfăşurat în pătură. Bătrânul ramolit mormăise ceva şi se prefăcuse că nu înţelege despre ce e vorba, drept care Kircher trebuise să plece fără binecuvântarea lui la Roma, unde îl întâmpinaseră colaboratorii marii biblioteci doar pentru a-l subestima şi ei, la rândul lor. Crezuseră că nu-i bun decât să păstreze, să conserve şi să studieze cărţi şi nu pricepuseră că el putea scrie o carte mai repede decât i-ar fi luat altuia s-o citească, aşa că a trebuit să le dovedească asta mereu şi mereu, până când papa l-a numit în sfârşit la cea mai importantă catedră a universităţii sale şi l-a împuternicit cu tot felul de atribuţii speciale.

Aşa avea să fie mereu. Confuzia din tinereţe era de domeniul trecutului şi nu i se mai întâmpla să piardă noţiunea timpului. Cu toate acestea, lumea nu-şi dădea seama ce forţă se găsea în el, ce voinţă şi ce memorie avea. Până şi acum, când ajunsese celebru în toate ţările pământului şi nimeni nu putea studia ştiinţele, fără să cunoască operele lui Athanasius Kircher, nu putea părăsi Roma fără să păţească mereu acelaşi lucru: nici nu dădea bine de conaţionali, că se trezea măsurat cu privirile dispreţuitoare arhicunoscute. Mare greşeală a făcut când a pornit în călătoria asta! Ideal ar fi să rămâi într-un loc, să lucrezi, să-ţi concentrezi forţele şi să dispari în spatele cărţilor. Ar trebui să fii o autoritate fără corp, o voce pe care lumea o ascultă fără să se întrebe cum arată trupul din care provine.

Cedase din nou unei slăbiciuni. De fapt, nu-i păsa atât de ciumă, cât avea nevoie de un motiv ca să plece în căutarea dragonului. Sunt cele mai vechi şi cele mai inteligente fiinţe, spunea Tesimond, iar când te afli în faţa unui dragon eşti deodată alt om, mai mult, când îi auzi glasul, nimic nu mai e ca înainte. Kircher aflase atâtea despre lume, însă întâlnirea cu un dragon îi lipsea încă şi, fără ea, opera lui rămânea incompletă. Iar dacă experienţa avea să devină cu adevărat periculoasă, tot mai putea să se folosească de ultimul şi cel mai puternic mijloc de apărare – de acea operaţiune magică la care aveai dreptul să recurgi o singură dată-n viaţă: când dai de cel mai mare pericol, îl avertizase Tesimond cu asprime, când dragonul e la doi paşi de tine şi nimic nu te mai ajută, poţi să faci asta o dată, doar o dată, bagă bine de seamă, *o singură dată*. Mai întâi, îţi imaginezi cel mai puternic pătrat magic.

S A T O R
A R E P O
T E N E T
O P E R A
R O T A S

Acesta este cel mai vechi dintre toate, cel mai secret, cel înzestrat cu cea mai mare putere. Trebuie să-l vezi în faţa ta ca şi cum ar fi aievea, închide ochii, priveşte-l limpede şi rosteşte-l în gând, cu gura închisă, literă cu literă, iar apoi spune cu voce tare şi răspicat, încât să te audă dragonul, un adevăr pe care nu l-ai mărturisit încă nimănui, nici celui mai bun prieten,

nici măcar la spovedanie. Asta e cel mai important lucru: acel adevăr să nu mai fi fost rostit niciodată. Atunci se va lăsa ceaţa, iar tu vei putea fugi. O slăbiciune se furişează în mădularele monstrului, o uitare grea îi cuprinde mintea şi tu poţi fugi, înainte ca el să te înşface. Când îşi revine, nu-şi mai aduce aminte de tine. Dar nu uita, nu poţi face asta decât o singură dată! Kircher şi-a privit vârfurile degetelor. Dacă muzica n-avea să-mblânzească dragonul, el avea de gând să recurgă la această ultimă soluţie şi să fugă călare pe unul dintre caii de la trăsură. Atunci probabil că dragonul avea să-i mănânce pe secretari – ar fi păcat de ei, mai ales de Guglielmo, care era atât de avid de învăţătură – şi, mai mult ca sigur, şi pe cei doi nemţi. Dar el însuşi urma să scape datorită ştiinţei, prin urmare n-avea de ce să se teamă.

Asta avea să fie ultima sa călătorie. N-o să se mai supună încă o dată la un asemenea chin, pur şi simplu nu era făcut pentru asemenea eforturi. Pe drum i-a fost greaţă mereu, mâncarea era groaznică, era frig mai tot timpul şi nici pericolele nu erau de subestimat: e drept că războiul se mutase în sud, dar asta nu înseamnă că pe-aici lucrurile stăteau prea grozav. Ce pustiit era totul şi oamenii ce mai decăzuseră! Sigur, găsise la Hamburg câteva cărţi pe care le căuta de mult – *Organicon* de Hartmut Elias Warnick, o ediţie din *Melusina mineralia* a lui Gottfried von Rosenstein şi câteva foi scrise de mână, provenind, pe cât se pare, de la Simon din Torino – însă nici asta nu era o consolare pentru faptul că de atâtea săptămâni era nevoit să se descurce fără laboratorul său, unde totul îşi avea locul lui, în timp ce pretutindeni altundeva domnea haosul.

Oare de ce se arăta creaţia Domnului atât de îndărătnică, de unde tendinţa ei încăpăţânată spre talmeş-balmeş şi încurcături? Ceea ce spiritului îi părea limpede ca lumina zilei se dovedea a fi, în afara lui, un tufiş spinos. Kircher înţelesese devreme că trebuie să-ţi urmezi raţiunea, fără să te laşi tulburat de capriciile realităţii. Când ştii cum trebuie să arate rezultatele unui experiment, atunci rezultatele experimentului trebuie să arate chiar aşa, iar dacă ai o viziune distinctă asupra lucrurilor, atunci – când le descriai – trebuia să dai satisfacţie acestei viziuni, şi nu aparenţelor.

Doar pentru că a învăţat să se încreadă cu rotul în spiritul lui Dumnezeu a putut să-şi ducă la bun sfârşit cea mai mare operă, descifrarea hieroglifelor. Cu ajutorul vechii tăbliţe cu semne, cumpărată pe vremuri de cardinalul Bembo, a reuşit să dezlege enigma. S-a cufundat atât de adânc în micile imagini, până când a priceput. Dacă aveai o combinaţie formată dintr-un lup

şi un şarpe, asta sigur însemna pericol, însă dacă era şi un val făcut dintr-o linie punctată dedesubt, atunci intervenea Dumnezeu şi-i ocrotea pe cei care-i meritau ocrotirea, iar aceste trei semne laolaltă însemnau har divin. Şi Kircher căzuse în genunchi, mulţumind Cerului pentru această iluminare. Ovalul orientat spre stânga reprezenta judecata şi, dacă alături se afla un soare, asta însemna Ziua Judecăţii, însă, dacă era o lună, atunci era vorba despre chinurile nocturne ale celui ce se roagă şi, prin urmare, despre sufletul păcătosului sau, uneori, chiar despre iad. Omuleţul minuscul însemna, desigur, om, dar, dacă avea un băţ în mână, atunci era omul care munceşte sau munca însăşi, iar semnele care urmau arătau la ce lucra omul: dacă erau puncte, atunci arunca seminţe pe câmp, dacă erau liniuţe, era marinar pe vapor, dacă erau cerculeţe, era preot şi, fiindcă preoţii se ocupau şi cu scrisul, putea să fie la fel de bine şi un scrib, semnificaţia depindea de poziţia semnului, la începutul sau la sfârşitul rândului, pentru că preotul era mereu la început, scribul apărea abia după evenimentele pe care le consemna. Au fost săptămâni extatice şi curând n-a mai avut nevoie de tăbliţă: începuse să scrie cu hieroglife, de parcă ar fi făcut asta dintotdeauna. Noaptea nu mai putea dormi, fiindcă visa în semne, gândurile lui erau compuse din liniuţe, puncte, colţuri şi valuri. Aşa era când simţeai harul divin. Cartea sa pe care avea s-o dea în curând la tipar, sub titlul *Oedipus Aegyptiacus*, era cea mai importantă realizare a sa: mii de ani oamenii priviseră nedumeriţi acest mister, nimeni nu putuse să-l dezlege. Acum era dezlegat.

Îl enerva doar faptul că oamenii erau atât de grei de cap. Primea scrisori de la confraţi din Orient care-i relatau despre succesiuni de semne care nu se potriveau cu ordinea descrisă de el, iar el trebuia să le răspundă că n-are nicio importanţă ce-a scrijelit în piatră vreun tâmpit de-acum zece mii de ani, vreun scrib mărunt, care oricum ştia mult mai puţine despre scrierea aceasta decât o autoritate cum era el – deci la ce bun să te ocupi de greşelile unui asemenea scrib? Oare scribul acela mărunt primise vreo scrisoare de mulţumire de la Cezar? În schimb, Kircher se putea mândri cu aşa ceva. Îi trimisese împăratului un panegiric scris în hieroglife. Epistola de mulţumire de la Viena, împăturită şi cusută într-o punguţă de mătase, o purta mereu la el. Involuntar, şi-a atins pieptul cu mâna, a pipăit prin jachetă pergamentul şi s-a simţit deodată mai bine.

Trăsurile se opriseră.

— Nu vă e bine? a întrebat Olearius. Sunteţi palid.

— Mă simt excelent, a spus Kircher iritat.

A împins uşa şi s-a dat jos din trăsură. De pe spinările transpirate ale cailor se ridicau aburi. Şi pajiştea era umedă. A clipit şi s-a sprijinit de trăsură, îl luase ameţeala.

Oameni importanţi, a spus o voce. Aici, la noi, în vizită! Mai încolo, la corturi, erau oameni şi, ceva mai aproape, stătea bătrâna în faţa butoiului cu rufe, dar chiar lângă ei nu se afla decât un măgar. Animalul a ridicat privirea, apoi a coborât din nou capul şi a continuat să pască.

— Aţi auzit şi voi? a întrebat Fleming.

Olearius, care ieşise şi el din trăsură în urma lui, a dat din cap afirmativ.

— Eu sunt, a spus măgarul.

— Pentru asta există o explicaţie, a comentat Kircher.

— Şi care ar fi aceea? a întrebat măgarul.

— Ventrilocia, a zis Kircher.

— Aşa e, a răspuns măgarul. Eu sunt Origene.

— Unde se ascunde ventrilocul? a continuat Olearius.

— Doarme, a spus măgarul.

În spatele lor, coborâseră Fleming şi secretarul. Îi urmaseră ceilalţi secretari.

— Nu-i rău deloc, a vorbit Fleming.

— Doarme arareori, a explicat măgarul. Însă acum vă visează pe voi.

Avea o voce gravă şi atât de ciudată, de parcă n-ar fi provenit dintr-un gâtlej omenesc.

— Vreţi să vedeţi spectacolul? Mai este unul poimâine. Avem un înghiţitor de flăcări, un acrobat care merge în mâini şi un înghiţitor de monede, ăla sunt eu. Daţi-mi monede, eu le-nghit. Vreţi să vedeţi? Le înghit pe toate. Avem o dansatoare, o actriţă şefă şi mai avem şi o fecioară pe care o îngropăm, rămâne o oră sub pământ, iar când o dezgropăm e teafără şi nevătămată şi mai proaspătă ca oricând. Avem şi o dansatoare, v-am mai spus? Şefa, dansatoarea şi fecioara sunt una şi aceeaşi. Şi mai avem şi cel mai bun dansator pe sârmă, e şeful nostru. Dar acum doarme. Avem şi o pocitanie de om, dacă-l vedeţi, vă stă mintea-n loc. Nu prea-ţi dai seama unde-i e capul, iar mâinile nu şi le găseşte nici el.

— Mai aveţi şi un ventriloc, a adăugat Olearius.

— Eşti foarte deştept, a zis măgarul.

— Dar muzicanţi aveţi? a întrebat Kircher, conştient de faptul că şi-ar putea strica reputaţia stând de vorbă cu un măgar, de faţă cu martori.

— Bineînţeles, a spus măgarul. Şase muzicanţi. Şeful şi cu şefa dansează, e punctul culminant, cel mai important moment al spectacolului. Cum ar fi posibil fără muzică?

— Ajunge, a intervenit Kircher. Acum ar fi cazul ca ventrilocul să se arate.

— Aici sunt, a răspuns măgarul.

Kircher a închis ochii şi a respirat adânc. O greşeală, s-a gândit el, toată călătoria, vizita asta, totul e o imensă greşeală. Se gândea la liniştea din camera lui de studiu, la masa lui de lucru din piatră, la cărţile de pe raft, la mărul curăţat pe care asistentul lui i-l aducea în fiecare după-amiază, la ora trei fix, la vinul roşu în paharul său preferat de cristal. S-a frecat la ochi şi s-a întors cu spatele.

— Aveţi nevoie de un felcer? a întrebat măgarul. Vindem şi leacuri. Trebuie doar să spuneţi.

E doar un măgar, şi-a zis Kircher. Dar, de furie, a strâns pumnii. Acum îl luau peste picior şi animalele germane!

— Ocupaţi-vă dumneavoastră de asta, i-a spus lui Olearius. Vorbiţi cu oamenii ăştia.

Olearius s-a uitat la el contrariat.

Dar Kircher, păşind peste o grămadă de balegă de măgar, s-a urcat înapoi în trăsură, fără să-l mai bage în seamă. A închis uşa şi a tras draperiile. De afară îi auzea pe Olearius şi pe Fleming vorbind cu măgarul – cu siguranţă râdeau toţi de el, dar puţin îi păsa. Nici nu voia sa ştie. Ca să se liniştească, a încercat să gândească în hieroglife egiptene.

Bătrâna de la butoiul cu rufe s-a uitat la Olearius şi la Fleming, care se apropiau de ea, apoi a băgat două degete în gură şi a scos un fluierat. Imediat, dintr-un cort au apărut trei bărbaţi şi o femeie. Ei erau neobişnuit de solizi, femeia avea părul castaniu, nu mai era foarte tânără, dar avea ochi luminoşi şi privire pătrunzătoare.

— Ce domni distinşi ne vizitează! a spus ea. N-avem prea des o asemenea onoare. Vreţi să vedeţi spectacolul nostru?

Olearius a încercat să răspundă, însă vocea nu-l asculta.

— Fratele meu e cel mai bun dansator pe sârmă, a fost bufonul de curte al Regelui de-o iarnă. Vreţi să-l vedeţi?

Vizitatorului încă nu-i revenise graiul.

— Nu vorbiţi?

Olearius şi-a dres glasul. Ştia că se face de râs, dar n-avea încotro, nu putea scoate nicio vorbă.

— Bineînţeles că vrem să vedem toate astea, a spus Fleming.

— Ia uitaţi-vă la acrobaţii noştri! i-a îndemnat femeia. Faceţi-le o demonstraţie distinşilor domni!

De-ndată, unul dintre cei trei s-a aruncat înainte şi s-a proptit în mâini. Al doilea s-a căţărat pe el cu o viteză supraomenească şi s-a aşezat, tot în mâini, pe picioarele primului, iar acum se căţăra şi al treilea peste cei doi şi a rămas în picioare pe tălpile celui de-al doilea, cu braţele întinse către cer. În acest moment, până să se dezmeticească privitorii, s-a urcat şi femeia, iar al treilea acrobat a tras-o către el şi a ridicat-o deasupra capului. Olearius se uita fascinat, femeia plutea deasupra lui, la înălţime.

— Vreţi să vedeţi mai multe? a strigat ea în jos.

— Am vrea, a spus Fleming, dar suntem aici din alte motive. Avem nevoie de muzicanţi, plătim bine.

— Distinsul dumneavoastră domn însoţitor e mut?

— Nu, a răspuns Olearius, nu, nu. Nu mut, vreau să spun.

Femeia a râs.

— Eu sunt Nele!

— Eu sunt magistrul Fleming.

— Olearius, a zis Olearius. Matematician de curte la Gottorf.

— Vă daţi jos? a strigat Fleming. E greu de vorbit aşa.

Ca la comandă, turnul uman s-a dezintegrat. Bărbatul din mijloc a sărit, cel de sus s-a rostogolit în faţă, bărbatul de jos a făcut o tumbă, femeia părea că se dezechilibrează şi cade, dar s-a redresat cumva în zbor şi toţi au aterizat în picioare, iar acum stăteau drepţi în faţa vizitatorilor. Fleming aplauda, Olearius stătea ţeapăn.

— Nu aplaudaţi, a spus Nele. N-a fost un spectacol. Dacă ar fi fost, ar fi trebuit să plătiţi.

— Ba am vrea să şi plătim, a replicat Olearius. Pentru muzicanţi.

— Atunci, ar trebui să-i întrebaţi pe ei. Toţi cei care sunt aici, cu noi, sunt liberi. Dacă vor să meargă cu voi, n-au decât. Dacă vor să plece mai departe

cu noi, atunci pleacă cu noi. Oricine se alătură circului lui Ulenspiegel, face asta fiindcă-şi doreşte să fie la circul lui Ulenspiegel, pentru că nu există un circ mai bun. Până şi pocitania e aici de bunăvoie, în altă parte nu i-ar merge aşa de bine.

— Tyll Ulenspiegel e aici? a întrebat Fleming.

— Pentru el vin oameni de pretutindeni, a spus unul dintre acrobaţi. Eu n-aş pleca. Dar întrebaţi-i pe muzicanţi.

— Avem un flautist, unul care cântă la trompetă, un toboşar şi un bărbat care cântă la doua viori deodată. Întrebaţi-i pe ei şi, dacă vor să plece, ne despărţim amiabil şi găsim alţi muzicanţi. N-o să fie greu, toată lumea vrea să lucreze la circul lui Ulenspiegel.

— Tyll Ulenspiegel? a mai întrebat Fleming o dată.

— Chiar el şi nimeni altul.

— Şi dumneata eşti sora lui?

Ea a clătinat din cap că nu.

— Dar tocmai ai spus că…

— Ştiu ce-am spus, stimate domn. El e fratele meu, dar eu nu sunt sora lui.

— Cum e posibil? a întrebat Olearius.

— Minunaţi-vă, stimate domn!

L-a privit drept în faţă. Ochii îi străluceau şi vântul se juca în părul ei. Olearius avea gâtul uscat şi l-a cuprins o slăbiciune de parcă s-ar fi îmbolnăvit pe drum.

— Nu pricepeţi cum vine asta, nu?

I-a dat un ghiont în piept unuia dintre acrobaţi şi i-a zis:

— Îi aduci pe muzicanţi?

Acrobatul a făcut semn că da, s-a aruncat în faţă şi a plecat în mâini.

— O întrebare, a arătat Fleming spre măgarul care păştea liniştit ceva mai încolo, ridicând din când în când capul şi privind spre ei, cu ochii lui inexpresivi de animal.

— Cine a făcut ca măgarul să…

— Ventrilocie.

— Dar unde se ascunde ventrilocul?

— Întreabă-l pe măgar, a spus bătrâna.

— Dar tu cine eşti? a întrebat Fleming. Eşti mama ei?

— Doamne fereşte! a răspuns bătrâna. Eu sunt doar baba. Nu sunt mama nimănui şi nici fiica cuiva.

— Mă rog, fiica cuiva tot trebuie să fii.

— Şi, dacă toţi oamenii cărora le-am fost fiică sunt acum la doi metri sub pământ, a cui fiică mai sunt? Sunt pur şi simplu Else Kornfass din Stangenriet. Stăteam eu în faţa casei şi-mi lucram grădina şi nu mă gândeam la nimic, când au apărut ei, Ulenspiegel şi cu Nele şi Origene cu căruţa, iar eu am strigat din toate puterile: „Doamne Dumnezeule,Tyll!“ Îl recunoscusem, că cine nu-l cunoaşte, la care el trage deodată frâiele, de se opreşte căruţa-n loc, şi spune: „Lasă-l pe Dumnezeu, că n-are nevoie de tine. Mai bine vino“.

Eu nu ştiam ce vrea şi i-am spus: „Cu babele nu se glumeşte, în primul rând, sunt sărace şi amărâte, iar în al doilea rând, pot să-ţi facă vrăji de să te-mbolnăveşti.“ Dar el îmi zice:

„Tu n-ai ce căuta aici. Eşti de-a noastră.”

La care eu:

„Poate că aşa oi fi fost odată, e posibil, dar acum sunt bătrână! ”

La care el:

„Bătrâni suntem toţi”.

Şi eu de colo:

„Dar eu acuş dau colţul”.

Şi el:

„Ca noi toţi”.

Şi eu:

„Şi dacă vă mor pe drum, ce faceţi?”

La care el:

„Te lăsăm acolo, că cine-i mort nu mai e prietenul meu”.

La care eu n-am mai ştiut ce să spun, bunul meu domn, şi iată-mă aici, cu ei.

— Ne mănâncă şi urechile, a intervenit Nele. Munceşte puţin, doarme mult, are păreri despre orice.

— Aşa e, a recunoscut bătrâna.

— Dar are o memorie excelentă, a spus Nele. Recită cele mai lungi balade şi nu uită niciun vers.

— Balade germane? a întrebat Fleming.

— Bineînţeles, a răspuns bătrâna. Spaniolă n-am învăţat.

— Ia să auzim, a propus Fleming.

— Dacă plătiţi, vă zic.

Fleming s-a căutat în buzunare. Olearius s-a uitat în sus, spre frânghie, un moment i se păruse că vede pe cineva acolo, dar frânghia vibra goală, în vânt. Acrobatul revenise, urmat de trei bărbaţi cu instrumente.

— O să coste, a spus primul.

— Venim, a vorbit al doilea, dar vrem bani.

— Bani şi aur, a subliniat primul.

— Şi mulţi, a completat al treilea. Vreţi să ascultaţi ceva?

Şi, fără ca Olearius să le fi cerut ceva, s-au aşezat pe poziţii şi au început să cânte. Unul ciupea coardele lăutei, altul îşi umfla obrajii suflând în cimpoi, al treilea mânuia cu viteză două beţe de tobă, iar Nele şi-a dat părul pe spate şi a dansat, în timp ce bătrâna recita o baladă pe ritmul muzicii: nu cânta, vorbea însă pe un ton care se potrivea cu ritmul melodiei. Povestea despre doi îndrăgostiţi care nu puteau să se întâlnească, fiindcă îi despărţea marea. Fleming s-a aşezat pe iarbă, lângă bătrână, ca să nu rateze niciun cuvânt.

În trăsură, Kircher se apucase cu mâinile de cap şi se întreba când o să înceteze oare toată gălăgia asta îngrozitoare. Scrisese cea mai importantă carte despre muzică şi tocmai de aceea avea un auz prea fin ca să guste o astfel de lălăială populară. Brusc, trăsura i se părea prea strâmtă, banca prea tare, iar muzica vulgară vestea o veselie la care lua parte toată lumea, mai puţin el.

A oftat. Lumina soarelui arunca raze subţiri şi reci prin locurile neacoperite de draperiile trăsurii. O clipă, ceea ce vedea i s-a părut o fantasmă a durerii lui de cap şi de ochi, abia ceva mai încolo a priceput că nu se înşela. În faţa lui şedea cineva.

Vasăzică acum sosise momentul? Ştiuse dintotdeauna că odată si-odată avea să i se arate Satana, dar era ciudat că acum lipseau semnele. Nu mirosea a pucioasă, tipul avea două picioare omeneşti, iar crucea pe care Kircher o purta la gât nu se încălzise. Cel care stătea acolo – chiar dacă nu pricepea cum de putuse să intre fără să facă niciun zgomot – era un om. Era din cale-afară de uscăţiv şi ochii îi erau adânciţi în orbite. Purta o haină cu guler de blană şi ridicase picioarele cu pantofi ascuţiţi pe bancheta din faţă, ceea ce era o obrăznicie grosolană. Kircher s-a întors către uşă.

Bărbatul s-a aplecat înainte, i-a pus o mână pe umăr cu un gest aproape tandru, iar cu cealaltă a tras zăvorul.

— Aş vrea să te întreb ceva, a spus el.

— N-am bani, i-a răspuns Kircher. Nu aici, în trăsură. Banii sunt la unul dintre secretarii de afară.

— Ce frumos că eşti aici! Am aşteptat atât de mult, am crezut că n-o să se mai ivească niciodată ocazia. Dar trebuie să ştii: orice ocazie vine la un moment dat, asta e frumuseţea, vine la un moment dat, iar când te-am văzut m-am gândit că în sfârşit o să aflu ce mă interesează. Se spune că ai darul vindecării, şi eu îl am, ştii? Azilul de muribunzi din Mainz: plin de bolnavi de ciumă, peste tot numai tuse, gemete, vaiete. Atunci m-am dus la ei şi le-am spus „Am nişte prafuri care v-ar face sănătoşi, vi le pot vinde", la care bieţii oameni au strigat plini de speranţă: „Dă-ne prafurile, dă-ni-le!"

„Trebuie mai întâi să le prepar", am zis eu. Nu-i aşa uşor, îmi lipseşte un ingredient şi pentru acesta unul dintre voi trebuie să moară".

Atunci s-a lăsat tăcerea. Oamenii erau uluiţi. Pentru început, n-a zis nimeni nimic. Iar eu am strigat: „Pe unul dintre voi trebuie să-l omor. Îmi pare rău, dar din nimic nu iese nimic". Şi eu sunt alchimist, ştii? Exact ca dumneata, cunosc forţele secrete şi spiritele vindecătoare mă ascultă. Bărbatul a izbucnit în râs.

Kircher se holba la el, apoi a întins mâna către uşă.

— Nu face asta! s-a opus vizitatorul cu o voce care l-a făcut pe Kircher să-şi retragă imediat mâna.

— Deci, am zis eu, unul trebuie să moară, dar care să fie, asta nu stabilesc eu, ci voi trebuie să cădeţi de-acord între voi. La care ei au spus: „Dar cum să facem asta?"

Şi eu am spus: „Cel mai bolnav, de ăla nu mai e aşa păcat, aşa că vedeţi care vă mai ţineţi pe picioare, luaţi-vă cârjele şi fugiţi, iar pe care rămâne ultimul în casă, pe ăla îl fac bucăţi". Şi ce să vezi? Cât ai clipi, s-a golit casa. Doar trei morţi au mai rămas. Niciun om viu. „Vedeţi?", am zis eu. „Puteţi să mergeţi, nu sunteţi pe moarte, v-am vindecat". Nu-i aşa că nu mă mai cunoşti, Athanasius?

Kircher se holba la el.

— A trecut mult de atunci, a continuat individul. Mulţi ani, mult vânt îţi tăbăceşte pielea, mult ger, soarele arde, foamea arde şi ea, e clar că nu mai arăţi ca pe vremuri. Deşi tu, cu obrăjorii tăi roşii, nu te-ai schimbat deloc.

— Ştiu cine eşti, a spus Kircher.

De afară răsuna muzica. Kircher se întreba dacă ar fi cazul să strige după ajutor, însă uşa era zăvorâtă. Chiar dacă l-ar fi auzit cineva, ceea ce era puţin probabil, ar fi trebuit să spargă mai întâi uşa, şi nici nu îndrăznea să-şi imagineze ce i-ar fi putut face între timp individul.

— Ce scria în carte. Ar fi vrut atât de mult să ştie. Şi-ar fi dat şi viaţa pentru asta. Şi-a şi dat-o, de altfel. Dar tot n-a aflat. În schimb, eu aş putea să aflu acum. M-am întrebat mereu ce-ar fi dacă la un moment dat o să-l întâlnesc iar pe tânărul doctor, poate c-o să aflu, şi acum iată-te aici. Deci? Ce scria în cartea aia latinească?

Kircher a început să se roage în gând.

— N-avea copertă, dar avea ilustraţii. Într-una era un greier, în alta un animal care nu există, cu două capete şi cu aripi, sau poate că există, ce ştiu eu. Altă imagine arăta un bărbat într-o biserică, dar clădirea n-avea acoperiş, erau doar nişte coloane deasupra, asta-mi mai amintesc, şi peste coloane erau alte coloane. Claus mi-a arătat-o şi mi-a spus: „Vezi, asta e lumea“. Eu n-am înţeles şi cred că nici el. Însă dacă el n-a putut să afle, măcar eu vreau să ştiu. Iar tu te-ai uitat peste lucrurile lui, ştii şi latină, aşa că spune-mi: Ce carte era aceea, cine a scris-o, cum se cheamă?

Lui Kircher îi tremurau mâinile. Băiatul de atunci îi rămăsese bine întipărit în memorie, la fel şi morarul, al cărui ultim horcăit, când atârna deja în spânzurătoare, n-avea să-l uite niciodată, la fel de bine îşi amintea şi mărturisirea morăriţei, care plângea. Dar în viaţa lui ţinuse atâtea cărţi în mână, frunzărise atâtea pagini şi văzuse atâta text tipărit, încât nu mai reuşea să-şi dea seama exact despre ce era vorba. Pesemne că era o carte pe care o avusese morarul. Dar asta nu-l ajuta la nimic, memoria îi juca feste.

— Îţi aduci aminte de interogatoriu? l-a întrebat bărbatul uscăţiv, cu blândeţe. Cel mai în vârstă, părintele, zicea mereu: „Să nu-ţi fie frică, nu-ţi facem niciun rău, dacă spui adevărul”.

— Şi aşa ai făcut.

— Şi nici el nu mi-a făcut niciun rău, dar mi-ar fi făcut, dacă n-aş fi fugit.

— Da, a recunoscut Kircher. Aici, ai dreptate. Bine-ai făcut că ai fugit.

— N-am aflat niciodată ce s-a ales de mama mea. Câţiva oameni au văzut-o plecând, dar nimeni n-a văzut să fi ajuns undeva.

— Te-am salvat, a spus Kircher. Diavolul te-ar fi înhăţat şi pe tine, nu poţi trăi neatins în preajma lui. Dar aşa, fiindcă ai depus mărturie împotriva

tatălui tău, diavolul şi-a pierdut puterea asupra ta. Tatăl tău a mărturisit şi s-a căit. Dumnezeu e milostiv.

— Nu vreau decât să ştiu. Cartea. Trebuie să-mi spui. Şi să nu minţi, că mă prind! Asta zicea el mereu, bătrânul tău pater: Să nu minţi, că mă prind! Dar tu-l minţeai tot timpul şi el nu se prindea.

Vizitatorul s-a aplecat în faţă. Acum, nasul lui se afla doar la un lat de palmă de faţa lui Kircher. Părea nu atât că-l priveşte, cât că-l adulmecă. Avea ochii pe jumătate închişi, iar celuilalt i se părea că-l aude cum trage aer pe nas.

— Nu mai ştiu, a răspuns Kircher.

— Nu te cred.

— Am uitat.

— Şi dacă tot nu te cred?

Kircher şi-a dres glasul.

— Sator, a spus el încet, apoi a amuţit.

A închis ochii, care îi zvâcneau sub pleoape, de parcă s-ar fi uitat încolo şi-ncoace. După un timp, i-a deschis iar. Îi curgea o lacrimă pe obraz.

— Ai dreptate, a şoptit. Mint mult. Pe doctorul Tesimond l-am minţit, dar asta încă nu-i nimic. L-am minţit şi pe Sanctitatea Sa. Şi pe Maiestatea Sa, împăratul. Mint în cărţi. Mint mereu.

Profesorul a continuat să vorbească, cu voce nesigură, dar Tyll nu-l mai înţelegea. Îl cuprinsese o toropeală ciudată. Îşi şterse fruntea, o sudoare rece îi curgea pe faţă. Banca din faţa lui era goală, rămăsese singur în trăsură, uşa era deschisă. S-a dat jos, căscând.

Afară era ceaţă deasă. Vălătuci imenşi se rostogoleau, aerul era saturat de alb. Muzicanţii încetaseră să mai cânte, la câţiva paşi se profilau nişte siluete abia vizibile, însoţitorii profesorului, iar umbra de acolo trebuie să fi fost Nele. Undeva necheza un cal.

Tyll s-a aşezat pe pământ. Ceaţa se mai rărise şi câteva raze de soare răzbăteau prin ea. Deja se vedeau trăsurile, câteva corturi şi conturul băncilor pentru spectatori. La scurt timp, domnea iar lumina zilei, aburul se ridica din iarbă şi ceaţa dispăruse.

Secretarii se uitau zăpăciţi unul la altul. Mai rămăsese doar un cal din cei doi înhămaţi la trăsură şi oiştea se înălţa în gol. În timp ce toţi se întrebau de unde venise deodată ceaţa, în timp ce acrobaţii făceau tumbe, fiindcă nu rezistau niciun moment fără să facă asta, în timp ce măgarul păştea, în timp

ce bătrâna iar îi recita versuri lui Fleming, iar Olearius vorbea cu Nele, Tyll şedea nemişcat pe pământ, cu ochii mijiţi şi nasul în vânt. Şi nu s-a ridicat nici când unul dintre secretari s-a apropiat şi i-a spus lui Olearius că excelenţa sa, profesorul Kircher, plecase călare fără să-şi ia rămas-bun. Nu lăsase nici măcar un mesaj.

— Fără el, n-o să găsim dragonul, a spus Olearius.

— Să aşteptăm? a întrebat secretarul. Poate se-ntoarce.

Olearius a aruncat o privire spre Nele.

— Asta ar fi cel mai bine.

— Ce-i cu tine? a întrebat Nele, care se îndreptase către Tyll.

El a ridicat privirea.

— Nu ştiu.

— Ce s-a întâmplat?

— Am uitat.

— Hai, jonglează pentru noi şi o să-ţi treacă.

Tyll s-a ridicat. A pipăit traista care-i atârna într-o parte şi a scos mai întâi o minge de piele, galbenă, apoi una roşie, una albastră şi una verde. Nepăsător, a început să le arunce în aer, apoi a scos şi mai multe mingi, una după alta, până când păreau să fie câteva zeci care zburau din mâinile lui. Toţi priveau mingile care urcau, coborau şi iar urcau şi nici măcar secretarii nu se puteau abţine să nu zâmbească.

Era dis-de-dimineaţă. Tyll dormea, însă când ea l-a atins pe umăr s-a trezit imediat.

I-a spus că a petrecut noaptea cu domnul Olearius, curteanul din Gottorf, undeva departe, pe câmp.

— Da, şi?

— De data asta, e altfel.

— Nu ţi-a dăruit nimic frumos?

— Ba da.

— Atunci, e ca întotdeauna.

— Vrea să mă duc cu el.

Tyll a ridicat din sprâncene, prefacându-se mirat.

— Vrea să se-nsoare cu mine.

— Nu.

— Ba da.

— Să se-nsoare?

— Da.

— Cu tine?

— Cu mine.

— De ce?

— Are intenţii serioase. Locuieşte într-un castel. Nu-i un castel frumos, spune el, şi iarna nu-i bine încălzit, dar are destulă mâncare şi un duce care-l protejează. În schimb, el nu trebuie decât să dea lecţii copiilor ducelui, uneori să facă nişte socoteli şi să supravegheze cărţile.

— Ca să n-o ia cărţile la sănătoasa sau cum?

— Îţi zic, o duce bine.

Tyll s-a rostogolit de pe sacul lui cu paie şi s-a ridicat în picioare.

— Atunci, trebuie să mergi cu el.

— Nu prea-mi place de el, dar e un om bun. Şi foarte singur. I-a murit soţia când el era în Rusia. Habar n-am unde-i Rusia.

— Lângă Anglia.

— Şi noi tot n-am ajuns în Anglia.

— În Anglia e ca aici.

— Iar când s-a întors din Rusia, ea murise, copii n-aveau şi de-atunci e singur şi trist. E încă destul de sănătos, aşa am observat, şi cred că e de încredere. Unul ca ăsta nu-mi mai iese-n cale a doua oară.

Tyll s-a aşezat lângă ea şi a cuprins-o cu braţul după umeri. De afară o auzeau pe bătrână recitând o baladă. Mai mult ca sigur că Fleming era tot cu ea şi o punea să recite întruna, ca să reţină versurile.

— Unul ca ăsta e mai bun ca de-alde Steger.

— Probabil că nici n-o să te bată.

— E posibil, a spus Nele gânditoare. Şi, chiar dacă o s-o facă, o să-l bat şi eu pe el. O să rămână cu gura căscată.

— Poţi să ai şi copii.

— Nu-mi plac copiii. Iar el e deja bătrân. Însă o să fie recunoscător, cu copii sau fără.

Nele a tăcut. Vântul făcea să tremure cu zgomot pânza cortului, iar afară bătrâna o luase de la capăt cu recitatul.

— De fapt, nu vreau.

— Dar trebuie.

— De ce?

— Fiindcă nu mai suntem tineri, sora mea. Şi nici nu întinerim. În fiecare zi îmbătrânim câte puţin. Iar cine-i bătrân şi pribeag n-o duce deloc bine. El locuieşte într-un castel.

— Dar noi doi suntem legaţi unul de altul.

— Da.

— Poate te ia şi pe tine.

— Nu se poate. Eu nu pot rămâne la castel. N-aş rezista. Şi, chiar dac-aş rezista, nu m-ar ţine ei multă vreme. Ori mă alungă ei, ori dau eu foc castelului. Una din două. Dar e castelul tău, aşa că n-am cum să-i dau foc. Deci, oricum ar fi, nu merge.

O vreme au tăcut.

— Da, nu merge, a zis ea într-un târziu.

— Dar de ce te vrea, de fapt? a întrebat Tyll. Că prea frumoasă nu eşti.

— Hai că-ţi dau acuşi una peste gură!

El izbucni în râs.

— Cred că mă iubeşte.

— Ce?

— Ştiu, ştiu.

— Te iubeşte?

— Există şi aşa ceva.

Afară, măgarul a scos un sunet specific măgarilor, iar bătrâna a început o nouă baladă.

— Dacă n-ar fi fost dezertorii ăia, a spus Nele. Atunci, în pădure.

— Nu mai vorbi despre asta!

Ea a tăcut.

— De obicei, oameni ca el nu iau oameni ca tine, a explicat el. Trebuie să fie un bărbat cumsecade. Şi, chiar dacă nu e cumsecade, are un acoperiş deasupra capului şi bani în buzunar. Spune-i că vii cu el şi fă asta înainte să se răzgândească.

— O să vii să mă vizitezi? a întrebat ea.

— Nu cred.

— De ce nu?

— Păi, gândeşte-te cum ar fi. El n-o să vrea să i se amintească unde te-a găsit. La castel n-o să ştie nimeni şi tu însăţi n-o să vrei să se ştie. O să treacă anii, sora mea, în curând totul o să pară ireal, doar copiii tăi o să se

mire cum de ştii aşa de bine să dansezi şi să cânţi şi cum de prinzi toate obiectele din zbor.

Nele l-a sărutat pe frunte. Cu mişcări ezitante, s-a strecurat afară din cort, s-a ridicat şi s-a dus la trăsuri ca să-l anunţe pe matematicianul de curte că-i acceptă oferta şi vine cu el la Gottorf.

Când s-a întors, a găsit cortul gol. Tyll plecase furtunos şi nu luase nimic, în afară de mingile de jonglat, o frânghie lungă şi măgarul. Nu vorbise decât cu magistrul Fleming, pe care-l întâlnise afară, pe pajişte. Însă acesta nu voia să le împărtăşească şi altora ce-i spusese Tyll.

Circul s-a risipit în cele patru zări. Muzicanţii şi acrobaţii au luat-o spre sud, înghiţitorul de flăcări a pornit, împreună cu bătrâna, spre vest, ceilalţi s-au orientat spre nord-est, în speranţa de a se îndepărta de război şi de foamete. Omul cu diformităţi şi-a găsit locul în cabinetul de curiozităţi al principelui elector de Bavaria. Secretarii au ajuns, trei luni mai târziu, la Roma, unde Athanasius Kircher îi aştepta deja cu nerăbdare. Acesta n-a mai părăsit oraşul niciodată, a făcut mii de experimente şi a scris zeci de cărţi, până când a murit, admirat de toată lumea, patruzeci de ani mai târziu.

Nele Olearius a mai trăit trei ani după moartea lui Kircher. A avut copii şi şi-a îngropat soţul, pe care nu l-a iubit niciodată, dar l-a preţuit întotdeauna, fiindcă se purta frumos cu ea şi nu aştepta în schimb decât puţină amabilitate. Sub ochii ei, castelul Gottorf a căpătat o nouă strălucire, Nele şi-a văzut nepoţii crescând şi a mai apucat să-şi legene pe genunchi primul strănepot. Nimeni n-avea idee că odinioară hoinărise prin ţară cu Tyll Ulenspiegel, dar, exact aşa cum prevestise el, nepoţii se mirau cum de e ea în stare, chiar bătrână fiind, să prindă toate lucrurile care i se aruncau. A fost iubită şi respectată şi nimeni n-ar fi bănuit că a fost vreodată altceva decât o femeie onorabilă. Şi nici ea n-a povestit nimănui că încă spera ca băiatul cu care fugise odinioară din satul părintesc să vină la un moment dat şi s-o ia cu el.

Abia când moartea a ajuns-o din urmă şi, cu mintea rătăcită a ultimelor zile, i s-a părut că-l vede, slab şi surâzător, cum stă la fereastră. Slab şi surâzător, a intrat în camera ei, iar ea s-a ridicat în capul oaselor şi a spus:

— Da’ mult a mai durat!

Iar ducele de Gottorf, un fiu al acelui duce care-l angajase cândva pe soţul ei, venise s-o vadă pe patul de moarte, ca să-şi ia adio de la cel mai în

vârstă membru al curţii sale. A priceput că nu e momentul să corecteze erori, aşa că i-a luat mâna mică şi ţeapănă pe care i-a întins-o ea şi instinctul i-a dictat răspunsul:

— Da, dar acum sunt aici.

În acelaşi an a murit, pe câmpia din Holstein, ultimul dragon al nordului. Avea şaptesprezece mii de ani şi obosise să se mai ascundă.

Aşa că şi-a cuibărit capul în tufele de iarbă neagră, şi-a întins trupul – care se camuflase atât de bine, preluând culoarea obiectelor din jur, încât nici vulturii nu-l mai puteau distinge –, facându-se una cu pământul, în iarba moale, a oftat şi a regretat un pic că de-acum înainte s-a zis cu parfumul, cu florile, cu vântul şi că n-o să mai vadă norii mânaţi de furtună, nici răsăritul soarelui, nici umbra curbată a pământului pe luna vineţie, imagine care i-a plăcut întotdeauna în mod deosebit.

A închis cei patru ochi şi mormăia încet, când a simţit că i se aşază o vrabie pe nas. Era împăcat cu toate, fiindcă văzuse destule la viaţa lui, dar ce-avea să se întâmple cu unul ca el după moarte tot nu aflase. Oftând, a adormit. Avusese o viaţă lungă. Acum era momentul pentru o transformare.

ÎN TUNEL

— Dumnezeule atotputernic, Doamne, Isuse Cristoase, nu ne lăsa! a mai spus Matthias cu puţin înainte, iar Korff i-a răspuns:

— Dar Dumnezeu nu-i aici!

La care Eisenkurt a replicat:

— Dumnezeu e peste tot, porcule!

Iar Matthias a spus:

— Însă nu aici, jos.

Apoi au râs cu toţii, însă imediat după aceea a fost o explozie şi s-a simţit un curent de aer, atât de puternic şi de fierbinte, că i-a aruncat la pământ. Tyll a căzut peste Korff, Matthias peste Eisenkurt, după care s-a făcut întuneric beznă. O vreme nu s-a mişcat nimeni, toţi şi-au ţinut respiraţia, fiecare se gândea dacă nu cumva a murit şi abia treptat au priceput – fiindcă de aşa ceva nu te prinzi chiar imediat – că s-a prăbuşit tunelul. Acum ştiu că n-au voie să facă nici cel mai mic zgomot, pentru că, dacă suedezii au

pătruns cumva până aici, dacă stau deasupra lor cu cuţitele pregătite, atunci nu trebuie să se audă nici musca, toată lumea să-şi ţină respiraţia, să nu ofteze, să nu gâfâie, să nu tuşească.

E întuneric, dar un întuneric altfel decât cel de la suprafaţă. Acolo, când e întuneric, tot se vede câte ceva. Nu ştii prea bine ce vezi, însă, în orice caz, nu e doar nimic. Îţi mişti capul, întunericul nu e peste tot la fel, iar când te-ai obişnuit cu el începi să zăreşti conturul unor obiecte. Dar aici nu. Întunericul rămâne. Timpul trece şi chiar după ce a trecut destul, încât ei nu-şi mai pot ţine respiraţia şi încep, cu grijă, să tragă iar aer în piept, e încă atât de întuneric, de parcă Dumnezeu ar fi stins toate luminile de pe lume.

În sfârşit, fiindcă e clar că nu sunt suedezi cu cuţite deasupra lor, Korff spune:

— Raportaţi!

Şi Matthias de colo:

— De când eşti tu şeful aici, beţivan nenorocit?

La care Korff:

— Hahaleră mizerabilă, locotenentul a crăpat ieri, acum eu sunt cel mai vechi om din echipă.

— Da, poate sus, dar nu aici, răspunde Matthias.

La care Korff:

— Te omor, dacă nu raportezi acum. Trebuie să ştiu cine mai trăieşte.

La care Tyll:

— Eu cred că mai trăiesc.

Adevărul e că nu-i prea sigur de asta. Când stai întins şi totul e negru în jur, de unde să ştii? Dar acum, că-şi aude vocea, îşi dă seama că aşa e.

— Atunci, dă-te jos de pe mine, spune Korff. Te-ai culcat peste mine, schelet ambulant!

Unde are dreptate, are, se gândeşte Tyll. Într-adevăr, nu-i prea bine să stai întins pe Korff. Aşa că se rostogoleşte într-o parte.

— Matthias, acum raportezi şi tu, zice Korff.

— Bine, raportez.

— Kurt?

Aşteaptă cu toţii, dar Eisenkurt[10], pe care-l numesc aşa din pricina mâinii drepte de fier, sau poate că era stânga, niciunul nu-şi aminteşte prea bine, e întuneric şi nu se poate verifica, nu raportează nimic.

— Kurt?

E linişte, acum nu se mai aud nici măcar exploziile. S-au auzit până nu demult, ca nişte tunete îndepărtate care făceau să se cutremure pietrele. Erau suedezii lui Torstensson, care încercau să arunce în aer bastioanele. Însă acum nu se aude decât răsuflarea lor. Se aude cum respiră Tyll, cum respiră Korff, cum respiră Matthias, dar pe Kurt nu-l aude nimeni.

— Eşti mort? strigă Korff. Kurt, ai dat colţul?

Dar Kurt tot nu zice nimic, ceea ce nu-i stă deloc în fire, de regulă e greu să-l faci să tacă. Tyll îl aude pe Matthias pipăind. Sigur vrea să găsească gâtul lui Kurt, să-i ia pulsul, după aceea mâna, întâi cea de fier, apoi cea adevărată. Lui Tyll îi vine să tuşească. E praf şi nu mai circulă deloc aerul, atmosfera din jur e densă ca untul.

— Da, e mort, spune Matthias într-un târziu.

— Sigur? întreabă Korff.

Se simte din voce cât de tare îl enervează treaba asta. Are şi el de ieri întâietate, fiindcă a păţit-o locotenentul, iar acum a rămas deja cu doar doi subordonaţi.

— Nu respiră, zice Matthias, nu-i bate inima, nu vrea nici să vorbească şi, uite, poţi să verifici şi singur, îi lipseşte jumătate de cap.

— Ce rahat! exclamă Korff.

— Da, spune Matthias, o întâmplare de tot rahatul, într-adevăr. Deşi, uite, nu mi-era deloc simpatic. Ieri mi-a luat cuţitul şi, când i-am zis să mi-l dea înapoi, a spus „Cu plăcere, dar numai când ţi l-oi înfige între coaste“. Aşa-i trebuie!

— Da, aşa-i trebuie, consimte Korff. Dumnezeu să-i odihnească sufletul!

— Dar n-o să poată ieşi de-aici, adaugă Tyll. Sufletul lui, vreau să spun, cum să găsească ieşirea?

O vreme au tăcut toţi, încordaţi, fiindcă se gândeau că sufletul lui Kurt ar putea să mai fie încă aici, rece şi alunecos şi, mai mult ca sigur, mânios. Apoi se aude un scormonit, ca şi cum cineva ar împinge şi ar freca ceva.

— Ce faci acolo? întreabă Korff.

— Îmi caut cuţitul, spune Matthias. Nu i-l las porcului.

Lui Tyll îi vine iar să tuşească. Apoi întreabă:

— Ce s-a întâmplat? Sunt destul de nou pe-aici, de ce-i întuneric?

— Fiindcă nu răzbate soarele, răspunde Korff. E prea mult pământ între el şi noi.

Aşa-mi trebuie, se gândeşte Tyll, n-are decât să facă băşcălie, asta chiar că n-a fost o întrebare prea inteligentă. Şi, ca să pună una mai bună, spune:

— O să murim?

— Da, bineînţeles, zice Korff. Şi noi, şi toată lumea.

Şi aici are dreptate, se gândeşte Tyll, cu toate că, cine ştie, eu, de exemplu, n-am mai murit până acum. Apoi, fiindcă întunericul poate crea confuzie în mintea oricui, încearcă să-şi amintească cum de-a ajuns în tunel.

Mai întâi, pentru că a venit la Brno. Ar fi putut să se ducă în altă parte, dar abia după ce faci prostia îţi dai seama cum era mai bine, iar la Brno a venit fiindcă se spunea că oraşul e bogat şi sigur. Şi nimeni nu şi-a închipuit că o să năvălească încoace Torstensson cu jumătate din armata suedeză, mereu se zicea că o să se ducă la Viena, unde-i împăratul, numai că niciodată nu ştii ce idei le vin domnilor ăstora, sub pălăriile lor mari.

Şi pe urmă totul s-a întâmplat din cauza comandantului oraşului, cu sprâncenele lui stufoase, bărbuţa ascuţită, obrajii unsuroşi şi cu degeţelele răsfirate, plesnind de mândrie. Îl văzuse pe Tyll în piaţa centrală, ceea ce-l costase ceva efort, se pare, din moment ce pleoapele nobile îi atârnau adânc, iar unul ca el credea, pesemne, că merită un spectacol mai bun decât poate să-i ofere un bufon într-o jachetă pestriţă.

— N-ai ceva mai bun de arătat? a mormăit el.

Se întâmplă rar ca Tyll să se enerveze, dar când se întâmplă, e maestru absolut la jigniri şi spune ceva ce unul ca ăsta nu uită niciodată. Ce-a spus, de fapt? Chiar că întunericul îţi dă peste cap memoria. Partea proastă a fost că tocmai se recrutau bărbaţi pentru apărarea fortificaţiilor din Brno.

— Ia stai! Vii cu soldaţii să dai o mână de ajutor! Poţi să-ţi alegi unitatea. Acum aveţi grijă să nu scape!

Apoi comandantul a râs, de parcă ar fi spus o glumă bună, şi, la drept vorbind, era destul de bună gluma, fiindcă despre asta şi este vorba la un asediu, să nu laşi pe nimeni să scape. Dacă ai putea scăpa, atunci n-ar mai fi asediu.

— Ce facem acum? îl aude Tyll pe Matthias întrebând.

— Căutăm târnăcopul, răspunde Korff. Trebuie să fie pe undeva, pe aici. Îţi spun de la-nceput, fără târnăcop nici n-are rost să-ncercăm. Dacă nu-l găsim, suntem pierduţi.

— Era la Kurt, zice Tyll. Trebuie să fie sub el.

Îi aude pe cei doi bâjbâind în întuneric, scormonind, împingând şi înjurând. Tyll rămâne la locul lui, nu vrea să le stea în cale şi mai ales nu vrea ca ei să-şi aducă aminte că nu Kurt ţinea târnăcopul în mână, ci el. Foarte sigur nu este, pentru că aici te zăpăceşti tot mai tare, de întâmplările de demult îţi aminteşti încă limpede, dar, cu cât e ceva mai aproape de explozia de adineauri, cu atât mai tare se topeşte şi ţi se amestecă în cap. E aproape sigur că el a avut târnăcopul, dar, pentru că era greu şi se împiedica mereu de el, l-a lăsat undeva, în tunel. Dar despre asta nu suflă niciun cuvânt, e mai bine dacă cei doi cred că târnăcopul era la Eisenkurt, pentru că el a scăpat oricum de griji, oricât s-ar înfuria ceilalţi, lui oricum nu-i pasă.

— Dai şi tu o mână de ajutor, slăbănogule?

— Sigur că da, spune Tyll, fără să se clintească din loc. Caut şi caut! Caut de-nnebunesc, ca o cârtiţă, n-auzi cum fac?

Şi, pentru că ştie să mintă bine, ei se mulţumesc cu atât. Motivul pentru care nu vrea să se mişte e aerul. E atât de înăbuşitor, nu circulă nimic, nici înăuntru, nici în afară, încât te ia imediat cu leşin şi nu te mai trezeşti. Cu un aer ca ăsta, e mai bine să nu te mişti şi să respiri doar strictul necesar.

Ar fi fost mai bine să nu se fi înscris la genişti. A fost o greşeală. Geniştii sunt jos, sub pământ, s-a gândit el, iar gloanţele zboară pe sus. Pe genişti îi apără pământul, s-a mai gândit. Inamicul are genişti ca să ne arunce nouă în aer zidurile, iar noi avem genişti ca să arunce în aer tunelurile pe care le sapă inamicul sub zidurile cetăţii noastre. Geniştii sapă, s-a gândit el, în timp ce sus e măcel. Iar dacă e atent, s-a mai gândit el, şi prinde momentul, un genist sapă pur şi simplu mai departe şi-şi face un tunel doar pentru sine, prin care iese undeva afară, dincolo de fortificaţii, aşa credea Tyll, şi se cară cât ai clipi din ochi. Şi, fiindcă s-a gândit la toate astea, Tyll i-a spus ofiţerului care-l apucase de guler că vrea la trupa de genişti.

La care ofiţerul:

— Ce?

— Comandantul a zis că pot să-mi aleg.

Şi ofiţerul de colo:

— Da, dar eşti sigur? La genişti?

— Aţi auzit doar.

Da, a fost o prostie. Geniştii mor aproape întotdeauna, dar asta i-au povestit abia când se aflau sub pământ. Din cinci genişti, mor patru. Din

zece, mor opt. Din douăzeci, mor şaisprezece, din cincizeci, patruzeci şi şapte, din o sută, mor toţi.

Bine măcar c-a scăpat Origene. Asta s-a întâmplat pentru că s-au certat luna trecută, în drum către Brno.

— În pădure sunt lupi, a spus măgarul, şi le e foame, nu mă lăsa aici.

— Nu te teme, lupii sunt departe.

— Îi simt după miros, se apropie. Tu te urci în copac, dar eu rămân aici, jos, şi ce fac dacă vin lupii?

— Faci ce-ţi spun eu!

— Şi dacă spui prostii?

— Şi atunci. Fiindcă eu sunt om. N-ar fi trebuit să te-nvăt să vorbeşti.

— Nici pe tine n-ar fi trebuit să te-nveţe nimeni să vorbeşti, nu spui nimic cu sens, ai ajuns să jonglezi nesigur şi, mâine-poimâine, o să-ţi alunece şi piciorul de pe sârmă. Nu eşti în măsură să-mi dai ordine!

Aşa că Tyll s-a urcat furios în copac, iar măgarul a rămas furios jos. Tyll a dormit atât de des în copaci, încât nu-i mai vine greu: n-ai nevoie decât de o creangă groasă, de-o frânghie cu care să te legi, de un bun simţ al echilibrului şi, ca şi în alte situaţii din viaţă, ai nevoie de antrenament.

Jumătate din noapte l-a auzit pe măgar înjurând. Până când a răsărit luna, a tot mormăit şi a mârâit, lui Tyll îi părea rău de el, dar era târziu şi noaptea nu poţi pleca mai departe, ce era să facă? Aşa că a adormit, iar când s-a trezit, măgarul nu mai era acolo. Nu era vina lupilor, ar fi observat dacă veneau. Cu siguranţă, măgarul a hotărât că poate răzbi şi singur şi n-are nevoie de ventriloc.

Iar în ceea ce priveşte jonglatul, Origene avea dreptate. Aici, la Brno, în faţa domului, Tyll a făcut o mişcare greşită şi a scăpat o minge pe jos. S-a prefăcut că ar fi fost intenţionat şi a făcut o mutră, de au izbucnit cu toţii în râs, dar cu aşa ceva nu-i de glumă, se poate întâmpla din nou. Şi, dacă data viitoare o să fie chiar piciorul pe sârmă, ei, atunci ce-i de făcut?

Partea bună e că, probabil, nu va mai trebui să-şi facă griji în privinţa asta. După cum se vede, nu prea au şanse să iasă de aici.

— După cum se vede, nu prea avem şanse să ieşim, spune Matthias.

În realitate, ăsta fusese Tyll, erau gândurile lui care, pe întuneric, se rătăciseră în capul lui Matthias sau poate că era invers, cine mai ştie? Acum se văd şi nişte luminiţe, ca nişte licurici care zboară de colo-colo, dar care

de fapt nu există, Tyll ştie, fiindcă, deşi vede luminiţele, vede şi că e la fel de întuneric ca mai înainte.

Matthias geme, apoi Tyll aude un trosnet, de parcă cineva ar fi dat cu pumnul în perete. După aceea Matthias scoate o înjurătură fabuloasă, pe care Tyll n-a mai auzit-o. Trebuie s-o reţin, se gândeşte el, dar, cu toate astea, o uită imediat şi se întreabă dacă nu cumva el a inventat-o, dar despre ce-i vorba, de fapt, ce a inventat? Deodată, nu mai ştie nici el.

— Nu mai ieşim de-aici, repetă Matthias.

— Ţine-ţi gura aia de prost! spune Korff. O să găsim târnăcopul şi ne croim drum afară, ne ajută Dumnezeu.

— Ca ce chestie să ne ajute?

— Nici pe locotenent nu l-a ajutat, replică Tyll.

— Vă crăp capul, zice Korff, atunci sigur nu mai ieşiţi de-aici.

— Dar tu de ce eşti la genişti? întreabă Matthias. Doar tu eşti Ulenspiegel!

— M-au obligat. Crezi că m-am înscris de bunăvoie? Dar tu de ce eşti aici?

— Şi pe mine m-au obligat. Am furat pâine, m-au pus în lanţuri, totul s-a întâmplat foarte rapid. Dar tu? Ce-ai păţit? Doar tu eşti faimos! De ce să-l oblige pe unul ca tine?

— Aici, jos, nu-i nimeni faimos.

— Pe *tine* cine te-a obligat? l-a întrebat Tyll pe Korff.

— Pe mine nu mă obligă nimeni nimic. Korff îl achită pe ăla care-ncearcă să-l oblige ceva. Am fost toboşar la Christian din Halberstadt, apoi muschetar în trupele franceze, după care am trecut la suedezi şi, când n-au mai plătit solda, m-am întors ca artilerist la francezi. Atunci bateria mea a fost lovită, n-ai văzut aşa ceva, lovită-n plin de nişte mingi de foc, praful de puşcă se duce-n sus, totul ia foc ca la sfârşitul lumii, dar Korff s-a aruncat repede-n tufe şi a scăpat. Apoi m-am orientat către armata imperială, dar ei n-aveau nevoie de grenadieri şi, cum nu mai voiam să fiu suliţaş, am venit la Brno, iar fiindcă nu mai aveam bani şi nimeni nu primeşte o soldă mai bună ca genistii, m-am apucat să sap. Am deja trei săptămâni. Cei mai mulţi nu supravieţuiesc atât. Tocmai ce-am fost la suedezi, iar acum îi omor pe suedezi. Iar voi, dobitocilor, aveţi noroc că sunteţi prinşi în tunel cu Korff, fiindcă el nu dă ortul popii aşa, cu una, cu două.

Ar vrea să mai spună ceva, dar nu-i ajunge aerul, îl apucă tuşea şi o vreme se aşterne tăcerea.

— Tu, scheletule, reia el în sfârşit, ai ceva bani?

— N-am nimic, spune Tyll.

— Dar, dacă tot eşti faimos, cum vine asta? Poţi să fii faimos, şi să n-ai bani?

— Dacă eşti prost, poţi.

— Şi tu eşti prost?

— Frate, dac-aş fi deştept, aş mai fi aici?

Lui Korff îi vine să râdă. Şi, fiindcă ştie că nu-l vede nimeni, Tyll îşi pipăie jacheta. Bănuţii de aur din guler, argintul din cheutoare, cele două perle cusute jos, în bordura jachetei, totul e la locul lui.

— Serios, ţi-aş da dac-aş avea ce.

— Şi tu eşti doar un amărât, răspunde Korff.

— În vecii vecilor, amin.

Pe toţi trei îi umflă râsul.

Tyll şi Korff se opresc din râs la un moment dat. Matthias râde în continuare.

Cei doi aşteaptă, dar el tot râde.

— Nu mai termină, spune Korff.

— Înnebuneşte, zice Tyll.

Iar aşteaptă. Matthias râde şi nu se mai opreşte.

— Eu era să înnebunesc la Magdeburg, povesteşte Korff. Eram printre asediatori, asta se întâmpla înainte să mă duc la suedezi, eram încă în trupele imperiale. Când a căzut oraşul, noi am luat tot, am ars tot, am omorât tot ce ne-a ieşit în cale. Faceţi ce vreţi, ne-a spus generalul. Dar, ştii, nu reuşeşti din prima, trebuie să te obişnuieşti mai întâi cu gândul că totul e permis. Că ai voie să faci ce vrei cu oamenii.

Deodată, lui Tyll i se pare că sunt cu toţii din nou afară, că şed toţi trei pe o pajişte, cu cerul albastru deasupra şi cu soarele aşa de puternic, că trebuie să mijeşti ochii. Dar, în timp ce clipeşte, îşi dă seama că nu-i adevărat, şi apoi iar nu mai ştie despre ce şi-a dat de fapt seama că nu-i adevărat, îi vine să tuşească din cauza aerului prost şi pajiştea a dispărut deja.

— Cred că a zis Kurt ceva, spune Matthias.

— N-a zis nimic, răspunde Korff.

Are dreptate, se gândeşte Tyll, care n-a auzit nici el nimic. I se pare lui Matthias că ar fi zis Kurt ceva.

— Şi eu am auzit, continuă Tyll. Kurt a zis ceva.

Imediat se aude cum Matthias îl scutură pe Eisenkurt.

— Mai trăieşti, strigă el, mai eşti cu noi?

Tyll îşi aminteşte cum a fost ieri. Sau alaltăieri? Atacul în care a fost ucis locotenentul. Gaura care a apărut din senin în peretele tunelului, deodată cuţite, şi ţipete, şi împuşcături, şi trosnete, el s-a afundat adânc în mizerie, unul l-a călcat pe spinare, iar când a ridicat din nou capul deja trecuse totul: un suedez l-a înjunghiat pe locotenent cu cuţitul în ochi, Korff i-a tăiat gâtul suedezului, Matthias a tras cu pistolul în burta unui alt suedez, de-a ţipat ăla ca porcul la tăiere, fiindcă nimic nu doare mai tare ca o împuşcătură în burtă, iar un al treilea suedez i-a retezat unuia de-ai lor – al cărui nume Tyll n-a mai apucat să-l afle, fiindcă tipul era nou, iar acum nu mai contează, acum chiar nu mai are nevoie să-i ştie numele –, aşadar suedezul i-a retezat ăluia capul cu sabia, că a ţâşnit sângele din el gâlgâind ca o apă roşie, dar suedezul nu s-a putut bucura prea mult, pentru că Korff, al cărui pistol încă era încărcat, l-a împuşcat la rândul lui în cap, ţac-pac, n-a durat prea mult. Chestiile astea nu durează niciodată mult. Chiar şi atunci, în pădure, totul s-a petrecut rapid. Tyll n-are încotro, trebuie să se gândească, din cauza întunericului. Pe întuneric, totul se amestecă şi brusc lucruri uitate sunt iarăşi prezente. Atunci, în pădure, a fost cel mai aproape de Doamna cu coasa, atunci i-a simţit atingerea, de aceea ştie foarte bine cum e, iar acum e în stare s-o recunoască. N-a vorbit niciodată despre asta, nici nu s-a mai gândit la acel episod. Fiindcă asta stă în puterea oricui: pur şi simplu, să nu te gândeşti la un lucru, iar atunci e ca şi cum nu s-ar fi întâmplat.

Dar acum, pe întuneric, totul revine cu putere în memorie. Nu ajută nici să închizi ochii, nici să-i deschizi larg, aşa că, pentru a se apăra, propune:

— Vreţi să cântăm? Poate ne aude cineva?

— Eu nu cânt, spune Korff.

După care, Korff începe să cânte: *A fost odată o cosaşă, Moartea o chema*. Matthias cântă şi el, apoi se alătură şi Tyll, iar ceilalţi doi amuţesc şi-l ascultă. Vocea lui Tyll e înaltă, limpede şi puternică. Are putere de la Dumnezeu. *Azi coasa o ascute, deja taie mai iute, acuşi se coboară, pe toţi ne doboară*.

— Cântaţi şi voi! îi îndeamnă Tyll.

Şi ei încep, dar Matthias se opreşte iar şi râde înfundat. *Păzeşte-te, floricică frumoasă! Ce-i azi încă proaspăt şi verde, mâine degrabă se pierde*. Acum se aude cum cântă şi Kurt. Nu prea tare, e răguşit şi nu nimereşte melodia, dar în cazul lui nu poţi avea pretenţii. Când eşti mort, îţi vine greu şi să cânţi. *Nobile narcise, de soare dezmierdate, pe câmp presărate, frumoase zambile, corole copile. Păzeşte-te, frumoasă floricică*!

— La dracu'! exclamă Korff.

— Ţi-am spus că e celebru, zice Matthias. E o onoare. Un om de vază crapă odată cu noi.

— Celebru sunt, ce-i drept, comentează Tyll, dar de vază n-am fost în viaţa mea. Credeţi că ne-a auzit cineva cântând, credeţi că vine cineva?

Toţi ascultă cu atenţie. Au început iar exploziile. Un vuiet, o cutremurare în pământ, linişte. Vuiet, cutremurare, linişte.

— Torstensson ne aruncă în aer jumătate din zidul cetăţii, spune Matthias.

— Nu reuşeşte, intervine Korff. Geniştii noştri sunt mai buni ca ai lui. Găsesc imediat tunelurile suedeze şi le afumă. Încă nu l-ai văzut furios pe Karl, lunganul.

— Karl, lunganul, e mereu furios, dar şi mereu beat, explică Matthias. Pe ăsta eu îl strâng de gât şi cu o singură mână.

— Tu te-ai tâmpit de tot!

— Vrei să-ţi arăt? Te crezi mare domn, c-ai fost la Magdeburg şi pe unde-oi mai fi fost!

Korff tace o clipă, apoi spune încet:

— Băi, eu te omor!

— Da?

— Pe bune.

Apoi tac o vreme. De sus se aud pocnetele explozibilelor şi un uruit de pietre care se rostogolesc. Matthias nu scoate o vorbă fiindcă a priceput că vorbeşte serios Korff. Iar Korff nu zice nimic, fiindcă l-a apucat deodată dorul, Tyll ştie foarte bine, pentru că, din pricina întunericului, gândurile nu rămân în mintea unei singure persoane, ci, vrei, nu vrei, afli şi ce gândeşte celălalt. Lui Korff i s-a făcut dor de aer, de lumină şi de libertatea de a se mişca după cum are chef. Apoi, pentru că asta îi aminteşte şi de alte lucruri, spune:

— Hanna, grăsana!

— O, da, spune Matthias.

— Coapsele ei grase, adaugă Korff. Şi fundul.

— O, Doamne! zice Matthias. Fundul. Bucile. Bucile de la spate.

— Ai avut-o şi tu?

— Nu, răspunde Matthias, n-o cunosc.

— Şi ţâţele, continuă Korff. La Tübingen am mai cunoscut una cu aşa nişte țâțe. S-o fi văzut pe aia! Îţi făcea de toate, tot ce vrei, n-avea frică de Dumnezeu.

— Ai avut multe femei, Ulenspiegel? întreabă Matthias. Ai avut bani cândva, aşa că sigur ţi-ai permis şi tu câte ceva. Povesteşte!

Tyll tocmai se pregăteşte să răspundă, când, deodată, lângă el nu se mai află Matthias, ci iezuitul aşezat pe taburet, pe care-l vede la fel de limpede ca atunci: Trebuie să spui adevărul, trebuie să ne povesteşti cum invoca morarul diavolul, trebuie să spui că ţi-era frică. De ce trebuie să spui asta? Pentru că e adevărat. Pentru că noi ştim asta. Iar dacă minţi, uite-l colo pe meşterul Tilman, uite ce are-n mână, o s-o folosească, aşa că vorbeşte. Şi mama ta a vorbit. Mai întâi n-a vrut, a trebuit s-o simtă, dar apoi a simţit-o şi a vorbit, aşa se întâmplă întotdeauna, toţi vorbesc când o simt pe pielea lor. Ştim deja ce o să spui, fiindcă ştim ce e adevărat, dar trebuie s-o auzim de la tine. Apoi mai spune încă, aplecându-se în faţă şi şoptind aproape prietenos: Tatăl tău e pierdut. Pe el n-o să-l salvezi. Dar te poţi salva pe tine. El asta şi-ar dori.

Însă aici nu-i iezuitul, Tyll ştie prea bine, doar cei doi genişti şi, deasupra, pe cărarea din pădure, Pirmin, pe care tocmai l-au abandonat acolo. Staţi pe loc, strigă Pirmin, vă găsesc eu, să vedeţi ce vă fac! Iar asta e o greşeală, pentru că astfel copiii ştiu că nu trebuie să-l ajute, iar băiatul aleargă înapoi şi ia punga cu mingi. Pirmin strigă de parcă l-ar tăia cineva şi înjură ca un birjar, nu doar fiindcă mingile sunt cea mai mare avere a lui, ci şi pentru că înţelege ce înseamnă gestul băiatului: Vă blestem, vă găsesc eu, nu plec, rămân aici să vă bântui! Ţi se şi face teamă când îl vezi aşa, zăcând la pământ, contorsionat de parc-ar fi nebun, drept care băiatul aleargă şi-l aude doar din depărtare, aleargă, aleargă şi Nele pe lângă el, şi tot îl mai aud, e doar vina lui, spune ea gâfâind, dar băiatul simte că blestemele lui Pirmin îşi fac efectul şi că-i aşteaptă ceva rău, ziua-n amiaza mare, ajută-mă, rege, scoate-mă de-aici, fa-n aşa fel să nu se fi întâmplat nimic atunci, în pădure.

— Hai, povesteşte! cere cineva, Tyll recunoaşte vocea, e Matthias. Spune-ne ceva despre funduri şi ţâţe. Dacă tot murim, măcar vrem să auzim

poveşti cu ţâţe.

— Nu murim, spune Korff.

— Dar povesteşte! insistă Matthias.

Să povestească îi cere şi Regele de-o iarnă. Ce s-a întâmplat atunci, în pădure, adu-ţi aminte, ce-a fost?

Dar băiatul nu zice nimic. Nici lui, nici altcuiva şi cu atât mai puţin rememorează întâmplarea pentru el însuşi, fiindcă, dacă nu te gândeşti la ceva, e ca şi cum ai uita, iar, dacă ai uitat, e ca şi cum nu s-ar fi întâmplat.

— Povesteşte, spune Regele de-o iarnă.

— Piticule, răspunde Tyll, fiindcă începe să se enerveze. Tu, rege fără ţară, nimicule! În plus, eşti mort. Lasă-mă, cară-te!

— Cară-te tu! replică Matthias. Eu nu sunt mort, Kurt e mort. Povesteşte!

Dar băiatul nu poate să povestească, a uitat deja ce-a fost. A uitat drumul prin pădure, a uitat de Nele şi de el însuşi acolo, pe drum, a uitat vocile care şuşoteau în frunziş, nu te duce mai departe, însă nici n-a fost aşa, n-au şoptit vocile asta, altfel Nele şi el le-ar fi ascultat, şi deodată au apărut în faţa lor cei trei, de care nu-şi mai aminteşte, nu-i mai vede, i-a uitat, cum stăteau ei atunci în faţa lor.

Dezertori. Ciufuliţi, mânioşi, fără să ştie pe ce. Ia te uită, spune unul dintre ei, copii!

Şi Nele, din fericire, se gândeşte la ce i-a spus băiatul: suntem în siguranţă atâta vreme cât suntem mai rapizi. Dacă fugi mai repede decât alţii, nu ţi se poate întâmpla nimic. Aşa că Nele schimbă direcţia şi fuge. Mai târziu, băiatul nu mai ştie – şi de unde să ştie, dacă a uitat tot? — de ce n-a luat-o şi el la fugă. Dar asta e, o greşeală e suficientă, e de-ajuns ca o dată să pricepi ceva mai greu sau să te zgâieşti aiurea, că, gata, o păţeşti. Unul îi pune deja mâna pe umăr. Se apleacă deasupra lui. Miroase a rachiu şi a ciuperci. Băiatul vrea să fugă, dar e prea târziu, mâna rămâne unde se află deja, celălalt tip e la doi paşi, al treilea a fugit după Nele, dar deja se-ntoarce, gâfâind, bineînţeles că n-a prins-o.

Băiatul încearcă să-i facă pe cei trei să râdă. A învăţat asta de Ia Pirmin, care zace cam la o oră de aici şi poate că mai trăieşte şi care sigur i-ar fi condus mai bine, căci, cât au fost cu el, nu s-au întâlnit cu lupi sau cu oameni răi, nici măcar o dată în atâta amar de vreme. Încearcă, aşadar, să-i facă să râdă, dar nu merge, ei nu vor să râdă, sunt prea furioşi, au dureri, unul e rănit, şi întreabă:

— Ai bani?

Câţiva bănuţi sigur că are şi li-i dă. Le spune că ar putea să danseze, să meargă-n mâini sau să jongleze pentru ei şi aproape că-i face curioşi, dar apoi îşi dau seama că ar trebui să-i dea drumul, şi aşa de proşti, spune cel care-a pus mâna pe el, nu suntem.

Şi atunci băiatul înţelege că nu poate face nimic, poate doar să uite ce s-a întâmplat. Să uite încă înainte de a se termina totul: să le uite mâinile, chipurile. Să nu fie acolo unde se află acum, ci mai degrabă lângă Nele, în timp ce ea aleargă şi până la urmă se opreşte, se sprijină de un copac şi-şi trage sufletul. Mai încolo, se furişează înapoi, ţinându-şi răsuflarea, atentă să nu-i trosnească vreun vreasc sub picior, şi se ascunde după o tufă aşa de bine, încât cei trei trec împleticindu-se pe lângă ea, fără s-o observe, şi se fac deja nevăzuţi. Ea mai aşteaptă totuşi o vreme, până să-ndrăznească s-o ia înapoi, pe drumul pe care tocmai l-a parcurs împreună cu băiatul. Până la urmă, îl găseşte, îngenunchează lângă el şi amândoi înţeleg că trebuie să uite totul şi că sângerarea se va opri, fiindcă unul ca el nu moare. Sunt făcut din aer, spune el. Nu mi se poate întâmpla nimic. Niciun motiv de văicăreală. A fost mai degrabă un noroc. Putea fi mai rău.

De exemplu, să fii prins aici, în tunel, e probabil mai rău, fiindcă aici nu te-ajută nici măcar uitarea. Chiar dacă uiţi tunelul în care eşti prins, tot în tunel te afli.

— Mă duc la mănăstire, anunţă Tyll. Dacă scap de-aici. Vorbesc serios.

— La Melk? întreabă Matthias. Am fost o dată acolo. E grandioasă.

— La Andechs. Acolo au ziduri groase. Dacă vrei să fii în siguranţă, atunci Andechs e locul.

— Mă iei şi pe mine?

Cu plăcere, se gândeşte Tyll. Dacă ne scoţi de-aici, mergem împreună. Şi spune:

— Pe tine, sperietoare de ciori, sigur n-o să te primească.

Îşi dă seama că era tocmai pe dos, din cauza întunericului. Am glumit doar, se gândeşte el, bineînţeles că te primesc. Şi zice:

— Ştiu să mint bine!

Tyll se scoală-n picioare. E mai bine să-şi ţină gura. Îl doare spinarea şi nu se poate sprijini pe piciorul drept. Picioarele trebuie protejate, că n-ai decât două şi, dacă unul e vătămat, nu mai poţi merge pe sârmă.

— Am avut două vaci, povesteşte Korff. Cea mai bătrână dădea lapte bun.

Sigur s-a încurcat şi el într-o amintire. Tyll vede totul în faţa ochilor: casa, păşunea, fumul care iese pe coş, un tată şi o mamă, totul sărăcăcios şi murdar, dar asta-i copilăria lui Korff şi alta n-are de unde să scoată.

Pipăie peretele. Aici e cadrul de lemn pe care l-au montat adineauri, de sus s-a rupt o bucată sau de jos? Îl aude pe Korff plângând încetişor.

— Nu mai e, se vaită Korff. Nu mai e nimic, nimic! Bunătate de lapte.

Tyll clinteşte cu mâna o bucăţică de piatră desprinsă din tavan, ea cade şi după ea se aud rostogolindu-se mai multe pietre.

— Termină! strigă Matthias.

— N-am fost eu, spune Tyll. Jur.

— La Magdeburg mi-am pierdut fratele, îşi aminteşte Korff. Împuşcat în cap.

— Eu mi-am pierdut soţia, spune Matthias. Lângă Braunschweig, era împreună cu ceilalţi civili care însoţeau armata. A luat ciumă, la fel şi cei doi copii.

— Cum o chema?

— Johanna, spune răspunde Matthias. Pe soţie. Numele copiilor nu le mai ştiu.

— Eu mi-am pierdut sora, zice Tyll.

Korff încearcă să facă câţiva paşi, împleticindu-se, Tyll îl aude în preajmă şi se dă la o parte. E mai bine să nu te ciocneşti de el. Unul de teapa lui Korff nu suportă să fie împins şi-ţi trage pe loc un pumn. Iar se aude o explozie, iar se rostogolesc pietre, tavanul nu mai ţine mult.

O să vezi, spune Pirmin, nu-i aşa rău să fii mort. Te obişnuieşti.

— Dar eu nu mor, intervine Tyll.

— Aşa-i, încuviinţează Korff, ai dreptate, slăbănogule!

Tyll calcă pe ceva moale, trebuie să fie Kurt, apoi se loveşte de un perete din pietriş grosolan, aici s-a prăbuşit tunelul. Vrea să sape cu mâinile, fiindcă acum nu mai contează, nu mai trebuie să faci economie de aer, însă îi vine imediat să tuşească şi rocile nici nu se clintesc din loc, Korff a avut dreptate, fără târnăcop nu faci nimic.

Nu te teme, nici n-ai să bagi de seamă, spune Pirmin. Deja mintea ţi s-a tâmpit pe jumătate, curând o să te părăsească şi restul, apoi o să leşini, iar când te trezeşti, eşti deja mort.

O să mă gândesc la tine, zice Origene. Mai am lucruri de făcut în viaţă, următorul ar fi să-nvăţ să scriu şi, dacă vrei, pot să scriu o carte despre tine, pentru copii şi bătrâni. Ce părere ai?

Chiar nu vrei să ştii ce s-a ales de mine? întreabă Agneta. Tu şi cu mine, eu şi cu tine, cât a trecut de-atunci? Nici nu ştii dacă mai trăiesc, fiule.

— Nici nu vreau să ştiu, răspunde Tyll.

Şi tu l-ai trădat, cum l-am trădat şi eu. N-ai de ce să fii supărat pe mine. L-ai numit sluga diavolului, cum l-am numit eu. Şi vrăjitor, exact ca mine. Ce-am spus eu, ai spus şi tu.

Aici iar are dreptate, zice Claus.

— Poate dacă găsim târnăcopul, adaugă Matthias oftând. Poate cu târnăcopul reuşim să ne croim drum.

Viu sau mort, acorzi prea multă importanţă acestei diferenţe, spune Claus. Există atâtea spaţii intermediare. Atâtea unghere prăfuite, în care nu mai eşti aşa, dar nici pe deplin altminteri. Atâtea vise din care nu te mai poţi trezi. Am văzut un cazan cu sânge, clocotind deasupra flăcărilor încinse. Umbrele dansează în jurul lui şi când tartorul negru arată spre una dintre ele – ceea ce nu face decât o dată la o mie de ani –, atunci urletele nu mai iau sfârşit, atunci umbra îşi cufundă capul în sânge şi bea, dar, ştii, ăsta nu-i nici pe departe iadul, nici măcar intrarea în el. Am văzut locuri în care sufletele ard ca făcliile, doar că mai fierbinte, mai aprins şi pentru veşnicie, şi nu mai încetează să ţipe fiindcă nici durerea lor nu ia sfârşit. Şi nici acesta nu-i încă iadul. Crezi că ai idee, fiule, dar de fapt habar nu ai. Crezi că să fii închis în tunel e aproape ca moartea, că războiul e aproape ca iadul, dar adevărul e că orice e mai bine, aici, jos, e mai bine, afară, în tranşeele pline de sânge, e mai bine, pe scaunul de tortură e mai bine. Aşa că nu te lăsa, rămâi în viaţă!

Lui Tyll îi vine să râdă.

— De ce râzi? întreabă Korff.

— Atunci învaţă-mă o formulă magică, spune Tyll. N-ai fost un vrăjitor prea bun, dar poate ai mai progresat între timp.

— Cu cine vorbeşti? întreabă Pirmin. Aici nu-i niciun spirit, în afară de mine.

Iar se aude o explozie, apoi trosnete şi bubuituri, şi Matthias ţipă, pesemne că s-a prăbuşit o parte din tavan.

— Roagă-te, zice Eisenkurt. Eu am păţit-o primul, acum e rândul lui Matthias.

Tyll se aşază pe vine. Îl aude pe Korff strigând, dar Matthias nu mai răspunde. Îl gâdilă ceva pe obraz, pe gât, pe umăr, pare un păianjen, dar aici nu sunt animale, aşa că trebuie să fie sânge. Pipăie şi găseşte o rană pe frunte, începe sus, în dreptul părului, şi ajunge până la rădăcina nasului. Pare foarte moale şi firişorul de sânge se face tot mai mare. Dar nu simte nicio durere.

— Doamne, iartă-mă! spune Korff. Doamne Isuse Cristoase, iartă-mă. Şi Duhul Sfânt. Mi-am ucis un camarad pentru cizme. Ale mele erau găurite, el dormea adânc, era în tabăra de lângă München, ce era să fac, doar am nevoie de cizme! Aşa că am dat atacul. L-am sugrumat, el a deschis ochii, dar n-a mai apucat să ţipe. Aveam nevoie de cizme. Şi el mai avea un medalion care-l apăra de gloanţe, şi de-aşa ceva aveam nevoie, cu medalionul ăsta nu m-a nimerit niciun glonţ. Dar de sugrumat nu l-a apărat.

— Arăt eu a popă? întreabă Tyll. N-ai decât să te confesezi bunică-tii, pe mine să mă laşi în pace.

— Doamne, Isuse, spune Korff. La Braunschweig am eliberat o femeie de pe rug, o vrăjitoare, era dimineaţa devreme, iar la prânz îi dădeau foc. Era foarte tânără. Am trecut pe-acolo, nu m-a văzut nimeni, fiindcă era încă întuneric, am dezlegat-o şi i-am spus: Repede, fugi cu mine! Şi ea a fugit, era foarte recunoscătoare, apoi am profitat de ea de câte ori am avut chef, şi-am avut destul de des, după care i-am tăiat gâtul şi-am îngropat-o.

— Te iert. Astăzi o să fii cu mine în rai.

Iar se aude o explozie.

— De ce râzi? întreabă Korff.

— Pentru că nu ajungi în rai, nici azi, nici mai târziu. De o sperietoare de ciori ca tine nu se atinge nici Satana. În plus, râd pentru că eu nu mor.

— Ba da, îl contrazice Korff. N-am vrut să cred, dar nu mai ieşim de-aici. S-a zis cu Korff.

Iar se aude o bubuitură, iar se cutremură totul. Tyll îşi ţine mâinile deasupra capului, de parcă ar ajuta la ceva.

— Poate că s-a zis cu Korff. Dar nu şi cu mine. Eu nu mor azi.

Face un salt, de parcă s-ar afla pe sârmă. Îl doare piciorul, dar se ţine încă bine. O piatră îi cade pe umăr, sângele îi curge pe obraz. Iar trosneşte, iar cad pietre.

— Şi nu mor nici mâine şi nici în altă zi. Nu vreau! N-am chef, ai auzit?

Korff nu răspunde, dar poate că încă mai aude.

Aşa că Tyll îi strigă:

— N-am de gând să mor. Acum plec, nu-mi mai place aici.

O bubuitură, totul se cutremură, mai cade o piatră, aproape atingându-i umărul.

— Plec. Aşa am făcut mereu. Când se-mpute treaba, eu plec. Nu mor aici. Nu mor azi. Nu mor!

WESTFALIA

I

Încă mergea dreaptă, ca pe vremuri. O durea mai mereu spatele, dar nu lăsa să se observe şi purta bastonul, de care ar fi trebuit să se sprijine, ca pe un accesoriu la modă. Încă semăna cu portretele de odinioară, da, îşi păstrase încă destul din frumuseţea de altădată, încât să pună în încurcătură oamenii care-i ieşeau pe neaşteptate în cale – ca, de pildă, acum, în anticameră, când şi-a dat la o parte gluga de blană şi s-a uitat în jur, cu o privire pătrunzătoare. La un semn stabilit dinainte, camerista din spatele ei a anunţat că Maiestatea Sa, regina Boemiei, doreşte să vorbească cu ambasadorul imperial.

A văzut cum lacheii îşi aruncau priviri unul altuia. Era evident că, de data asta, spionii îşi rataseră misiunea, nimeni nu se aştepta la sosirea ei. Îşi părăsise casa din Haga sub nume fals. Permisul de trecere, emis de Stările Generale ale provinciilor olandeze unite, o legitima drept Madame de Cournouailles. Însoţită doar de vizitiu şi de cameristă, călătorise către est, prin Oldenzaal, Bentheim şi Ibbenbüren, traversând câmpuri lăsate pârloagă, sate incendiate şi păduri tăiate, mereu aceleaşi peisaje ale războiului. Nu existau hanuri, aşa că au înnoptat în trăsură, întinşi pe bănci, ceea ce era periculos, însă mica trăsură a unei regine bătrâne n-a prezentat interes nici pentru lupi, nici pentru dezertori. Aşa se face că au ajuns teferi pe drumul dintre Münster şi Osnabrück.

Deodată, totul arăta altfel. Câmpurile se înălţau mănoase, casele aveau acoperişuri intacte. Un pârâu învârtea o roată de moară. La marginea drumului erau gherete în faţa cărora stăteau bărbaţi bine hrăniţi, cu halebarde în mână. Zona neutră. Aici nu se purta război.

În faţa zidurilor din Osnabrück, un străjer s-a apropiat de fereastra trăsurii şi i-a întrebat ce doresc. Fără să spună un cuvânt, domnişoara Quadt, camerista, i-a întins permisul de trecere, la care el s-a uitat fără prea mare interes şi le-a făcut semn să meargă mai departe. Chiar primul cetăţean de pe stradă, îmbrăcat curat şi cu barba frumos aranjată, le-a arătat drumul către reşedinţa ambasadorului imperial. Ajunşi acolo, vizitiul le-a scos pe amândouă, pe ea şi pe cameristă, din trăsură, le-a purtat peste caldarâmul plin de noroi şi le-a depus, cu hainele nepătate, în faţa intrării monumentale. Doi străjeri cu halebarde le-au deschis uşile. Sigură pe ea, de parcă ar fi fost stăpâna casei – conform ceremonialului acceptat în toată Europa, chiar şi un rege aflat în vizită era considerat peste tot stăpânul casei –, a păşit în anticameră, iar camerista a cerut să fie primite de ambasador.

Lacheii şuşoteau şi-şi făceau semne. Liz ştia că trebuie să se folosească de efectul surpriză. Nu trebuia să permită ca în niciunul dintre aceste capete să încolţească ideea că ar fi posibil s-o respingă.

Nu mai apăruse de mult în public ca monarh. Cine locuieşte într-o căsuţă şi nu mai primeşte decât vizitele unor negustori care vor să-şi recupereze banii împrumutaţi nu are prea des ocazia s-o facă. Dar regina fecioară Elisabeta fusese mătuşa tatălui ei, Maria Stuart, regina Scoţiei, îi era bunică şi Iacob I, domnitor al Regatului Unit, îi era tată. Ea însăşi fusese educată de mică să meargă, să privească şi să se prezinte precum o regină. Şi ăsta era un meşteşug, iar cine-l învăţase nu-l uita niciodată.

Cel mai important era să nu pui întrebări şi să nu eziţi. Să nu faci niciun gest de nerăbdare, nicio mişcare ce ar putea să arate vreo îndoială. Atât părinţii ei, cât şi bietul ei Frederic – care murise deja de atâta vreme, încât era nevoită să privească portrete ca să-şi aducă aminte chipul lui – avuseseră o ţinută aşa de dreaptă, de parcă niciun reumatism, nicio slăbiciune şi nicio grijă nu i-ar fi putut atinge.

Aşadar, după ce a stat o vreme dreaptă, înconjurată de şuşoteli şi priviri mirate, a făcut un pas şi apoi încă unul spre uşa dublă, cu ornamente aurite. O asemenea uşă nu mai exista nicăieri în provincia Westfalia, cineva trebuie s-o fi adus de foarte departe, la fel şi tablourile de pe pereţi, covoarele de pe jos, perdelele din damasc, tapetul de mătase, sfeşnicele cu mai multe braţe şi cele două lustre, din cristal greu, ce atârnau de tavan şi în care ardeau toate lumânările, cu toate că era încă lumina zilei. Niciun duce şi niciun principe, nici măcar tata n-ar fi transformat o casă burgheză dintr-un orăşel

de provincie într-un asemenea palat. Aşa ceva făceau doar regele Franţei şi împăratul.

Fără să-şi ia răgaz de gândire, s-a îndreptat direct spre uşă. Acum n-avea voie să şovăie. Cea mai mică undă de nesiguranţă ar fi fost de-ajuns pentru a le aminti celor doi lachei care stăteau de-a stânga şi de-a dreapta uşii că există şi posibilitatea de a nu-i deschide. Dacă s-ar întâmpla asta, marşul ei triumfal ar fi oprit. Atunci ar trebui să se aşeze pe unul dintre scaunele tapiţate cu pluş, iar cineva şi-ar face apariţia şi i-ar spune că, din păcate, ambasadorul nu are timp, în schimb secretarul său ar putea s-o primească peste două ore, la care ea ar protesta, lacheul i-ar spune rece că-i pare rău, ea ar ridica vocea, lacheul ar repeta netulburat ce i-a mai zis deja, ea ar ridica tonul şi mai tare, atunci s-ar aduna în jurul ei mai mulţi lachei şi, dintr-odată, ea n-ar mai fi regină, ci o doamnă în vârstă, care face scandal în anticameră.

De aceea trebuia să reuşească. Nu va mai exista o a doua încercare. Trebuia să se mişte de parcă n-ar fi avut nicio uşă în faţă, n-avea voie să încetinească din pricina ei. Trebuia să meargă astfel încât – dacă nu-i deschidea nimeni – să se izbească din plin de uşă şi, pentru că domnişoara Quadt o urmă la doi paşi distanţă, camerista avea să se ciocnească de spatele ei, situaţie în care ruşinea ar fi insuportabilă. Exact din acest motiv aveau să-i deschidă, asta era toată şmecheria.

Şi chiar i-a reuşit. Zăpăciţi, lacheii au apucat clanţele şi au trântit de perete aripile uşii duble. Liz a intrat în camera de primire. S-a întors şi i-a făcut lui Quadt semn cu mâna să n-o mai urmeze. Asta era ceva neobişnuit. O regină nu făcea vizite neînsoţită. Dar nici situaţia de fată nu era normală. Uluită, camerista a rămas pe loc şi lacheii i-au închis uşa în faţă.

Încăperea părea imensă. Poate că impresia se datora oglinzilor ingenios aranjate sau poate că era un truc al magicienilor de la curtea din Viena. Încăperea părea atât de mare, încât nu înţelegeai cum de clădirea o putea cuprinde. Se întindea ca o sală dintr-un palat şi, între Liz şi masa de scris aflată la mare depărtare, se revărsa o mulţime de covoare. Mai în spate, draperiile de damasc strânse lăsau la vedere o anfiladă şi iar alte covoare, alte sfeşnice aurite, alte lustre şi tablouri.

Din spatele mesei de scris se ridică un domn mic de statură, cu barbă căruntă, care arăta atât de banal, încât Liz a avut nevoie de câteva clipe ca să-l observe. Şi-a scos pălăria şi a făcut o reverenţă de curtean.

— Bine aţi venit, a spus el. Îmi permit să sper, madame, că aţi avut parte de o călătorie plăcută.

— Sunt Elisabeta, regina…

— Iertaţi-mă că vă întrerup, e doar pentru a vă scuti pe Înălţimea Voastră de efort. Nu sunt necesare explicaţiile, sunt la curent.

A durat ceva până când Liz a înţeles ce-i spusese el. Şi-a luat avânt ca să-l întrebe de unde ştia cine e ea, dar din nou el a fost mai rapid.

— Fiindcă e profesia mea, madame, să ştiu lucruri. Şi sarcina mea să le înţeleg.

Ea s-a încruntat. I se făcuse cald, în parte din cauza mantoului gros, de blană, în parte pentru că nu era obişnuită să fie întreruptă. Acum, el stătea aplecat în faţă, cu o mână pe masă şi cu cealaltă la spate, de parcă ar fi avut o criză de lumbago. Repede, Liz s-a îndreptat spre scaunul din faţa mesei de scris. Dar, ca într-un vis, camera era atât de mare şi masa atât de departe, încât avea să dureze până să ajungă la ea.

Faptul că i s-a adresat cu „Înălţimea Voastră” însemna că îi respecta poziţia de membru al familiei regale britanice, dar că nu-i recunoştea calitatea de regină a Boemiei, altfel ar fi trebuit să-i spună „maiestate”. Nici măcar ca principesă electoare n-o recunoştea, fiindcă atunci i-ar fi spus „Luminăţia Voastră Princiară”, ceea ce e drept că acasă, în Anglia, nu însemna mare lucru, însă aici, în imperiu, valora chiar mai mult decât calitatea de copil al unui rege. Şi tocmai fiindcă acest bărbat îşi cunoştea meseria, era important ca ea să se aşeze înainte ca el s-o poftească, fiindcă era evident că el trebuia să-i ofere un scaun unei prinţese, însă nu se cuvenea să facă acest lucru şi în cazul unei regine. Monarhii se aşezau nepoftiţi, iar ceilalţi rămâneau în picioare până când monarhul le permitea să se aşeze.

— Înălţimea Voastră doreşte…

Dar, fiindcă scaunul era încă departe, ea l-a întrerupt.

— Sunteţi acela care bănuiesc eu că sunteţi?

Această întrebare l-a redus, pentru un moment, la tăcere. Pe de o parte, fiindcă nu se aşteptase ca ea să vorbească atât de bine germana. Îşi folosise bine timpul, nu stătuse degeaba atâţia ani, ci luase lecţii cu un tânăr german foarte amabil, care-i plăcuse mult şi de care aproape că se îndrăgostise – îl visa des şi o dată îi compusese chiar o scrisoare, însă aşa ceva era imposibil, nu putea să-şi permită un scandal. Pe de altă parte, tăcuse, fiindcă se simţea

jignit. Un ambasador imperial trebuia numit „excelenţă” – de toată lumea, mai puţin de un rege. Prin urmare, în faţa ei se vedea nevoit să insiste asupra unui mod de adresare pe care ea n-avea să i-l acorde niciodată. La această problemă nu exista decât o singură soluţie: una ca ea şi unul ca el n-ar fi trebuit să se întâlnească.

Când el a început din nou să vorbească, ea a schimbat brusc direcţia spre un taburet şi s-a aşezat. I-o luase înainte. A savurat mica victorie, şi-a sprijinit bastonul de perete şi a încrucişat mâinile în poală. Apoi i-a observat privirea.

A trecut-o un fior rece. Cum de putuse să facă o asemenea greşeală? Mai mult ca sigur, fiindcă nu mai exersase de atâţia ani. Bineînţeles că nu putea nici să rămână în picioare, nici să se lase poftită de el să ia loc, dar să se aşeze pe un scaun fără spătar, aşa ceva n-ar fi trebuit să i se întâmple în niciun caz. Ca regină avea dreptul să şadă pe un scaun cu spătar şi braţe, inclusiv în prezenţa împăratului. Chiar şi un simplu scaun tapiţat ar fi fost o înjosire, dar un taburet era de-a dreptul imposibil. Iar el pusese, grijuliu, taburete mai peste tot în camera de primire, însă un scaun cu spătar nu exista decât la masa lui de scris.

Ce era să facă? A zâmbit şi a hotărât să se comporte de parcă n-ar fi contat. Dar el avea acum un avantaj: era suficient să-i poftească înăuntru pe oamenii din anticameră şi s-ar fi dus vestea în toată Europa că ea a stat în faţa lui pe taburet. Până şi acasă, în Anglia, s-ar fi râs de ea.

— Asta depinde, a spus el, de ceea ce binevoieşte Înălţimea Voastră să bănuiască, dar fiindcă nu se cade ca umilul servitor al Înălţimii Voastre să presupună că Înălţimea Voastră ar putea presupune altceva decât ceea ce este corect, nu ezit să răspund cu da la întrebarea Înălţimii Voastre. Eu sunt Johann von Lamberg, ambasadorul împăratului, la ordinele Înălţimii Voastre. Să vă servesc cu ceva? O răcoritoare? Vin?

Vorbele astea erau încă o lezare abilă a demnităţii ei regale, pentru că unui monarh nu i se oferea niciodată ceva – se considera că el este stăpânul casei şi are dreptul să ceară ce-şi doreşte. Asemenea lucruri nu erau lipsite de importanţă. Timp de trei ani, ambasadorii dezbătuseră doar două chestiuni: cine să se încline primul în faţa cui şi cine să-şi scoată primul pălăria în faţa cui. Cine făcea greşeli de etichetă nu putea ieşi în câştig. Aşadar, i-a ignorat oferta, ceea ce nu i-a fost prea uşor, fiindcă-i era foarte sete. Şedea nemişcată pe taburet şi se uita la el. Era maestră în aşa ceva.

Învăţase să stea pur şi simplu liniştită, avea practică îndelungată şi, cel puţin aici, n-o întrecea nimeni.

Lamberg, la rândul lui, stătea încă aplecat în faţă, cu o mână pe masă şi cealaltă la spate. Era evident că făcea asta pentru a nu fi nevoit să se hotărască dacă să se aşeze sau să rămână în picioare: în faţa unei regine n-ar fi avut voie să stea jos, în schimb, faţă de o prinţesă, ar fi însemnat o încălcare a etichetei ca un ambasador imperial să stea în picioare în timp ce ea şedea pe scaun. Întrucât el, ca ambasador al împăratului, nu recunoştea titlul regal al lui Liz, ar fi fost logic să se aşeze, dar ar fi fost totodată şi o jignire drastică, pe care – din politeţe şi pentru că încă nu ştia cu ce arme şi oferte venise ea – dorea s-o evite.

— Dacă-mi permiteţi, o întrebare.

Dintr-odată, tot felul lui de a vorbi i-a devenit la fel de antipatic ca accentul austriac.

— După cum Înălţimea Voastră ştie prea bine, aici tocmai are loc un congres al diplomaţilor. De la începutul negocierilor, niciun cap încoronat n-a intrat în Münster şi Osnabruck. Pe cât de mult se bucură supusul vostru servitor să primească în modesta sa locuinţă augusta vizită a Înălţimii Voastre, pe atât de îngrijorat este totuşi că… a oftat, de parcă pronunţarea acestor vorbe i-ar fi provocat o mare suferinţă… că nu se cuvine.

— Vreţi să spuneţi că ar fi trebuit să trimitem, la rândul nostru, un ambasador.

El a zâmbit din nou. Liz ştia la ce se gândeşte el şi mai ştia şi că el ştie că ea ştie: eşti un nimeni, trăieşti într-o căsuţă, năpădită de datorii, cum îţi închipui că ai putea trimite ambasadori la congrese.

— Eu nu sunt deloc prezentă, a zis Liz. În felul ăsta putem sta de vorbă, nu-i aşa? Vă închipuiţi că vorbiţi singur. Vorbiţi cu propriile gânduri şi tot în aceste gânduri eu vă răspund.

A simţit ceva la care nu se aşteptase. Se pregătise de atâta vreme, deliberase, se temuse de această întâlnire, iar acum, când chiar avea loc, se întâmpla ceva ciudat: îi făcea plăcere! Atâţia ani petrecuţi în casa aceea mică, departe de oameni renumiţi şi evenimente importante, iar acum se afla deodată, din nou, pe o scenă, înconjurată de aur, argint şi covoare, şi discuta cu un om inteligent, în faţa căruia conta fiecare cuvânt.

— Ştim cu toţii, a spus ea, că Palatinatul este un veşnic măr al discordiei. La fel şi demnitatea de elector palatin, pe care a deţinut-o răposatul meu soţ.

El a izbucnit într-un râs uşor.

Această reacţie i-a întrerupt şirul gândurilor. Dar el pe asta miza, aşa că tocmai de aceea nu avea voie să se lase derutată.

— Principii electori din imperiu, a continuat ea, nu vor accepta ca familia bavareză Wittelsbach să păstreze demnitatea electoare, pe care împăratul i-a retras-o soţului meu în mod abuziv. Dacă împăratul poate să-l mazilească pe unul dintre noi, vor spune ei, atunci poate să facă asta cu toţi. Iar dacă noi…

— Dacă-mi permiteţi, ei au acceptat asta demult. Soţul Înălţimii Voastre s-a aflat, ca şi Înălţimea Voastră, de altfel, sub ordin de interdicţie imperială, ceea ce m-ar obliga, la drept vorbind, dacă ne-am afla în altă parte, să pun să fiţi arestată.

— De aceea v-am căutat aici, şi nu în altă parte.

— Dacă-mi permiteţi…

— Vă permit, dar mai întâi ascultaţi ce am să vă spun. Ducele de Bavaria, care se numeşte principe elector, poartă, împotriva oricărei legi, titlul soţului meu. Împăratul nu are dreptul să retragă demnitatea de principe elector. Principii electori îl aleg pe împărat, nu împăratul îi alege pe principii electori. Dar înţelegem situaţia. Împăratul le datorează bani bavarezilor, bavarezii, la rândul lor controlează Stările catolice. De aceea venim cu o ofertă. Suntem regina încoronată a Boemiei, iar Coroana…

— Dacă-mi permiteţi, pentru o singură iarnă, acum treizeci…

— … îi revine fiului meu.

— Coroana Boemiei nu e ereditară. Dacă ar fi fost aşa, Stările boemiene n-ar fi putut să ofere tronul contelui palatin Frederic, soţul înălţimii voastre. Faptul că el a acceptat Coroana denotă că ştia că fiul Înălţimii Voastre nu poate ridica nicio pretenţie.

— Situaţia poate fi privită aşa, ce-i drept, dar oare numai aşa? Anglia ar putea să vadă altfel lucrurile. Dacă fiul meu ridică pretenţii, Anglia le va susţine.

— În Anglia e război civil.

— Corect. Şi dacă fratele meu e detronat de Parlament, Coroana britanică va fi oferită fiului meu.

— Asta e foarte puţin probabil.

Afară răsunau trompetele: un sunet metalic, care creştea în intensitate, atârna o vreme în aer, apoi se stingea. Liz a ridicat întrebătoare din sprâncene.

— Longueville, colegul francez, a spus Lamberg. Pune să se intoneze „vivat” ori de câte ori se aşază la masă. În fiecare zi. Este aici cu o suită de şase sute de oameni. Nu mai puţin de patru pictori îi fac portretul necontenit. Trei sculptori în lemn îi lucrează câte un bust. Ce are de gând să facă cu aceste opere de artă rămâne secret de stat.

— Nu l-aţi întrebat?

— Nu suntem autorizaţi să vorbim între noi.

— Şi asta nu împiedică negocierile?

— Nu suntem aici ca prieteni şi nici pentru a ne împrieteni. Ambasadorul Vaticanului mediază între noi, aşa cum ambasadorul Veneţiei mediază între mine şi protestanţi, pentru că ambasadorul Vaticanului, la rândul lui, nu e autorizat să stea de vorbă cu protestanţii. Acum trebuie să-mi iau rămas-bun, madame, onoarea acestei vizite este pe cât de mare, pe atât de nemeritată, dar treburi urgente mă reţin.

— Un al optulea principat elector.

El şi-a ridicat privirea. Ochii lui s-au întâlnit doar o clipă cu ai ei. Apoi s-a uitat din nou spre masă.

— Bavarezul n-are decât să-şi păstreze demnitatea de elector, a spus Liz. Renunţăm formal la Boemia. Iar când…

— Dacă-mi permiteţi, Înălţimea Voastră nu poate renunţa la ceva ce nu îi aparţine Înălţimii Voastre.

— Armata suedeză a ajuns la Praga. Oraşul va cădea curând în mâinile protestanţilor.

— Suedia categoric nu vă va preda oraşul, în cazul în care îl va cuceri.

— Războiul e pe sfârşite. După aceea se va da o amnistie. Atunci şi tulburarea… pretinsa tulburare a păcii imperiului de către soţul meu va fi iertată.

— Amnistia s-a negociat de mult. Toate faptele războiului sunt iertate, cu excepţia acelora comise de o singură persoană.

— Îmi imaginez cine este aceea.

— Acest război interminabil a început din cauza soţului Înălţimii Voastre. Din cauza unui conte palatin care ţintea prea sus. Nu spun că Înălţimea Voastră e vinovată, dar îmi pot închipui că fiica marelui Iacob n-a încercat prea tare să-şi îndemne la modestie soţul ambiţios.

Lamberg şi-a împins încet scaunul în spate şi s-a îndreptat de şale.

— Războiul durează deja de atâta vreme, încât cei mai mulţi dintre cei care trăiesc azi n-au cunoscut pacea. Doar bătrânii îşi mai amintesc de pace. Eu şi colegii mei – da, inclusiv idiotul care pune să cânte fanfara când se aşază la masă – suntem singurii care-l putem face să-nceteze. Fiecare vrea teritorii pe care ceilalţi nu vor sub nicio formă să le cedeze, toţi cer subsidii, toţi vor să se anuleze tratate de întrajutorare pe care alţii le consideră inviolabile, pentru ca în locul lor să se încheie alte tratate, pe care alţii, la rândul lor, le cred inacceptabile. Toată situaţia depăşeşte cu mult puterile omeneşti. Şi, cu toate acestea, trebuie să reuşim. Voi aţi început războiul, madame. Iar eu îi pun capăt.

A tras de un fir de mătase care se întindea peste masă. Din camera de alături, Liz a auzit sunetul unui clopoţel. Acum şi-a chemat secretarul, s-a gândit ea, vreun pitic cenuşiu, care să mă dea politicos afară. O apucase ameţeala. Încăperea părea să se ridice şi să coboare, de parcă s-ar fi aflat pe vapor. Niciodată nu-i vorbise cineva în felul ăsta.

O rază de lumină i-a atras atenţia. Cădea printr-o despărţitură îngustă dintre draperii, prin ea se vedea orice firişor de praf dansând haotic în aer, o oglindă de pe peretele opus o prindea şi o reflecta pe celălalt perete, unde se aprindea o sclipire bruscă lângă rama unui tablou. Era un tablou de Rubens: o femeie înaltă, un bărbat cu lance, deasupra lor o pasăre pe cerul albastru. Tabloul emana o voioşie jucăuşă. Îşi amintea bine de Rubens, un bărbat trist, cu respiraţie grea, şuierătoare. Voise să-i cumpere un tablou, dar era prea scump pentru ea şi pe el nu părea să-l intereseze altceva decât banii. Oare cum de putea să picteze astfel?

— Praga n-a fost niciodată pentru noi, a spus ea. Praga a fost o greşeală. Dar, conform dreptului imperial, Palatinatul îi revine fiului meu. Împăratul n-avea dreptul să ne retragă demnitatea de electori. De aceea nu m-am întors în Anglia. Fratele meu m-a invitat în repetate rânduri, dar formal Olanda e în continuare parte din imperiu şi, atâta vreme cât trăiesc acolo, pretenţiile noastre sunt intacte.

S-a deschis o uşă şi a intrat un bărbat corpolent, cu faţă prietenoasă şi ochi inteligenţi. Şi-a scos pălăria şi a făcut o plecăciune. Deşi era încă tânăr, aproape că nu mai avea deloc păr pe cap.

— Contele Wolkenstein, a spus Lamberg. La noi îndeplineşte funcţia de *cavalier d'ambassade*. O să vă facă rost de un loc de cazare. Nu mai există camere de închiriat, fiecare colţişor e plin de delegaţi şi de suitele lor.

— Nu vrem Boemia înapoi, a zis Liz, dar la demnitatea de elector nu renunţăm. Primul meu născut, care era deştept şi agreabil şi asupra căruia toţi ar fi căzut de acord, a murit. S-a răsturnat cu barca. S-a înecat.

— Îmi pare rău, a răspuns Wolkenstein cu o simplitate care a emoţionat-o.

— Al doilea meu fiu, următorul în ordinea de succesiune, nu-i nici deştept, nici agreabil, dar demnitatea de elector palatin i se cuvine, iar dacă bavarezul n-are de gând să renunţe la ea, trebuie înfiinţată o a opta poziţie de elector. Protestanţii nu vor tolera o altă soluţie. În caz contrar, o să mă întorc în Anglia, unde Parlamentul o să-l detroneze pe fratele meu şi o să-l facă rege pe fiul meu, care – de la înălţimea tronului britanic – o să pretindă Praga şi atunci războiul nu se va termina. Nu-l voi lăsa eu să se termine. Eu, singură.

— Nu-i cazul să ne ambalăm, a intervenit Lamberg. Voi transmite Maiestăţii Sale Imperiale mesajul Înălţimii Voastre.

— Iar soţul meu trebuie să fie inclus în amnistie. Dacă toate faptele războiului sunt iertate, atunci şi ale lui trebuie iertate.

— Nu în această viaţă, a spus completat Lamberg.

Ea s-a ridicat. Fierbea de furie. Simţea că se înroşise toată, dar a reuşit să-şi mişte în sus colţurile gurii, să pună bastonul în pământ şi să se întoarcă spre uşă.

— O mare şi nesperată onoare. O strălucire în această umilă casă.

Lamberg şi-a scos pălăria şi s-a înclinat. În vocea lui nu se simţea nici urmă de batjocură.

Ea a ridicat mâna şi a schiţat salutul neglijent al regilor, mergând mai departe fără să spună niciun cuvânt. Wolkenstein a depăşit-o, a ajuns la uşă şi a ciocăni scurt. Ca la un semn, lacheii de afară au deschis larg uşa dublă. Liz a intrat în anticameră, urmată de Wolkenstein. Luând-o înaintea cameristei, s-au îndreptat spre ieşire.

— În ceea ce priveşte cazarea Înălţimii Voastre, a spus Wolkenstein, putem să vă oferim…

— Nu vă deranjaţi.

— Nu-i deranj, ci o mare…

— Chiar credeţi că-mi doresc să trag într-un loc înţesat de spioni imperiali?

— Ca să fim sinceri: indiferent unde s-ar caza Înălţimea Voastră, locul va fi plin de iscoade. Avem o mulţime. Pierdem pe câmpul de luptă şi n-au mai rămas prea multe secrete de apărat. Ce să facă bieţii noştri spioni toată ziua?

— Împăratul pierde pe câmpul de luptă?

— Tocmai ce-am fost eu însumi la faţa locului, în Bavaria. Mi-a rămas degetul acolo!

A ridicat mâna şi şi-a mişcat mănuşa ca să-i arate că locul unde ar fi trebuit să fie arătătorul de la mâna dreaptă era gol.

— Am pierdut jumătate din armată. Înălţimea Voastră n-a ales prost momentul. Nu facem niciodată concesii atâta vreme cât suntem tari pe poziţie.

— Momentul e favorabil?

— Momentul e întotdeauna favorabil, dacă-ncepi cum trebuie. Bucură-te de tine însuţi şi nu te amărî, de se unire împotrivă-ţi noroc, şi loc, şi timp.

— Poftim?

— Asta a spus-o un poet german. Există, mai nou, aşa ceva. Poeţi germani! Paul Fleming îl cheamă şi operele lui sunt frumoase, de-ţi vine să plângi. Din păcate, a murit tânăr, bolnav de plămâni. Nici nu îndrăzneşti să te gândeşti ce-ar fi putut să devină. Datorită lui scriu în germană.

Ea a zâmbit.

— Poezii?

— Proză.

— Chiar aşa, în germană? Eu am încercat odată cu Opitz…

— Opitz!

— Da, Opitz.

Amândoi au râs.

— Ştiu că pare o nebunie, a spus Wolkenstein. Dar cred că se poate şi am hotărât ca într-o zi să-mi scriu memoriile în germană. De aceea sunt aici. La un moment dat, lumea va dori să ştie cum a fost la marele congres. Am adus un măscărici de la Andechs la Viena sau, mai exact, el m-a adus pe mine la Viena; fără el, aş fi murit. Dar când Maiestatea Sa Imperială l-a trimis să dea spectacole în faţa diplomaţilor, am profitat de ocazie şi-am venit şi eu cu el încoace.

Liz i-a făcut semn cameristei. Ea a dat fuga afară şi i-a poruncit vizitiului să tragă trăsura la scară. Era un vehicul frumos, rapid şi oarecum conform cu statutul ei. Liz îl închiriase pentru două săptămâni, din ultimele ei

economii, împreună cu o pereche de cai puternici şi un vizitiu de încredere. Asta însemna că mai putea rămâne trei zile la Osnabrück, după care trebuia să pornească spre casă.

A ieşit afară şi şi-a tras pe cap gluga de blană. Oare era totul bine? Nu era sigură. Ar mai fi vrut să spună atâtea, să aducă cu totul alte argumente, dar pesemne că aşa se întâmpla întotdeauna. Tata a spus la un moment dat că nu poţi folosi niciodată decât o mică parte a armelor de care dispui.

Trăsura s-a apropiat hurducăind. Vizitiul a coborât de pe capră. Ea s-a uitat în jur şi a constatat cu un regret ciudat că grăsanul *cavalier d'ambassade* n-o urmase. I-ar fi plăcut să mai stea un pic cu el de vorbă.

Vizitiul a luat-o în braţe şi a purtat-o la trăsură.

II

În dimineaţa următoare, Liz l-a căutat pe ambasadorul Suediei. De data asta, îşi anunţase vizita. Suedia era o putere aliată şi să-l ia prin surprindere nu era necesar. Bărbatul avea să se bucure s-o întâlnească.

Noaptea fusese îngrozitoare. După căutări îndelungate, găsiseră o cameră într-un han nespus de murdar: fără fereastră, cu vreascuri pe podea, iar în loc de pat un sac îngust, de paie, pe care a trebuit să-l împartă cu camerista. După câteva ore, când a cuprins-o în sfârşit un somn agitat, l-a visat pe Frederic. Erau la Heidelberg, ca pe vremuri, înainte ca oameni cu nume imposibil de pronunţat să le bage pe gât Coroana Boemiei. Mergea alături de el pe unul dintre coridoarele de piatră ale castelului şi simţea până în adâncul sufletului ce înseamnă să fii unit pe viaţă cu cineva. Când s-a trezit, a ascultat o vreme sforăitul vizitiului care dormea afară, în faţa uşii, şi s-a gândit că de când trăia fără Frederic trecuse deja cam tot atâta timp cât petrecuse odinioară căsătorită cu el.

Când a intrat în anticamera ambasadorului, a trebuit să-şi ascundă un căscat. Dormise prea puţin. Şi aici se aflau covoare, dar pereţii erau – în stil protestant – lipsiţi de orice ornamente. Doar pe latura lungă a încăperii atârna o cruce împodobită cu perle. Camera era plină de oameni. Unii studiau acte, alţii se plimbau neliniştiţi de colo-colo, era evident că aşteaptă de ceva vreme. Cum se face oare că anticamera lui Lamberg fusese goală? Poate că mai avea încă una sau chiar mai multe?

Toată lumea şi-a întors privirea spre ea. S-a lăsat liniştea. Ca şi în ziua precedentă, Liz s-a îndreptat cu paşi hotărâţi către uşă, în timp ce domnişoara Quadt anunţa în urma ei cu voce puternică, chiar dacă un pic cam stridentă, că a sosit regina Boemiei. Brusc, a apucat-o o teamă că de data asta lucrurile nu vor merge bine.

Şi, într-adevăr, lacheul n-a întins mâna să deschidă uşa.

Ea s-a oprit atunci pe loc, cu un pas mic şi neelegant, atât de abrupt, încât a fost nevoită să se sprijine cu mâna de uşă. A auzit cum, în urma ei, camerista aproape că se împiedicase. Au apucat-o căldurile. A auzit murmure, şuşoteli şi, da, chiar şi chicoteli a auzit.

Încet, a făcut doi paşi înapoi. Din fericire, camerista a avut prezenţa de spirit să se dea şi ea înapoi. Liz şi-a încleştat mâna stângă pe baston şi l-a privit pe lacheu cu cel mai fermecător zâmbet al ei.

Tipul se holba ca prostul. Bineînţeles, lui nu-i spusese nimeni că exista o regină a Boemiei, era tânăr, habar n-avea de nimic şi nu voia să rişte să facă vreo greşeală. Cine ar fi putut să-i ia asta în nume de rău?

Dar ea nu putea nici să se aşeze pur şi simplu. O regină nu aştepta în anticameră până când îşi găsea cineva timp pentru ea. Existau motive întemeiate pentru care capetele încoronate nu participau la congresele diplomatice. Dar ce era să facă? Fiul ei, pentru a cărui demnitate de elector se lupta, era prea impulsiv şi nepriceput, aşa că ar fi stricat cu siguranţă totul. Iar diplomaţi nu avea.

Stătea la fel de nemişcată ca lacheul. Rumoarea creştea în intensitate. Se auzeau râsete. Numai de nu m-aş înroşi, s-a gândit ea, numai asta nu. Să nu mă înroşesc!

I-a mulţumit lui Dumnezeu din toată inima când cineva a deschis uşa din partea cealaltă. Un cap s-a strecurat prin uşa întredeschisă. Avea un ochi mai sus decât celălalt, nasul strâmb avea o poziţie ciudată, buzele erau pline, dar nu păreau să se potrivească. De bărbie îi atârna o bărbuţă ascuţită şi înspicată.

— Maiestatea Voastră, a spus faţa.

Liz a intrat şi bărbatul deşirat a închis repede uşa, de parcă ar fi vrut să se asigure că nu se îmbulzesc şi alţii.

— Alvise Contarini, la dispoziţia dumneavoastră, a zis el în franceză. Ambasadorul Republicii Veneţia. Eu sunt mediatorul aici. Veniţi cu mine.

A condus-o pe un coridor strâmt. Şi acolo pereţii erau goi, dar covorul era deosebit şi – Liz şi-a dat seama imediat, doar amenajase ea însăşi două palate – de-o valoare inestimabilă.

— O singură precizare în prealabil, a vorbit Contarini. Ca şi până acum, marea dificultate e că Franţa pretinde ca linia imperială a Casei de Austria să nu mai susţină linia spaniolă. Suediei i-ar fi indiferent, dar, datorită subsidiilor consistente primite din partea Franţei, suedezii trebuie să susţină şi ei această pretenţie. Împăratul încă se împotriveşte categoric. Atâta vreme cât nu se rezolvă această chestiune, nu primim nicio semnătură de la cele trei Coroane.

Liz a înclinat din cap şi a zâmbit enigmatic, aşa cum făcuse toată viaţa, ori de câte ori nu înţelegea ceva. Se gândea că probabil el nici nu vrea ceva anume de la ea, ci e pur şi simplu obişnuit să vorbească. La toate curţile existau asemenea oameni.

Ajunşi la capătul culoarului, Contarini a deschis uşa şi, cu o plecăciune, i-a dat întâietate.

— Maiestatea Voastră, ambasadorii suedezi: contele Oxenstierna şi doctorul Adler Salvius.

Liz s-a uitat iritată în jur. Lată-i, şedeau unul în colţul drept, celălalt în colţul stâng al camerei de primire, pe nişte scaune cu spătar, de aceleaşi dimensiuni, parcă aşezaţi de un pictor. În mijlocul camerei se afla un alt scaun, cu braţe. Când Liz s-a îndreptat spre el, cei doi bărbaţi s-au ridicat şi s-au înclinat adânc. Ea s-a aşezat, iar ei au rămas în picioare. Oxenstierna era un bărbat masiv, cu obrajii cărnoşi, Salvius era slab şi înalt şi, mai cu seamă, părea foarte obosit.

— Maiestatea Voastră a fost la Lamberg? a întrebat Salvius în franceză.

— Aţi aflat deja?

— Osnabrück e mic, a spus Oxenstierna. Maiestatea Voastră ştie că acesta e un congres diplomatic? Fără principi, fără conducători şi…

— Ştiu, a răspuns ea. De fapt, nici nu sunt aici. Iar motivul pentru care nu sunt aici este demnitatea de elector care se cuvine familiei mele. Dacă am fost informată corect, Suedia susţine pretenţia noastră de restituire a titlului.

Îi făcea bine să vorbească în franceză. Îşi găsea mai uşor cuvintele, expresiile se îmbinau cum trebuie, i se părea că limba însăşi alcătuieşte frazele. Cel mai tare i-ar fi plăcut să vorbească engleza, limba bogată, suplă şi melodioasă a patriei sale, limba teatrului şi a poeziei, dar aici aproape

nimeni nu înţelegea această limbă. De altfel, la Osnabrück nu se afla niciun ambasador englez, în definitiv tata îi sacrificase pe ea şi pe Frederic ca să-şi scoată ţara din război.

A aşteptat. Nimeni nu spunea nimic.

— E adevărat, nu-i aşa? a întrebat într-un târziu. Că Suedia susţine pretenţiile noastre, e adevărat, nu?

— În principiu, a zis Salvius.

— Dacă Suedia insistă să ni se restituie titlul regal, atunci fiul meu se va oferi să renunţe din proprie iniţiativă la această restituire, în măsura în care, printr-un acord secret, curtea imperială ne va asigura în schimb înfiinţarea unei a opta demnităţi electoare.

— Împăratul nu poate înfiinţa o nouă demnitate electoare, a replicat Oxenstierna. N-are dreptul.

— Dacă Stările i l-ar da, ar avea dreptul, a spus Liz.

— Dar Stările n-au voie să facă asta, a continuat Oxenstierna. În plus, noi ne dorim mult mai mult, şi anume să ni se returneze tot ce i s-a luat taberei noastre în anul 1623.

— O nouă demnitate electoare ar fi în interesul catolicilor, fiindcă Bavaria şi-ar păstra dreptul electoral. Şi ar fi şi în interesul protestanţilor, pentru că astfel tabăra noastră ar căpăta încă un principe elector.

— Tot ce se poate, a spus Salvius.

— În niciun caz, s-a opus Oxenstierna.

— Domnii au dreptate, deopotrivă, a intervenit Contarini.

Liz l-a privit întrebător.

— Nu se poate altfel, a explicat el în germană. Amândoi trebuie să aibă dreptate. Unul dintre ei e de partea tatălui său, cancelarul, şi vrea să poarte în continuare război, iar pe celălalt l-a trimis regina să facă pace.

— Ce spuneţi? a întrebat Oxenstierna.

— Am citat un proverb german.

— Boemia nu-i parte din imperiu, a spus Oxenstierna. Nu putem include Praga la negocieri. În această chestiune ar trebui să negociem înainte. Întotdeauna trebuie să cazi mai întâi de acord asupra a ceea ce vrei de fapt să negociezi, înainte de-a te apuca de negocieri.

— Pe de altă parte, a replicat Salvius, Maiestatea Sa Regina a…

— Maiestatea Sa e lipsită de experienţă şi tatăl meu e tutorele ei. Iar el e de părere că…

— A fost.

— Cum?

— Regina e majoră.

— Tocmai a împlinit vârsta majoratului. Tatăl meu, cancelarul, e cel mai experimentat om de stat din Europa. De când marele nostru Gustav Adolf şi-a dat duhul la Lützen…

— De atunci nu prea am mai câştigat nicio bătălie. Dacă nu ne-ar fi ajutat francezii, am fi fost pierduţi.

— Vreţi să spuneţi…

— Cine sunt eu ca să dispreţuiesc meritele domnului înalt cancelar regal, Excelenţa Sa contele, tatăl dumneavoastră? Însă sunt de părere…

— Dar poate că părerea dumneavoastră nu contează aşa de mult, domnule doctor Salvius, poate că părerea celui de-al doilea ambasador nu este…

— Părerea celui ce conduce negocierile.

— Numit de regină. Al cărei tutore este însă tatăl meu!

— Fost tutore. Tatăl dumneavoastră *a fost* tutorele ei!

— Poate că am putea cădea de acord că propunerea Maiestăţii Sale merită să fie luată în considerare, a vorbit Contarini. Nu trebuie să spunem că o şi urmăm, nu trebuie nici măcar să promitem că o vom analiza, dar putem totuşi să cădem cu toţii de acord că ar merita să luăm în considerare propunerea.

— Nu-i suficient, a răspuns Liz. De îndată ce Praga e cucerită, către contele Lamberg trebuie să plece o solicitare oficială de a-i reda fiului meu tronul Boemiei. Atunci, fiul meu îl va asigura imediat printr-un acord secret că renunţă la tron, în măsura în care acesta va încheia, pe de altă parte, un acord secret cu Suedia şi Franţa în privinţa celei de-a opta demnităţi de elector. Totul trebuie să meargă repede.

— Nimic nu merge repede, a comentat Contarini. Sunt aici de la începutul negocierilor. Am crezut că n-o să rezist nicio lună în acest colţ nenorocit de provincie ploioasă. De atunci au trecut cinci ani.

— Ştiu ce înseamnă să îmbătrâneşti aşteptând, a spus Liz. Şi n-am de gând să mai aştept. Dacă Suedia nu va pretinde Coroana Boemiei, pentru ca fiul meu să poată renunţa la ea în schimbul demnităţii de elector, atunci renunţăm la demnitatea de elector. Iar atunci nu mai aveţi nimic la mână pentru a obţine o a opta demnitate electoare. Asta ar însemna sfârşitul

dinastiei noastre, dar eu m-aş întoarce pur şi simplu în Anglia. Mi-ar plăcea să fiu din nou acasă. Mi-ar plăcea să merg iar la teatru.

— Şi mie mi-ar plăcea să fiu acasă, la Veneţia, a recunoscut Contarini. În plus, mi-aş mai dori şi să devin doge.

— Maiestatea Voastră, îmi permiteţi să întreb, a îndrăznit Salvius, ca să-nţeleg? Veniţi aici ca să pretindeţi ceva ce noi n-am fi făcut niciodată din proprie iniţiativă. Şi ne ameninţaţi că, dacă nu facem ce doriţi, vă retrageţi cererea? Cum s-ar putea numi o asemenea manevră?

Liz a zâmbit cu cel mai enigmatic zâmbet al ei. Acum îi părea de-a dreptul rău că nu se află pe o scenă şi că nu are în faţă semiîntunericul unei săli în care publicul ascultă fascinat. Şi-a dres glasul şi, cu toate că îşi cunoştea deja răspunsul, s-a prefăcut că deliberează, pentru a mări efectul asupra spectatorilor.

— Propun, a spus ea într-un târziu, s-o numiţi politică.

III

În ziua următoare, ultima a şederii ei la Osnabrück, Liz şi-a părăsit camera de la han după-amiaza devreme ca să participe la recepţia episcopului. N-o invitase nimeni, dar auzise că toată lumea care însemna ceva avea să fie prezentă acolo. Mâine, la vremea asta, avea să fie deja pe drum, străbătând iar peisaje pustiite, înapoi spre căsuţa ei din Haga.

Nu mai putea să amâne. Trebuia să plece, nu doar din lipsa banilor, ci şi pentru că îi erau familiare regulile unei drame reuşite: o regină detronată care apare şi dispare din senin, aşa ceva face impresie. Dar o regină detronată care apare şi rămâne, până se obişnuieşte lumea şi începe să facă glume pe seama ei, aşa ceva nu merge. Asta învăţase în Olanda, unde ea şi Frederic fuseseră cândva primiţi cu atâta amabilitate şi unde, între timp, membrii Stărilor Generale deveneau brusc ocupaţi când ea le solicita o întâlnire.

Această recepţie avea să fie ultima ei apariţie în public, îşi făcuse propunerile, spusese ce-a avut de spus. Mai mult de-atât nu putea să facă pentru fiul ei.

Din păcate, acesta semăna cu fratele ei şi era un mare bădăran. Amândoi semănau la înfăţişare cu bunicul lor, dar nu aveau nimic din inteligenţa lui vigilentă. Erau acaparatori şi înfumuraţi, cu voce groasă, umeri laţi şi

mişcări grosolane, iar plăcerea lor cea mai mare era să meargă la vânătoare. Era foarte probabil ca fratele ei de-acolo, din ţară, să piardă lupta cu Parlamentul, iar fiul ei, dacă va ajunge vreodată principe elector, mai mult ca sigur nu va intra în istorie drept un mare conducător. Avea deja treizeci de ani, deci nu mai era tânăr şi momentan îşi făcea veacul pe undeva prin Anglia, pesemne că era chiar la vânătoare, în timp ce ea ducea tratative pentru el în Westfalia. Scrisorile lui către ea erau scurte şi reci, aproape ostile.

Şi, ca de fiecare dată când se gândea la el, i se forma în minte imaginea celuilalt: a fiului ei frumos, a primului ei născut, deştept şi strălucitor, care moştenise sufletul gentil al tatălui său şi intelectul ei, atitudinea ei mândră, optimistă şi plină de speranţă. Când îi venea în gând, imaginea lui purta diverse chipuri, toate amestecate laolaltă: aşa cum fusese la trei luni, la doisprezece ani, la paisprezece ani. Şi atunci simţea cum se insinuează cealaltă imagine, pe care orice gând îndreptat către el o provoca şi din pricina căreia se străduia să se gândească la el cât mai rar posibil: barca răsturnată, hăul întunecat al râului. Ştia cum e să înghiţi apă când înoţi, dar să te îneci? Aşa ceva nu-şi putea imagina.

Osnabrück era un orăşel şi ar fi putut merge pe jos de la han. Însă străzile erau murdare, chiar şi în comparaţie cu alte localităţi germane, şi, în afară de asta, cum i-ar fi stat ei să meargă pe jos?

Aşadar s-a lăsat din nou urcată în trăsură, s-a sprijinit comod pe banchetă şi a privit frontoanele ascuţite ale caselor cum se perindau prin faţa ei, clătinate de hurducături. Camerista şedea tăcută lângă ea. Era obişnuită ca Liz s-o ignore, niciodată nu-i adresa niciun cuvânt. Să se poarte ca o mobilă era singurul lucru pe care o cameristă trebuia să-l stăpânească cu adevărat. Era frig şi cădea o ploaie măruntă, cu toate astea, se putea distinge soarele ca o pată palidă în spatele norilor. Ploaia curăţa aerul de mirosul uliţelor. Copii alergau pe lângă trăsură. Liz a văzut un grup de soldaţi orăşeneşti călare, apoi o căruţă trasă de un măgar şi încărcată cu saci de făină. Deja o cotiseră spre piaţa centrală. Acolo, vizavi, se afla reşedinţa ambasadorului imperial, unde fusese alaltăieri. În mijlocul pieţei era un stâlp al infamiei, de înălţimea unui om, cu găuri pentru cap şi braţe. Nu mai demult de luna trecută – aşa-i povestise hangiţa – legaseră acolo o vrăjitoare. Judecătorul fusese blând, o lăsase în viaţă şi, după zece zile de stat la stâlpul infamiei, fusese alungată din oraş.

Domul era masiv, în stil german, o hardughie nereuşită, cu un turn mai gros decât celălalt. Pe o latură, lipită de dom, se afla o clădire lungă, cu pervazuri proeminente şi acoperiş ascuţit. Mai multe trăsuri blocau piaţa, aşa că Liz n-a putut să tragă chiar în faţa domului. Vizitiul a trebuit să oprească la o oarecare distanţă şi s-o poarte în braţe până la poarta principală. Ploaia îi uda mantoul de blană şi vizitiul mirosea urât, dar măcar n-o scăpa din braţe.

A lăsat-o jos cu o mişcare cam bruscă. S-a sprijinit de baston, ca să nu-şi piardă echilibrul. În asemenea momente îşi simţea vârsta. Şi-a dat pe spate gluga de blană şi s-a gândit: Ultima mea ieşire în public. A cuprins-o o emoţie puternică, aşa cum nu mai simţise de ani. Vizitiul s-a întors ca s-o aducă pe cameristă, dar Liz n-a mai aşteptat şi a intrat singură.

Încă de la intrare, a auzit muzica. S-a oprit şi a ascultat.

— Maiestatea Sa împăratul ne-a trimis cei mai buni instrumentişti ai curţii.

Lamberg purta o mantie de un purpuriu-închis. La gât îşi pusese lanţul Ordinului Lâna de Aur. Alături de el se afla Wolkenstein. Ambii şi-au scos pălăriile şi s-au înclinat. Liz a dat din cap în direcţia lui Wolkenstein, care i-a răspuns cu un zâmbet.

— Înălţimea Voastră pleacă mâine, a spus Lamberg.

A enervat-o că nu suna ca o întrebare, ci ca un ordin.

— Ca întotdeauna, domnul conte e bine informat.

— Niciodată atât de bine pe cât mi-aş dori. Dar vă promit, Înălţimea Voastră, că aici veţi asculta o muzică de care nu veţi mai avea parte aşa de uşor în altă parte. Viena doreşte să-şi arate bunăvoinţa faţă de congres.

— Pentru că Viena pierde pe câmpul de luptă?

Lamberg s-a prefăcut că n-a auzit întrebarea.

— Aşadar, curtea i-a trimis încoace pe cei mai buni cântăreţi ai săi, pe actorii de renume şi pe cel mai bun măscărici. Înălţimea Voastră a fost la suedezi?

— Chiar că ştiţi totul.

— Iar acum Înălţimea Voastră ştie şi că suedezii sunt dezbinaţi.

De afară s-au auzit trâmbiţe, iar lacheii au dat uşa de perete, lăsând să intre un bărbat strălucind tot de pietre preţioase şi, la braţul lui, o femeie cu trenă lungă şi diademă. În trecere, bărbatul i-a aruncat lui Lamberg o privire deloc neprietenoasă, la care acesta a înclinat capul aproape imperceptibil.

— Franţa? a întrebat Liz.

Lamberg a dat din cap aprobator.

— Aţi trimis propunerea noastră la Viena?

Lamberg n-a răspuns. Nu era clar dacă îi auzise întrebarea.

— Sau nu-i nevoie? Aveţi împuternicirea de a decide singur?

— O decizie a împăratului e întotdeauna o decizie a împăratului şi a nimănui altcuiva. Acum trebuie să-mi iau rămas-bun de la Înălţimea Voastră. Nici măcar sub protecţia unui nume fals, nu se cade ca umilul vostru servitor să se mai întindă la vorbă cu Înălţimea Voastră.

— Pentru că suntem sub ordin de interdicţie imperială sau pentru că ar fi geloasă soţia dumneavoastră?

Lamberg a pufnit într-un râs uşor.

— Cu permisiunea Înălţimii Voastre, contele Wolkenstein vă va conduce în sală.

— El are voie?

— E un suflet liber în faţa lui Dumnezeu. Are voie să facă orice se cuvine.

Wolkenstein i-a oferit braţul îndoit, Liz şi-a lăsat palma pe mâna lui şi, agale, au intrat în sală.

— Sunt toţi ambasadorii aici? a întrebat ea.

— Toţi. Doar că nu toţi au voie să se salute între ei şi, cu atât mai puţin, să vorbească unul cu celălalt. Totul este strict reglementat.

— Dumneavoastră oare aveţi voie să vorbiţi cu mine, Wolkenstein?

— Deloc. Însă am voie să vă însoţesc. O să le povestesc nepoţilor şi o să şi scriu despre asta. Regina Boemiei, o să scriu, legendara Elisabeta…

— Regina de-o iarnă?

— *Fair phoenix bride*, voiam să spun.

— Ştiţi engleză?

— Puţin.

— L-aţi citit pe John Donne?

— Nu prea mult. Dar cel puţin am citit frumoasa poezie în care-l îndeamnă pe tatăl Înălţimii Voastre Regale să-l sprijine în sfârşit pe regele Boemiei. *No man is an island*.

Liz a ridicat privirea. Sala de recepţie avea pe tavan frescele stângace, des întâlnite în ţările germane – de regulă, opera vreunui artist italian de mâna a doua, pe care la Florenţa nu l-ar fi băgat nimeni în seamă. Pe un pervaz se

aflau statui de sfinţi cu privire severă. Doi ţineau în mână o lance, alţi doi o cruce, unul avea pumnii strânşi, altul ţinea în mână o coroană. Sub pervaz se aflau făclii, iar în patru candelabre ce atârnau de tavan ardeau zeci de lumânări, a căror lumină era multiplicată de oglinzi. La peretele din fundul încăperii stăteau şase instrumentişti: patru violonişti, un cântăreţ la harpă şi unul cu un instrument de suflat ciudat, cum Liz nu mai văzuse până atunci.

Au ascultat atenţi. Nici măcar la Whitehall nu mai auzise aşa ceva. O vioară făcea să se ridice din adâncuri o melodie, pe care o prelua o altă vioară, îi conferea claritate şi forţă şi o dădea mai departe la a treia vioară, în timp ce a patra vioară însoţea prima melodie cu o a doua linie melodică, mai suavă. Pe nesimţite, cele două melodii s-au unit, s-au contopit una cu cealaltă şi au fost preluate de harpa care se afla acum în centrul atenţiei, în timp ce viorile, ca într-un dialog tainic, găsiseră deja o nouă melodie. Şi, chiar în acest moment, harpa le-a redat melodia iniţială, cele două alcătuiau acum un întreg, iar deasupra lor se înălţa strigătul de bucurie al unei a treia melodii, pulsând cu sunet metalic: era vocea instrumentului de suflat.

Apoi s-a lăsat liniştea. Piesa fusese scurtă, dar aveai senzaţia că totul durase mult mai mult, că muzica îşi purta în sine propriul timp. Câţiva spectatori aplaudau ezitant. Alţii stăteau înmărmuriţi şi păreau cufundaţi în sine.

— Pe drumul încoace ne-au cântat în fiecare seară, a spus Wolkenstein. Pe lunganul de colo îl cheamă Hans Kuchner şi se trage din satul Hagenbrunn. N-a mers niciodată la şcoală şi abia dacă ştie să vorbească, dar e binecuvântat de Dumnezeu.

— Maiestatea Voastră!

O pereche se apropiase de ei: un domn cu faţă colţuroasă şi maxilar proeminent, iar la braţul lui o doamnă care părea să dârdâie de frig.

Lui Liz nu i-a făcut deloc plăcere să vadă cum Wolkenstein – căruia îi era evident interzis să şi remarce prezenţa acestui bărbat – s-a dat cu un pas înapoi, a încrucişat mâinile la spate şi a întors capul într-o parte. Bărbatul s-a înclinat, femeia a făcut o reverenţă politicoasă.

— Wesenbeck, a spus el, pronunţând consoana finală a numelui atât de dur, încât suna ca o mică explozie. Al doilea emisar al principelui elector de Brandenburg. La ordinele Maiestăţii Voastre!

— Ce frumos! a spus Liz.

— Să pretindeţi o a opta demnitate de elector. Respectele mele!

— N-am pretins nimic. Sunt o femeie slabă. Femeile nu negociază şi nu pretind nimic. Fiul meu, pe de altă parte, n-are deocamdată niciun titlu care să-i permită să pretindă ceva. Nu putem ridica pretenţii. Putem doar renunţa. Aceasta a fost modesta mea ofertă. Nimeni în afară de noi nu poate renunţa la Coroana Boemiei şi o facem în schimbul demnităţii de elector. Iar să pretindă pentru noi Coroana, asta ar fi sarcina Stărilor protestante.

— Deci a noastră.

Liz a zâmbit.

— Şi dacă nu facem asta, de exemplu, fiindcă nu vrem ca familia bavareză Wittelsbach să-şi păstreze demnitatea electoare…

— Asta ar fi o greşeală, pentru că oricum o s-o păstreze şi, în cazul acesta, noi vom renunţa la demnitatea de elector palatin. Clar şi răspicat, în faţa lumii întregi. Atunci nu veţi mai avea ce pretinde. Emisarul a dat din cap gânditor.

Şi dintr-odată i-a venit un gând pe care nici nu îndrăznise să-l gândească până atunci. Avea să reuşească! Când avusese ideea să închirieze o trăsură, să meargă la Osnabrück şi să se amestece în negocieri, totul i se păruse mai întâi o toană absurdă. Îi trebuise aproape un an ca să câştige încredere în sine şi încă un an ca să pună totul la cale. Dar, în fond, se aşteptase tot timpul ca lumea să râdă de ea.

Dar acum, faţă în faţă cu bărbatul cu maxilarul proeminent, a înţeles, zăpăcită, că ar putea avea într-adevăr succes. Titlul de principe elector pentru fiul ei. N-am fost o mamă bună pentru tine, s-a gândit ea, şi nici nu te-am iubit aşa cum s-ar fi cuvenit, dar tot am făcut ceva pentru tine: nu m-am întors în Anglia, am rămas în căsuţa aceea, pe care am prezentat-o ca pe o curte regală în exil, şi am respins toţi bărbaţii care m-au cerut după moartea bietului tău tată, deşi m-ar fi vrut mulţi, chiar unii tineri, fiindcă eram o legendă, şi frumoasă pe de-asupra. Dar ştiam că, în interesul cauzei noastre, n-are voie să se işte niciun scandal. N-am uitat asta nicio clipă.

— Contăm pe dumneavoastră, a spus ea.

Nimerise tonul potrivit sau era prea ceremonios? Dar el avea un maxilar aşa de proeminent şi sprâncene atât de stufoase, iar când şi-a rostit numele aproape că i-au dat lacrimile. Pesemne că lui i se potrivea tonul exaltat.

— Contăm pe Brandenburg.

El a făcut o plecăciune.

— Atunci contaţi pe Brandenburg.

Femeia de lângă el o măsură pe Liz cu o privire tăioasă. În speranţa că discuţia se încheiase, Liz s-a uitat după Wolkenstein, dar acesta dispăruse. Iar acum se îndepărta şi cuplul din Brandenburg, cu pas hotărât.

S-a trezit singură. Muzicanţii o luaseră de la capăt. Liz a numărat timpii muzicali şi a recunoscut cel mai nou dans la modă, menuetul. Se formaseră două şiruri, domnii de o parte, doamnele de cealaltă. Şirurile se îndepărtau unul de celălalt, apoi se apropiau şi partenerii se prindeau de mâinile înmănuşate. După o piruetă, se despărţeau, şirurile se depărtau iar şi totul se repeta, în timp ce muzica relua tema de la capăt, variind-o uşor: despărţire, regăsire, piruetă, despărţire. Notele vibrau de un dor pe care-l simţeai fără să-nţelegi cui se adresa sau după ce tânjea. Iată-l pe ambasadorul Franţei păşind alături de contele Oxenstierna. Nu se uitau unul la altul, dar se mişcau la unison, purtaţi de ritmul muzicii. Iată-l şi pe Contarini, a cărui doamnă era foarte tânără, o frumuseţe suplă şi răpitoare, iar mai încolo se afla Wolkenstein, care, cu ochii închişi pe jumătate, se lăsa cu totul în voia muzicii şi cu siguranţă nu se mai gândea Ia Liz.

Regreta că nu poate participa şi ea. Îi plăcuse întotdeauna să danseze, dar tot ce-i mai rămăsese era rangul, care era prea înalt pentru ca ea să se poată încadra într-unul dintre şiruri. În plus, se mişca greu, mantoul de blană era prea gros pentru o sală încălzită de atâtea făclii, dar nu prea putea să-l dea jos fiindcă rochia pe care o avea pe dedesubt era prea simplă. Din vechea ei garderobă nu-i mai rămăsese decât această hermină, restul era amanetat sau vândut. Se tot întrebase la ce bun s-o mai păstreze.

Acum ştia de ce.

Şirurile erau din nou alături, dar deodată se crease haos. Cineva stătea în mijlocul sălii şi era evident că n-avea nici cea mai mică intenţie să se dea din calea dansatorilor. Pe margine, oamenii se mişcau în continuare în ritmul muzicii – aici era Salvius, ceva mai încolo soţia emisarului din Brandenburg—, dar la mijloc nu se mai puteau reuni şirurile. Dansatorii se ciocneau unul de altul, se dezechilibrau, toţi încercau să-l evite pe cel proţăpit în mijlocul sălii. Omul era uscăţiv, cu obrajii supţi, bărbia foarte ascuţită, iar pe frunte avea o cicatrice. Purta o jachetă pestriţă, pantaloni bufanţi şi pantofi fini, de piele. Pe cap avea o tichie colorată, cu clopoţei. Acum a început să şi jongleze: obiecte de oţel zburau prin aer, mai întâi două, apoi trei, apoi patru, în cele din urmă cinci.

A durat ceva, dar în cele din urmă au priceput toţi deodată: erau cuţite! Oamenii se fereau, bărbaţii se aplecau, doamnele îşi protejau faţa cu mâinile. Dar pumnalele încovoiate se întorceau mereu în mâinile lui, mereu aşa cum trebuie, cu mânerul în jos. Între timp, începuse să şi danseze, mai întâi lent, apoi mai rapid, ceea ce a schimbat ritmul muzicii, pentru că nu el se ţinea după muzică, ci ea după el. Nimeni nu mai dansa, făcuseră loc în jurul lui ca să-l vadă mai bine cum se răsuceşte, în timp ce cuţitele cu lame lucitoare zburau tot mai sus. Nu mai era un dans molcom, elegant, ci o goană sălbatică după un ritm galopant, care devenea tot mai rapid şi-ţi tăia răsuflarea.

După aceea s-a apucat să cânte. Avea o voce înaltă şi stridentă, dar nu-şi pierdea suflul şi nu falsa. Nu se înţelegea ce spune. Era probabil o limbă inventată de el. Şi totuşi, aveai impresia că ştii despre ce e vorba, înţelegeai, cu toate că nu puteai să exprimi asta în cuvinte.

Acum erau mai puţine pumnale în aer. Doar patru, doar trei, le prindea şi le punea unul după altul la cingătoare.

Deodată s-a auzit un ţipăt în sală. Pe rochia verde a unei doamne – mai exact a soţiei lui Contarini – apăruseră brusc pete roşii. Era clar că bărbatul se rănise în palmă cu una dintre lame, dar pe faţa lui nu se observa nimic. Râzând, a aruncat ultimul pumnal atât de sus, încât a zburat printre braţele unui candelabru fără să atingă niciun cristal, iar în cădere jonglerul l-a prins şi l-a pus deoparte. Muzica s-a oprit. El a făcut o plecăciune.

Lumea a izbucnit în aplauze.

— Tyll! a strigat cineva.

— Bravo, Tyll! a spus altcineva.

— Bravo, bravo!

Muzicanţii au început din nou să cânte. Pe Liz o luase ameţeala. În sală era extrem de cald, de la atâtea lumânări aprinse, iar mantoul ei de blană era mult prea gros. La dreapta, în antreu, se afla o uşă deschisă, iar în spatele ei urca o scară în spirală. A ezitat, apoi a urcat.

Treptele erau atât de abrupte, încât a trebuit să se oprească de două ori, gâfâind. S-a sprijinit de zid. O clipă a văzut negru în faţa ochilor, i se înmuiaseră genunchii şi era convinsă că o să se prăbuşească. Apoi şi-a revenit, şi-a adunat puterile şi a urcat mai departe. Într-un sfârşit, a ajuns la un balcon mic.

Şi-a dat gluga pe spate şi s-a sprijinit de balustrada de piatră. Jos se întindea piaţa centrală, în dreapta ei se înălţau spre cer turnurile domului. Soarele pesemne că tocmai apusese. O ploaie măruntă persista în aer.

Jos, în semiîntuneric, un bărbat traversa piaţa. Era Lamberg. Se îndrepta spre reşedinţa sa, aplecat înainte, cu paşi mici, şovăitori. Mantia purpurie îi flutura neglijent pe umeri. Un moment a rămas adus de spate, în faţa uşii. Părea să se gândească. Apoi a intrat.

Liz a închis ochii. Aerul rece îi făcea bine.

— Ce mai face măgarul meu? a întrebat ea.

— Scrie o carte. Şi tu, micuţă Liz?

A deschis ochii. El stătea lângă ea, sprijinit de balustradă. Avea o mână bandajată cu o cârpă.

— Te ţii bine, a spus el. Ai îmbătrânit, dar nu te-ai prostit şi chiar faci încă impresie.

— Şi tu. Doar tichia nu-ţi stă bine.

El a ridicat mâna teafără şi s-a jucat cu clopoţeii.

— Împăratul vrea s-o port, fiindcă am fost desenat aşa într-o broşură care-i place. Te-am adus la Viena, îmi zice, şi acum trebuie să arăţi aşa cum te cunoaşte lumea.

Ea s-a uitat întrebător şi a arătat spre mâna lui înfăşurată.

— În faţa domnilor din înalta societate fac mereu o mişcare greşită. Atunci dau mai mulţi bani.

— Cum e împăratul?

— Ca toată lumea. Noaptea doarme şi îi place când te porţi frumos cu el.

— Şi unde-i Nele?

El a tăcut o clipă, de parcă ar fi trebuit să-şi amintească despre cine era vorba.

— S-a măritat, a spus într-un târziu. E mult de-atunci.

— Vine pacea, Tyll. Mă întorc acasă. Peste mare, în Anglia. Vrei să vii cu mine? Îţi ofer o cameră caldă şi nici de foame n-o să rabzi. Chiar când n-o să mai poţi da spectacole.

El n-a zis nimic. Printre picăturile de ploaie se amestecaseră atâţia fulgi, încât nu mai încăpea nicio îndoială: ningea.

— De dragul vremurilor de odinioară, a spus ea. Ştii la fel de bine ca mine că, mai devreme sau mai târziu, împăratul se va supăra pe tine. Iar atunci o să ajungi din nou în stradă. La mine o s-o duci mai bine.

— Vrei să-mi dai pomană, micuţă Liz? O supă pe zi, o pătură groasă şi papuci călduroşi până când o să-mi dau duhul în pace?

— Nu-i chiar atât de rău cum pare.

— Dar ştii ce-i mai bine? Mai bine decât să-ţi dai duhul în pace?

— Nu. Spune-mi tu!

— Să nu ţi-l dai deloc, micuţă Liz. Asta e mult mai bine.

Ea s-a întors spre scară. De jos, din sală, se auzeau muzică, strigăte şi râsete. Când s-a întors iar spre el, Tyll deja nu mai era acolo. Uimită, s-a aplecat peste balustradă, însă peste piaţă se lăsase întunericul şi Tyll nu mai era de găsit nicăieri.

Dacă ninge tot aşa, s-a gândit ea, mâine o să fie totul acoperit de zăpadă şi drumul înapoi la Haga ar putea deveni anevoios. Oare nu era prea devreme pentru ninsoare? Probabil că în curând alt amărât va fi ţintuit acolo, jos, la stâlpul infamiei.

Şi, dacă stai şi te gândeşti bine, totul depinde de mine. Doar eu sunt regina iernii!

A dat capul pe spate şi a deschis gura cât putea de mult. Nu mai făcuse asta de amar de vreme. Zăpada era la fel de dulceagă şi de rece ca odinioară, când era ea fată. Şi apoi, ca s-o guste mai bine şi doar fiindcă ştia că pe întuneric n-o vede nimeni, a scos limba.

---

[1] „Care păcatele lumii le izbăvesc” (lat.) (n.tr.).

[2] „Pentru Dumnezeu şi pentru ea“ (fr.) (n.tr.).

[3] Aprox., „frumoasa mireasă, pasărea phoenix, în al cărei ochi toate păsărelele veselia îşi vor găsi” – în lb. engl. în orig. Versurile fac parte din poezia *Up Then, Fair Pheonix Bride, Frustrate the Sun*, scrisă de poetul englez John Donne (1572-1631) (n. red.).

[4] Cel mai probabil, Richard Burbage (1567-1619), celebru actor englez care a jucat la Globe Theatre, dar şi impresar, formator de trupă, proprietar de teatru, partener de afaceri şi prieten cu William Shakespeare (n. red.).

[5] Edward Alleyn (1566-1621), unul dintre marii actori din epoca elisabetană, considerat rivalul lui Richard Burbage (n. red.).

[6] Will Kemp, pe numele său adevărat William Kempe (1560-1603), actor şi dansator englez, rămas în istoria teatrului în special pentru interpretarea rolurilor comice din piesele timpurii ale lui William Shakespeare (n. red.).

[7] Trupă de teatru din Anglia, cunoscută sub acest nume după ce a intrat sub patronaj regal. Iniţial, se intitulase *Lord Chamberlains Men*. A fost cea mai importantă trupă de teatru din epoca iacobină.

William Shakespeare era principalul ei dramaturg, iar liderul ei era actorul Richard Burbage (n. red.).

[8] Aluzie la *Romeo şi Julieta* de William Shakespeare (n. red.).

[9] „Împărat” (germ.) (n.tr.).

[10] Eisen – „fier” (germ.) (n.tr.).